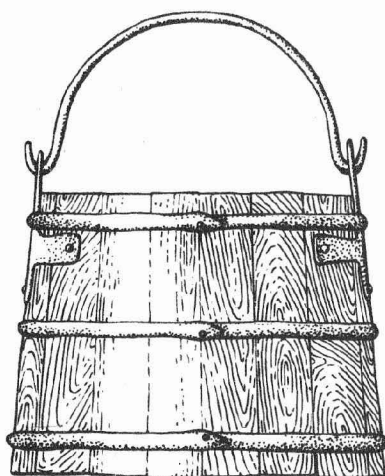

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD
V BRNĚ

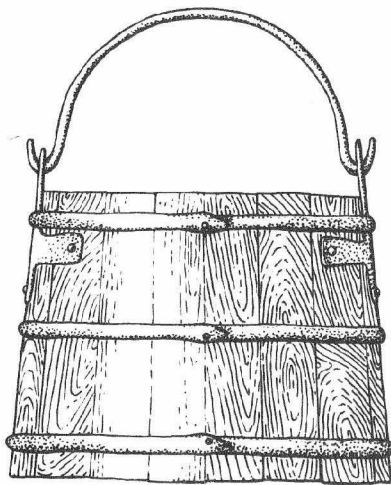
PŘEHLED VÝZKUMŮ 1984

BRNO 1987

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD
V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1984

BRNO 1987

PD 1520/1984. (1987.)

04919/87 *ju*

Jubileum Rudolfa Tichého

Šedesáti let se v roce 1984 dožil přední moravský archeolog PhDr. Rudolf Tichý, CSc. Narodil se 8.5. 1924 v Brně, kde také prožil převážnou část svého dosavadního života. Zde vystudoval I. státní obchodní akademii, v roce 1943 byl totálně nasazen a po osvobození pracoval v různých podnicích jako účetní, cizojazyčný korespondent a zámečník - nástrojař. V roce 1951 se přihlásil k mimořádnému studiu na filosofické fakultě UJEP a rok poté, po nástupu do Archeologického ústavu ČSAV se stal řádným posluchačem archeologie, klasické archeologie a etnografie. V roce 1958 ukončil studium u prof. Kalouska obhájením diplomové práce "Lid s kulturou keramiky volutové a píchané na Moravě" a studiu mladší doby kamenné potom zasvětil celý svůj vědecký život. K poznání dějin nejstarších zemědělců na našem území zaměřil i rozsáhlý systematický výzkum neolitického sídliště v Mohelnici, který jubilant řídil od roku 1953. Objevil zde první kompletní půdorysy neolitických domů na Moravě, sídliště lidu se zvoncovitými poháry a unikátní studny z mladší i pozdní doby kamenné a doby bronzové. Jako odborný a později vědecký pracovník ústavu vedl řadu dalších výzkumů, z nichž k nejrozsáhlejším patřily výzkumy horákovského sídliště v Brně - Řečkovících, lineárního sídliště v Žopec u Holešova, opevněné osady lidu s moravskou malovanou keramikou v Křepicích na Znojemsku nebo výzkum neolitického a eneolitického sídliště v Brně - Novém Lískovci. Výsledkem jeho teoretické práce byla kandidátská disertace "Kultura s volutovou keramikou na Moravě", obhájená v roce 1961. Závěry, ke kterým autor dospěl, výrazně posunuly poznání dějin neolitu, zejména jeho počáteční etapy, kde se Rudolfu Tichému podařilo vypracovat nejstarší fázi kultury s lineární keramikou. Výsledky své badatelské činnosti zveřejňoval pravidelně na stránkách odborného tisku. Zejména závěry, které formuloval ve svých rozsáhlých teoretických pracích publikovaných v Památkách archeologických a v Archeologických rozhledech se staly obecným majetkem naší prehistorické vědy.

Vysoce záslužná je i jubilantova organizační a řídicí činnost v rámci brněnského Archeologického ústavu ČSAV. Po řadu let vedl ústavní knihovnu a významně se podílel na jejím budování, zavedl rešeršní službu a rozvinul výměnu literatury s mnoha zahraničními partnery. Od roku 1971 vykonával náročnou funkci vědeckého tajemníka, je místopředsedou Čs. společnosti archeologické při ČSAV, členem

redakčního kruhu Zpráv ČSSA a členem redakční rady Encyklopedie československé archeologie. Velkou pozornost věnuje rovněž popularizaci výsledků vědecké práce Archeologického ústavu a jako člen organizačního výboru výstavy "Velká Morava" přispěl značnou měrou k její úspěšné realizaci v Brně, Praze, Nitře, Vídní, Mohuči, Athénách, Wroclavi a Berlíně. Působil též jako sekretář reciproční výstavy "Hallstatt a Býčí skála", instalované v Brně, Praze a Bratislavě. Jeho dlouholetá obětavá práce v oboru archeologie a na úseku rozvoje pracovní iniciativy byla oceněna řadou čestných uznání, udělením čestného odznaku "Vítěz socialistické soutěže" v roce 1979 a titulem "Zasloužilý pracovník ČSAV" v roce 1982. Velmi bohatá a plodná je i překladatelská činnost Rudolfa Tichého. Především je nutno vyzvednout jeho zásluhy o ústavní časopis "Přehled výzkumů", kde od jeho založení v roce 1956 jsou veškeré překlady jeho dílem. Jako zkušený vědecký pracovník je vždy ochoten se nezištně podělit o své bohaté zkušenosti a hluboké znalosti s mladšími kolegy a přispívá tak k výchově nové vědecké generace.

Šedesátých narozenin se jubilant dožil v plné pracovní aktivitě a stálém zájmu o rozvoj naší vědní disciplíny. Do dalších let mu všichni spolupracovníci a kolegové přejí pevné zdraví a mnoho úspěchů v tvořivé práci i osobním životě.

Ivo Rakovský

Jubileum Jiřího Říhovského

V roce 1984 se v plné svěžesti a tvůrčí aktivitě dožil 60 let jeden z nejvýznamnějších moravských archeologů PhDr. Jiří Říhovský, CSc. Narodil se 20. června 1924 ve Valašském Meziříčí, dětství prožil v Miloticích nad Bečvou a středoškolské studium ukončil maturitou v r. 1946 na obchodní akademii v Přerově. Po znovuotevření vysokých škol studoval v letech 1945-1949 dějepis a zeměpis na filosofické fakultě UJEP v Brně. Zájem o archeologii, vystupovaný přednáškami prof. E. Šimka a účastí na některých výzkumech Archeologického ústavu, realizoval plně i při zaměstnání jako učitel v Bolaticích na Hlučínsku. Záhy však opustil pedagogickou dráhu a v r. 1950 se stal odborným pracovníkem tehdejšího Státního archeologického ústavu v Brně. V r. 1952 získal doktorát filosofie na Palackého universitě v Olomouci jako žák akademika J. Böhma, který usměrnil jeho zájem na problematiku velatické kultury. Vznik a vývoj velatické kultury na Moravě byl i tématem jeho kandidátské disertace, kterou obhájil v r. 1959.

Jiří Říhovský, jeden z prvních vědeckých pracovníků AÚ ČSAV v Brně, se aktivně podílel na jeho budování a organizační činnosti. Deset let /1954-1963/ vedl technické oddělení a od r. 1963 do r. 1984 stal v čele pravěkého oddělení ústavu. Jako zkušený vědecký pracovník, vedoucí oddělení, konzultant či oponent vždy ochotně přispěl radou nebo pomocí a jeho vliv lze rozeznat v díle mnoha mladších spolupracovníků. Byl prvním výkonným redaktorem Studií Archeologického ústavu, ale na tomto místě je třeba zvláště zdůraznit jeho práci redaktora Přehledu výzkumů 1959 až 1983. Za 25 let redakčního působení výrazně ovlivnil kvalitu, význam i vzhled časopisu a původně cyklostilovaný útlý svazek sestávající ze zpráv o výzkumech ústavu se změnil v rozsáhlou tištěnou práci shrnující terénní činnost většiny moravských archeologů.

Již od počátku své vědecké dráhy se jubilant soustředil na studium vývojového procesu období od střední až po pozdní dobu bronzovou ve středním Podunají a k této problematice zaměřil i většinu výzkumů, z nichž jmenujme alespoň velatická a podolská pohřebiště v Klentnici, Oblekovicích a Podolí. Jeho péle, systematickosti a cit pro terénní práci se zvláště projevily při sídlištním průzkumu, ať již šlo o soustavu sídlišť pod Pavlovskými vrchy nebo o velatickou osadu v Lovčičkách, která poskytla dosud nejucelenější poznatky o neopevněném sídlišti z doby bronzové. Stejně pečlivě pracoval i na nalezištích z jiných obdo-

bí a v dlouhém seznamu jeho systematických i záchranných akcí najdeme vedle velatických sídlišť v Blučině a Vojkovicích také např. neolitickou pec z Lovčiček, únětické pohřebiště v Suchohrdlích, horákovskou mohylu v Morašicích, hroby z doby římské u Mikulova a z období stěhování národů v Sokolnicích, slovanské pohřebiště u Bedihoště nebo středověkou odpadní jámu v Letovicích.

K nejdůležitějším výsledkům jeho vědecké činnosti patří rozpoznání a zdůvodnění přímé vývojové linie ze střední do mladší doby bronzové z domácího středodunajského mohylového podloží a popření podstatného podílu lužických popelnicových polí při formování kultury středodunajských popelnicových polí. Na základě přehodnocení starších nálezových fondů a výsledků svých vlastních výzkumů stanovil obsah nově vytvořené kultury středodunajských popelnicových polí, vypracoval její vnitřní relativně chronologické členění a prokázal přerůstání starší velatické fáze do mladší fáze podolské.

Výsledkem mimořádné pracovní aktivity je rozsáhlé a ucelené dílo, které výrazně ovlivnilo vědecké bádání v tomto úseku našich nejstarších dějin a je vysoce hodnoceno našimi i zahraničními odborníky. Mnohého z nás by taková bilance přivedla k uspokojení, ale Jiří Říhovský si místo ohlížení stanovil nové úkoly. Po již dříve zveřejněných bronzových nožích, jehlicích a srpech se v rámci zpracování bronzové industrie z Moravy zaměřil na zhodnocení seker, sekeromlatů, dlát, spon, kopí a šípek. Do této náročné činnosti mu jeho spolupracovníci a kolegové přejí pevné zdraví a dobrou životní pohodu.

Stanislav Stuchlík

OBSAH

B. Klíma; Další stopy paleolitického osídlení pod Pavlovskými kopci /okr. Břeclav/. - Weitere Spuren einer paläolithischen Besiedlung unter den Pollauer Bergen /Bez. Břeclav/ .	9
B. Klíma; Sbíрка Fr. Zapletal z Předmostí /okr. Přerov/. - Sammlung von Fr. Zapletal aus Předmostí /Bez. Přerov/	9
J. Svoboda; Další výzkumná sezóna na Stránské skále /k.o. Slatina, okr. Brno-město/. - Weitere Grabungssaison auf Stránská skála /Katastralgemeinde Brno-Slatina, Bez. Brno-město/	11
J. Svoboda; Výzkumy v Moravském krasu v roce 1984 /okr. Blansko/. - Grabungen im Mährischen Karst im Jahre 1984 /Bez. Blansko/	12
J. Svoboda; Paleolitický nález z Oldřišova /okr. Opava/. - Paläolithischer Fund aus Oldřišov /Bez. Opava/	13
J. Svoboda, R. Procházka; Nález kvartérních pozůstatků zvířecích kostí v Brně-Dominikánské ulici /okr. Brno-město/. - Fund von quartären Tierknochenüberresten in Brno-Dominikánská Gasse /Bez. Brno-město/	13
M. Oliva; Revize paleolitických lokalit z východního okolí Brna /okr. Brno-venkov, Vyškov/. - Nachprüfung paläolithischer Lokalitäten aus der östlichen Umgebung von Brno /Bez. Brno-venkov, Vyškov/	14
M. Oliva; Dvě drobné paleolitické lokality na Kyjovsku /okr. Hodonín/. - Zwei kleine paläolithische Lokalitäten in der Umgebung von Kyjov /Bez. Hodonín/	18
M. Oliva; Stopa aurignacienu u Kadova /okr. Znojmo/. - Aurignacienspuren bei Kadov /Bez. Znojmo/	19
M. Oliva; Další doklady přítomnosti paleolitického člověka na Hradisku u Obřan /okr. Brno-město/. - Weitere Belege von der Anwesenheit des paläolithischen Menschen auf Hradisko bei Obřany /Bez. Brno-město/	19
J. Pavelčík; Osada z období lidu s lineární keramikou v Bezuchově /okr. Přerov/. - Niederlassung aus dem Zeitabschnitt der Träger der Linearkeramik in Bezuchov /Bez. Přerov/ .	19
J. Pavelčík; Lineární keramika z Veselíčka /okr. Přerov/. - Linearkeramik aus Veselíčko /Bez. Přerov/	20
J. Pavelčík; Osada lidu s moravskou malovanou keramikou v Nahošovicích /okr. Přerov/. - Niederlassung der Träger der mährischen bemalten Keramik in Nahošovice /Bez. Přerov/	20
J. Pavelčík; Drobné nálezy ze Šišmy /okr. Přerov/. - Kleinfunde aus Šišma /Bez. Přerov/	20
J. Pavelčík; Neolithische Besiedlung von Hlinsko bei Lipník nad Bečvou /Bez. Přerov/ . .	21
L. Kundera; Neolithische Funde bei Dolní Věstonice /Bez. Břeclav/	21
M. Bálek, L. Kundera; Nová lokalita s moravskou malovanou keramikou s kruhovým příkopem u Němčiček /okr. Znojmo/. - Neue Lokalität der Kultur mit mährischer bemalter Keramik mit Kreisgraben bei Němčičky /Bez. Znojmo/	21
V. Janák; Pokračování záchranného výzkumu ve Velkých Hošticích /okr. Opava/. - Fortsetzung der Rettungsgrabung in Velké Hoštice /Bez. Opava/	22
P. Koštuřík; Další nálezy neolitické broušené kamenné industrie ze Sudic /okr. Třebíč/. - Weitere Funde von neolithischer geschliffener Steinindustrie aus Sudice /Bez. Třebíč/ .	23
VI. Podborský, E. Kazdová, P. Koštuřík; Dokončení terénního výzkumu na ploše D1 v Těšeticích-Kyjovicích /okr. Znojmo/. - Beendigung der Terrainuntersuchung auf Fläche D1 in Těšetice-Kyjovice /Bez. Znojmo/	95 23
A. Prudká; Pokračování výzkumu eneolitického mohylníku Slatinek /okr. Prostějov/. - Fortsetzung der Grabung des äneolithischen Hügelgräberfeldes bei Slatinky /Bez. Prostějov/	24

V. Janák: Rohovcová sekera ze Skorotína /okr. Nový Jičín/. - Hornsteinaxt aus Skorotín /Bez. Nový Jičín/.	24
J. Pavelčík: XVIII. Grabungsetappe der Höhensiedlung in Hlinsko bei Lipník nad Bečvou /Bez. Přerov/.	24
Č. Staňa: Hrob kultury zvoncovitých pohárů v Újezdě u Brna /okr. Brno-venkov/. - Grab der Glockenbecherkultur in Újezd bei Brno /Bez. Brno-venkov/.	25
S. Stuchlík: Další únětický hrob z Mušova /okr. Břeclav/. - Ein weiteres Úněticer Grab aus Mušov /Bez. Břeclav/.	26
J. Ondráček, J. Stuchlíková: Sondážní výzkum v Budkovicích /okr. Brno-venkov/. - Eine Tastgrabung in Budkovice /Bez. Brno-venkov/.	26
A. Prudká: Věteřovský sídlištní objekt z Kralic n.H. /okr. Prostějov/. - Věteřover Siedlungsobjekt aus Kralice n. H. /Bez. Prostějov/.	27
M. Salaš: Pokračování výzkumu výšinného sídliště u Blučiny /okr. Brno-venkov/. - Fortsetzung der Grabung auf der Höhensiedlung bei Blučina /Bez. Brno-venkov/.	27
M. Salaš: Nové nálezy ze sídliště doby bronzové v Brně-Slatině /okr. Brno-město/. - Neue Funde von einer Siedlung aus der Bronzezeit in Brno-Slatina /Bez. Brno-město/.	29
S. Stuchlík: Devátá sezóna na výzkumu v Boroticích /okr. Znojmo/. - Neunte Saison der Grabung in Borotice /Bez. Znojmo/.	29
J. Unger: Ein Objekt aus der jüngeren Bronzezeit bei Tetčice /Bez. Brno-venkov/.	30
J. Nekvasil: Doplněk k nálezům lužické kultury z Náměště na Hané /okr. Olomouc/. - Nachtrag zu den Funden der Lausitzer Kultur aus Náměšť na Hané /Bez. Olomouc/.	30
D. Kaliszová: Hradisko lidu s kulturou lužických popelnicových polí v Čekyni /okr. Přerov/. - Ein Burgwall der Träger der Lausitzer Urnenfelderkultur in Čekyně /Bez. Přerov/.	30
D. Kaliszová: Sídliště lidu s kulturou lužických popelnicových polí v Blatci /okr. Olomouc/. - Siedlung der Träger der Lausitzer Kultur in Blatec /Bez. Olomouc/.	31
V. Janák: Keramik der Urnenfelderkultur aus Krnov-Cvilín /Bez. Bruntál/.	32
P. Vitula: Záchramný výzkum objektů horákovské kultury v Troubsku /okr. Brno-venkov/. - Rettungsgrabung von Objekten der Horákovver Kultur in Troubsko /Bez. Brno-venkov/.	32
A. Štrof: Pokračování výzkumu na halštatském hradišti Malý Chlum mezi Krhovem a Oborou /okr. Blansko/. - Fortsetzung der Grabung auf dem hallstattzeitlichen Burgwall Malý Chlum zwischen Krhov und Obora /Bez. Blansko/.	33
M. Čižmář: Grabung des keltischen Oppidums Staré Hradisko, Katastralgebiet Malé Hradisko /Bez. Prostějov/.	33
M. Čižmář: Grabung des Púchover Burgwalles "Požaha", Gemeinde Jičina /Bez. Nový Jičín/.	34
M. Čižmář: Neuer Púchover Burgwall bei Jasenice /Bez. Vsetín/.	34
M. Bálek, M. Čižmář: Dokumentace hradiska "Černov" u Ježkovic /okr. Vyškov/. - Dokumentation des Burgwalles "Černov" bei Ježkovice /Bez. Vyškov/.	34
J. Tejral: Bericht über die Eröffnung der Grabung römischer Bauobjekte bei der ehemaligen Gemeinde Mušov /Bez. Břeclav/.	34
Z. Klanica: Grabung eines völkerwanderungszeitlichen Gräberfeldes in Čejkovice /Bez. Hodonín/.	35
Z. Klanica: Grabung des slawischen Burgwalles in Mikulčice und seines Hinterlandes im Jahre 1984 /Bez. Hodonín/.	35
B. Dostál, J. Vignatiiová: Břeclav-Pohansko 1984 /okr. Břeclav/. - Břeclav-Pohansko 1984 /Bez. Břeclav/.	36
Č. Staňa: Záchramný výzkum na Horním náměstí v Přerově /okr. Přerov/. - Rettungsgrabung am Horní náměstí /Oberer Platz/ in Přerov /Bez. Přerov/.	38
D. Jelínková: Funde aus der Sandgrube in Charvátská Nová Ves /Bez. Břeclav/.	41
O. Šedo: Průzkum na sídlišti s nálezy časně slovanské keramiky v Nemojanech /okr. Vyškov/. - Erforschung einer Siedlung mit Funden frühslawischer Keramik in Nemojany /Bez. Vyškov/.	41

L.	Galuška; Staroslovanský hrob z Ostrožské Nové Vsi /okr. Uh. Hradiště/. - Alt - slawisches Grab aus Ostr. Nová Ves /Bez. Uherské Hradiště/.	42
Z.	Měřínský, J. Unger; Mittelburgwallzeitliches Gräberfeld bei Morkůvky /Bez. Břeclav/.	42
Z.	Himmelová, L. Kundera, Z. Měřínský; Výzkum "Petrovy louky" u Strachotína v roce 1984 /okr. Břeclav/. - Grabung auf "Petrova louka" /Peterswiese/ bei Strachotín im Jahre 1984 /Bez. Břeclav/.	42
R.	Procházká; Rettungsgrabung der Vorburg des Burgwalles in Mor. Krumlov - Rokytná im Jahre 1984 /Bez. Znojmo/.	43
P.	Kouřil; Výzkum na Hradisku Chotěbuz-Podobora u Českého Těšína v roce 1984 /okr. Karviná/. - Grabung auf dem Burgwall Chotěbuz-Podobora bei Český Těšín im Jahre 1984 /Bez. Karviná/.	43
P.	Kouřil, H. Teryngerová; Záchranný archeologický výzkum v Opavě /okr. Opava/. - Archäologische Rettungsgrabung in Opava /Bez. Opava/.	44
P.	Kouřil, M. Plaček; Povrchový průzkum hradu Hluboký /k.ú.z. Nepřívaz, okr. Olomouc/. - Oberflächenuntersuchung der Burg Hluboký, Katastralgebiet Nepřívaz /Bez. Olomouc/.	44
P.	Kouřil; Revisionsuntersuchung der Burgen um Bruntál und Šumperk und zwei unbekannte mittelalterliche Fortifikationen /Bez. Bruntál, Bez. Šumperk/.	45
P.	Kouřil; Neznámé drobné středověké opevnění na katastru obce Vlachovic /okr. Gottwaldov/. - Eine kleine unbekannte mittelalterliche Befestigung im Kataster der Gemeinde Vlachovice /Bez. Gottwaldov/.	46
P.	Kouřil, R. Žáček; Nově objevené středověké fortifikace na kat. úz. obcí Karpentná a Myslík /okr. Frýdek-Místek/. - Neu entdeckte mittelalterliche Fortifikationen im Katastralgebiet Karpentná und Myslík /Bez. Frýdek-Místek/.	46
Z.	Měřínský; Čtvrtá sezóna archeologického výzkumu hradu Rokštejn, kat. úz. Brtnice, v roce 1984 /okr. Jihlava/. - Vierte Saison der archäologischen Grabung der Burg Rokštejn, Katastralgebiet Brtnice, im Jahre 1984 /Bez. Jihlava/.	46
J.	Pavelčík; Eine kleine mittelalterliche Fortifikation in Hodslavice /Bez. Nový Jičín/.	
V.	Dohnal; Systematický výzkum dómského návrší v Olomouci - 9. etapa /okr. Olomouc/. - Systematische Erforschung der Domanhöhe in Olomouc - 9. Etappe /Bez. Olomouc/.	49
E.	Opravil; Rostlinné zbytky z archeologického výzkumu dómského návrší v Olomouci /za léta 1974, 1975, 1981 - 1983 /okr. Olomouc/. - Pflanzenreste aus der archäologischen Grabung der Domanhöhe in Olomouc /für die Jahre 1974, 1975, 1981 - 1983/ Bez. Olomouc/.	52
E.	Opravil; Rostlinné zbytky ze záchranných akcí archeologického oddělení KVM a z 9. a 10. etapy výzkumu dómského návrší v Olomouci /okr. Olomouc/. - Pflanzliche Überreste aus Rettungsaktionen der archäologischen Abteilung des Museums in Olomouc aus der 9. und 10. Grabungsetappe der Domanhöhe in Olomouc /Bez. Olomouc/.	56
V.	Dohnal; Hroby v prostoru zaniklého gotického kostela na předhradí v Olomouci /okr. Olomouc/. - Gräber im Raume der gotischen Kirchenwüstung auf dem předhradí /Vorburg/ in Olomouc /Bez. Olomouc/.	57
D.	Kaliszová; Nové středověké nálezy z Olomouce /okr. Olomouc/. - Neue mittelalterliche Funde aus Olomouc /Bez. Olomouc/.	57
J.	Unger; Středověký hrádek u Přibrami /okr. Brno-venkov/. - Mittelalterlicher Hausberg bei Přibram /Bez. Brno-venkov/.	57
J.	Unger; Dokončení výzkumu opevněného kostela v Kurdějově /okr. Břeclav/. - Beendigung der Grabung bei der befestigten Kirche in Kurdějov /Bez. Břeclav/.	58
J.	Unger; Záchranný výzkum v místech zrušeného kostela na Vranově u Brna /okr. Brno-venkov/. - Rettungsgrabung an Stellen der aufgehobenen Kirche in Vranov bei Brno /Bez. Brno-venkov/.	58
J.	Unger; První sezóna předstihového výzkumu středověkého hradu v Lelekovicích /okr. Brno-venkov/. - Erste Saison der Vorsprungsgrabung den mittelalterlichen Burg in Lelekovice /Bez. Brno-venkov/.	59
J.	Unger; Sledování výkopu u středověkých hradeb v Brně /okr. Brno-město/. - Verfolgung der Aushubarbeiten bei den mittelalterlichen Stadtmauern in Brno /Bez. Brno-město/.	59

R.	Procházka: Záchrané výzkumy v Brně v roce 1984 /okr. Brno-město/. - Rettungsgraben in Brno im Jahre 1984 /Bez. Brno-město/.	59
R.	Procházka: Další zjištění ke středověkému osídlení Uherského Brodu /okr. Uherské Hradiště/. - Weitere Feststellungen zur mittelalterlichen Besiedlung von Uherský Brod /Bez. Uherské Hradiště/.	62
L.	Konečný, R. Procházka: Průzkumné práce na státním hradě v Boskovicích v r. 1984 /okr. Blansko/. - Untersuchungen auf der staatlichen Burg in Boskovice im Jahre 1984 /Bez. Blansko/.	62
M.	Plaček: Povrchový průzkum hradu Krumvaldu /k. úz. Budíškovice, okr. Jindřichův Hradec/. - Oberflächenuntersuchung der Burg Krumvald, Katastralgebiet Budíškovice /Bez. Jindřichův Hradec/.	63
M.	Plaček: Povrchový průzkum hradu Svrčova /k. úz. Hranice, okr. Přerov/. - Oberflächenuntersuchung der Burg Svrčov, Kat. Gebiet Hranice /Bez. Přerov/.	63
M.	Plaček: Povrchový průzkum středověkého fortifikovaného sídla v Bobrové /okr. Žďár n. Sáz./ - Oberflächenuntersuchung des mittelalterlichen befestigten Sitzes in Bobrová /Bez. Žďár nad Sázavou/.	64
M.	Plaček: Povrchový průzkum feudálního sídla v Újezdě u Černé Hory /okr. Blansko/. - Oberflächenuntersuchung des Feudalsitzes in Újezd bei Černá Hora /Bez. Blansko/.	65
M.	Plaček: Povrchový průzkum Košíkova, k. úz. Drahonín a Hrádku, k. úz. Skryje /okr. Žďár n. Sáz./ - Oberflächenuntersuchung von Košíkov, Kat. Gebiet Drahonín und Hrádek, Kat. Gebiet Skryje /Bez. Žďár nad Sázavou/.	65
J.	Doležel: Povrchový průzkum hradů severozápadní Moravy v roce 1984 /okr. Blansko, Brno-venkov/. - Oberflächenuntersuchung der Burgen in Nordwestmähren im Jahre 1984 /Bez. Blansko u. Brno-venkov/.	66
J.	Doležel: Újezd u Černé Hory - průzkum struktury středověkého osídlení /okr. Blansko/. - Újezd bei Černá Hora - Untersuchung der Struktur der mittelalterlichen Besiedlung /Bez. Blansko/.	68
J.	Doležel: Zaniklá středověká ves Jedle /k. úz. Černá Hora, okr. Blansko/. - Mittelalterliche Dorfwüstung Jedle /Katastralgebiet Černá Hora, Bez. Blansko/.	68
J.	Kohoutek: Zjišťovací archeologické výzkumy na zaniklých středověkých hradech v oblasti Hostýnských vrchů /okr. Gottwaldov, Kroměříž/. - Feststellungsgraben auf mittelalterlichen Burgwüstungen im Raume der Hostýnské vrchy /Anhöhen/ /Bez. Gottwaldov, Kroměříž/.	69
J.	Kohoutek, R. Vrla: Pozůstatky středověké fortifikace u hradu Malenovice /okr. Gottwaldov/. - Reste einer mittelalterlichen Fortifikation bei der Burg Malenovice /Bez. Gottwaldov/.	71
A.	Prudká: Depot mincí z 16. a počátku 17. stol. z Drahan /okr. Prostějov/. - Münzen - depot aus dem 16. und Beginn des 17. Jahrhunderts aus Drahan /Bez. Prostějov/.	72
A.	Štrof: Nález raně novověké keramiky v Letovicích /okr. Blansko/. - Fund einer frühneuzeitlichen Keramik in Letovice /Bez. Blansko/.	72
O.	Jeřábek, J. Unger: Neuzeitliche Funde aus Velké Pavlovice /Bez. Břeclav/.	72
V.	Janák: Nález lidských kostí na Slezské Ostravě /okr. Ostrava/. - Fund von Menschenknochen in Slezská Ostrava /Bez. Ostrava/.	72
M.	Čižmář, M. Geisler, I. Rakovský, J. Stuchlíková, J. Peška: Rettungsgraben auf dem Baue des unteren Stausees des Wasserwerkes Nové Mlýny im Jahre 1984 /Bez. Břeclav, Kat. Gebiet Nové Mlýny, Pavlov, Šakvice/.	73
M.	Geisler: Záchraný výzkum v Brně - Medlánkách /okr. Brno-město/. - Rettungsgraben in Brno - Medlánky /Bez. Brno-město/.	74
M.	Čižmář, K. Geislerová: Záchraný výzkum neolitického a laténského sídliště v Bořitově /okr. Blansko/. - Rettungsgraben der neolithischen und latènezeitlichen Siedlung in Bořítov /Bez. Blansko/.	75
M.	Bálek, M. Čižmář, K. Geislerová: Záchraný výzkum u Kyjovic /okr. Znojmo/. - Rettungsgraben bei Kyjovice /Bez. Znojmo/.	75
V.	Růžička, D. Vorlíčková: Záchraný výzkum u Kuřimi /okr. Brno-venkov/. - Rettungsgraben bei Kuřim /Bez. Brno-venkov/.	76

S. Stuchlík: Záchranný a sondážní výzkum v Křižanovicích /okr. Vyškov/. - Rettungs- und Testgrabung in Křižanovice /Bez. Vyškov/.	76
H. Chybová: Fortsetzung der Feststellungsgrabung in Lechotice /Bez. Kroměříž/.	77
J. Pavelčík: Terénní průzkum ve Slavkově /okr. Uherské Hradiště/. - Terrainuntersuchung in Slavkov /Bez. Uherské Hradiště/.	77
T. Dočkal, I. Krechler: Záchranné výzkumy v Lednici /okr. Břeclav/. - Rettungsgrabungen in Lednice /Bez. Břeclav/.	78
J. Doležel: Praveké osídlení na katastru obce Újezd u Černé Hory /okr. Blansko/. - Prähistorische Besiedlung im Kataster der Gemeinde Újezd bei Černá Hora /Bez. Blansko/.	79
D. Jelínková: Rettungsgrabung in Brod nad Dyjí /Bez. Břeclav/.	80
J. Kovárník: Archeologické nálezy z jižní a jihozápadní Moravy /okr. Třebíč, Znojmo/. - Archäologische Funde aus Süd- und Südwestmähren /Bez. Třebíč, Znojmo/.	81
O. Šedo: Informace o výsledcích archeologických průzkumů muzea Vyškovska /okr. Vyškov/. - Information von den Ergebnissen der Untersuchungen des Museums in Vyškov /Bez. Vyškov/.	83
A. Štrof: Sondáž na Hradisku u Velkých Opatovic /okr. Blansko/. - Versuchsgrabungen auf Hradisko bei Velké Opatovice /Bez. Blansko/.	85
A. Štrof: Sondáž na předpokládaném hradisku Obora u Boskovic /okr. Blansko/. - Tastgrabung auf dem vorausgesetzten Burgwall Obora bei Boskovice /Bez. Blansko/.	86
A. Štrof: Sondáž na Hradisku u Újezda u Kunštátu /okr. Blansko/. - Tastgrabung auf Hradisko bei Újezd bei Kunštát /Bez. Blansko/.	87
Z. Kratochvíl: Knochenreste von der Lokalität Mušov /Bez. Břeclav/.	87
Z. Kratochvíl: Tierisches Knochenmaterial aus Brod nad Dyjí /Bez. Břeclav/.	90
Z. Kratochvíl: Zvířecí kostní materiál z Brna - Orlí ulice /okr. Brno-město/. - Tierisches Knochenmaterial aus Brno-Orlí Gasse /Bez. Brno-město/.	91
Vl. Hašek, Z. Měřinský, L. Págo: Interdisziplinäre Rationalisierungsbrigade /IRB/ Arbeitsergebnisse für das Jahr 1984.	93
M. Bálek: Využití leteckého snímkování v archeologii na Moravě v roce 1984 /okr. Brno-venkov, Břeclav, Vyškov/. - Die Ausnützung von Luftbildaufnahmen in der Archäologie in Mähren im Jahre 1984 /Bez. Brno-venkov, Břeclav, Vyškov/.	94
Seznam hlášení o výzkumech provedených na Moravě v roce 1984 a evidovaných v archívu nálezo- vých zpráv Archeologického ústavu ČSAV v Brně.	96
Nálezové zprávy z mimoústavních archeologických pracovišť odevzdané do archívu AÚ ČSAV v Brně /stav ke 30.6.1985/.	97
Výzkumy a záchranné akce na Moravě v roce 1984. - Grabungen und Rettungsaktionen in Mähren im Jahre 1984.	98

DALŠÍ STOPY PALEOLITICKÉHO OSÍDLENÍ POD PAVLOVSKÝMI KOPCI /okr. Břeclav/

Bohuslav Klíma, AÚ ČSAV Brno

Při soustavném sledování zemních prací, prováděných n.p. Ingstav v souvislosti s výstavbou vodního díla na Dyji, se podařilo zachytit v průběhu roku 1984 na několika místech paleolitické nálezové vrstvy. Neposkytly sice žádné významné objevy, ale pro posouzení celkového obrazu paleolitického osídlení krajiny přinesly přece jen důležité doplňující, hlavně pak stratigrafické poznatky.

Nejprve se tak stalo při úpatí Brněnského vrchu sev. od Milovic, kde byly odebírány značné kubatury spraší. Ve středním úseku těžebního pole zachytil pracující bagr větší část mamutího klu. Ležel v souvislé vrstvě se zbytky popela, uhlíky po dřevu a drti z rozpadlých mamutích kostí, uprostřed stěny, která vznikla ve svahu jako zářez při úpravě pomocné komunikace v podélném směru údolí Klentnického potoka. Na vytvořeném terasovitém stupni nad ním byl nálezový horizont sledován i plošně. Neposkytl však žádné jiné doklady pobytu paleolitických lovců. Při vstupu příjezdové cesty do hliníku vytvořil zářez menší plošinu a u jejího obvodu i příčný profil. Ten umožňoval podrobnější prošetření stratigrafických poměrů i podložních sedimentů. Představovaly je pestře zvrstvené polohy soliflukce a splachů u paty poměrně prudkého svahu, kde sprašové vrstvy v nadloží zakrývaly nerovný povrch značně rozvětralých třetihorních pís-kovců. Jejich příměs v nadložních spraších pak zapříčinila, že těžba zemin pro sníženou vhodnost při použití v tělese hrází, byla zastavena.

Náhradou za ně mají být spraše, jejichž těžba se počala připravovat v prostoru nad hliníkem někdejší cihelny u Dol. Věstonic. Tam při budování příjezdové komunikace se otevřel v nejsvrchnější části sesuvového území bývalé drůbežárny JZD příčný profil svahem. Rýsovala se v něm dobře nejmladší pohřbená půda /PK 1/ s popelovitou vrstvou, četnými uhlíky po dřevu a dokonce i se zbytky soliflukcí rozvržených ohnišť. Ačkoli byla sledována ve větším úseku profilu a dokonce i v horizontální poloze, neposkytla zatím rovněž žádné jiné doklady o paleolitickém osídlení.

V podzimmím období upravovali budovatelé vodního díla pravý břeh Novomlýnské nádrže právě pod studovaným územím a obnažili při tom svahové sedimenty prolínající se s polohami terasových šterkopísků. V sesutých sprašových a jílovitých doškách byly zaklíněny i útržky popelovité kulturní vrstvy s uhlíky a také s ojedinělými kostmi pleistocenní fauny /mamut/. Nálezová situace prokazovala, že kotlina bývalé drůbežárny vznikla doškovitými sesuvy kvartérních zvětralín po jílovitém podloží až po poslední sprašové sedimentaci, nejspíše ve starém holocénu. Stejného původu jsou i další kotlovité prohlubně na severovýchodních svazích Pavlovských kopců mezi Dolními Věstonicemi a Pavlovem. Získané poznatky mají tedy i značný význam pro bližší osvětlení geomorfologického vývoje krajiny i pro její současné využívání pro zemědělskou velkovýrobu.

Weitere Spuren einer paläolithischen Besiedlung unter den Pollauer Bergen /Bez. Břeclav/. Während der systematischen Verfolgung von Erdarbeiten, die mit dem Baue des Wasserwerkes an der Thaya zusammenhängen, gelang es im Jahre 1984 an einigen Stellen paläolithische Fundschichten zu erfassen. Zuerst war dies am Fusse der Brünner Anhöhe nördlich von Milovice der Fall, wo der Bagger einen grösseren Stosszahn störte. Er lag in einem aschigen Horizont gemeinsam auch mit Bruchstücken zerfallener Mammutknochen. Aschige Abrisse mit Holzkohlepartikeln und Fragmenten durch Solifluktion verschlepter Feuerstellen hat man wiederum bei der Errichtung einer Hilfskommunikation zur Lehmgrube oberhalb der ehemaligen Ziegelei bei Dolní Věstonice abgedeckt. Im Talufer desselben Raumes mischten sich Abhangssedimente mit Lagen von Terrassen-Schotter sand und mit Abrissen einer aschigen Schicht. Diese enthielten ebenfalls vereinzelte Knochen /Mammut/. Die Fundsituation belegte hier schindelförmige Abrutsche, die auf den Hängen der Pollauer Berge an mehreren Stellen die Entstehung kesselförmiger Vertiefungen bedingten. Die getätigten Beobachtungen ergänzen das Bild des Lebens auf beiden untersuchten Siedlungen und haben auch eine ziemliche Bedeutung für die Stratigraphie der Lössse.

SBÍRKA FR. ZAPLETALA Z PŘEDMOSTÍ /okr. Přerov/

Bohuslav Klíma, AÚ ČSAV Brno

/Obr. 1-5/

Památky paleolitické stanice v Přerově-Předmostí zdobí nejen sbírky Okresního vlastivědného ústavu v Přerově a předních muzeí na Moravě, zvláště v Brně a v Olomouci, ale jsou roztroušeny i v řadě podobných kulturních zařízení v blízkém i dalekém zahraničí. Jejich roztržitost zapříčinila dlouhá historie nahodilých objevů i systematických archeologických výzkumů významného a bohatého naleziště, o které se zájímali kromě odborných badatelů také početní soukromí sběratelé. Postupně však i oni předávali zachráněné kamenné nástroje a mamutí kosti příslušným institucím a zasloužili se mnohdy i zcela svérázným způsobem o doplnění celkového obrazu nejstarších osídlovacích procesů v dosahu předměstských návrší Skalky a Hradiska. Za daných podmínek nabývá každý hmotný pramen této lokality zvláštní hodnoty.

Nejnovějším takovým doplňkem nálezových fondů je poměrně rozsáhlá sbírka Frant. Zapletal, kterou roku 1984 získal Okresní vlastivědný ústav v Přerově. Pochází z let 1924-1929, kdy její autor, historik nadšený žák základní školy, častěji procházel ještě se dvěma kamarády předmostecké hliníky a jejich okolí, všiml si při zemních pracích narušovaných památek a ukládal je do své sbírky. Ta se v uvedeném časovém rozpětí velmi rychle rozrůstala a brzy zaplnila i podkroví domku jeho rodičů. Stalo se tak zejména díky velkým mamutím kostem, které šťastný nálezce pečlivě čistil a také konzervoval. Jen proto se zachovaly v uspokojivém stavu dodnes. Jsou mezi nimi větší části klů, žeber, dlouhých kostí končetin, řada mamutích stoliček, ale i úplný atlas, zlomky dalších obratlů a d. Provází je kosterné pozůstatky také některých jiných druhů pleistocenní fauny /sob, kún, liška, rosomák, vlk, nosorožec/. V kolekci však nechybějí ani střepy i větší části nádob různých pravěkých období ze sídlišť jam, zachycených při odběru spraší v hlinících, nebo získaných jinými cestami i ze vzdálených míst /Hostýn, Velehrad/. Mladý sběratel neopovrhl ani lasturami a mineráliemi. Nejrozsáhlejší a nejzávažnější součástí sbírky tvoří však mladopaleolitické kamenné nástroje.

Fr. Zapletal své sbírky pečlivě ošetřoval a ukládal odděleně po jednotlivých nálezových celcích, do provázených základními údaji o nálezových okolnostech. Ty lze vyčíst ze soupisu sbírky, který má charakter přírůstkového deníku. Doprovodný náčrt správoého návrší v Předmostí vyčleňuje v soulase s tehdejší postupem těžby jednotlivých cihelen do pěti dílčích nalezišť. Z nich nejvydatnější bylo ono v proslulé Chromečkově zahradě /III, III b/, odkrývané Přikrylovou cihelnou, a pak hliník Společenské cihelny v dosahu severní stěny hřbitova. Některé pozůstatky v deníku prozrazují, že mladý sběratel usiloval i o bližší poznání některých předmětů, které dokonce s pomocí jemu dostupné literatury rámcově klasifikoval.

Mladopaleolitická kamenná industrie je inventárně podchycena dle dochovaných nálezových celků. Podrobnější přehlednutí však ukázalo, že mnohé předměty doznaly během dlouhé doby přemístění a pokud nebyly samostatně označeny místem původního objevu, nelze je spolehlivě spojovat se souborem, v němž jsou nyní uloženy. Tato skutečnost však nikterak nesnižuje hodnotu a výpovědní sílu kolekce. Z celkového počtu 513 předmětů kamenné paleolitické industrie mohlo být klasifikováno a v inventáři podchyceno 273 kusů /inv. č. 1/85/ 1 - 273/. Zbytek tvoří zlomky, odstěpky, třísky a ostatní průvodní odpad výroby.

Škrabadla nejsou v popisované sbírce sice nikterak početná, ale představují se přesto v řadě variací. Vedle dokonale formovaného škrabadla se souvislou obvodovou retuší /obr. 1:1/, nevýrazného čepelového škrabadla /obr. 1:4/ a škrabadla ústěpového /obr. 1:5/ upoutá pozornost zvláště okrouhlé vysoké škrabadlo /obr. 1:6/, nevýrazné kýlovité škrabadlo /obr. 1:7/ a málo zřetelná vycnělá škrabadla v kombinaci s rydlem /obr. 1:9-10/. Třetí exemplář této kombinace se váže na dvojnásobné hranové rydlo /obr. 1:8/. Pečlivostí úpravy vyniká kombinace škrabadla s protilehlým hrotem /obr. 1:11/ a zřejmě je pak i kombinace rydla se hrotem /obr. 1:12/. Jemnost retuše je příkladná zase u vrtáčků /obr. 1:13-14/.

Nejpočetnější řadu ve sbírce představují ovšem rydla, ať již různých typů klínových /obr. 1:15-21, obr. 2:1-9/ nebo hranových /obr. 1:22; 2:10-20/, provázená i rydly příčnými /obr. 2:21-23/. V nedokonalé podobě vystupují hroty /obr. 3:1-7/, z nichž zasluhují zmínky jen pečlivěji otupující retuši upravené kusy, hlásící se k typu la Gravette /obr. 3:8-11/. Ani čepel nejsou přítomny v dokonalých tvarech. Příslušnou úpravu nesou pouze tři kusy /obr. 3:12-14/, ostatní, byť pravidelných forem, vykazují jen místní retuši /obr. 3:15-22/. Totéž platí i o ústěpech /obr. 3:23-26/.

Pro posouzení celkového charakteru industrie jsou důležité drobnotvaré nástroje. Lze v nich rozpoznat málo typicky trojúhelníček, segment a čepelku s příčnou terminální retuší /obr. 4:1-3/ a pak čepelky s obitým bokem /obr. 4:5-8/, mezi nimiž se opakuje typ s inverzní retuší /des Vachons/. Zvláštní zmínku si zasluhuje drásadlovitý, plošně oboustranně retušovaný exemplář /obr. 4:9/, který byl zřejmě upraven z defektního listovitého hrotu.

Málo přesvědčivě působí tři drobné vruby /obr. 4:10-12/. Daleko výraznější je však serie dlát /obr. 4:13-22/, z nichž některá připomínají spíše stíradla. Příznačné jsou konečně i útlé čepelky /obr. 4:23-29/ a odstěpy rydel, jejichž celkový počet je úměrný množství přítomných rydel. Mohly z nich být vyobrazeny však jen ty nejpozoruhodnější /obr. 4:30-34/. Štípanou industrií uzavírá výběr jader /obr. 5:1-6/. Bez zajímavosti nejsou jistě ta prvá, nápadně drobných rozměrů. V kolekci nechybějí však ani předměty hrubotvaré. V kresbě je zachycen deskovitý a vrubovité retušovaný kus křemitého pískovce se skvrnami po červeném barviva a vrchlíkový ústěp z valounu písčitého jílovce /obr. 5:7, 8/. Další dva deskovité zlomky pokrývají zase řezné rýhy. Na prvním z nich vytvářejí málo pravidelnou síť, jejíž kresba neprozrazuje záměrný obraz /obr. 5:9/, na druhém se spojují ve svazky, které jsou spíše jen stopami po řezání na kamenné podložce /obr. 5:10/. Poslední předmět je podélně rozpolený oblásek kulmské břidlice s řadou vrypů, zřejmě dokladu po použití jako retušéru /obr. 5:11/.

K souboru se přičleňuje rovněž pět větších a pevnějších hrudek červeného barviva. Odděluje se od něho však zřetelně nejen celkovým dojmem, podmíněným především chybějící patinou, ale i tvarově a technologickými znaky 26 kusů neolitických, typologicky výrazných předmětů /inv. č. 1/85/274-300/.

Surovinová skladba souboru zcela odpovídá obvyklým předmosteckým poměrům. Nejlépe to prokazují charakteristické radiolarity čokoládové, zelené, okrové i šedavé barvy v celkovém počtu 34 kusů a pak okrové šedavé silixy, ať již z řady rohovců či pazourků. Naplňují výrazně převažující část souboru. Jejich zvětřalý a bělavou patinou krytý povrch však znemožňuje podrobnější posouzení. Zřetelně je zastoupen pazourek baltického křídového útvaru, stejně jako jurské rohovce domácí i cizí, zvláště polské proveniencie. Připojují se k nim dále ústěpy žilného křemene, křemence, písčité jílovce i zlomky valounů krystalických břidlic.

Není nejmenších pochyb o tom, že podstatná část popsané industrie patří hlavní vrstvě v Předmostí,

kerou dnes připisujeme pavlovienu, typické kultuře lovců mamutů ve střední Evropě. Celkový typologický obraz kolekce zcela odpovídá tvarovému spektru této kultury. Opírá se o výrazně rydlovitou složku, doplnovanou charakteristickými drobnými předměty. Stejně však i dláta příslušejí k typickým jejím nástrojům. Některé starobylejší formy, jako okrouhlé škrabadlo či škrabadla vyčnělá, se však hlásí k předchozímu vývoji aurignacienu. Lze tedy soudit v soulase s výsledky podrobných stratigrafických pozorování učiněných při posledních výzkumech u hřbitovního nároží v Předmostí¹, že hlavní mladopaleolitická vrstva obsahovala i příměsi z podložního nálezového horizontu s kulturními památkami aurignacienu.

Význam sbírky spočívá především v tom, že vznikla v letech, kdy naleziště zkoumal K. Absolon. Nálezovou situaci lze proto dobře odvodit z dokumentace tehdejších prací². Opačně zase nálezy Fr. Zapletala potvrzují vyplývající z nich poznatky. Rozšiřují také významně pramenné fondy přední středoevropské paleolitické stanice, které byly právě před 40 lety tragicky postiženy a ochuzeny požárem na zámku v Mikulově. Toto nebezpečí by hrozilo i mnohým kusům z popisované kolekce, kdyby se bývaly dostaly do sbírek Moravského muzea. Je proto i zásluhou Fr. Zapletala, že zůstaly zachovány až po naše dny.

Poznámky:

- 1 B. Klíma, Archeologický výzkum paleolitické stanice v Předmostí u Přerova v roce 1971, PA LXIV, 1973, 1-23.
- 2 K. Absolon-B. Klíma, Předmostí, ein Mammutjägerplatz in Mähren, Fontes Archeologicae Moraviae VIII, Praha 1978.

Sammlung von Fr. Zapletal aus Předmostí /Bez. Přerov/. Das Heimatkundliche Bezirksinstitut in Přerov gewann im Jahre 1984 eine umfangreiche Sammlung prähistorischer Hinterlassenschaften, die durch Zufallsentdeckungen, besonders bei der Verfolgung der Lössförderung in den Lehmgruben von Předmostí in den Jahren 1924 - 1929, als aufgeweckter Schüler Fr. Zapletal schuf. Die bedeutendsten Komplexe der Sammlung sind paläolithische Steinwerkzeuge /513 Stück/, am zahlreichsten dann gut erhaltene Knochen von pleistozäner Fauna /Rentier, Fuchs, Wolf, Pferd, Vielfraß und Nashorn/, vor allem dann des Mammuts. Es fehlen nicht einmal verschiedene Muscheln und Mineralien.

Zur Klassifizierung und Erfassung im Inventar konnten 273 Gegenstände der paläolithischen Industrie ausgliedert werden. Sie ist eines ausgesprochen stichelartigen Charakters mit Meißeln, Kleingerätigem Werkzeug und gehört deutlich dem Pavlovienu an. Einige Kratzerformen beweisen jedoch, im Einklang mit den letzten stratigraphischen Erkenntnissen /Klíma 1973/, die Angehörigkeit zur vorherigen Entwicklung des Aurignacienu. Die Bedeutung der Sammlung beruht darin, dass sie in den Jahren entstand, als den Fundort K. Absolon untersuchte und dass man ihre Fundsituation gut aus der Dokumentation der damaligen Arbeiten ableiten kann /Absolon, Klíma 1978/. Umgekehrt wiederum bestätigen die Funde von Fr. Zapletal die aus ihnen hervorgehenden Erkenntnisse. Die Sammlung erweitert gleichzeitig die Quellenfunde der führenden mitteleuropäischen paläolithischen Station, die gerade vor 40 Jahren tragisch durch den Brand am Schlosse in Mikulov in Mitleidenschaft gezogen und verarmt worden waren.

DALŠÍ VÝZKUMNÁ SEZÓNA NA STRÁNSKÉ SKÁLE /k.o. Slatina, okr. Brno-město/

Jiří Svoboda, AÚ ČSAV Brno

/Obr. 6, 1-14/

Lokalita IIIa

V roce 1984 se výzkum Stránské skály zaměřil na polohu IIIa, vytypovanou na základě sondáží v předchozím roce /PV 1983/. Zkoumaná plocha o rozměrech 10 x 10 m zachytila ve východní části polovinu velké kruhové jámy kultury s moravskou malovanou keramikou /průměr asi 5 m/. Obsahovala ohniště, keramiku a štípanou industrii.

V západní části odkryvu jsme sledovali složité souvrství kvartérních sedimentů, jehož podstatná část /vrstvy 4-7/ je postížena kryosoliflukčními procesy. Předběžně zhodnocení /T. Czudek, Geografický ústav ČSAV/ ukazuje, že kryosoliflukční sedimenty byly ukládány za měnících se fyzickogeografických podmínek. Následovalo období půdotvorného procesu /vrstva 3/, fáze kryoturbace a tvorba spraše /vrstva 2/. Podrobné studium jednotlivých fází umožní formulovat bližší paleoekologické závěry a konfrontovat je s výsledky dalších rozborů, zejména pylové analýzy /H. Svobodová, Ústav experimentální fyto techniky ČSAV/.

* Závěrečná fáze kryosoliflukčních procesů /vrstva 4/ a následující období půdotvorného procesu /vrstva 3/ je spojeno s doklady osídlení z počátku mladého paleolitu. Spodní archeologický horizont /bohunický typ, 3534 artefaktů, z toho 58 retušovaných nástrojů/ byl zcela rozvlečen soliflukčními pohyby ve směru sklonu podloží. Svrchní archeologický horizont /aurignacienu, 814 artefaktů, z toho 32 retušovaných nástrojů/ je vázán na průběh interstadiální půdy. Byl však postižen kryoturbací, která se v této poloze projevuje vertikálními pohyby a vyvlečením materiálu z podloží. Tyto procesy postihly zkoumanou plochu jen částečně: to dokládá neporušené ohniště kruhového půdorysu, zahloubené v bazální části půdy.

Stratigrafická situace na lokalitě IIIa, zejména výjimečná superpozice dvou fází osídlení z počátku mladého paleolitu, se podstatně liší od poměrů na nedaleké lokalitě III /srv. PV 1982/. Bude třeba srovnávat

ji se situací na dalších polohách /srv. zázpis komise ze dne 19.9. 1984, již se zúčastnili Dr. J. Jelínek, DrSc., Doc. B. Klíma, CSc., Prof. R. Musil, DrSc., Dr. J. Svoboda a Dr. K. Valoch, CSc./¹

Lokalita IV

Lokalita IV leží na svahu při severním úpatí Stránské skály /poloha Na skále/. Upozornil na ni ojedinělými nálezy R. Klíma /sbírky MM/, zejména však P. Škrdla, který zde v letech 1980-1984 získal povrchovými sběry soubor mladopaleolitické industrie. Mezi nálezy P. Škrdly vynikají dva zlomky strmě retušovaných škrabadel /obr. 6:10-11/, plochá škrabadla /obr. 6:2-5/, vrták /obr. 6:14/, mikročepelka s částečně otupeným bokem /obr. 6:13/, 2 mikrojádra /obr. 6:8-9/, aj. Celek se hlásí k osídlení aurignacienu.

V roce 1984 byla celá tato plocha přetata trasou plynovodní přípojky pro Zetor Brno. V prostoru povrchového výskytu artefaktů probíhala trasa v čisté spraši, v hloubce kolem 1 m členěné polohou ostrohanné rohovecové suti. Vzhledem k celkové situaci lze předpokládat, že souvrství prošlo svahovými posuny.

Pod vlastním útvarem Stránské skály narušil výkop větší kumulaci kostí koně /Equus sp. - dentes, phalanges, metapodium, scapula aj./, uloženou asi 15-30 cm hluboko ve spraši. V okolí nálezu bylo vyhloubeno několik sond, které prokázaly, že paleontologický materiál je provázen ojedinělými paleolitickými artefakty /2 čepelí/. Nápadné je, že oba jsou vyrobeny z cizí suroviny /obr. 6:6 - rohovec bez určení proveniencce, obr. 6:7 - moravský jurský rohovec z říčních teras, určení A. Přichystala/. Rámcově je lze řadit do mladého paleolitu v rozmezí aurignacien až magdalénien.

Poznámka:

1 J. Svoboda, Neue Grabungsergebnisse von Stránská skála, Mähren, Tschechoslowakei, Archäologisches Korrespondenzblatt 15, 1985, 261-268.

Weitere Grabungssaison auf Stránská skála /Katastralgemeinde Brno-Slatina, Bez. Brno-město/. In Lage IIIa wurde die durch kryogene Prozesse betroffene Schichtenfolge untersucht, die die Aurignacien-Lage in Superposition oberhalb der Industrie des Bohunice Types umfasst. In Lage IV störte der Aushub einer Gasleitung eine Kummulation von Pferdeknöcheln, die von einzelnen jungpaläolithischen Artefakten begleitet ist.

VÝZKUMY V MORAVSKÉM KRASU V ROCE 1984 /okr. Blansko/

Jiří Svoboda, AÚ ČSAV Brno

/obr. 6:15/

V roce 1984 pokračoval ve spolupráci s ústavem Anthropos Moravského muzea /dr. L. Seitl/ výzkum jeskynních výplní Moravského krasu. Hlavní výzkumné práce byly zaměřeny do střední části /Barová jeskyně, Kolíbký/; pokračující terénní úpravy a stavební práce před Kateřinskou jeskyní však vyvolaly potřebu dále sledovat i tuto ohroženou lokalitu.

Lokalita 694 /Kateřinská jeskyně/, Suchdol, obec Vavřinec

Po ukončení záchranného výzkumu ve vchodu jeskyně /PV 1983/ zahájil podnik Moravský kras stavební práce u báze sutového valu. Ve výkopu při pravé skalní stěně našel dr. P. Glozar čtyři paleolitické artefakty. Ležely v druhotné poloze v nadloží hlinitých vrstev s hrubotvarovou sutí a s paleontologickým materiálem /Ursus spelaeus aj./. Tyto nálezy se tak řadí k nepočetným dokladům paleolitického osídlení Kateřinské jeskyně¹.

Lokalita 1004 - 1006 /Kolíbký/, obec Jedovnice

Výzkum magdalénského stanoviště v Kolíbkách /PV 1982, 1983/ pokračoval kontrolním plošným odkryvem o rozměrech 4 x 2,5 m, který navázal na plochu zkoumanou v předchozím roce a zastihl v podstatě shodnou stratigrafickou situaci. Výzkum tohoto naleziště lze tedy v současné době považovat za uzavřený.

Lokalita 1185 /Býčí skála/, obec Habrůvka

Na plošině před jeskyní byl nalezen další z oblázků kulmské břidlice, které byly v magdalénienu sbírány, používány jako retušéry a pokrývány rytinami². Předmět je plochý, asi 12 cm dlouhý a zvláště na ploché straně je značně poškozen rýhami recentního původu. Na vypuklé straně však lze rozeznat jemnou rytinu vytvářející geometrický obrazec, která se od recentních vrypů jednoznačně odlišuje. V bazální části je patrné intenzivní zhmždění, způsobené používáním předmětu ve funkci retušéru.

Lokalita 1191 /Barová jeskyně/, obec Habrůvka

Výzkum Barové jeskyně /srv. PV 1983/ pokračoval odkryvem profilu před vchodem až do hloubky 4 m, se zaměřením na jeho pleistocénní části. V hloubce 2-3 m bylo zachyceno osídlení magdalénienu v několika výškových úrovních uvnitř sprašové vrstvy, sklánějící se k ústí široké pukliny s hlinitější výplní a hrubotvarovou sutí. Nálezy štípané industrie jsou zvláště v této puklině provázeny bohatou mikrofaunou. Profil se stane předmětem komplexního studia, neboť má všechny předpoklady, aby přispěl k poznání přírodního prostředí pozdního glaciálu.

Lokalita 1193, obec Habrůvka

Zjišťovací sonda v malé jeskyně nad jeskyní Barovou zastihla pod tmavou humózní vrstvou hnědou hliní - tou polohu se zbytky ohniště, rozptýlenou mazanici a pravěkou keramikou. Podloží je tvořeno sprašovou a jílovitou polohou s různým obsahem suti.

Poznámky:

- 1 J. Skutil, Paleolitická stanice v Kateřinské jeskyni, ČVSMO 41-42, 1929, 294-295. J. Svoboda, L. Seitl, A. Štof, Výzkum jeskynních výplní v severní části Moravského krasu, PV 1981, 9-13, obr. 3:9.
- 2 K. Valoch, Benützte und gravierte Schiefergerölle im Magdalénien Mährens, ČMM, Sc. soc. 46, 1961, 5-18.

Grabungen im Mährischen Karst im Jahre 1984 /Bez. Blansko/. Im Jahre 1984 hat man die Höhlen Kateřinská /paläolithische Artefakte in sekundärer Lage/, Kolíbky /Beendigung der Grabung der Magdalénien Station/, Býčí skála /Fund eines magdalénienzeitlichen Gerölles mit einer Gravierung/ und die kleine Höhle Nr. 1193 /Feuerstelle mit prähistorischer Keramik/ untersucht. Zu den bedeutendsten Ergebnissen gehört die Abdeckung des Profiles in der Höhle Barová, der die Magdalénien Lage von reicher Mikrofauna begleitet, umfasst. Das Profil wird Gegenstand eines komplexen Studiums sein.

PALEOLITICKÝ NÁLEZ Z OLDŘIŠOVA /okr. Opava/

Jiří Svoboda, AÚ ČSAV Brno, Pavel Wodecki, Praha

Na základě upozornění dr. J. Macouna, CSc., jsme sledovali ojedinělé stopy mladopaleolitického osídlení v pískovnách u Oldřišova. Při návštěvě lokality na jaře 1984, kdy větší z pískoven již byla zavezena, jsme se zaměřili na profily odkryté v menší pískovně. Písky glaciálního původu zde byly překryty vrstvou spraše a v místech, kde spraš vyklinovala, nadložním horizontem šedého pseudogleje. Z tohoto horizontu vybíhaly do podloží písků četné výsušné pukliny se rzičným zabarvením při okrajích. Ve výplni jedné z puklin byla nalezena bazální část čepele z šedavého pazourku.

Tvorba pseudogleje spadá podle J. Macouna¹ do holocénu, takže poloha nálezu je druhotná. Výsušné pukliny byly v obdobné situaci zachyceny i na dalších paleolitických lokalitách severní Moravy a Slezska, v některých případech jsou však provázeny i mrazovými klíny periglaciálního původu /Záblatí/. V budoucnu bude nutné zaměřit se na důsledné rozlišování výsušných puklin od mrazových klínů, a to ve vztahu k poloze paleolitických industrií.

Poznámka:

- 1 J. Macoun, Kvartér Ostravska a Moravské Brány, Praha 1965, 245.

Paläolithischer Fund aus Oldřišov /Bez. Opava/. Fund eines paläolithischen Artefaktes in sekundärer Lage im Inneren eines Trockenrisses, der mit Pseudogley ausgefüllt war.

NÁLEZ KVARTÉRNÍCH POZŮSTATKŮ ZVÍŘECÍCH KOSTÍ V BRNĚ-DOMINIKÁNSKÉ ULICI

/okr. Brno-město/

Jiří Svoboda - Rudolf Procházka, AÚ ČSAV Brno

Při rekonstrukčních pracích v prostoru tzv. Městských sklepů pod vozovkou Dominikánské ul. a Šilín - grova nám. dělníci porušili a vyzvedli zlomky zvířecích kostí. Následným průzkumem bylo sledováno sprašové souvrství, dosahující celkové mocnosti 7 m. V hloubce 2 m je členěno hnědou půdou s uhlíky, na jejíž bazi je vyvinuta soliflukční poloha. V hloubce 3,5 m nasedá půdní komplex tvořený hnědočerným a sytým hnědým horizontem. Zmíněné fragmenty pocházejí ze dna výkopu v celkové hloubce asi 7 m, z vrstvy oglejené spraše. Ze stratigrafické situace lze vyvodit, že nálezy, tibia bovida, je zřejmě starší než poslední glaciál.

Fund von quartären Tierknochenüberresten in Brno - Dominikánská Gasse /Bez. Brno-město/. Bei Rekonstruktionsarbeiten in den Souterrainräumen unter der Fahrstrasse der Dominikánská Gasse und des Silinger Platzes, haben Arbeiter eine bovidus tibia gestört und geborgen. Sie befand sich in der Schicht eines vergleyten Lösses in einer Tiefe von 7 m. Aus der stratigraphischen Situation kann geschlossen werden, dass der Fund älter als das letzte Glazial ist.

Martin Oliva, Moravské muzeum Brno

Sledovaný volně vymezený region leží na rozhraní Brněnské kotliny, Vyškovského úvalu a Dražanské vrchoviny a na turistických mapách bývá nazýván také krajem slavkovské bitvy. Vyznačuje se značnou hustotou pravěkých památek a dlouholetou tradicí archeologického výzkumu, sahající až k samým počátkům pěstování tohoto oboru na Moravě. Avšak právě dlouholetá činnost vesměs amatérských pracovníků a značná roztržitost drobných literárních zpráv způsobuje, že obraz paleolitického osídlení tohoto kraje je velmi nejednotný.

Polohy jednotlivých lokalit byly udávány velmi nepřesně, např. podle zapomenutých traťových názvů, takže často dochází ke kontaminaci různých nálezů nebo k uvádění jedné lokality pod různými názvy a katastry. Většina ŠI byla původně předávána J. Skutilovi do Pravěkého oddělení MM, odkud se v pozdějších letech postupně přearžovala do sbírek ústavu Anthropos. Proto mají někdy i fondy z Anthroposu zachované původní přírůstková čísla z pravěkého oddělení /Pa./, přičemž řada položek, uváděných J. Skutilem, je dnes neznámá. Předložená revize vycházela na jedné straně z materiálu uloženého v Moravském muzeu a u jeho amatérských spolupracovníků, na straně druhé pak ze všech dostupných zmínek v literatuře a v nálezových zprávách. Jejím cílem je sjednocení všech takto zjištěných údajů, z nichž většina byla ověřena přímo v terénu, a ohlášení dosud nepublikovaných sběrů. Lokality vždy řadíme pod příslušný katastr, i když je materiál uložen a publikován pod jiným názvem /na to je vždy zvlášť upozorněno/. Potřebné údaje podáváme v tomto pořadí: P-poloha, O-objev, S-sběry, U-uložení, L-literatura. Není-li uvedeno jinak, jsou kóty převzaty z mapy 1:25 000 list 24-431 /Mokrá-Horákov/ a 24-413 /Šlapanice/. Nepublikovaný Čerinkův soupis paleolitických lokalit se nachází v knihovně Archeologického ústavu v Brně, deník majora J. Lavického je k dispozici v archívu Anthropos MM. Traťové názvy byly identifikovány podle katastrálních map z r. 1826 ve Státním archívu v Brně. Použité zkratky surovin: KL-rohovec typu Krumlovský les, KŘ - křídový rohovec, SS - rohovec typu Stránská skála, RO - jiné rohovce /vesměs ze štěrků, blízké typu Kl nebo SS, P-pazourek, R- radiolarit, K- křemen. KV- křemenec; JO - okrový nerost blízký jaspisu. Sbírkový ústav Anthropos označujeme MM-A, Pravěkého oddělení MM-P.

Blažovice I - "Staré vinohrady" /o. Brno-venkov/

P: návrší 1700 m J od obce, V od silnice na Zbýšov; na starých speciálkách kóta 298, O,S: A. Dvořáček, U: MM-A /13/78/, L: nepublikováno. Škrabadla: úštěpové /P, obr. 7:3/, čepelové s vysokou lamelární hlavicí /P, obr. 7:4/, malé úštěpové /přepálený P/, atypické rohové /P?/ a hrubé na úloмку /RO/. Rydla: klínové polyedrické boční /P, obr. 7:6/, rydlovité podseknutý vysoký jádrový zobec /P, obr. 7:5/, ploché a klínové na širokém úštěpu /RO, obr. 7:7/, ploché na zoubkované retuši /RO/, na zlomené čepeli /P/. Jiné nástroje: drobné přímé drasadlo /KŘ/, 2 odštěpovače /RO/ a 2 zlomky nástrojů /P, KL/. Průvodní industrie: 3 čepele a 2 úštěpy se stopami opotřebení, odražená hrana, čepel s patou jádra, 8 neretušovaných čepelí a 1 čepelka, 14 úštěpů a 21 kusů odpadu. Jádra: jsou velmi malá, ale se zachovaným schématem těžby: dvoupodstavové /P, obr. 7:9/, se změněnou orientací /P, obr. 7:8/ a 4 malé zbytky /2P, KL, RO/. S tím je uloženo několik otlučených hlíz silicitů a křemenců eolitického vzhledu. Díky přítomnosti vysokého škrabadla a polyedrických rydel je pravděpodobná příslušnost k aurignacienu.

Blažovice II - "Svisla" /o. Brno-venkov/

P: na mírném jazykovitém výběžku nad potokem Romzou, JV kóty 228, 1,5 km SSZ od obce na hranici s kat. Jiříkovic, O: J. Poulík, S: týž, M. Oliva, U: MM-P /Pa 110/35/, L: Skutil 1941, 141 /zmínka/. Atypické silné úštěpové škrabadlo /KL/, střední klínové rydlo /P, obr. 7:1/, rydlový úštěp /P/, neretušovaná čepel /P/, kýlovité jádro se změněnou orientací /P, obr. 7:2/ a reutilizovaný zlomek. Sběr z r. 1984: zlomek jádra /KŘ/ a 2 zlomky ražených hrubozrnných rohovců. Skrovňový inventář s převahou pazourku zřejmě spadá do pokročilého mladého paleolitu.

Horákov I - u myslivny /o. Brno-venkov/

P: JZZ obce V od kóty 363 na temeni u lesa /v okolí mohyly Hlásnice/, O:F. Černý ? S: F. Černý ?, J. Lavický, bratři Ondráčkové, U:MM-A /163/, většinou ze sběrů Rostislava Ondráčka, L: Skutil 1937, 279; viz též deník J. Lavického, kde uvádí vlastní nálezy 130 kusů paleolitické a neolitické ŠI, dnes neznámé. Většina dochovaná industrie patří micoquienu a bude zpracována samostatně. Z jeho rámce se vymyká velké dvojité rydlo na zlomené čepeli /P, obr. 7:18/, střední klínové rydlo na čepelce /P/, příčné ploché rydlo na vrubu /P, obr. 7:17/ a 2 retušované čepele /P, obr. 7:16/. Odněkud z těchto míst by měl pocházet dokonalý listovitý hrot /P, Skutil 1937, obr. 4/, nalezený P. Černým /MM-A/.

Horákov II - "Stará hora" a IIa - "Nová hora" /o. Brno-venkov/

P: okolí kót 350 x 325 JZ obce, O: Přemysl Ondráček ?, S: týž, K. Valoch, V. Gebauer, M. Oliva a jiní, U: MM - A /označení Líšeň-Stará hora/, L: Valoch 1950, 56. Nálezy z obou poloh nejsou rozlišeny: nízké vyčnělé škrabadlo /RO/, hranové rydlo na úloмку /přepálený P/, úštěp s vrubem /KL/, zoubkovaný úlomek /KŘ/, odštěpovač /SS?/, přímé /RO/ a vyklenuté drasadlo /RO/, 2 místně retušované úštěpky /RO/, 3 zlomky čepelí /RO, P, KŘ/, 5 úštěpů a odštěpků /3 RO, 2 KŘ/, velké diskovité /nebo bifaciální upravené/ jádro /KŘ?/ a 2 zbytky jader /KŘ/. Nálezy P. Ondráčka, obsahující i listovité hroty, se nedochovaly.

Sběr M. Olivy ze Z okraje platů poskytl 2 úštěpy s místní retuší /KŘ, RO/, diskovité jádro z valounu /KŘ/ a 4 zbytky jader /2 KL, KŘ, SS?/.

Horákov III /o. Brno-venkov/

P: SZ obce při červeně značené cestě na okraji lesa na JV svahu v nm. v. 370 m, O, S: K. Valoch r. 1953, U: MM-A /163/, L: nepublikováno. Odštěpovač na čepeli /P/ a retušovaný úštěp.

Hostěnice /o. Brno-venkov/

P: "lesní cesta nad Hostěnicemi na návrší mezi Hostěnicemi a Mokrou"; jde zřejmě o zalesněný S svah kopce Čihalky /kóta 449/, O, S: K. Valoch r. 1957, U: MM-A, L: nepublikováno. Zlomek tenké čepeli /P/.

Hostěrádky-Rešov /o. Vyškov/

P: výrazné návrší "Spidlák" /Stará hora, kóta 307/, tvořící J výběžek Prackého kopce; nálezy jsou řídké roztroušeny na V svahu temene, O: M. Oliva r. 1984, S: M. Oliva/2 sběry/, U: MM-A, L: nepublikováno. Čepelové škrabadlo /KL, obr. 7:10/, dvojité vysoké škrabadlo /KL, obr. 7:11/, vyklenuté drasadlo /KL, obr. 7:14/, jemný terminální vrub /KL, obr. 7:12/, atypický odštěpovač /P/, 17 atypických zlomků a úštěpků /12 KL+RO, 4 SS 1 P/, jádro se změněnou orientací /KL, obr. 7:15/, 2-podstavové jádérko /KL, obr. 7:13/ a 3 otlučené jádrové kusy /2 KL, 1 SS/. Vyšší tvar dvojitého škrabadla by mohl naznačovat příslušnost k aurignacienu.

Jiříkovice - nad cihelnou na "Újezdě" /o. Brno-venkov/

P: cihelna se nacházela za posledními domky na SV okraji obce /při silnici na Tvarožnou/ na mírném J svahu v nm. v. 235 m, O: J. Pouлік r. 1934, S: J. Pouлік, A. Dvořáček, U: MM-A /Pa 14/34/, zčásti asi ztraceno, L: Skutil 1935. Dochovala se velká retušovaná čepel /P/ a hrubý hrot /K/. J. Skutil zmiňuje "čepelový hrubý úštěp a fragment čepel s obitým hřbetem". Uvádí, že se tu dříve nacházely mamutí kosti. Nelokalizované nálezy: "jaspisovitý paleolitický úštěp" /Pa 53/34/ a 3 paleolitické úštěpy /Pa 165/35/, dnes neznámé /Skutil 1941, 142/. V MM-P /69 772/ je patinovaná čepelka ze sbírky J. Přibyslavského.

Kobylnice /o. Brno-venkov/

P: "v pískovně", zřejmě V obce na Z svahu kóty 232 /"Štosy"/, O, S: J. Sladký před I. svět. válkou, U: MM-A /196/, L: Skutil 1933, 181; 1936, 66. Čepelové škrabadlo s oboustrannou retuší /P/. V MM-A je bez dalších údajů uložen široký úštěp s čepelovými negativy /SS, obr. 8:17/. Podle stop rzi z radlice pochází z povrchového sběru a tudíž asi z jiné lokality než škrabadlo.

Mokrý /o. Brno-venkov/

P: "strana západní, pozemek sousedící s lesem, nahoře vápenocové skalky"; bližší lokalizace chybí, O, S: R. Ondráček, U: MM-A /446/, L: nepublikováno. Velké přímé drasadlo /RO/, bifaciální drasadlo /RO/ a hrubý úlomek se stopami úderů /SS?/.

Podolí I a II - /o. Brno-venkov/ - viz Oliva 1981.

Podolí III - pod Žurání /o. Brno-venkov/

P: J svah kóty 286, O: ?, S: K. Valoch, F. Prorok, P. Ondráček, M. Mazálek, U: MM-A, L: Valoch 1951, 28, Taf. 3:4-6 /publikováno a uloženo jako Šlapanice/. 2 škrabadla /přepálený P?/, polyedrické střední klínové rydlo /P/, drasadlo /KV/, 2 úštěpy /KL, KV/ a drobný úštěpek.

Pozořice I - " u větráku" /o. Brno-venkov/

P: podle J. Lavického /deník/ 200 m SZ od cihelny na silnici do Šumic, 750 m SV od kostela, JZ spád; dle mapy nm. v. 350-370 m, /viz též nál. zprávu 2217/16 a Červinkův soupis/, O: J. Lavický, S: týž, M. Chleborád, U: MM-A /354/, MM-P, L: Houšťová, nedatováno, 17 /zmínka/. Kýlovité škrabadlo /KL, obr. 7:19/, zlomek škrabadla /P/, zlomek čepel /P/ a 2 úlomky /KL, SS/. V MM-P je uložena zasintrovaná patinovaná čepelka /bez čísla/, nalezená patrně tamtéž M. Chleborádem r. 1933 /srov. Skutil 1937, 278/. Bližší lokalizace není uvedena ani u levalloiského hrotu /SS, obr. 7:20, nález J. Skutila, MM-A, 10/86/.

Pozořice II /o. Brno-venkov/

P: JV obce, Z od silnice do Holubic a od kóty 332 na mírném návrší, nm. v. 320 m, O: J. Peškař r. 1968, U: AÚB, L: nepublikováno, viz nál. zprávu 1917/68. Ojedinelý nález škrabadla na retušované čepeli /P/.

Pozořice -Ježera /o. Brno-venkov/

V MM-A 355 se pod tímto označením nacházejí 3 malé čepel /P/, čepel s patou jádra /KL?/, 2 úštěpy /P/ a 1 úlomek /KŘ/. Podle nál. zprávy v AÚB pocházejí ze sběrů J. Lavického a P. Ondráčka. Lokalita je možná totožná s Pozořicemi I.

Prace I /o. Brno-venkov/

P: 400 m V od Mohyly míru /kóta 325/ na plošině cca 310 m nm., O; S: M. Oliva r. 1984, U: MM-A, L: nepublikováno. Dvoupodstavové jádro se zadní plochou zápravou /KŘ, obr. 7:21/.

Prace II /o. Brno-venkov/

P: JV svah Prackého kopce, O, S: K. Valoch r. 1953, U: MM-A, L: nepublikováno. Radiolaritový úštěp, paleolitické stáří je nejisté.

Sivice I /o. Brno-venkov/

P: okolí kóty 367 1 km SZ od vsi, O, S: K. Valoch, U: MM-A /popsáno jako Tvarožná II/, L: ne - publikováno. Hrubý klínek /KL, obr. 8:9/, hrubě opracovaný úštěp z vrchlíku valounu /KL/, spálený úštěp a nepravidelné jádro /KL/. Na stejném místě též skrovné nálezy neolitické ŠI a BI.

Sivice Ia /o. Brno-venkov/

P: podle Červinkova soupisu "na ovršině SZ při tvaroženské hranici"; lokalita zřejmě leží cca O,5 km JV od kóty 367 na výrazném JV výběžku v nm. v. 325 M /značka na mapě J. Lavického/. O, S: J. Lavický U:MM-A /390/, L: Houšťová, nedatováno, 17 /s chybnými údaji/. Zlomek drasadla /KŘ/, 3 neretušované čepele /2 P, 1 KŘ/, úštěpek s kůrou /SS/ a 5 kusů odpadu a zlomků.

Sokolnice - u dvora Vladimírov /o. Brno-venkov/

Tato lokalita je jako paleolitická uváděna omylem, neboť poskytla jen 2 velké nepatinované úštěpy /SS a brekciový rohovec KL/; sběr A. Dvořáčka, MM-A.

Šlapanice I - "Padělky" /o. Brno-venkov/

P: rozsáhlé návrší SV od silnice do Slatiny v okolí kóty 292, zčásti na katastru Slatiny, O, S: M. Oliva r. 1984, I: MM-A, L: nepublikováno. Vyčnělé škrabadlo s lamelární retuší /P obr. 8:7/, zlomek čepele /KL/, velký úštěp /KL/, zbytek jádra /KŘ/ a 3 ražené úlomky /KL, KŘ, SS/.

Šlapanice II - "Vinohrady" /o. Brno-venkov/

P: trať tohoto jména leží na S okraji katastru na SZ svazích plošiny s kótou 268, JV od Bedřichovic, O, S: ? U: údajně M ve Šlapanicích pod č. 1067-1/74 a 2/74, dnes nezvěstné, L: nepublikováno, srov. nál. zprávu 107/74.

Ojedinelý úštěp z trati "Široké pole" směrem k Jiříkovicím uvádí J. Skutil /1935, nález J. Poulíka/; srov. též nejasné údaje v Červinkově soupisu /"U studýnek" a "na polích za mlýnem"/, vztahující se snad k Tvarožné. V MM-A je bez bližších okolností uložena velká neretušovaná čepel /P/.

Šlapanice-Bedřichovice /o. Brno-venkov/

P: ?, O, S: R. Ondráček, U: MM-A, L: nepublikováno. Velký zoubkovaný úštěp /KŘ/, nepravidelné jádro /KL/, ploše oštipaný kus suroviny /KL/ a úlomek /KŘ/. Bližší okolnosti nejsou známy ani u drasadla /?/ ze zbytku jádra z žilkované patinového rohovce /nález A. Dvořáčka z r. 1922, MM-A/.

Tvarožná I - "Nová pole", dříve "Úzká malá pole", lidově též "nad Rokemici" /o. Brno-venkov/

P: cca 2 km SSZ obce na mírném Z svahu u lesa, přibližně 290 m mn., O: snad J. Lavický nebo bratři Ondráčkové po upozornění místních obyvatel, S: jmenování, dále F. Prorok, A. Dvořáček, J. Bajer, M. Drmola a jiní, U: MM-A, AUB, sbírka J. Bajera v Sivicích, větší část nálezů J. Lavického je asi ztracena, L: Skutil 1949; Valoch 1976; Oliva 1982. Jedna z nejbohatších lokalit vyspělého aurignacienu, poskytnuvší dosud přes 2 tisíce retušovaných nástrojů s převahou rydel. Jako surovina byl většinou používán karpatský radiolarit.

Tvarožná II - "Na Krátkých" /o. Brno-venkov/

P: kóta 352 2 km S obce, O: R. Ondráček, S: týž, M. Oliva, U: MM-A, L: nepublikováno. Listovitý hrot /KL-P ?, obr. 8:8/ a lehce patinovaný úštěpek /KL/.

Tvarožná III /o. Brno-venkov/

P: mírný Z svah plochého hřbítku v S části katastrů, zhruba 150 m SSV od zalesněné rokle a 20 m Z od polní cesty Tvarožná-Mokrá, nm. v. 290 m, O: M. Oliva r. 1985, S: M. Oliva, U: MM-A, L: nepublikováno. Sběr z jara 1985 poskytl: 4 místně retušované úštěpy /2KV, KŘ, KV/, zlomek čepele /RO/, 10 drobných úštěpů a třísek /4 KL ?, 4 RO/, ploše oštipaný úlomek /přepálený rohovec/ a zlomek jádra /KL/.

Tvarožná IV - "Čermáková zmla" /o. Brno-venkov/

P: 1900 m S obce, těsně Z od cesty Tvarožná-Mokrá, 400 m JV od předchozí stanice na mírném SV svahu /naproti Tvarožné I/, nm. v. 310 m, O: bratři Ondráčkové, snad ve 30-tých letech, S: tíž, M. Oliva, U: MM-A /445, jako Velatice/, L: nepublikováno. Sběry P. Ondráčka, se asi nedochovaly. Kolekce R. Ondráčka: úštěpové škrabadlo se silnou postranní retuší /KL, obr. 8:11/, rydlo na zlomené čepeli /KL ?/ a příčné na laterální retuši /KŘ/, zlomek jednostranně retušované čepele /KL-P ?/, část listovitého hrotu /KL, obr. 8:16/; drasadla: dvojité /KL, obr. 8:13/, příčné s nepravidelnou retuší /R/, hrubé vyklenuté na úlomku valounu /RO, obr. 8:15/, vyklenuté /KV, obr. 8:14/; zlomená čepel s vrubem /KŘ/, nůž s částečně otupeným bokem /KŘ, obr. 8:12/; průvodní industrie: 2 čepele s místní retuší /KŘ, P/, 3 neretušované čepele /KŘ, P, SS?, levalloidní úštěp /R?/, 3 úštěpy /KV, R, -P/, velký zlomek a zbytek jádra /2KL/ jednopodstavové jádro se zadní preparací /KŘ/. Lokalitu jsem ověřil na jaře 1985 nálezem 2 úštěpů /KL, KŘ/ a 3 úlomků tlučených rohovců. Popsaný soubor je možno klasifikovat jako starší /?/ szeletien.

Tvarožná V - pod Santonem, "Díly" /o. Brno-venkov/

P: na mírném J svahu pahorku Santon /kóta 296/, nm. v. 260-270m /označení "Jiříkovic - pod Santonem pod větráčkem"/, O: J. Poulík r. 1934, U: MM-A/Pa 137/34/, L: Skutil 1935; Valoch 1970 /s chyb - ným čtením "pod Santorinem"/. Nálezy byly podrobně popsány K. Valochem, doplníme jen podfly surovin: 5 P /např. čepelka s otupeným bokem/, 6 KŘ, 1 JO, 1 K, 8 SS /nelevalloiské úštěpy a retušovaná če -

pel/. Do týchž míst /nebo na V úpatí pahorku?/ je zřejmě možno lokalizovat Skutilovy /1935; 1937; 278; 1941, 143/ zmínky o nálezech "pod kaplí", "Santon" a "pod Santonem za mlýnem na návrší". Na poli při SZ úpatí Santonu nalezl J. Bajer 2 zobce z radiolaritu, jejichž paleolitické stáří je nejisté, zejména když se na uvedeném místě nachází i neolitická ŠI.

Tvarožná VI- "U Studýnek" /o. Brno-venkov/

P: podle etikety "z obecního písáku východně Tvarožné", asi 800 m V od středu obce, SZ od kóty 274, O: J. Poufík před r. 1934, S: týž, J. Skutil, U: MM-A : 431, Pa 20/ 34/, L: Skutil 1941, 143. Čepelka z hrany jádra /P/. Skutil uvádí pod č. Pa 14/34 paleolitické úštěpy, dnes neznámé.

Tvarožná VII - "Tvaroženska", "Netroufaly" /o. Brno-venkov/

P: mírný J svah S obce, cca 800 m SVV od kaple ve Velaticích a 400 m V od objektů velatického JZD v nm. v. 305 m, O, S: J. Bajer, U: sbírka J. Bajera v Sivicích, L: nepublikováno. Úštěp /KŘ/ a ploché jádro /KŘ/.

Tvarožná VIII /o. Brno-venkov/

P: mírné návrší 500 m S od předchozí lokality, SV od kóty 317, nm. v. 320 m, O: J. Lavický, S: J. Lavický, M. Oliva, U: MM-A, L: nepublikováno. J. Lavický ve svém deníku uvádí 9 sporných paleolitických kusů /asi ztraceno/, r. 1985 zde nalezen zbytek jádra z valounu /KL/ a kýlovité rydlo typu Kohoutovice na zlomené čepeli /P/.

Tvarožná IX /o. Brno-venkov/

P: 750 m SSV od kaple na Santonu na J svahu mezi vinohrady, nm. v. 280 m, O,S: J. Bajer, U: týž, L: nepublikováno. Čepel z hrany jádra /P/, reutilizovaný zlomek s patinovanými ploškami a eneolitická ŠI.

Újezd u Brna I /o. Brno-venkov/

P: "Z výkopu u národního výboru", O, S: ?, U: MM-A /433/, L: nepublikováno. Jemná přímá čepel s jednostrannou retuší /P, obr. 8:6/.

Újezd u Brna Ia /o. Brno-venkov/

P: "ve stěně sprašového odkryvu ve vsi spolu s uhlíky", O, S: K. Valoch, U: MM-A /6026 Ů/, L: nepublikováno. Zlomek přepálené mikročepelky /P?/. Prostorový vztah obou artefaktů není jasný.

Velatice I - "Podsedičky" /o. Brno-venkov/

P: zmíněná trať leží 800 m JJZ od středu obce v klínu polní cesty do Podolí a vozovky z Horákova na státní silnici, na mírném J svahu SV od kóty 263, O,S: J. Poufík r. 1934, U: MM-A /442, Pa 27/34/, L: Skutil 1935, 1941, 143. Vysoký zobec na úlomku /RO/, silně retušované vyklenuté drasadlo na úlomku /KŘ, obr. 8:10/, čepel s obitým hřbetem /SS/, neretušovaná čepel /SS?/ a nepravidelný zbytek jádra /SS/. "Velký hranolový úštěp" /Skutil 1941, 143/ nebo "hrubý jádrový kus" s číslem Pa 51/35 /viz nář. správu 433/47/ je dnes neznámý. K uvedené lokalitě je možno přiřadit nedochovaný rohovecový hrot, nalezený pod kótou 285 /dle staré speciálky, viz Skutil 1935/. Zde Skutil hovoří i o nálezech z trati Podsedyk, jež se nachází 400 m V od Podsediček; pravděpodobně však jde o kontaminaci /trať Podsedyk je ovšem i na katastru Tvarožné J od kóty 352/.

Velatice II- "Velikonoce" /o. Brno-venkov/

P: mírný SZ svah kóty 297 mezi J částí obce a vozovkou Horákov-státní silnice, O, S: I.L. Červinka r. 1934, U: není známo, L: Houšťová, nedatováno, 18 /zmínka/ dle soupisu I.L. Červinky, kde se uvádí "krásné škrabadlo a nožičky" spolu s blíže nepopsanými nálezy J. Poufíka. Nejisté lokalizované nálezy: "S osady nad odkryvem kulmského slepence hrubší industrie aurignacienu" /nář. zpráva 433/47/. V MM-A se bez bližších údajů nachází úštěp /KV/ ze sbírky R. Ondráčka a zbytek prizmatického jádra /KL, Pa 127-35, 1/. V MM-P je mezi nelokalizovanou neolitickou ŠI zlomek patinované čepelky /3377/, slabě patinovaný úštěp /3333/ a patinovaná čepel /SS, bez čísla/.

Vážany - Vítovice - "Záhumenní" /o. Vyškov/

P: 400 m Z od středu Vítovic na mírném hřebítku v nm. v. 310 m, O: snad J. Lavický /viz Červinkův soupis/, S: ? r. 1952, U: MM-A /466/, L: nepublikováno. 2 čepelová škrabadla s boční retuší /P, RO, obr. 8:1/, úštěpové škrabadlo /RO/, atypické škrabadlo s ventrální hlavici /RO/; rydla: klínové střední polyedrické /P/, 2 na zlomené čepeli /P/, polyedrické hranové na tlustém úštěpu /P, obr. 8:2/; dále ventrálně retušovaná čepel /RO/, 3 odštěpovače /SS ?, P, KŘ? obr. 8:4,5/, zobec s drasadlovitou retuší /KŘ, obr. 8:3/, zoubkovaný úštěp /RO/, 6 místně retušovaných čepelí a 2 úštěpy, 2 čepelky z hrany jádra, 8 neretušovaných čepelí a 1 čepelka, 37 úštěpů a třísek a 3 zlomky jader /2 KL, 1 RO/. Do souboru nezapadá přímé, silně omlévané drasadlo z úlomku /KŘ/ a neolitická ŠI. Jádro nálezevého fondu zřejmě patří vyspělé fázi mladého paleolitu, tj. vyvinutému aurignacienu nebo gravettienu.

Zhodnocení: zájmové území je ze severu lemováno svahy Dražanské vrchoviny, které zde dosahují výšek okolo 400 m. Je protkáno sítí drobných vodotečí, z nichž nejvýdatnější je říčka /"Zlatý potok"/ s korytem v nm. v. 245-195 m. Nadmořské výšky lokalit se pohybují v těchto rozmezích: přes 350 m: 6 /nejvýše Horákov III-370 m/, 349-300: 8, 299-250: 11, 249-200: 4 /nejnižší Újezd - 200 m/. Orientace nalezišť je následující: temeno-11, J-6, JV, Z-3, V, SZ-2, S-1?, SV-O. Pouze nálezy v Újezdě leží přímo v nivě Litavy. S výjimkou velmi bohatého sídliště Tvarožná I /mladý aurignacien/ jde vesměs jen o malé stanice nebo ojedinělé nálezy. Nejstarší osídlení je reprezentováno středopaleolitickým micoquienu,

kterému pravděpodobně náleží lokalita Horákov I a snad i skrovné nálezy z neznámé polohy u Mokré. Překvapuje absence stanic bohunicien, ojedinělé levalloiské typy nejsou zcela průkazné. Listovité hroty /Tvarožná II, Horákov I / tvoří obvykle součást szeletien, kterému patří lokalita Tvarožná IV. Aurignacien je možné s jistou rezervou přisoudit vysoká škrabadla z Pozoříč, Šlapanic I a Hostěrádek, zatímco celek z Blažovic I by mohl představovat jeho vyvinutou fázi, podobnou nedaleké Tvarožné I nebo spíše Určicím na Prostějovsku. U ojedinělých artefaktů z Újezda a Blažovic II lze uvažovat o příslušnosti ke gravettien, stejně jako u části nálezu z Tvarožné V /pazourková čepel s otupeným bokem/. Ačkoliv se nacházíme v blízkosti Moravského krasu, nezachytili jsme žádnou stopu magdalénien.

Použité suroviny jsou poměrně pestré bez výraznější převahy jednoho určitého typu. Nápadně nízký je výskyt rohovce ze Stránské skály /vzdálené jen 2,5-10 km dle polohy lokalit/, což neodpovídá kapacitě velmi bohatých ateliérů v okolí Brna-Lišně a na samotném zdroji této kvalitní suroviny. Ukazuje se, že blízkost výskytů nebyla při šíření materiálů tak důležitým faktorem jako sít vzájemných kontaktů ve stabilizovaném kulturním systému. Například právě rohovec ze Stránské skály se šíří převážně jen v rámci bohunicien a jeho vlivů /srv. Oliva 1981/. Regionální uzavřenost velmi bohatých stanic ve východním okolí Brna /Brno-Lišen, Podolí I, II, Tvarožná I/, kterým chybí širší zázemí v podobě menších analogických lokalit nasvědčuje dosti usedlému způsobu života těchto lovecko-sběračských populací.

Literatura:

- Oliva, M. 1981: Die Bohunicien-Station bei Podolí /Bez. Brno-Land/ und ihre Stellung im Beginnenden Jungpaläolithikum, ČMM sc. soc. LXVI, 7-45.
- 1982: Estetické projevy a typologické zvláštnosti kamenné industrie moravského aurignacien, ČMM sc. soc. LXVII, 17-30.
- v tisku: Příspěvek k lokalizaci paleolitických nálezů v okolí Brna-Lišně, PV 1983, s. 19-21.
- Skutil, J. 1933: Miscellanea palaeolithica moraviae, Bratislava VII, 173-183.
- 1935: Stopy pobytu diluviálního člověka na Šlapansku, Šlapanský zpravodaj 2, č. 2.
- 1936: Übersicht der mährischen paläolithischen Funde, Światowit XVI, 1934/35, 47-78.
- 1937: Některé dosud blíže neznámé paleolitické nálezy na Moravě, OP X, 1936/37, 259-279.
- 1941: Moravské prehistorické výkopy a nálezy Oddělení moravského pravěku Zemského muzea 1933-1936, Zeitschrift d. Mähr. Landes-museums NF 1, 139-145.
- 1949: Tvarožná u Brna, paleolitická stanice s radiolaritovou industrií, VVM 4, 195-198.
- Valoch, K. 1950: Sídliště diluviálního člověka na půdě Velkého Brna, Příroda 43, 22-26, 56-57.
- 1951: Paleolitický nález na Žuráni, Příroda 44, 92.
- 1965: Altsteinzeitliche Funde aus Brno und Umgebung, ČMM sc. soc. I, 21-30.
- 1970: Paläolithische Funde von Jiříkovice bei Brno /Mähren/, Sborník Josefu Pouříkovi k sedesátinám, 11-13. Brno.
- 1976: Das entwickelte Aurignacien von Tvarožná bei Brno, ČMM sc. soc. LXI, 7-30.

Nachprüfung paläolithischer Lokalitäten aus der östlichen Umgebung von Brno /Bez. Brno-venkov, Vyškov/. Der genannte Raum ist bereits seit mehreren Jahrzehnten überwiegend von Amateuren untersucht worden und daher sind die Berichte über die Lokalitäten sehr verzerrt. Alle zugänglichen Funde und Berichte in der Literatur wurden daher einer Revision unterzogen und größtenteils im Terrain beglaubigt. Die meisten Lokalitäten liegen zwischen den Schichtenlinien von 250 - 350 m /die Seehöhe der Region beträgt 195 - 400 m/, wobei die Lage auf den Scheiteln der Anhöhen oder auf S-Hängen überwiegt. Mit Ausnahme von Tvarožná I /entwickeltes Aurignacien mit überwiegend Sticheln/, handelt es sich um ärmliche Inventare, von denen nur einige eine kulturelle Klassifikation erlauben: Horákov I /Micoquien/, Tvarožná IV /Szeletien/, Pozoříč, Hostěrádky-Rešov, Blažovice I /Aurignacien/, Újezd, Blažovice II /Gravettien/. Überraschend ist die Absenz von Lokalitäten des Bohunicien und Magdalénien; in der nächsten Umgebung sind diese Kulturen durch sehr reiche Stationen vertreten. Die benutzten Rohstoffe sind verhältnismässig bunt ohne ein markanteres Übergewicht eines bestimmten Types. Auffallend gering ist das Vorkommen an Hornstein von der nahen Stránská skála, was nicht der Kapazität des sehr reichen Ateliers in ihrer Umgebung entspricht /Brno-Lišen, Podolí/. Die Nähe der Quelle war offenbar bei der Verbreitung der Rohstoffe kein so wichtiger Faktor, wie das Netz der gegenseitigen Kontakte in dem stabilisierten kulturellen System /für Hornstein von der Stránská skála cf. Oliva 1981/.

DVĚ DROBNÉ PALEOLITICKÉ LOKALITY NA KYJOVSKU /okr. Hodonín/

Martin Oliva, Moravské muzeum, Brno

Roku 1975 přinesl Tomáš Dočkal do ústavu Anthropos MM několik patinovaných artefaktů, které nasbíral mezi vinohrady nedaleko Hovorán. Lokalita leží přibližně 1 km SSV od středu obce a 1100 m JVV od kóty 281 /Karlák/ u cesty na Karlín, nad údolíčkem malého potoka za kapličkou /zřejmě poblíž kóty 231 na staré speciálce/. Nálezy tvoří 2 zlomená čepelová škrabadla z pazourku, oboustranně jemně retušovaná čepel /pazourek/, pazourkový šikmo retušovaný úštěp z hrany jádra a 5 úštěpků /pazourek, radiolarit, přepálený silicít a 2 rohovce typu Krumlovský les?/.

Druhá lokalita je označena Svatobořice /-Hranice/, pískovna. Pocházejí z ní 2 přelomené čepele a 3 úštěpky /vše z pazourku/, uložené bez dalších údajů v ústavu Anthropos MM /č. 405/.

Převaha pazourku a jemné vypracování nástrojů z Hovorán dovoluje zařazení do vyspělého mladého paleolitu, nejspíše gravettienu. Význam obou lokalit je však především geografický, neboť z tohoto regionu dosud neznáme téměř žádné paleolitické nálezy.

Zwei kleine paläolithische Lokalitäten in der Umgebung von Kyjov /Bez. Hodonín/. Hovorany: 2 Klingenkratzer, 1 fein retuschierte Klinge und einige Abschläge, durchwegs aus Feuerstein. Svatobořice: 2 Klingen und 3 Absplisse aus Feuerstein. Die Funde gehören vermutlich dem Gravettien an.

STOPA AURIGNACIENU U KADOVA /okr. Znojmo/

Martin Oliva, Moravské muzeum, Brno

Na JZ svahu Kadovské hory /kóta 367/ jsem roku 1971 vyzdvihl škrabadlo s jemnou lamelární retuší, vyrobené z odražené hrany jádra rohovce typu Krumlovský les, a neretušovaný úštěp. Z katastru obce byl zatím znám pouze staropaleolitický křemencový pěstní klín.

Aurignacienspuren bei Kadov /Bez. Znojmo/. Fund eines Kratzers mit lamellenartiger Retusche auf dem SW-Hang der Kadovská hora /Berg, Kote 367//.

DALŠÍ DOKLADY PŘÍTOMNOSTI PALEOLITICKÉHO ČLOVĚKA NA HRADISKU U OBŘAN

/okr. Brno-město/

Martin Oliva, Moravské muzeum, Brno

Na obřanském hradisku, odkud pochází již nález patinované čepele¹, jsem před několika lety vyzdvihl nepravidelné patinované jádro z křídového rohovce. V ústavu Anthropos MM se z téže lokality nachází zoubkovaně retušovaná čepel /RO/, tlustý zoubkovaný úštěp /jemný KL ?/ a zlomek retušované čepele /KL/. Kulturně jsou tyto ojedinělé doklady nezařaditelné a svědčí jen o příležitostných pochůzkách paleolitických lovců po tomto návrší /použité zkratky surovin viz v příspěvku o paleolitických lokalitách ve východním okolí Brna/.

Poznámka:

1 F. Adánek, Pravěké hradisko u Obřan, Brno 1961.

Weitere Belege von der Anwesenheit des paläolithischen Menschen auf Hradisko bei Obřany /Bez. Brno-město/. Kulturell nicht einreihbare Funde von einigen Artefakten.

OSADA Z OBDOBÍ LIDU S LINEÁRNÍ KERAMIKOU V BEZUCHOVĚ /okr. Přerov/

Jiří Pavelčík, AÚ ČSAV Brno

Student přerovského gymnázia Josef Janča ze Šišmy čp. 77 předal pracovníkům opavské expozitury AÚ ČSAV pravěký materiál, který sešbíral severně od obce Bezuchov.

Lokalita se rozkládá na levobřežní jižní terase radotínského pramene Šišemky, v blízkosti dodnes silného pramene pitné vody. Naleziště je vzdáleno cca 200 m severně od západního okraje obce a 200 m východně od jižní skupiny lokalit, nacházejících se již na katastru obce Šišma.

Nálezový soubor tvoří 17 sílexů, mezi nimiž vedle čepelí zaujmou mikrolity geometrických tvarů. Hlašená industrie je zastoupena poškozenými kopytovitými klíny, sekerami, částí zátěže. Úlomky keramiky pocházejí převážně ze silnostěnné keramiky, zdobené otisky prstů a velkými pupíky /5 ks/, z nichž jeden zřejmě znázorňuje nádro a dva lúno.

Niederlassung aus dem Zeitabschnitt der Träger der Linearkeramik in Bezuchov /Bez. Přerov/. J. Janča aus Šišma stellte nördlich der Gemeinde Bezuchov eine Niederlassung aus dem Zeitabschnitt der Linearkeramik fest. Ihre genauere Datierung ist vorläufig nicht möglich, denn zur Zeit fehlt die dünnwandige verzierte Keramik.

LINEÁRNÍ KERAMIKA Z VESELÍČKA /okr. Přerov/

Jiří Pavelčík, AÚ ČSAV Brno

Při terénním průzkumu zjistil J. Janča ze Šišmy na katastru obce Veselíčko osadu z období lineární keramiky. Lokalita se rozkládá na jižním úbočí Zámeckého kopce /kóta 359/, který náleží k pravobřežnímu /vzhledem k Bečvě/ předhůří Oderských vrchů. Osada se nachází na první pravobřežní terase potoka Salajky, který jí obtéká ze západu a z jihu. Na severu je poloha vymezena okresní silnicí Veselíčko - Vicínov v úseku u kamenolomu a kóty 291. Polní trať, na níž lokalita leží, původně náležela ke katastru osady Vicínova a na její západní části se nacházelo pohřebiště lidu se šňurovou keramikou¹.

Kolekce nálezů obsahuje třiatřicet artefaktů z rohovce a obsidiánu /2 ks/, osmáct poškozených hlazených nástrojů; kopytovité klíny, kopytovitý mlat, sekery, miniaturní klín, hladidla, otloukače a brousek hrotů či nástroj sloužící k úpravě povrchu provazů či strun. Keramika je zastoupena zlomky nádob, zdobených rytými liniemi a notovými hlavičkami, pupíky a liniemi otisků prstů. Na jednom zlomku jsme zjistili výzdobu upomínající na ornamentální prvky bukovohorské keramiky. Celek zřejmě můžeme datovat do období železovského typu lineární keramiky.

Poznámka:

1 J. Pavelčík: Sekeromlaty lidu se šňurovou keramikou z Oseku-Vicínova /okr. Přerov, PV 1974, Brno, 1975, 17.

Linearkeramik aus Veselíčko /Bez. Přerov/. Auf dem südlichen Abhang des "Zámecký kopec" /Kote 359/ im Kataster der Gemeinde Veselíčko fand J. Janča aus Šišma eine Lokalität, die man aufgrund der Funde in den Zeitabschnitt des Želiezoyce Types der Linearkeramik einreihen kann.

OSADA LIDU S MORAVSKOU MALOVANOU KERAMIKOU V NAHOŠOVICÍCH /okr. Přerov/

Jiří Pavelčík, AÚ ČSAV Brno

V rámci terénního průzkumu Záhoří zjistil J. Janča ze Šišmy novou lokalitu v katastru obce Nahošovice /okr. Přerov/.

Naleziště se rozkládá severně od obce u západního okraje "Dřevohostického lesa", nedaleko prameniště nejjihnějšího z potůčků vlévajících se z levé strany do Dolnonětčického potoka. Při jejím severním okraji, již v lesní výsadbě, lze rozpoznat dvě větší mohyly - patrně z období lidu se šňurovou keramikou.

Z povrchových sběrů pochází 9 silexů, z nichž dva můžeme klasifikovat jako artefakty /hrotitá čepel-dlátko a lichoběžníkovitá příčná šipka/. Nálezový soubor doplňují dvě lichoběžníkovité sekerky, dva úlomky hlazených nástrojů, zlomek hliněné cívky a střepy z nezdobených nádob.

Niederlassung der Träger der mährischen bemalten Keramik in Nahošovice /Bez. Přerov/. Nördlich der Gemeinde am westlichen Rande des "Dřevohostický les" stellte J. Janča aus Šišma eine neue Lokalität fest, die aufgrund der gefundenen Keramikbruchstücke und der geglätteten Industrie in den Zeitabschnitt der MBK gehört.

DROBNÉ NÁLEZY ZE ŠIŠMY /okr. Přerov/

Jiří Pavelčík, AÚ ČSAV Brno

J. Janča ze Šišmy předal ke zpracování pracovníkům opavské expozitury materiál, který nasbíral v roce 1984 při terénním průzkumu v katastru obce Šišma.

Z polohy "Obransko" /severně od obce/ pocházejí zlomky nádob hlásící se do starčevské fáze lineární keramiky. S obdobím mladší lineární keramiky je svázána kolekce 77 silexů a 18 kusů hlazené industrie /kopytovité klíny, sekery/ a zlomků keramiky s typickou výzdobou. Hlavička idolu střelického typu, zlomky tří paží v adorujícím gestu, polovina hýždí antropomorfního idolu, části tří kotoučů /dva s otvory uprostřed/, část lžice, zlomky keramiky a hlazená a štípaná industrie jsou svázány s místní osadou lidu s MMK. Ojedinelé nálezy kamenných broušených nástrojů náleží do období lidu s kanelovanou keramikou /výrobky z prachovce typu Hlinsko/ a do období lidu se šňurovou keramikou /6 ks - celé mlaty a zlomky; 2 ks nalezl akad. soch. J. Hraždilík/. Z "Obranska" dále pocházejí zlomky nádob slezského stupně kultury lidu popelnicových polí a ze XIII. století.

Z lokality při severním okraji obce pocházejí zlomky keramiky železovského typu a štípaná industrie. Jeden bíle patinovaný silex náleží do období mladšího paleolitu /aurignacien?/. - Sídliště ležící východně od obce poskytlo kolekci štípané industrie.

Kleinfunde aus Šišma /Bez. Přerov/ .J. Janča übergab Mitgliedern der Expositur des AI ČSAV in Opava eine Fundkollektion aus dem Kataster der Gemeinde /siehe PV 1983/, die in den Zeitabschnitt der Linearkeramik /Starčevo und junge Phase, Želiezovce Typ/, der mährischen bemalten Keramik, kannelierten Keramik, Schnurkeramik, schlesischen Stufe der Urnenfelderkultur und in das XIII. Jahrhundert u.Z. gehört.

NEOLITHISCHE BESIEDLUNG VON HLINSKO BEI LIPNÍK NAD BEČVOU /Bez. Přerov/

Jiří Pavelčík, AÚ ČSAV Brno

Bei einer Terrainuntersuchung stellten Mitglieder der Expositur in Opava und J. Janča aus Šišma das Ausmaß einer im Jahre 1983 ermittelten neolithischen Lokalität /J. Pavelčík, 1984¹/, nördlich von der Kreuzung der Bezirksstrassen Hlinsko - Kladníky und Lhota - Pavlovice, fest. Das gewonnene Material bewies verlässlich eine zweifache Besiedlung der Lage, und zwar im Verlaufe der Linearkeramik und im Zeitabschnitt der mährischen bemalten Keramik. Die gefundene Spaltindustrie, das geglättete Werkzeug und die Scherben erlauben keine feinere Datierung der Lokalität.

Anmerkungen:

- 1/ Pavelčík, J. 1984: Neolitický nález z Hlinska u Lipníka nad Bečvou /Bez. Přerov/. PV 1983, Brno 1985, 22-23.

NEOLITHISCHE FUNDE BEI DOLNÍ VĚSTONICE /Bez. Břeclav/

Lubomír Kundera, AÚ ČSAV Brno

Im November 1984 hat man einen Aushub für die Elektro- und Wasserleitung für den Kuhstall der LPG Palava zwischen den Strassen von Dolní nach Horní Věstonice und den Lehrerhäusern am westlichen Rande von Dolní Věstonice durchgeführt. Die Stelle ist ungefähr 100 m von der ehemaligen Kiesgrube des VEB Ingstav entfernt, wo in den Jahren 1976-1978 eine Rettungsgrabung des AI ČSAV Brno verlief¹.

Der Graben störte zwei Siedlungsgruben, deren komplette Untersuchung nicht durchgeführt werden konnte, weil sich in dem Aushub bereits die elektrische Leitung befand. Wir beschränkten uns daher nur auf eine teilweise Untersuchung der Objekte und auf Lesefunde aus der ausgebaggerten Grubenausfüllung. Die grössere und an Funden reichere Grube gehörte in die Kultur mit mährischer bemalter Keramik, aus der kleineren hat man Material gewonnen, das der Kultur mit Linearkeramik angehört. Das Material der MBK kann man rahmenhaft in Stufe IIa datieren.

Spuren von Siedlungen beider neolithischer Kulturen stellte man bereits bei den Rettungsgrabungen in den Jahren 1976 - 1978 fest und die gestörten Gruben gehören offensichtlich zu diesen Siedlungen, deren Objekte sich im östlichen und nördlichen Teil der Kiesgrube befanden, also in nicht grosser Entfernung von der Stelle des heutigen Fundes.

Anmerkungen:

- 1 Z. Měřínský, Záchraný výzkum v nové šterkovně n.p. Ingstav u Dolních Věstonic /okr. Břeclav/, PV 1976, 118 - 119, Brno 1978; Derselbe, Pokračování záchraného výzkumu v nové šterkovně n.p. Ingstav u Dolních Věstonic /okr. Břeclav/, PV 1977, 108 - 109, Brno 1980.

NOVÁ LOKALITA KULTURY S MORAVSKOU MALOVANOU KERAMIKOU S KRUHOVÝM PŘÍKOPEM U NĚMČIČEK /okr. Znojmo/

Miroslav Bálek, Lubomír Kundera, AÚ ČSAV Brno
/Obr. 9/

Na mírném jihovýchodním svahu v nadmořské výšce 260-270 m asi 350 m severně od vodní nádrže u Výrovic na katastrálním území Němčiček /okr. Znojmo/ byl na základě studia leteckých měřických snímků Znojemska zjištěn kruhový příkop /obr. 9/. Pro upřesnění jeho polohy a tvaru bylo v uvedeném prostoru provedeno geofyzikální měření¹, při kterém jsme získali povrchovým sběrem několik fragmentů keramiky a štípané industrie.

Keramický materiál patřící kultuře s moravskou malovanou keramikou je nevýrazný, identifikovat můžeme pouze fragment hrdla z hrncovité nádoby /100/ se zaobleným okrajem /2/ a prohnutým hrdlem /1/, k téže keramické třídě patří i fragment dna. Dále je v souboru část válcovité extrémně nízké nožky s rovným okrajem /8/ z mísy na nožce /451/ a jeden střep se zbytky žluté malby². Štípaná industrie je zastoupena dvěma nálezy, zlomkem čepele se zoubkovou retuší a drobnou čepeľkou.

Poznámky :

- 1 M. Bálek, V. Hašek, Neue Kreisgrabenanlage der Kultur mit mährischer bemalter Keramik in Südmähren, Sborník referátů Nové Vozokany 1984, Nitra, v tisku.
- 2 V. Podborský, E. Kazdová, P. Košťálek, Z. Weber, Numerický kód moravské malované keramiky, Brno 1977.

Neue Lokalität der Kultur mit mährischer bemalter Keramik mit Kreisgraben bei Němčičky / Bez. Znojmo/. Auf einem mässigen SO-Hange in der Seehöhe von 260 - 270 m, ca. 350 m nördlich von dem Stausee bei Výrovce im Kataster von Němčičky / Bez. Znojmo/ wurde aufgrund des Studiums von Vermessungsflugaufnahmen ein Kreisgraben festgestellt. Zur Präzisierung seiner Lage und Form hat man in dem angeführten Raume geophysikale Messungen durchgeführt, bei denen durch Le - sefunde einige Keramikfragmente und Spaltindustrie gewonnen wurde. Das keramische Material gehört der Kultur mit mährischer bemalter Keramik an.

POKRAČOVÁNÍ ZÁCHRANNÉHO VÝZKUMU VE VELKÝCH HOŠTICÍCH /okr. Opava/

Vratislav Janák, AÚ ČSAV Brno

V této sezóně narušil výkop pro vodovodní potrubí v jižní části lokality čtyři objekty. Z časových dů - vodů tři z nich mohly být pouze ovzorkovány - obj. č. 1/84 je halštatský; obj. č. 2/84 a 3/84 snad len - gyelské, ale získaný materiál je málo výrazný. Prokopán a zdokumentován byl obj. č. 4/84, při bagrová - ní porušený i mimo výkop.

Šlo o nepravidelně kruhovitou jámu / hloubka cca 280 cm od dnešního povrchu/ s vyšším zúženým hrd - lem /výška cca 60 až 100 cm, Φ ústí cca 270 cm/, podklenutými stěnami a plochým dnem / Φ cca 370 cm/, poněkud užším než vyklenutí stěn. Profil jámy byl na východní straně výrazně luhovitý, na západní spíše esovitě prohnutý. Jáma byla ode dna vyplněna nepravidelně obloukovitými /kopcovitými/ vrstvami. Nej - spodnější byla vrstva žluté hlíny /max. výška cca 140 cm/, nepravidelně promíšená vrstvičkami hlíny čer - nošedé. Pochází z ní jen nepočtené nálezy; v úrovni 200 x 220 cm od dnešního povrchu zde byly po celém povrchu poházeny poměrně četné kusy mazanice. Na "žluté" vrstvě ležela vrstva šedočerné popelovité hlí - ny /mocnost cca 10 x 30 cm/, hojně promíšené drobnými uhlíčky, místy i zlomky mazanice a lokálními žlu - tými vrstvičkami. Na rozhraní obou vrstev byla v jižní části jámy v hloubce asi 160 cm uložena kalva lid - ské lebky, překrytá přibližně kruhovitým / Φ cca 60 cm/ závalem mazanícových zlomků. "Šedočerná" vrstva poskytla hojně nálezy keramiky, kostí a štípané industrie. Na ní ležela vrstva ze zlomků mazanice /mocnost 20 - 60 cm/, v jihovýchodní části jámy porušená v šířce asi 80 cm. V : "červené" mazanícové vrstvě bylo jen málo běžných nálezu /většinou štípaná industrie/, zato však dosti větších uhlíků /dle před - běžného určení E. Opravila se jedná takřka výhradně o dub/. Na mazanícové vrstvě ležela běžná spla - chová výplň, podobná ornici. V ní byly nálezy opět velmi četné /keramika, kosti, štípaná a kostěná indu - strie, "zátěže" aj./. V této nejsvrchnější vrstvě byl objekt na jižní straně nepatrně porušen dalším, snad soudobým, objektem, zničeným však hospodářskou budovou, která zde donedávna stála. Tento druhý zásah patrně nesouvisí se zásahem, který narušil mazanícovou vrstvu.

Podle předběžné analýzy početného keramického materiálu náleží objekt pozdní fázi lengyelské kultury. Typologicky se však jeví mladší než nejmladší dosud známé lengyelské nálezy, získané výzkumem, odpoví - dající fázi MMK IIb¹. Pravděpodobně reprezentuje třetí - nejmladší - lengyelský sídlištní horizont lokali - ty a můžeme jej snad rámcově synchronizovat s horizontem Jordanów-Bodrogkeresztúr-Ludanice, ovšem na Opavsku prozatím nejsou časově odpovídající lengyelské nálezy známy.

Na rok 1984 byla také plánována skrývka v prostoru budoucí řadové zástavby v jižní části lokality. Ta však mohla být provedena, protože stavební pozemek byl přístupný až v prosinci, teprve těsně před zámrazem, takže nově skrytá plocha v tomto roce zkoumána nebyla.

Poznámka :

- 1 V. Janák, Třetí etapa záchranného výzkumu ve Velkých Hošticích /okr. Opava/, PV 1983, Brno 1985, 109.

Fortsetzung der Rettungsgrabung in Velké Hoštice / Bez. Opava/. In der Saison 1984 wurde vor allem Objekt Nr. 4/84 untersucht, das durch einen Aushub für die Wasserleitung gestört worden war - eine grosse unregelmässig kreisförmige Grube mit flachem Boden, gewölbten Wänden und einem engeren, ungefähr zylinderförmigen Hals. Die Grubenausfüllung /von unten/ war folgendermassen: eine Schicht gelber Erde, durchmischt mit Schichten schwarzgrauer Erde, auf dieser eine Schicht schwarz - grauer aschiger Erde, stark mit kleinen Holzkohlepartikeln durchmengt, auf dieser eine Schicht von Lehm - bewurfbruchstücken, schliesslich eine Schwemmaszufüllung, dem Ackerboden ähnlich. Auf der Scheide zwischen der "gelben" und "schwarzgrauen" Schicht lag die Kalva eines Menschenschädels, mit einer Ver - schüttung von Lehmbewurfstücken überdeckt. Nach der vorläufigen Analyse des zahlreichen keramischen Materiales stellt das Objekt die jüngste Entwicklung der Lengyel-Kultur auf der Lokalität vor und wir kön -

nen es vielleicht rahmenhaft mit dem Jordanów-Bodrogkeresztúr-Ludanice Horizont synchronisieren.

DALŠÍ NÁLEZY NEOLITICKÉ BROUŠENÉ KAMENNÉ INDUSTRIE ZE SUDIC /okr. Třebíč/

Pavel Koštuřík, FF UJEP Brno

Na polích severně obce, na mírném jihozápadním svahu, nalezl J. Macholán několik kusů broušených kamenných nástrojů: kopytovitý klín o délce 17,5 cm, max. šířce 3,1 cm a výšce 1,5 cm; lichoběžníkovitou sekerku s asymetrickým ostřím, místy na povrchu poškozenou - délka 18,5 cm, šířka 4,8 cm a výška 2,2 cm; malý kopytovitý klínek o délce 6,6 cm, šířce 2,2 cm a výšce 0,8 cm. Kromě těchto nástrojů byl v sudickém katastru nalezen sekeromlat přeražený v provrtu.

Větší množství nálezů broušené kamenné industrie naznačuje, že v okolí Sudic zřejmě existovalo dosud neobjevené neolitické sídliště, pro které jsou na katastru obce vhodné terény¹.

Poznámka:

1 P. Koštuřík - M. Oliva - J. Kovárník, Pravěk Třebíčska, v tisku.

Weitere Funde von neolithischer geschliffener Steinindustrie aus Sudice /Bez. Třebíč/. Auf den Feldern nördlich der Gemeinde fand J. Macholán einige Stücke geschliffener Steinindustrie: Schuhleistenkeil, trapezförmige Axt, kleiner Schuhleistenkeil und ein Axtteil in der Durchbohrung zerbrochen. Es kann vorausgesetzt werden, dass in der Umgebung von Sudice eine neolithische Siedlung existierte.

DOKONČENÍ TERÉNNÍHO VÝZKUMU NA PLOŠE D1 V TĚŠETICÍCH-KYJOVICÍCH /okr. Znojmo/

Vladimír Podborský, Eliška Kazdová, Pavel Koštuřík, FF UJEP Brno

/tab. 1,2/

Během letní výzkumné sezóny v r. 1984 byly dokončeny práce na ploše sektoru D1. Prokopalo se dalších 11 objektů /č. 277-287/ a celý průběh vnějšího palisádového žlábků /č. 73/ včetně jižní brány. Z 11 objektů patřilo 6 kultuře s moravskou malovanou keramikou /MMK/, 4 horákovské kultuře a 1 nevýrazná jáma byla bez nálezů. Kromě toho se na uvedené ploše prozkoumaly mělké oválné žlábků s rezavě hnědou výplní a jednotlivé kulové jamky.

Těžištěm terénního výzkumu na ploše D1 se stal především rozlehlý hliník /č. 277/ a vnější palisádový žlábek /č. 73/. Zbývající objekty náležely svými rozměry a skrovným obsahem k menším nevýrazným sídlištním jamám.

Objekt č. 277 /tab. 2/ se nacházel v severní části plochy D1, uvnitř areálu ohrazeného vnějším palisádovým žlábkem. Na zarovnaném povrchu se jevil jako velká převážně tmavohnědá skvrna ve tvaru nepravidelného obdélníku s delší osou ve směru V-Z /d = 11,16 m; š = 7,50 m/. V nálezech převažovala starší moravská malovaná keramika se špatně zachovalou ornamentací. Výplň obsahovala také menší množství vypíchané keramiky, několik zlomků plastik a ostatní běžný inventář. K vzácným nálezům se řadí plochý kostěný vícehraný nástroj. Při západním okraji části A bylo nalezeno v hloubce 20-40 cm na jednom místě 95 kg kvalitního žlutého barviva.

Objekt č. 73 - vnější palisádový žlábek /tab. 3/ procházel celou plochou D1 od jejího SZ okraje až k východnímu konci. Palisáda zde vytvářela poněkud zvlněný a nepravidelný oblouk; průměrná šířka žlábků se pohybovala kolem 30 cm. V západní části sektoru byl žlábek hluboký 20 cm, ve východní části se zahluhoval až do 45 cm. Místy se na jeho dně rýsovaly oválné kulovité jamky. Při východním okraji zkoumané plochy byl objeven vchod do hrazeného areálu, tvarem i rozměry podobný bráně zjištěné v sektoru B1. Palisáda byla v délce 107 cm přerušena a ohnuta po obou stranách směrem dovnitř. Mezi vzácným a málo průkazným materiálem z palisádového žlábků převládaly zlomky moravské malované keramiky.

Plošný terénní výzkum na jižně položeném sektoru D1 v Těšeticech-Kyjovicích přinesl další poznatky k rozsahu a charakteru pravěkého osídlení ve sledované trati. Doložil předpokládaný průběh vnější palisády a prokázal existenci vchodu do ohrazeného prostoru také na jižní straně.

Beendigung der Terrainuntersuchung auf Fläche D1 in Těšetice-Kyjovice /Bez. Znojmo/. Im Jahre 1984 wurden auf Fläche D1 weitere 11 Objekte /Nr. 277-287/ und der gesamte Verlauf des äusseren Palisadengrābchens /Nr. 73/ inklusive des südlichen Tores untersucht. Zum Schwerpunkt der Grabung wurde vor allem die ausgedehnte Lehmgrube /Obj. 277/ und die äussere Palisade /Taf. 2,3/, die auf der untersuchten Fläche einen unregelmässigen gewellten Bogen bildete. Beim östlichen Rande der Fläche D1 hat man den Eintritt in das umfriedete Areal entdeckt, der in Form und Ausmassen mit dem in Sektor B1 festgestellten Tor analog ist.

POKRAČOVÁNÍ VÝZKUMU ENEOLITICKÉHO MOHYLNÍKU SLATINEK /okr. Prostějov/

Alena Prudká, Muzeum Prostějovska

V červnu 1984 byl proveden výzkum mohyly č. VI. Mohyla orientovaná delší osou ve směru JZZ-SVV se na povrchu jevila jako nízký oválný násyp. Pod tenkou vrstvou lesního humusu byl souvislý kamenný plášť o rozměrech 20,6 x 11,4 m, který nejevil žádné stopy pravidelné konstrukce. Jeho výška byla max. 55 cm, mocnost cca 40 cm, místy dosahoval až na dno mohyly. Dno bylo zpevněno a jeho úroveň korespondovala s okolním terénem. Ve spodní části mohyly byl zjištěn relikv žárového pohřbu bez keramiky či jiných nálezů. Nepatrné zbytky spálených kústek byly volně rozsypány na ploše 0,5 m² v úrovni 15 cm nad dnem mohyly těsně pod kamenným pláštěm.

Z keramických nálezů v plášti a pod ním je nejvýraznějším tvarem fragment čtyřhrané amforky zdobené na výduti kolkovým dekorem.

Fortsetzung der Grabung des äneolithischen Hügelgräberfeldes bei Slatinky /Bez. Prostějov/. Im Juni 1984 führte man eine Grabung des Hügelgrabes VI durch. Unter einer dünnen Schicht von Waldhumus wurde ein ovaler zusammenhängender Steinmantel im Ausmasse von 20,6 x 11,4 m, max. Höhe 55 cm, SWW - NNO orientiert, abgedeckt. Unter dem Mantel war eine exzentrisch beigesetzte Bestattung festgestellt worden - unscheinbare Reste verbrannter Knochen frei auf einer Fläche von 0,5 m² verstreut. Bei dem Begräbnis waren keine Funde. Aus der Aufschüttung ist die markanteste keramische Form das Fragment einer vierhenkeligen Amphore, deren Bauch mit einem Stempeldekor verziert ist.

ROHOVCOVÁ SEKERA ZE SKOROTÍNA /okr. Nový Jičín/

Vratislav Janák, AÚ ČSAV Brno

V říjnu předal P. Bureš, amatérský mineralog z Ostravy-Poruby, opavské expozituře poškozenou rohovou sekeru, nalezenou v polích na katastru Skorotína, asi 300 m severoseverozápadně od severního okraje intravilánu obce. Poměrně úzká lichoběžníkovitá sekerka má průřez v podobě nepravidelného obdélníku s vyklenutými delšími stranami a ostří s náznakem asymetrie. Týlní část je uražena a partie těsně pod lomem výrazně poškozena; poškození jinde jsou zanedbatelná. Dochovaná délka 86 mm, šířka u poškození 44 mm, na břitu 50 mm, tloušťka 24 mm.

Sekera je vyrobena z páskovaného rohovce; dle vyjádření A. Přichystala z ÚÚG v Brně jde o typický materiál z Krzemionek u Ostrowca Świętokrzyskiego. Protože jde o ojedinělý nález, můžeme ji datovat toliko rámcově do eneolitu, ačkoliv s ohledem na použitý materiál je nejpravděpodobnější přiřazení ke kultuře nálevkovitých pohárů.

Hornsteinaxt aus Skorotín /Bez. Nový Jičín/. Ungefähr 300 m NNW vom nördlichen Rande der Gemeinde fand man auf dem Feld eine beschädigte äneolithische Axt aus Krzemionki Bandhornstein.

XVIII. GRABUNGSETAPPE DER HOHENSIEDLUNG IN HLINSKO BEI LIPNÍK NAD BEČVOU /Bez. Přerov/

Jiří Pavelčík, AÚ ČSAV Brno

In den Tagen vom 2. Juli bis 10. August 1984 wurde die achtzehnte Grabungsetappe auf der Höhensiedlung der Träger der Badener Kultur in der Flur "Nad Zbružovým" in Hlinsko bei Lipník nad Bečvou realisiert. Die Ausgrabungsarbeiten stellten sich auf folgendes ein:

- 1/ die Beendigung der Sonde S-77, die wir über den Winter geöffnet liessen, damit durch den Einfluss der Witterung die tiefer gelegenen Schichten Nässe anziehen. Diese Massnahme erwies sich als sehr wirksam, so dass die Grabung der Sonde ohne Schwierigkeiten beendet werden konnte. Im westlichen Teil, praktisch an der Kante des Hanges, erfassten wir in einer Länge von 90 cm, eine 80 cm breite und 50 cm hohe Mauer, die aus senkrecht gelegten Steinen errichtet war. Die Achse der Mauer lag in O-W Richtung, d.h. übereinstimmend mit der Neigungsachse des Hanges. In nördlicher und östlicher Richtung knüpfte auf die Mauer eine "Destruktion" an, die den Eindruck einer absichtlichen Anordnung der Steine erweckt. Diese überdeckten eine 25 cm mächtige Lössschicht, in der ein verkohlter Pfosten erhalten blieb. Die "Destruktion" sowie die Lössschicht waren in der Hälfte der Länge von einem Gräbchen unterbrochen. Auf der Südseite der Sonde, d.h. südlich der Mauer, befand sich eine schwarzbraune Kulturschicht. Mit Rücksicht darauf, dass die Situation an diesen Stellen unklar ist und nur ein kleiner Teil der Steinkonstruktion /Fortifikation?/ erfasst worden ist, erweiterten wir die Sonde in Westrichtung /S-77/B/.

Nach Abnahme von 80 cm belassen wir die unteren Schichten wiederum über den Winter abgedeckt.

Acht Meter östlich der Steinmauer, d.h. hangabwärts, stiessen wir auf einen 240-260 cm tiefen /vom Niveau des Liegenden 140 cm/ Graben. Seine bisherige Breite beträgt 290 cm, denn die Ostwand haben wir vorläufig nicht erfasst. Die Westwand war 150 cm lang und hatte eine Neigung von 55°. Der westliche Teil des Bodens war eben, der mittlere vertiefte sich schüsselförmig. Unklar ist die Funktion der Gruben 444 und 445, die eine Zylinderform im Durchmesser von ca. 280 cm und eine Tiefe von 280-300 cm hatten. Sie waren am Hang angebracht und ihre Einschüttung belegt zuverlässig, dass sie zur Zeit der Funktion der "Mauer" sowie des Grabens offen standen, denn in sie fielen, ähnlich wie in den Gräben, die Steindestruktionen ein. Zu ihren Abrutsch konnte es erst nach Beendigung der Funktion der Steinkonstruktion kommen. Daher wird die Frage aufgeworfen, ob diese Lehmgruben nach ihrem Aus-
hub nicht die Funktion von "Wolfsgruben" auf der Fläche zwischen dem Graben und dem "Wall" erfüllten. Gleichfalls muss beglaubigt werden, ob die Abwehr nicht durch eine Reihe von schräg angelegten Pfosten /200 cm westlich von der Kante des Grabens/ verstärkt wurde, von denen wir den einen vermutlich im nördlichen Profil der Sonde S-77 erfasst haben. Die Verstärkung der Abwehr in diesem Abschnitt kann damit erklärt werden, dass ca. 100 m nördlicher an die Sporenlage ein in das Tal der Bečva absinkender Kamm anknüpft. Sein Vorfeld bildet ein nur leicht geneigtes Plateau, von dem aus ein verhältnismässig leichter Zugang zu dem nordöstlichen Teil des Siedlungsplateaus war, denn auch die oberen Passagen von "Židova debřa", die im Osten die Niederlassung begrenzt, waren nicht so steil wie der Südcanyon und die westliche hohe diluviale Terrasse der Bečva.

- 2/ Die Beendigung der Untersuchung von Hütte Nr. 443 im westlichen Sektor der Niederlassung - Sonden S-79, 80, 81. In Sonde S-79 erfassten wir nur den Rand des Gräbchens Ž-2/83, so dass die Hütte in dieser Richtung nicht mehr fortsetzte. In der Sonde stellten wir ferner die Objekte Nr. 2 - 5/84 /451-453, 447/ und 9, 10/84 /457, 448/ fest, die wir als Keller /Obj. 4, 10/, Lehmgruben /2, 3, 9/ und Getreidegrube /Obj. 5/ interpretieren können. In Sonde S-80 prüften wir die Situation südlich von Hütte Nr. 443 /am Hange/ und wir erfassten in dieser einen Teil von Hütte Nr. 446, von der der Teil einer Lehmewurfwand erhalten blieb. Ferner stellten wir in der Sonde Obj. 11 /458/, 12 /459/, 14 /461/, 17 /464/ und 18/84 /465/ fest, von denen man Obj. 11, 14, 17 und 18/84 als Keller und 12/84 als Lehm-
grube interpretieren kann.

Sonde S-81 knüpfte an die Westwand von Sonde S-78/A an. In dieser gelang es uns die Fortsetzung des Gräbchens /Ž-2/83 und die Stirnfront der Bank in Hütte Nr. 443 mit einer Pfostenreihe zu erfassen. Zur Hütte gehörten abgestürzte Blöcke von Lehmewurfwänden und eine Lehmewurfscholle. Über die Reste von Hütte 443 wurde durch Erdbeben die Destruktion einer jüngeren, südlicher stehenden Hütte verschleppt. Zu dieser gehört offensichtlich eine Lehmewurfscholle, eine Steindestruktion und eine Anhäufung von Gefässtteilen, die das Objekt verlässlich in die ältere Phase der älteren Stufe der klassischen Badener Keramik /BK Ila/ datieren. Interessant ist der Fund einer kleineren ovalen Terrine mit typischer Schachbrettverzierung, durch Grübchen durchgeführt, die verlässlich die Ornamentik der Kostolacer Kultur imitiert. Hütte Nr. 443 ist durch Funde /vor allem die sog. Boleráz Schüssel mit geglättetem Hals und aufgerauhtem Körper, usw./ in den Zeitabschnitt der klassischen Boleráz Stufe /BK Ib/ datiert. Ferner haben wir in der Sonde Obj. 13 /460/, 15 /462/ und 16/84 /463/ erfasst, die wir als Keller interpretieren können. Aus der stratigraphischen Situation ging hervor, dass Obj. 15 und 16/84 vermutlich älter als Hütte Nr. 443 sind, während Obj. 13/84 offensichtlich zu ihrer Ausstattung gehört.

- 3/ Durch Sonde S-82 beglaubigten wir den Umfang der unbesiedelten Fläche im südwestlichen Sektor der Siedlung. Die Situation in der Sonde zeigte, dass wir ihre westliche Kante erfasst haben, denn die Objekte 6-8/84 /454 bis 456/ - zwei Keller und eine Lehmgrube, waren in der westlichen Hälfte der Sonde S-82 konzentriert.

Von den Funden, ausser den bereits erwähnten, möchte ich vor allem auf die Hälfte einer Kupferperle tonnenartigen Types, die wir bisher aus der mährischen BK nicht kannten, auf die Hälfte einer Marmorscheibe-Perle, die nach dem Zerbrechen und Schleifen der Bruchkanten als Spange-Olivenknopf benützt worden war, auf ein kleines, stark schematisiertes Zooidol und auf ein in Mähren bisher unbekanntes Gefäss von ovalem Grundriss, aufmerksam machen.

HROB KULTURY ZVONCOVITÝCH POHÁRU V ÚJEZDĚ U BRNA /okr. Brno-venkov/

Čeněk Staňa, AÚ ČSAV Brno

/Obr. 10/

V sobotu 17.11.1984 byl na stavbě mateřské školy v Újezdě u Brna narušen kostrový hrob kultury zvoncovitých pohárů. Staveniště mateřské školy zaujímá mírný jižní svah přibližně uprostřed sz. čtvrtiny obce. Hrob ležel těsně pod z. dolní hranou zděného kanálu pro rozvod topení mezi hospodářskou budovou a dvěma pavilony s učebnami, a to v místech, kde pod tímto kanálem kolmo prochází roury pro odvod dešťové vody. Byl jsem k nálezu povolán, když už byly vyzvednuty 4 nádoby, miska a dva džbánky ve střepích, třetí džbánek celý. Také dětská kostra byla silně rozrušena. Přece ale jsem mohl identifikovat přesné místo nálezů a v rozbláceném terénu vybrat drobné zbytky žeber a lebky. Hrobová jáma byla asi 40 cm zapuštěna do

Žlutého sprašového podloží, její zásyp tvořila šedohnědá hlína. Nad podložím byla 70-80 cm mocná ornice, která byla zčásti odhrnuta před zahájením stavby. Podle velikosti hrobové jámy nepatrně protažené v podstatě v severojižním směru je možno soudit, že drobná dětská kostra ležela ve skrčené poloze. V původním uložení zůstaly ale tak nepatrné zlomky kostí, že nelze rozhodnout, byla-li kostra orientována od S k J nebo opačně, ani na kterém boku ležela. I když se výpovědi nálezců o poloze nádobek poněkud rozcházel, zdá se být pravděpodobné, že stály západně od kostry.

Nálezky představují výbavu charakteristickou spíše pro mladší období kultury zvoncovitých pohárů. Mísa /v. 4,9-5,5 cm, max. Φ 17,7 cm/ má na obě strany rozšířený, mírně šikmo ven skloněný okraj seříznutý do plošky, z něho je vytažen široký, jazykovitý výčnělek s dvěma svislými otvory. Džbánky jsou tenkostěnné, u splených chybí pásková ucha, jež byla vytažena z okraje a dosedala na břicho těsně pod hrdlem. Dva džbánky mají hrdlo nasazeno asymetricky blíže k uchu, takže na protilehlé straně je břicho výrazně vypouklé, větší /v. 9,2 cm/ má hrdlo k okraji lehce rozevřené, hrdlo menšího /v. 7,5-7,7 cm/ je téměř válcovité, dole nevýrazně odsazené. Třetí džbánek /v. 8,1 cm/ má kulovité tělo dole s drobným, jakoby rovně odříznutým dnem, nízké hrdlo je sotva znatelně rozevřeno. Dno je členěno rýhami, které vytvářejí schematický obraz panáčka s roztaženými pažemi.

Z Újezda u Brna je v Moravském muzeu v Brně uložen drobný džbánek, nesouměrný, s uchem nasazeným těsně pod okrajem /v. 8,1 cm; inv. č. 66.988/ a snad měděná, na několik kousků rozlomená jehlice s hlavíci na plocho do elipsy roztepanou a shora do poloviny esovitě svinutou /d. 8,2 cm; inv. č. 66.988/.¹ Bližší určení místa nálezů se neudává. Není vyloučeno, že nově objevený hrob je ze stejného pohřebiště jako starší nálezky.

Poznámka:

1 Zpráva v archivu AÚ ČSAV v Brně č.j. 1039/50.

Grab der Glockenbecherkultur in Újezd bei Brno /Bez. Brno-venkov/. Im November 1984 hat man beim Baue eines Kindergartens in Újezd bei Brno ein Kinder-Skelettgrab der Glockenbecherkultur erfasst, aus dem eine Schüssel und drei kleine Krüge gewonnen wurden. Von derselben Lokalität könnte vielleicht das Grab sein, aus dem im Mährischen Museum in Brno ein kleiner Krug und eine zerbrochene kupferne /?/ Nadel sind, deren Kopf flach zu einer Elipse gehämmert und nach oben zur Hälfte S-förmig gewunden ist.

DALŠÍ ÚNĚTICKÝ HROB Z MUŠOVA /okr. Břeclav/

Stanislav Stuchlík, AÚ ČSAV Brno

Ve šterkovně Státního statku na katastru bývalé obce Mušov se v souvislosti s těžbou šterku pro nasy-pávání hrází vodního díla u Nových Mlýnů prozkoumala v minulosti celá řada sídlištních objektů z neolitu, eneolitu, doby bronzové, laténské a římské¹, avšak hlavním přínosem výzkumu se stal objev únětického pohřebiště se 3 desítkami hrobů². V dubnu 1984 proběhla na nalezišti další drobná záchranná akce, jejímž výsledkem byl objev v celkovém pořadí již 35. hrobu únětické kultury. Hrobovou jámu zničila z větší části těžba šterku a zachována zůstala pouze část dna hrobové jámy o rozměrech 155 x 70 cm v hloubce 230 cm. Ve špatně patrné rakvi ležela ve skrčené poloze na pravém boku kostra malého dítěte orientovaná JZ-SV. Poblíž nohou se našel malý kónický hrníček s ouškem a drobný kostěný hrot.

Poznámky:

1 Viz články D. Jelínkové, K. Ludikovského a S. Stuchlíka v minulých číslech PV.

2 S. Stuchlík, Únětické pohřebiště v Mušově, Studie Archeologického ústavu ČSAV v Brně, v tisku.

Ein weiteres Úněticer Grab aus Mušov /Bez. Břeclav/. Im April 1984 verlief in der Kiesgrube des Staatsgutes in Mušov eine kleine Rettungsaktion, bei der ein Grab der Úněticer Kultur mit schlecht erhaltenem Kinderskelett in Hockerlage auf der rechten Seite, von SW-NO orientiert, untersucht wurde. Unweit der Füße lag ein kleiner Topf und eine beinerne Spitze und in deren Nähe hoben sich Überreste des Sarges ab.

SONDÁŽNÍ VÝZKUM V BUDKOVICÍCH /okr. Brno-venkov/

Jaromír Ondráček, Jana Stuchlíková, AÚ ČSAV Brno

V září r. 1984 se uskutečnil sondážní výzkum na výšinném sídlišti věteřovské skupiny v Budkovicích, známém již z několikaletých záchranných akcí staršího data¹. V sondě III, vedené ve směru S-J, jsme zachytili část rozsáhlého objektu s tmavě hnědým zásypem a minimálním počtem nálezů, jehož stěna se nepravidelně svažovala k severu. Na východním profilu sondy se ve sprašové vrstvě pod zmíněným objektem ob-

jevily pruhy červeně vypálené hlíny s množstvím uhlíků, které ústily do dvou mohutných kúlových jam, dosahujících hloubky 480 a 508 cm od dnešní úrovně terénu. Tyto kúly jsou pravděpodobně pokračováním výrazně zahloubeného objektu č. I, zkoumaného v letech 1960 a 1965. Při rozboru nálezů zuhelnatělého dřeva bylo zjištěno, že jde o zbytky rozpadlých kúlů o průměru minimálně 30 cm². V sondě IV, položené směrem V-Z v těsné blízkosti transformátoru, jsme prozkoumali několik sídlištních objektů, z nichž jáma č. 18 poskytla dosti početnou kolekci materiálu, který lze datovat do starověteřovské fáze. Výzkum na výšinném sídlišti v Budkovicích bude pokračovat v příštím roce.

Poznámky :

- 1 J. Ondráček - J. Stuchlíková, Věteřovské sídliště v Budkovicích, FonArchMor XVI, Brno 1982.
- 2 Paleobotanický materiál určil RnDr. E. Opravil CSc.

Eine Tastgrabung in Budkovice /Bez. Brno-venkov/. Auf der bekannten Höhen-siedlung der Věteřov Gruppe in Budkovice verlief die erste Etappe einer Sondagegrabung, bei der einige Siedlungsgruben und in einer weiteren Sonde der Teil eines markant eingetieften Objektes mit mächtiger Pfostenkonstruktion erfasst wurden.

VĚTEŘOVSKÝ SÍDLIŠTNÍ OBJEKT Z KRALIC N.H. /okr. Prostějov/

Alena Prudká, Muzeum Prostějovska

Dne 5.5.1982 předali prostějovskému muzeu pracovníci n.p. Geodézie Prostějov materiál z geologické sondy provedené v Kralicích n. H. v záhumenkách za ul. Nerudovou na pozemku L. Pospíšila. Jednalo se o fragment kostěné postranice zdobené rytými soustřednými kružnicemi a střepy z hrubé zásobnicové nádoby s plastickou lištou.

6.5. 1984 zde byly bagrovány základy pro stavbu domku a byl přitom narušen sídlištní objekt. Záchraným výzkumem byla zjištěna sídlištní jáma s nebohatým střepovým materiálem věteřovským, která byla narušena recentním zásahem. Dno jámy bylo v hloubce 48 cm pod spodní úrovní ornice, materiál z geologické sondy pocházel podle sdělení pracovníků Geodézie z hloubky 3 - 4 m.

Věteřover Siedlungsobjekt aus Kralice n.H. /Bez. Prostějov/. Beim Baue eines Familienhauses im Hofland hinter der Nerudova Gasse wurde eine Siedlungsgrube mit nicht reichem Věteřov Scherbenmaterial gestört. Aus derselben Parzelle hat man Scherbenmaterial und das Fragment eines beinernen Seitenteiles aus der vorherigen geologischen Sonde gewonnen.

POKRAČOVÁNÍ VÝZKUMU VÝŠINNÉHO SÍDLIŠTĚ U BLUČINY /okr. Brno-venkov/

Milan Salaš, MM Brno

Výzkum výšinného sídliště z doby bronzové na "Cezavách" u Blučiny pokračoval v roce 1984 druhou sezónou. Během ní byl dokončen odkryv věteřovského opevnění a v dimenzích zvolené parcely č. 2056/2 byla plocha výkopu rozšířena o přilehlý prostor vnitřní, ohrazené části sídliště.

V roce 1983 byl ve čtverci 19m a v západní polovině čtverce 18m prozkoumán věteřovský opevňovací příkop /objekt 1A/, nad nímž byly v jižním a jihovýchodním prostoru čtverce 18m obnaženy jily, považované za částečně posuvy deformované intaktní podloží mezi příkopem a hradbou¹. Nyní, při rozšíření plochy jižním a jihovýchodním směrem, bylo však teprve v místě kontrolního bloku /KB/ 17-18m a podél západního KB 171 zachyceno skutečné východní vyústění celého zahloubeného fortifikačního objektu; intaktní jily zde vytvářely výraznou a pravidelnou, severojižním směrem probíhající hranu. V severní části byla tato hrana odkryta již v hloubce 0,4 m, k jihu se pak postupně svažovala, překrývala ji mocnější ornice a částečně i vrstva kompaktní tmavohnědé hlíny /původní černozem se zlomky věteřovské keramiky/, takže při jižním KB čtverce 171 se východní ústí objektu nacházelo již v hloubce 1 m. Západním směrem se jílové podloží prudce zahlubovalo a bylo pokryto poměrně kompaktní kamennou destrukcí, která na severní straně pokračovala do prohlubně, odkryté již v prvním roce výzkumu; v jihovýchodní a zejména jižní části čtverce 18m zabíhaly menší kameny až 1,1 m daleko pod zmíněnou jílovou masu. Destrukce se zde nacházela v 0,10-0,15 m mocné vrstvě šedohnědé až šedozelené jílovité hlíny, která se severním směrem dále zahlubovala pod jílové bloky. Po jejich odtěžení bylo zjištěno, že místy jsou proloženy zhumusovatělými horizonty, vyúsťujícími ve východní stěně původně odkrytého příkopu. Vlastní nálezová vrstva, na kterou jílové kry nasadaly, s přibývajícím hloubkou většinou pozbývala na mocnosti, nicméně při severním KB 19m ji bylo možno sledovat až do hloubky 2,6 m, kde se 0,4 m před spodní částí objektu 1A vytrácela.

Ve vrstvě pod jílovými bloky bylo nalezeno relativně málo materiálu. Kromě mazanice a uhlíků, soustředěných zřejmě i s jiným spáleným organickým materiálem zvláště v jihovýchodní části čtverce 18m,

odtud pochází i zlatá kličkovitá záušnice a zlomky keramiky, které však zatím nedovolují přesné datování, ba dokonce budí dojem chronologicky poněkud nejednotného souboru. Vedle tvarů klasické věteřovské fáze jsou tu morfologické i výzdobné prvky starší, podle všeho i únětické.

Současný stav výzkumu dosud také neumožňuje spolehlivě objasnit naznačenou nálezovou situaci. Stěžejní otázkou a klíčem ke správné interpretaci zůstává problém geneze nálezové vrstvy pod jíly a s tím spojená i původní pozice těchto jílu. V zásadě jsou možné dvě alternativy. Na jedné straně jílové bloky mohou být součástí výplně opevnovacího příkopu, kam by se sesuly při přechodné destrukci fortifikace z hradebního tělesa. Tím by zanikl starší příkop /objekt 1B/ a v době klasické, event. neklasické věteřovské fáze fungoval mladší, poněkud západněji situovaný příkop /objekt 1A/2. Podle druhé, neméně pravděpodobné interpretační verze by ovšem zhususovatělé horizonty i nálezová vrstva pod jíly představovaly jen ne-intencionálně kulturní vrstvu vyplněné trhliny v posuvech narušeném podloží. Vzhledem k tomu, že hrana intektních jílu v místě KB 17-18 m a při západním KB 171 probíhá zcela lineárně, nemohlo dojít k jejímu vzniku tím, že by se část jílu odtrhla a svezla směrem k příkopu. V úseku nad touto hranou, tedy ve čtvrcích 17 m a 171, žádné prokazatelné konstrukční stopy po fortifikaci již zjištěny nebyly, ačkoliv se zde a priori předpokládala přítomnost hradebního tělesa. Hradba ovšem mohla stát i níže po svahu, těsně pod objektem 1A, takže v tom případě by vyústění intaktních jílu při západním KB čtvrců 17 m a 171 vymezovalo z východní strany prostor, kde byl pro základ hradby vyrovnán svažité rostlý terén. Pod tíhou kamenného tělesa pak mohlo snadno dojít k deformaci jílového podloží a vzniku trhlin.

Vnitřní, opevněný areál byl zkoumán ve čtvrcích 17 m, 171 a 161. Zatímco při SKB čtvorce 17 m 0,20-0,30 m mocná ornice nasedla přímo na intaktní jíly, jižním směrem se mezi ornici a rostlý terén vklínovála tmavohnědá sídlištní vrstva, která v jižní části čtvorce 171 dosahovala mocnosti 0,6 m. Analogická stratigrafická situace byla odkryta i ve čtvrci 161, čili mírně jižně vespádované, ploché, nečleněné podloží zde dosahovalo hloubky 1,0-1,3 m od úrovně dnešního terénu. Většina archeologického materiálu z těchto čtvrců byla nalezena v ornici; mimo jiné odtud pochází i zlomky velatických bronzů a část keramické imitace kamenného sekeromlatu. Ve vlastní sídlištní vrstvě pod ornici pak byl zjištěn jen nepočetný věteřovský keramický inventář.

Na ploše tří uvedených čtvrců byly zachyceny dva zahloubené sídlištní objekty. Objekt 2, nacházející se při jižním KB čtvorce 17 m, představovala mělká /0,35 m/ kruhová jáma o Φ 0,9 m, datovaná střepem z věteřovské hrncovité nádoby. V severovýchodním rohu čtvorce 161 se již na úrovni sídlištní vrstvy vy- rýsoval okraj objektu 3, který bude odkryt a vytěžen až v další výzkumné sezóně.

Poznámky:

1. M. Salaš, Výzkum výšinného sídliště z doby bronzové u Blučiny /okr. Brno-venkov/, PV 1983, Brno 1985, 27-29.
2. M. Salaš, Výzkum fortifikace věteřovského výšinného sídliště u Blučiny, AR XXXVIII, 1986, v tisku.

Fortsetzung der Grabung auf der Höhensiedlung bei Blučina /Bez. Brno-venkov/. Im zweiten Grabungsjahr der Höhensiedlung aus der Bronzezeit auf "Cezavy" bei Blučina wurde die Abdeckung der Věteřov Befestigung beendet. Durch eine Erweiterung der Grabungsfläche in südlicher und südöstlicher Richtung hat man in den Quadraten 17 m und 17 e die östliche Ausmündung eines eingetieften Fortifikationsobjektes blossgelegt. Das intakte Lehmliegende bildete hier in einer Tiefe von 0,4 - 1,0 m eine markante Kante und in westlicher Richtung vertiefte es sich jäh, mit einer Steindestruktion und der Fundschicht von graugrüner Lehmerde überdeckt. Der Verlauf dieser Schicht, durchschnittlich 0,10 - 0,15 m mächtig, konnte auch unter den Lehmblöcken in der östlichen Hälfte des Quadrates 18 m verfolgt werden, wo sie stellenweise eine Tiefe bis von 2,6 m erreichte und sich so auf eine Entfernung von 0,4 m zum unteren Teile des Befestigungsgrabens /Objekt 1A/, der im ersten Jahre der Grabung abgedeckt worden war, näherte. Die Steindestruktion verlief unter die Lehmblöcke nur am Rande in der südöstlichen Ecke des Quadrates 18 m.

Vorläufig kann nicht verlässlich erklärt werden, warum unter den Lehmblöcken oberhalb des evidenten Befestigungsgrabens diagonal die Kulturschicht verläuft, die um 4 - 5 m östlicher ausmündet. Die Lehmblöcke könnten ein Bestandteil der Einschüttung des Befestigungsgrabens sein, wohin sie bei einer vorübergehenden Destruktion des Walles abstürzten. Dadurch wäre es zur Wüstung des älteren, morphologisch aber problematischen Grabens /Objekt 1B/ gekommen sein und zur Zeit der klassischen oder nachklassischen Věteřov Phase hätte der jüngere, westlicher situierte Graben /Objekt 1A/ funktioniert. In der ebenfalls wenig wahrscheinlichen, zweiten Interpretations-Version stellt die Fundschicht unter den Lehmblöcken, die noch dazu von humosen Horizonten durchsetzt waren, nur Erdrisse im Liegenden vor, von der Kulturschicht nicht intentional ausgefüllt. In einem derartigen Falle würde die Ausmündung der intakten Lehme in den Quadraten 17 m und 17 e für das Wallfundament ein geebnetes abfallendes gewachsenes Terrain begrenzen. Der Wall konnte also auf einem hergerichteten Liegenden knapp ober Objekt 1A gestanden haben und unter seiner Last hätte es leicht zu einer Deformation und Verschiebung der gewachsenen Lehme kommen können.

Den inneren, befestigten Teil der Siedlung begann man in den Quadraten 17 m, 17 e und 16 e zu untersuchen. Während am nördlichen Rand dieser Fläche der Ackerboden direkt auf die intakten Lehme aufsass, war in südlicher Richtung zwischen der Ackerkrume und dem gewachsenen Terrain eine dunkelbraune Siedlungsschicht eingekeilt, die allmählich eine Mächtigkeit von 0,6 m erreichte. Den Grossteil des archäologischen Materiales fand man hier im Ackerboden /unter anderem Bruchstücke von Velaticer Bronzegegenständen und der Teil einer keramischen Imitation eines steinernen Axtbeiles/, die Siedlungsschicht

gewährte nur wenige Bruchstücke von Věteřov Keramik. In das allgemein flache und ungegliederte Liegende waren zwei Siedlungsobjekte eingelassen. Objekt 2 stellte eine seichte kreisförmige Grube vor, die durch den Scherben eines Věteřov Gefäßes datiert ist, aus Objekt 3 hat man vorläufig nur den westlichen Randteil erfasst.

NOVÉ NÁLEZY ZE SÍDLIŠTĚ DOBY BRONZOVÉ V BRNĚ-SLATINĚ /okr. Brno-město/

Milan Salaš, MM Brno

Výstavbou nákupního střediska byla v březnu 1984 v Brně-Slatině na Jihomoravském náměstí /trať "Sady"/ narušena lokalita, která byla v roce 1978 zaregistrována jako sídliště velatické fáze středodunajských popelnicových polí¹. Vyhlobením základů došlo na ploše cca 3200 m² k odtěžení sídlištní vrstvy a sprašového podloží až do hloubky 3 m. Tím bylo zlikvidováno i větší množství zahlobených objektů, z nichž dva byly orientačně podchyceny na posledním úseku těžby v severozápadní části plochy. Na stěnách výkopu se pak objevily pozůstatky dalších jedenácti objektů, příslušících únětické kultuře a velatické fázi středodunajských popelnicových polí. Nálezově relativně bohatá byla zejména velatická sídlištní jáma 1 /části zásobnic a hrncovitých nádob, keramická závaží, kusy mazanice a zlomky rozevřených okrajů stěn mazaniceho charakteru/ a velatický hliník 4. Do únětické kultury jsou datovány zvláště objekty 5 a 10, které představují klasické zásobnicové jámy, v jejichž zásypu se nacházely krustovité kusy mazanice, patrně stopy původního výmazu stěn. Kromě toho na dně objektu 5 byly nalezeny zbytky nejméně čtyř zásobnic a ve výplni jámy 10 bylo rozptýleno značné kvantum výrobního odpadu štípané industrie.

Poznámka:

1 J. Říhový, Sídlíště velatické kultury v Brně-Slatině, PV 1978, Brno 1980, 20.

Neue Funde von einer Siedlung aus der Bronzezeit in Brno-Slatina /Bez. Brno-město/. Beim Fundamentenaushub für ein Einkaufszentrum in Brno-Slatina kam es zum Abbau einer Siedlungsschicht und einer grösseren Menge im Löss eingetiefter Objekte. Überreste von elf hoben sich auf den Wänden des Aushubes ab und nach dem gewonnenen Material, das besonders aus den Gruben 1, 4, 5 und 10 stammt, gehört die Siedlung der Úněticer Kultur und der Velaticer Phase der mitteldonauländischen Urnenfelder an.

DEVÁTÁ SEZÓNA NA VÝZKUMU V BOROTICÍCH /okr. Znojmo/

Stanislav Stuchlík, AÚ ČSAV Brno

V červenci a srpnu 1984 proběhla devátá sezóna systematického výzkumu mohylníku středodunajské mohylové kultury v Boroticích na Znojmsku.¹ Terénní práce se soustředily na výzkum dvou menších mohyl č. 5 a 36. Mohyla 5, nacházející se přibližně ve středové části mohylníku, měla průměr necelých 14 m a výšku asi 25 cm. Odkryvem byly zachyceny 2 kostrové hroby středodunajské mohylové kultury uložené ve skrčené poloze. Jeden z nich neobsahoval žádné nálezy, u druhého byl přiložen pouze drobný bronzový kroužek. Vedle toho se v mohyle zjistily ještě zlomky záušnice z dvojitého bronzového drátu a na dalších 3 místech fragmentárně zachovaná keramika. Ve středové části mohyly byl v úrovni podloží objeven značně narušený, patrně vykradený hrob z období stěhování národů.

Mohyla 36, nacházející se v jižní části mohylníku, patří svými rozměry / Φ 10 m; v. - 20 cm/ k nejmladším na lokalitě. V centrální části byl uložen zárový hrob ze střední doby bronzové se 2 nádobami. K dalším nálezům z mohyly patří bronzový kroužek, pocházející patrně z břitvy nebo nože. Východně od mohyly a částečně i v jejím východním okraji se narazilo na velké množství drobných střepů, které pocházejí ze 3 - 4 laténských nádob. Vzhledem k přítomnosti několika fragmentů spálených kostí, které zatím nebyly odborně určeny, lze předpokládat, že šlo o zničený hrob z laténského období.

Poznámka:

1 Předchozí průběh výzkumů byl autorem zveřejněn v PV 1976 až 1983.

Neunte Saison der Grabung in Borotice /Bez. Znojmo/. Im Juli und August 1984 setzte die systematische Grabung des Hügelgräberfeldes aus der mittleren Bronzezeit in Borotice bereits mit der neunten Saison fort. Bei der Abdeckung von Hügelgrab 5 / Φ - 14m; H. - 25 cm/ stiess man auf 2 Gräber der mitteldonauländischen Hügelgräberkultur und auf Reste eines vermutlich ausgeraubten Grabes aus der Völkerwanderungszeit. An weiteren 3 Stellen fand man Keramik in Scherben und Schläfenringe aus doppeltem Bronzedraht. Im Hügelgrab 36 / Φ - 10 m; H. - 20 cm/ stellte man ein Brandgrab aus der mittleren Bronzezeit mit 2 Gefässen und ausserdem noch den Bronzering von einem Rasiermesser oder Messer fest. Im Randteil des Hügelgrabes 36 und in seiner Nachbarschaft hat man eine grosse Menge an kleinen Scherben von 3 - 4 Gefässen und einige verbrannte Knochen gefunden, die vermutlich aus einem zerstörten latenezeitlichen Brandgrab stammen.

Josef Unger, AÚ ČSAV Brno

Auf der bekannten jungbronzezeitlichen Siedlung¹ zum Grossteil durch die Ziegelei bei Tetčice zerstört, hat man im südlichen Abhäng eine ca. zur Hälfte erhaltene Vorratsgrube im Durchmesser oben von 1,6 m und unten 1,7 m, mit geradem Boden, in einer Tiefe von 1,2 m von der Oberfläche entdeckt. Die Ausfüllung bildete schwarzbraune Erde mit Lehmewurfbrocken, Scherben und Holzkohlepartikeln.

Anmerkung:

1 J. Říhový, Sídliště z počátku mladší doby bronzové v Tetčicích, AR 14, 1962, 464-470.

DOPLNĚK K NÁLEZUM LUŽICKÉ KULTURY Z NÁMĚŠTĚ NA HANĚ /okr. Olomouc/

Jindra Nekvasil, AÚ ČSAV Brno

/Obr. 11, 12/

V Přehledu výzkumů za rok 1967 byly uvedeny jak neolitické, tak lužické nálezy, které byly zjištěny při stavbě domu v trati Valník¹. Teprve v letošním roce byly v pozůstalosti dr. Karla Ludikovského, CSc zjištěny z tehdejších nálezů střepy, které nesou označení jáma 6. Další údaje nejsou již zachyceny, jen je uvedena hloubka nálezů 0,6 m. Zřejmě mezi neolitickými jámami byla i jedna jáma lužické kultury. To, co je z obsahu jámy uchováno, jednoznačně ukazuje, že se jednalo o sídlištní objekt. Jstou to střepy z mís /13-21/², z menší vázovité nádoby /22/, amfor /23, 25-33/, jedné téměř celé amfory /24/, zlomky hrubší užitkové keramiky /35-42/ a fragment cedníku /34/. Z jámy byl vyzvednut rovněž kus mlýnského kamene /43/, mazanice /44-46/ a zvířecí kosti /47, 48/. Pro typologické posouzení jsou důležité střepy z amfor, zatímco ostatní typy nádob nemají již výraznější známky a je je možno posoudit jen jako keramiku z halštatského období. Pokud se daly posoudit tvary dochovaných částí amfor, pak je zde zastoupeno nevýrazné až splývavé modelování přechodů hrdel do výdutí, které vylučuje, že tyto nádoby mohly pocházet z počátku halštatského období³. Totéž ukazuje i výzdoba, v níž je zastoupen klínový vzor sestavený ze širokých svazků rýh /25/, jak bývá na amforách doplňujícího stupně. Na druhé straně nahrazení klínového vzoru jednoduššími klikatkovými /24, 26/ se vyskytuje až v následujícím zdobném stupni. Dolíky a žlábková kolečka se od doplňujícího stupně nahrazovala jinými vzory, jako na příklad oblouky /23/ a ve zdobném stupni pak bylo dosahováno zvýraznění především uplatněním plastických pupíků /24/. Velké žlábkové kolečko z výdutě /27/ je prvkem užívaným již na konci středního /slezského/ stupně a předcházejícím do počátečních stupňů halštatských; proto mohlo jít spíše o nádobu doplňujícího stupně. Svislé žlábkování výdutí amfor je zaznamenáno od klasického stupně a končí ve stupni zdobném právě v takto nezřetelném provedení /23, 28/. Doplnění klínových a trojúhelníkových výzdobných prvků dolíčky ve vrcholech představuje ve zdobném stupni redukci linií dolíček, které byly rozšířeny v předešlém doplňujícím stupni. Lze tedy stanovit, že záspj jámy vznikal nanejvýše v rozsahu dvou vývojových stupňů halštatského období, a to doplňujícího a zdobného.

To, že se jedná o sídlištní nález, pozměňuje údaje o této lokalitě. Na základě starších nálezů byla vyslovena domněnka⁴, že až sem sahalo pohřebiště lokalizované do prostoru nádraží a železniční tratě. Nyní je jisté, že poblíž tohoto pohřebiště se rozkládalo i sídliště.

Poznámky:

- 1 R. Tichý, Neolitické a mladší nálezy z Náměště n. Hané, PV 1967, Brno 1968, 7-8; J. Nekvasil, K nálezům lužické kultury z Náměště na Hané, PV 1967, Brno 1968, 43-45.
- 2 Uvedená čísla jsou inventární, navazující na čísla předchozích nálezů a určena podle klíče AÚ ČSAV Brno.
- 3 Analogie k výzdobě jsou vzaty z: J. Nekvasil, Początki-halstyzacji morawskiej grupy kultury lużyckiej, Silesia Antiqua 25, 1983, 61-83.
- 4 viz pozn. 1.

Nachtrag zu den Funden der Lausitzer Kultur aus Náměšť na Hané /Bez. Olomouc/. Im Nachlaß von Dr. K. Ludikovský, CSc, wurde der Inhalt von Grube 6 aus der Grabung im Jahre 1967 festgestellt. Es handelt sich verlässlich um einen Siedlungsfund aus der ergänzenden und verzierenden Stufe des hallstattzeitlichen Abschnittes der Lausitzer Kultur.

HRADISKO LIDU S KULTUROU LUŽICKÝCH POPELNICOVÝCH POLÍ V ČEKYNI /okr. Přerov/

Drahomíra Kaliszová, Krajské vlastivědné muzeum Olomouc

/Obr. 13:1-8/

Hradisko v Přerově-Čekyni uvedl do literatury již J. Knies v r. 1894¹, nebylo však nikdy zkoumáno ani

z něj nebyly známy žádné nálezy. V tomto smyslu o něm psal V. Dohnal². Sondáž měla získat materiál, který by umožnil časové a kulturní zařazení hradiska.

Hradisko zhruba trojúhelníkovitého tvaru zaujímá polohu na jednom z výběžků Oderských vrchů - Tršické pahorkatiny, v nadmořské výšce 279 m. Lesní trať zvaná Hradisko leží na ostrožně mezi levým břehem potoka Olešnice a jeho bezejmenným přítokem, severně od vesnice Čekyně, nad vidlicí silnice z Čekyně do Penčic a lesní cesty z Čekyně do Zábeštní Lhoty. Opevnění se jeví jako výrazný val, převyšující o 2 až 3 m terén na vnější straně a o necelý metr nad vnitřní plochou hradiska. Dosahuje až nad hranu obou strmých bočních svahů, na jižní špičce, kde je svah mírnější a kudy dnes stoupá pěšina, byl zřejmě terén pod opevněním uměle snížen, a na straně severozápadní, kde ostrožna přechází v táhlý hřbet kopce, je ve vzdálenosti asi 60 m další, nižší val, přetínající hřbet ostrožny až po svahy. Na vnější straně obou opevnění je znatelný příkop, 115 m severoseverozápadním směrem od hradiska je v lese viditelná oválná mohyla, asi 1 m vysoká, uprostřed protátná lesní cestou. Po straně nad silnicí stoupá na hradisko úvozová cesta, která do něj ústí dnes nepoužívaným, zarostlým vjezdem na jihozápadní straně hradiska. Terén hradiska se snižuje od nejvyšší části zhruba uprostřed k nižší části jižní a nejnižší jihovýchodní.

Položili jsme celkem 15 sond, jimiž jsme jednak protali obě opevnění, jednak jsme jimi sondovali na ploše hradiska a v mohyle. Vnější opevnění tvoří sypaný val, dnes převyšující terén pouze o metr. Vnitřní opevnění v místě sondy, tj. v severní části, tvořila uměle skopaná drolivá skála a necelý metr hluboký příkop, jen ze třetiny zanesený. Jiné prvky opevnění jsme nenašli. Vnější val byl bez nálezů, v příkopu vnitřního opevnění, stejně jako v sondách na ploše hradiska se nacházela keramika z konce pozdní doby bronzové až počátku doby halštatské, tedy ze stupňů HB a HC. Nikde na hradisku nebyla kulturní vrstva, nálezy byly roztroušené v šedožluté lesní hlíně, mocné 20-40 cm, pod níž bylo podloží, tvořené na většině plochy hradiska drolivou skálou, jen v nejnižších místech a vně hradiska hlínou podobnou spraši. Ojedinele se vyskytly i eneolitické střepy. Půdní podmínky dovolily zachování jen kamenů, mazanice a keramiky, vesměs špatné kvality, s odřeným povrchem, drolivé. V sondě 11 jsme zachytili podlahu obdélníkové chaty o rozměrech 4 x 3,5 m z plochých kamenů skládaných vedle sebe. Při západní straně bylo oválné ohniště velké 0,7 x 1 m poskládané z menších kusů lomové břidlice na hliněné podmazávce. Kameny byly kladeny vějířovitě podle podélné osy, okraje ohniště byly výše než střed. Pod ohništěm i pod podlahou bylo nalezeno množství střepů, jež se však nelišily od keramiky získané nad podlahou. Ani zde se nezachovala rozlišitelná kulturní vrstva. Sonda založená mezi oběma opevněními byla zcela sterilní. Sonda v mohyle prokázala uhlíky a šedou vrstvičku na podloží, násyp nálezy neobsahoval. Byl-li pohřeb uprostřed mohyly, zničila jej lesní cesta, která se zařezává až do podloží.

Hradisko bylo vybudováno na vrcholu přirozeně chráněné ostrožny. Vrchol, tvořený skalním hřbetem, čnějícím nad okolní sprašový terén, byl na severní, západní a jižní straně stesán tak, aby vytvořil příkrou stěnu příkopu, vyhloubeného pod ním do spraše. Na východní straně, kde skalní hřbet nedosahuje až k hraně ostrožny nad potůčkem a kde povrch tvoří spraš, jsme způsob opevnění nezkoumali. Na povrchu se však nijak neodlišuje. Otevřená zůstává otázka vstupu; kromě vjezdu novodobé cesty není opevnění nikde přerušeno.

Poznámky:

- 1 J. Knies, Předhistorické nálezy z pozdní doby slovanské na Moravě, Český lid III, 1984, 460.
- 2 V. Dohnal, Hradisko u Čekyně /okr. Přerov/, PV 1983, Brno 1985, 106-107.

Ein Burgwall der Träger der Lausitzer Urnenfelderkultur in Čekyně /Bez. Přerov/. Die Tastgrabung des Burgwalles zeigte, dass er von Trägern der Lausitzer Urnenfelder - kultur am Ende der Stufe RHB oder am Anfang der Stufe RHC errichtet worden war. Sie erbrachte auch die Entdeckung eines steinernen Fussbodens einer Hütte mit Feuerstelle.

SÍDLIŠTĚ LIDU S KULTUROU LUŽICKÝCH POPELNICOVÝCH POLÍ V BLATCI /okr. Olomouc/

Drahomíra Kaliszová, Krajské vlastivědné muzeum Olomouc

/Obr. 13:9-19/

V srpnu 1984 byli pracovníci archeologického oddělení KVMO upozorněni na narušení kulturních objektů těžbou hlíny v cihelně v Blatci. Lokalita leží na okraji pravobřežní sprašové terasy nad inundací řeky Moravy. Nálezy zde sbírali již členové VSMO, K. Dobeš, M. Chyla a další. V olomouckém muzeu jsou uloženy nálezy z období paleolitu, eneolitu, kultury mohylové, lužických popelnicových polí, latěnu, pražského typu i středověku.

Ve stěně, z níž se těžila cihlářská žlutka, se jasně rýsoval tmavý zásyp dvou jam. Po skrytí blátivých nánosů z plochy připravené k letošní těžbě jsem rozeznala nejasné obrysy 10 objektů. Buldozer, který prováděl skrývku ornice, seřízl větší část objektů, z nichž zůstaly zachovány jen spodní části zahloubené ve spraši do různé hloubky. Při povrchovém sběru jsme našli atypické pravěké střepy, střepy lužické kultury, mladohradištní, středověké i novověké.

Odkryté sídlištní jámy obsahovaly vesměs keramiku kvalitně ostřenou, dobře vypálenou. Podle tvarů a výzdoby ji můžeme zařadit na přelom pozdní doby bronzové a halštatu /RHB/HC/. Pouze objekt č. 7 po-

cháží ze střední doby bronzové, keramika v něm nalezená obsahovala slídu, byla rovněž kvalitní, dobře vypálená, měla tmavý hlazený povrch a profilovaný okraj. Objekt č. 8 nelze kulturně zařadit, neboť byl bez nálezů.

Jáma ze střední doby bronzové se připojuje ke starším nálezům z této lokality - bronzové jehlice a dýce mohylové kultury. Z pozdní doby bronzové z této lokality je v muzeu uloženo několik starších nálezů. V 60. letech byly těžbou hlíny narušovány jámy s materiálem z téhož období, v r. 1975 zjistil V. Dohnal opět narušení několika jam, jejichž obsah zařadil na konec stupně HB. Jde zde zřejmě o sídliště, které je cihelnou postupně ničeno.

Siedlung der Träger der Lausitzer Kultur in Blatec/Bez. Olomouc/. In der durch frühere Funde aus verschiedenen prähistorischen Zeitabschnitten sowie dem Mittelalter bekannten Ziegelei, wurde eine Siedlung der Lausitzer Urnenfelderkultur gestört. Wir untersuchten 10 Kulturgruben, von denen acht Keramik aus der Wende der Stufen RHB und HC enthielten, eine war aus der mittleren Bronzezeit und eine war fundlos.

KERAMIK DER URNENFELDERKULTUR AUS KRNOV-CVILÍN /Bez. Bruntál/

Vratislav Janák, AÚ ČSAV Brno

Im September übergab Dr. J. Kalus junior der Expositur in Opava Keramikbruchstücke und Lehmbewurf - brocken, die er im Walde unter der Burg Šelenburk fand. Ausser neuzeitiger Keramik waren auch einige prähistorische Scherben darunter. Mit Vorbehalt, da es sich um ein wenig typisches Material handelt, können wir sie - vor allem nach der Oberflächenherrichtung - in den Zeitabschnitt der Urnenfelder einreihen.

ZÁCHRANNÝ VÝZKUM OBJEKTŮ HORÁKOVSKÉ KULTURY V TROUBSKU /okr. Brno-venkov/

Petr Vitula, PÚ Praha

Koncem května 1984 oznámili pracovníci stavební čtyř Výzkumného šlechtitelského ústavu pícninářského v Troubsku, že v areálu ústavu byl při bagrování jam pro základové patky budoucích hospodářských budov narušen pravěký objekt. Pracovníci AÚ zjistili, že se jedná o zemnici horákovské kultury. Jáma byla prozkoumána a průběh stavebních prací byl nadále sledován referentem v červnu až říjnu r. 1984, kdy zde byly prokopány další čtyři horákovské jámy¹.

Lokalita se nachází na mírném jihozápadním svahu na přibližně obdélníkové ploše o rozloze asi 1 ha a je omezena dálnicí D 1 a silnicí vedoucí od Veselky k Troubsku. Sídliště bylo zachyceno již při stavbě dálnice D 1 v roce 1969². Objekty z roku 1984 byly uspořádány do mírného oblouku a vzdálenost mezi nimi kolísala mezi 3 a 16 m. Měly nepravidelný kruhový, oválný či čtvercový půdorys o průměru 3 - 5 m a za hlubovaly se do podloží v rozmezí od 30 do 200 cm. Překrývala je 40 - 70 cm mocná vrstva ornice a náplav. Vzhledem k celkové dispozici, objemu, specifickým konstrukčním prvkům /stopy po kulech ve dnech jam/ i pozorováním ze záspy /velké množství mazanice s otisky dřevěné armatury/ můžeme všechny objekty považovat za sídelní. Jejich výplně poskytly velmi cenný pramenný materiál, dokumentující hospodářské, výrobní i duchovní poměry tehdejšího obyvatelstva. Kromě velmi početného keramického inventáře zde byla hojně zastoupena kostěná industrie. Tkalcovskou výrobu dokládají přesleny a závaží nalezená ve žlabu jednoho z objektů. Pozoruhodné jsou nálezy kovových předmětů: starší varianta bronzové ložkovité spony, bronzový tordovaný nákrčník a několik železných předmětů. Ojediněným je objev pěti lidských lebek v záspy prvního objektu. Kromě archeologického a antropologického materiálu se z objektů získalo též množství osteologických, paleobotanických a petrografických nálezů.

Keramický inventář objektů odpovídá běžnému jihomoravskému kontextu horákovské kultury. Přítomnost velkých soudkovitých tvarů s náznakem situlovité profilace, vysokých amforovitých zásobnic, výskyt šálků s žebrovanou výdutí, rýsovaná výzdoba, pokročilá tuhová výzdoba a sporadický výskyt malované keramiky umožňují předběžné datování do mladšího a pozdního stupně horákovské kultury /R HD/.

Poznámky:

- 1 Výzkum byl proveden v rámci úkolu AÚ ČSAV v Brně pod vedením I. Rakovského a J. Nekvasila.
- 2 K. Ludíkovský, Zachranovací výzkum na stavbě dálnice u Troubska /okr. Brno-venkov/, PV 1969, Brno 1971, 18-19.

Rettungsgrabung von Objekten der Horákov Kultur in Troubsko /Bez. Brno-venkov/. Beim Baue von Wirtschaftsgebäuden hat man fünf Siedlungsobjekte der Horákov Kultur erfasst und untersucht. Festgestellt wurden Belege der Webereiherstellung und bedeutend ist der Fund von fünf Menschenschädeln in der Aufschüttung einer Erdhütte. Man barg auch Metallgegenstände: eine bronzene Kahnfibel, einen bronzenen tordierten Halsring und eiserne Gegenstände. Das zahlreiche keramische

Material ermöglicht vorläufig die Objekte in die jüngere und spätere Stufe der Horákovcer Kultur /R HD/ zu datieren.

POKRAČOVÁNÍ VÝZKUMU NA HALŠTATSKÉM HRADIŠTI MALÝ CHLUM MEZI KRHOVEM A OBO- ROU /okr. Blansko/

Antonín Štof, Muzeum Boskovice

V druhé polovině roku 1984 pokračoval plošně omezený výzkum, navazující na sondu při JZ obvodu hradiska a na její rozšíření¹. Práce se zaměřily na další odkryvy ve střední a jižní části dřívější sondy, která byla východním směrem rozšířena tak, že jsme získali kompletní profil od středního úseku se zachovanou klenbou až po jižní okraj sondy na svahu, včetně profilu valového tělesa. Nový řez valem přinesl čitelnější a reprezentativnější profil; sonda z roku 1982 zachytila jen napojení valu na přilehlý opukový blok. Nový řez valem také spolehlivě ukázal, že pozdně bronzové nálezy, které původně val datovaly² jsou pouze součástí kulturních vrstev, druhotně použitých při budování valu. Získaný materiál klade vznik opevnění do pozdně halštatského období H D.

Pokračovaly rovněž práce na odkryvu podhloubených a zřícených prostor v severní části původní sondy. Zčásti byla odstraněna tmavá humózní vrstva, jež v mocnosti až 2 m vyplnovala horní části prostor vzniklých destrukcí. Spodní vrstvy destrukcí dosud zkoumány nebyly.

Poznámky:

- 1 A. Štof, Příspěvek k poznání hradisk v Boskovické brázdě /okr. Blansko/, PV 1982, Brno 1984, 82-85; týž, Výzkum Malého Chlumu mezi Krhovem a Oborou /okr. Blansko/, PV 1983, Brno 1985, 34.
- 2 A. Štof, Příspěvek k poznání hradisk v Boskovické brázdě /okr. Blansko/, PV 1982, Brno 1984, 84.

Fortsetzung der Grabung auf dem hallstattzeitlichen Burgwall Malý Chlum, zwischen Krhov und Obora /Bez. Blansko/. Das Hauptergebnis der fortschreitenden Abdeckungen war die Gewinnung eines neuen Wallprofils und gleichzeitig auch seiner berichtigten Datierung in H D.

GRABUNG DES KELTISCHEN OPPIDUMS STARÉ HRADISKO, KATASTRALGEBIET MALÉ HRADISKO /Bez. Prostějov/

Miloš Čižmář, AÚ ČSAV Brno

Die systematische Grabung verlief in den Monaten Mai bis September und knüpfte an die Abdeckung der vergangenen Saison mit einer Fläche von 2.000 m² an, die sich direkt vor dem Tor in den inneren Teil des Oppidums befindet. Von der Siedlungsverbauung hat man zahlreiche Pfostengruben, Fundamentgräben und drei eingetiefte rechteckige Hütten abgedeckt, von denen eine teilweise schon im vergangenen Jahre untersucht worden war. Wichtige Erkenntnisse brachte die Grabung zur Gestaltung des äusseren Fortifikationssystems vor dem Tor. Der im Jahre 1983 untersuchte Graben setzte in einer Länge von ca. 22 m auch auf der neu abgedeckten Fläche fort. Ungefähr 20 m ausserhalb seines Verlaufes wurde in einer Länge von 42 m ein weiterer paralleler ca. 4 Meter breiter und in den durchgeführten Schnitten 1 - 2 m tiefer Graben festgestellt, der vor der Unterbrechung der inneren Befestigung situiert ist. Diese Verstärkung des Fortifikationssystems lenkte gleichzeitig auch den Verlauf des Steinweges, der den nördlichen Arm des kurzen Grabens umging und bogenförmig durch die Unterbrechung des inneren Grabens zum Tore zielte.

An Funden hat man wiederum eine Menge von Keramik, verschiedenen eisernen Gegenständen, bronzenen und gläsernen Zieraten, Tierknochen und Eisenschlacke gewonnen. Von Münzen wurden zwei silberne Münzen mit Pferdendarstellung, ein goldenes Vierundzwanzigstell und die Hälfte eines bronzenen Starters mit goldener Folie gefunden.

Eine wichtige Beobachtung tätigte man im Mai gelegentlich der Erweiterung des rezenten Weges an den Stellen des Durchganges in die innere Befestigung, als man das Profil säubern und dokumentieren konnte. Es wurden zwei Destruktionen von mächtigen Steinen festgestellt, jede in einer Breite von ungefähr zwei Meter, zwischen diesen befand sich eine Schuttschicht, auf der Innenseite der Befestigung dann eine Pfostengrube. Die grösste Höhe der Wallaufschüttung oberhalb des felsigen Liegenden beträgt nur 1,6 m. Durch die Flächenplanierung des Liegenden längs des Profiles erfasste man einen in den Felsen ein-

gehauenen, 1,5 m breiten und 1,2 m tiefen Graben von spitzigem Profil, der unter einer von den Steinstrukturen verlief. Der festgestellte Beleg von minimal zwei Befestigungsphasen ist ein wichtiger Beitrag für die zukünftige Grabung dieses Abschnittes der Fortifikation.

GRABUNG DES PÚCHOVER BURGWALLES "POŽAHA", GEMEINDE JIČINA /Bez. Nový Jičín/

Miloš Čižmář, AÚ ČSAV Brno

Im Juni 1984 wurde durch die Abschlussarbeiten die Grabung der vergangenen Saison beendet. Mit der neuen Säuberung der Sonden am südlichen und nördlichen Rande des Burgwalles hat man die Frage von eventuellen weiteren Bauelementen des Fortifikationssystems verfolgt. Die Terrainarbeiten auf der Lokalität beschloss die Situationsvermessung der Sonden /inklusive der bisher sichtbaren Abdeckungen von J. Král/ und die Ergänzung des Schichtenfolgeplanes von einigen Teilen des Burgwalles.

NEUER PÚCHOVER BURGWALL BEI JASENICE /Bez. Vsetín/

Miloš Čižmář, AÚ ČSAV Brno

Im Rahmen der Oberflächenuntersuchung des birgigen Raumes Nordostmährens wurde in dem lokalen Teil der Gemeinde Lešná auf dem Katastralgebiet Jasenice eine neue befestigte Lokalität festgestellt. Eine kleinere Tastgrabung ermöglichte verlässlich eine Datierung in die späte Laténezeit und gewährte typisches Material der Púchover Kultur.

DOKUMENTACE HRADISKA "ČERNOV" U JEŽKOVIC /okr. Vyškov/

Miroslav Bálek, Miloš Čižmář, AÚ ČSAV Brno

V rámci ústavního úkolu, věnovaného dokumentaci hradiš^{tv} se v průběhu letních měsíců roku 1984 uskutečnilo podrobné geodetické zaměření známého hradiška "Černov" u Ježkovic. Výsledkem tohoto polohového a výškového zaměření lokality bude tématická mapa velkého měřítka, která kromě morfologie terénu znázorní zejména archeologickou situaci fortifikačního systému. Měření bylo doplněno drobnou sondáží na vnitřní ploše a provedením řezu přes vnější opevnění. Sondáž v prostoru předhradí byla negativní, v centrální části hradiška přinesla materiál z časně laténského a slovanského období.

Dokumentation des Burgwalles "Černov" bei Ježkovice /Bez. Vyškov/. Die Höhen- und Lagevermessungen der Lokalität hat man durch eine kleine Sondage ergänzt, durch die frühlaténezeitliches und slawisches Material gewonnen wurde.

BERICHT ÜBER DIE EROFFNUNG DER GRABUNG RÖMISCHER BAUOBJEKTE BEI DER EHEMALIGEN GEMEINDE MUŠOV /Bez. Břeclav/

Jaroslav Tejral, AÚ ČSAV Brno

Anfang August 1984 wurden nach einer vom Jahre 1979 andauernden Unterbrechung, neuerdings Sondearbeiten auf dem sog. "Römer Berg" /Burgstall/ im Kataster der ehemaligen Gemeinde Mušov eröffnet. Zweck des 20 m langen und 5 m breiten, in N-S Richtung orientierten Suchgrabens war, die weiteren Möglichkeiten einer Untersuchung der Umgebung von gemauerten Objekten festzustellen, die in den zwanziger Jahren von A. Gnirs erforscht worden waren und vor allem den Ursprung des wallartigen Gebildes zu bestimmen, das entlang des Burgwallumfanges verläuft. Die auf das bereits im Jahre 1976 abgesteckte Quadratnetz anknüpfende Sonde wurde daher so gewählt, damit sie einerseits den Raum zwischen den Überresten der bereits früher abgedeckten Gebäude und dem Nordrand des Burgwalles überbrückt, andererseits damit sie ungefähr im rechten Winkel die Umfangsböschung durchschneidet.

Schon nach der Abnahme der oberen Erdreichschichten ist im Nordteil der Sonde, in einer Tiefe von ca. 20-40 cm unter der Oberfläche, eine mässige wallartige Aufschüttung abgedeckt worden, von einem helleren tegelartigen Ton mit Überresten von Steinfragmenten und durchbrannten Lehmewurfes gebildet. Südlich von dieser hob sich ein paralleler Streifen dunkler Erde ab, vermutlich die Ausfüllung des inneren Grabens. Weiter in südlicher Richtung erhob sich das Schotterliegende, auf dem sich nach der Planung scharf begrenzte erdige Streifen unterscheiden liessen, mit kleinem Gestein, Kalkbruch

und Ziegelabspalten vermengt, an Mauernegative erinnernd. Erst eine weitere Grabung, die in den nächsten Jahren fortsetzen wird, kann zeigen, ob es sich um Überreste von älteren Bauten handelt.

Von anderen Funden, ausser Scherbenmaterial und dem Fragment eines Ziegels mit dem Stempel der X. Legion, ist besonders eine römische keramische Lampe von Wichtigkeit, die 20 cm unter der Oberflächenschicht oberhalb des tegelartigen Wallkörpers festgestellt worden war.

GRABUNG EINES VOLKERWANDERUNGSZEITLICHEN GRABERFELDES IN ČEJKOVICE /Bez. Hodonín/

Zdeněk Klanica, AÚ ČSAV Brno

Auf einer markanten Anhöhe zwischen den Gemeinden Čejkovice und Nový Poddvorov, die sehr günstig mit Rücksicht zu einer weiten direkten Sicht gelegen ist, hat man bei Erdarbeiten Körpergräber erfasst, darunter auch eine Pferdebestattung. Im August und im September 1984 wurden hier bei einer Rettungsgrabung insgesamt 38 Gräber untersucht, grösstenteils nachträglich von Schatzgräbern gestört. Das auf dem Gipfel der Anhöhe situierte tiefste Grab mit dem Boden ungefähr 400 cm unter der Oberfläche, war ebenfalls sehr gründlich gestört worden. Grab 8 enthielt ein Paar vergoldeter Scheibenfibeln mit einem Wirbelmotiv, mit dunklen roten Steinen verziert. Von dem Gräberfeld hat man mehr als zehn beinerne Kämme, die gleiche Zahl von Gefässen, relativ wenig Waffen, dafür jedoch eine Reihe von kleinen Zieraten gewonnen. Die meisten Funde kann man in die späte Völkerwanderungszeit einreihen.

GRABUNG DES SLAWISCHEN BURGWALLES IN MIKULČICE UND SEINES HINTERLANDES IM JAHRE 1984 /Bez. Hodonín/

Zdeněk Klanica, AÚ ČSAV Brno

Die Terrainuntersuchungen des slawischen Burgwalles aus dem 7. - 10. Jh. in Mikulčice wurden in der 31. Saison, ähnlich wie in den vorhergehenden Zeitabschnitten, in einige grundlegende thematische Arbeitsfelder gegliedert. In erster Reihe handelte es sich um die Beendigung der Grabung im Raume zwischen der 5. und 6. Kirche. Ferner hat man kleinere Abdeckungen von einzelnen Siedlungsteilen östlich und südöstlich von der 8. Kirche realisiert. Der dritte Abschnitt betraf das Skelettgräberfeld auf der Anhöhe Kostelisko, westlich der 9. Kirche. Im Rahmen der Erforschung des breiteren Hinterlandes der Mikulčicer grossmährischen Siedlungsagglomeration setzten die Arbeiten in Prušánky fort. Gemeinsam mit dem Referenten nahmen an den Terrainuntersuchungen PhDr. B. Klíma, PhDr. B. Kavanová, PhDr. E. Klanicová und die technischen Kräfte O. Marek, R. Skopal und R. Rutar teil.

Seit dem Jahre 1976 hat man die Aufmerksamkeit dem Raume zwischen der 5. Kirche im nordwestlichen Zipfel der Fürstenburg und der 6. Kirche am nördlichen Ufer des Flussbettes gewidmet, das das Areal umfließt. Die Entdeckung der 12. Kirche aus dem Ende des 9. bis Hälfte des 10. Jh. in der Nähe des Nordtores in die Fürstenburg, bestätigte die tiefen Wurzeln der später verbreiteten slawischen Gepflogenheit der Errichtung von Kirchen in unmittelbarer Nähe der Stadttore. Die Sedimente des alten Flussbettes zwischen der 5., 12. und 6. Kirche, wurden auf einer Fläche von ca. 1700 m² untersucht. In einer Tiefe bis 375 cm unter der Oberfläche hoben sich am Boden des Flussbettes 206 Holzpiloten einer ca. vier Meter breiten Brücke ab. Nach den Funden von insgesamt neunzehn Äxten, Keramik und weiteren Gegenständen kann die Konstruktion vorläufig in das 8. - 10. Jh. datiert werden. Die Dislokation der Pfosten auf dem Boden des Flussbettes erlaubt eine teilweise Rekonstruktion des Verlaufes der Brückenkonstruktion. Der Bau führte vermutlich nicht in kürzester Richtung, als eine Verbindungslinie zwischen den Ufern, sondern hatte einen S-förmigen Grundriß, wie dies bei einigen analogen Konstruktionen slawischer Burgwälle üblich ist, zum Beispiel auf dem Gebiet der DDR. Auf der Steindestruktion, die am steilen Ufer westlich der Rotunde abfiel, hat man Reste eines Holzkahnes, dislozierte Piloten der Holzbrücke, Äxte sowie Teile von Menschenskeletten entdeckt. Der alleinige Kahn, bereits der vierte in Mikulčice, ist aus einem Stück eines Eichenstammes ausgehöhlt und hat eine Länge von 650 cm, er ist also kürzer als die zwei Kähne, die bei der 1. Brücke gefunden worden waren. Er hat jedoch eine analoge Konstruktion des Heckes und zwei charakteristische Rippen im Holze belassen, die zur Verstärkung der Wände dienen.

Die Siedlung, die sich östlich und südöstlich von der 8. Kirche am Nordufer des Flussarmes erstreckt, der einst die Fürstenburg umfloss, war an zwei Stellen geöffnet worden. Auf der südlicheren von diesen handelte es sich um die Beendigung der verhältnismässig umfangreichen Abdeckungen, die hier vom Jahre 1982 auf einer Fläche von ca. 900 m² verliefen. Es wurde hier der handwerkliche Charakter der Besiedlung bestätigt, die unmittelbar an das kreisförmige Kultobjekt Nr. 932 anknüpft. Den Komplex von schmiedewerklichen Produktionsobjekten belegen unter anderem auch Düsenbruchstücke, Halbfabrikate von eisernen Erzeugnissen und eine grosse Menge an Schmiedeschlacke, deren Vorkommen im Jahre 1975 ein Impuls zur Eröffnung einer Flächenabdeckung war. Andeutungen einer Verbindung der Eisenverhüttungswerkstätten mit dem Kultobjekt enthüllen einige neue Interpretationsmöglichkeiten der besonderen Stellung der Schmiede im vorfeudalen und frühfeudalen Zeitabschnitt.

Im Zusammenhang mit der Beglaubigung der Ergebnisse der geophysikalischen Untersuchung kam es zur Abdeckung der Quadrate 7, 8/-45 bis 48, ungefähr 150 m östlich der 8. Kirche. Man entdeckte eine stark verkohlte Schicht, vermutlich Überreste eines Holzobjektes, dessen weitere Abdeckung und Interpretation Aufgabe der künftigen Grabungssaisonen sein wird.

Auf Kostelisko erfassten wir in den Quadraten -12-13/ 57, 58 insgesamt 12 Körpergräber. Keines von diesen erbrachte Funde eines solchen Charakters, um eine genauere zeitliche Bestimmung zu ermöglichen. Man kann voraussetzen, dass die markante Konzentration von Grabfunden im südlichen Teile der abgedeckten Fläche, also in der Quadratreihe 58, vermutlich den nördlichen Rand eines grösseren Gräberfeldes vorstellt, das sich in der Umgebung vom Gipfel der Anhöhe erstreckt. Interessant ist die Bestattung in Grab 1571, deren untere Gliedmassen auf einem steinernen Mahlstein lagen. Einige Gräber sind in Superposition, grösstenteils in der Schicht oberhalb des Liegenden, in der sich keine Grabgruben abhoben. Nur ausnahmsweise waren die Skelette in das gelbe Sandliegende eingetieft, wie zum Beispiel die Gräber 1576 und 1580.

Ausser den angeführten thematischen Hauptarbeitsfeldern hat man im Jahre 1984 im Rahmen der Mikulčicer Grabung eine Reihe von Sondagearbeiten verwirklicht, von denen die wichtigsten Ergebnisse, die später erweiterte Abdeckung in der Nähe des nordöstlichen Teiles der Befestigung der Fürstenburg brachte. Es gelang ein bisher unbekanntes Siedlungsareal am östlichen Ufer des Flussarmes zu erfassen. Ziel der Sondagearbeiten in der entfernteren Umgebung des Mikulčicer Zentrums war die Präzisierung von Angaben über den gesamten Umfang der Besiedlung. Mit Rücksicht auf den kleinen Umfang der durchgeführten Tastgrabungen wird man die begonnene Untersuchung noch erweitern müssen.

Im Hinterland des Mikulčicer Burgwalles setzte auch im Jahre 1984 die Grabung in Prušánky /Bez. Hodonín/ fort. Zu den zwei noch nicht gänzlich untersuchten Gräberfeldern mit der Gesamtzahl von 589 Gräbern, wurde ein Teil der Siedlung auf einer Fläche von ca. 1000m² geöffnet. Man erfasste vier grosse Erdhütten mit den Ausmassen von 4,8 x 4,5 m, 4,0 x 3,7 m, 3,7 x 3,2 m und 3,8 x 3,8 m, mit verschiedenen konstruierter Heizvorrichtung. Nach den Keramikfunden kann man den erfassten Siedlungsteil rahmenhaft in das 8. - 10. Jh. datieren. Überraschend ist besonders die Grösse und die Innengliederung der festgestellten Siedlungsobjekte.

BŘECLAV-POHANSKO 1984 /okr. Břeclav/

Bořivoj Dostál, Jana Vignatiová, FF UJEP Brno

/Obr. 14-20/

V roce 1984 se terénní práce na Pohansku soustředily zejména na sídliště v bývalé lesní školce v severovýchodní části hradiska /obr. 15 A/. Současně byly dokončeny práce na výzkumu východní brány /obr. 14:4/ a na čtyřech čtvercích na lesním hrůdu /obr. 15:B/, na nichž byla provedena povrchová skrývka v roce 1983.

Na sídlišti v lesní školce byla otevřena plocha 1600 m² v návaznosti na úseky zkoumané v letech 1968, 1976 a 1981. Šlo o pás široký 20 m a dlouhý 80 m, táhnoucí se východozápadním směrem od místa, kde byl val zničen ramenem Dyje, směrem dovnitř hradiska k velmožskému dvorci /obr. 15:A/. Zkoumaná plocha vykazovala značné nahuštění sídlištních objektů a hroby v blízkosti zničeného valu a dále na západním konci, kde se kumulovaly protáhlé sídlištní objekty; střed výkopu byl téměř prázdný /obr. 15/. Prázdnou plochou se táhla od SV k JZ řada recentních obdélníkovitých jam po sloupcích oplocení lesní školky, které zde stálo ještě v prvních letech po zahájení systematického výzkumu; podobné jamky ve východní části výkopu ukazují, že tam byly ještě další oplocené plochy související s lesním hospodařením v nedávné době. Plocha ležící jihovýchodně od oplocení školky byla do roku 1979 zalesněna; v podloží se však na ní jeví stopy po hluboké orbě táhnoucí se ve směru SZ-JV. Uvnitř školky byly na zkoumaném úseku viditelné v podloží rýhy po hluboké orbě táhnoucí se ve směru SV-JZ v západní části výkopu. Je třeba počítat s tím, že hluboká orba částečně narušila sídlištní objekty a zejména mělké hroby. Struktura podloží se ve výkopu z roku 1984 změnila; zatímco ve východní části bylo podloží v šíři asi 25 m písčité, dále na západ bylo nažloutlé hlinito-jílité.

V povrchové humusové vrstvě, která byla z větší části skryta buldozerem, se našlo při začišťování podloží jen málo věcí; mezi nimi byla kamenná neolitická sekerka /obr. 16:1/, bronzové kolečko /obr. 17:13/ saltovského původu importované přes staromaďarské prostředí, zlomek železné sekery hradištní /obr. 17:5/, několik brousků /obr. 17:9, 15, 16/, fragment rhyolitového žernovu a přirozené střepy. Ve čtverci B 63-75 bylo na nevelké ploše těsně nad podložím /na obr. 15 vymezeno čárkovaně/ objeveno značné množství starohradištních střepů, z nichž se podařilo slepit téměř celou nádobu /obr. 16:2/. Po začišťování podloží se na zkoumané ploše objevilo 26 středohradištních sídlištních objektů /č. 142-167 vedle částí obj. 6, 84, 129, které byly zachyceny a z větší části prozkoumány v dřívějších sezónách/ a 17 kostrových hrobů /č. 35-52/.

Mezi sídlištními objekty byly větší obdélníkovité až protáhlé oválné zahloubené stavby /d. 260-430 cm, š. 120-210 cm, hl. 35-100 cm/ beze stop po skeletu stěn nebo po nosné konstrukci střechy. Patřily k nim obj. 142, 143, 144, 147, 151, 153, 158. Sloužily patrně k výrobním účelům: v obj. 151 bylo objeveno velké množství mazanice s otisky prutů pocházející patrně z hliněné pece, v obj. 158 vyplněném značným

množstvím kamenů byl nalezen hliněný tyglík /obr. 17:7/, v obj. 143, 144, 153 bylo po několika kusech železné strusky. Jinou kategorii objektů představují menší obdélníkovité jámy /d. 150-220 cm, š. 95-130 cm, hl. 15-50 cm/, k nimž náležel obj. 145, 148, 150, 154, 156, 164, 167. Obsahovaly zlomky pekáčů /obj. 154, 164/, železnou strusku /obj. 150/ a běžný kuchyňský odpad. Čtyři objekty byly pozůstatky ohnišť nebo výhní se zbytky výmazu nebo s vypálenými stěnami /obj. 146, 149, 152, 165/; obj. 166 byl klasickou kamennou pecí související zřejmě s mléce zahloubeným obydlím, jehož obrysy se nepodařilo v sypkém písčitém podloží bezpečně identifikovat. Sídlištní objekty ve východní části výkopu byly v několika případech překryty nebo porušeny hroby /obj. 143 a hr. 38; obj. 146 a hr. 40; obj. 165 a hr. 50/, které byly poněkud mladší. Odkrytá část rozsáhlého obj. 6, odkrývaného v několika sezónách v průběhu téměř 20 let, s mísovými zahloubeninami ve dně naznačuje, že šlo patrně o hliník určený k těžbě hlíny pro keramickou výrobu; druhotně byl zasypáván odpadem a v r. 1984 v něm byly zjištěny velké části konšských koster - zřejmě konšských pohřbů. Obj. 157 byl studnou: do hloubky 100 cm měla nálevkovitý tvar, v dalším metru již měla čtvercovitý půdorys o délce strany 85 cm; čtvercovité jádro studny bylo patrně již v úrovni podloží, okraje byly vyplněny šedým nepropustným jilem; na stěnách spodní hranolovité části se jeví zbytky výdřevy šedými pruhy. Čtyři žlabovité objekty 155, 159, 160, 161 se stopami četných kulových jamek ve dně byly zřejmě pozůstatky pletených stěn povrchových staveb; nasvědčuje tomu i vrstva prchlutá drobnými kousky mazanice nacházející se v jejich prostoru a okolí v hloubce asi 20-30 cm pod povrchem. Čtvercovitá zahloubená stavba 162 s vymazaným ohništěm byla patrně obydlím; konečná interpretace bude možná až po prozkoumání skvrn v jejím sousedství /obj. 163 a neočíslovaná skvrna mezi obj. 161 a 162 - obr. 15/.

Podstatnou součástí inventáře objektů byla keramika, většinou se složitě profilovanými okraji, žlábkovitými hrady a se zručně rytou výzdobou /obr. 16:5-7, 11, 15; obr. 17:1, 6, 12/; výjimkou je v ruce hnětená drobná miska z obj. 6 /obr. 17:3/. Vedle zmíněného tyglíku byly častým nálezem brousky /obr. 16:4, 8; obr. 17:9, 11/, kostěné proplétáčky /obr. 17:8, 10/ a hroty /obr. 17:4/, hliněné přesleny /obr. 16:12; 17:2/, železné skoby a očka /obr. 16:9, 14/, nože /obr. 16:10/ objevilo se i železné nákončí /obr. 17:14/ a záušnice /obr. 18:10/; Pozoruhodným nálezem je drobná železná tesla z obj. 129 /obr. 16:13/ a šípka s rozeklaným ostrím /obr. 16:3/ patřící k typicky kočovnickým militariím, která by se v našem prostředí dala spojovat se staromaďarskými nálezy; ve východní Evropě má ovšem široký areál výskytu od Černomoří po Finský záliv a velké časové rozpětí od 9. do 13. století /Mědvědév 1966, 72/.

Hroby se kumulovaly ve východní části výkopu. Vytvářely menší skupinku /hr. 35-37/ a paralelně s valem se začaly vytvářet tři řady. Patřily převážně mladším jedincům. Jedna kostra v hr. 35 byla skrčená. Jáma hr. 51 byla mimořádně velká 350x165 cm/, v rozích byly položeny ploché kameny a ve dně byly vyryty příčné žlábkové podlebkou a chodidly kostry. Vybavení hrobů bylo velmi chudé, obsahovaly jen kroužkovité náušnice s uzlíčky, nože, vědro, jehelníček, šídlo, křesadla, kousek skla patrně z poháru /obr. 18/. Sociálně se řadí k ostatním rozptýleným hrobům z lesní školky /Dostál 1982, 197-8/.

Lesním hrúdem byla nazvána zvýšená terénní vlna, která se táhla obloukovitě v původně zalesněné části hradiska mezi žárovým pohřebištem a východní bránou /obr. 14:B; 19:1/. Po odlesnění na něm byla v roce 1980 položena půlmetrová sonda západovýchodního směru dlouhá 142 m a dvě příčné sondy severojižního směru, první v délce 22,5 m, druhá v délce 40 m. Sondy byly vedeny v rámci čtvercové sítě hradiska a přesně zakresleny, takže je možné kdykoliv v budoucnu prověřit fakta jimi zachycená. Cílem těchto sond vedených až na podloží bylo zjistit stopy osídlení v této části hradiska. V podloží odhaleném sondou se na mnoha místech ukázaly skvrny po kulových jamkách, žlábcích i větších zahloubených objektech /obr. 19:2/a v kulturní vrstvě byly nalezeny střepy, zvířecí kosti a mazanice; to vše prokázalo poměrně husté osídlení lesního hrúdu. Již v roce 1980 byly v prostoru západní sondy severojižního směru, v níž bylo zjištěno větší nakupení skvrn v podloží, otevřeny tři čtverce 5x5 m /C 18-36 až C 18-38/ a v roce 1983 byla provedena povrchová skrývka ve čtyřech sousedních čtvercích /C 17-36 až C 17-39/, jejichž výzkum byl dokončen v roce 1984. Na této ploše bylo objeveno devět sídlištních objektů /obr. 19:3/ z toho dva větší obdélníkovité téměř bez nálezů /obj. 7 a 9/, jeden patrně čtvercovitý zahloubený s povrchovým přístavkem s pletenými stěnami, po nichž se zachoval žlábek /obj. 4/, tři drobnější jámy /obj. 5, 6, 8/ a tři protáhlé žlabovité objekty /obj. 1-3/ s velkým množstvím nálezů. Keramika z těchto objektů je jednak hrubší, s jednoduchou okrajovou profilací a prostou výzdobou /obr. 19:4; 2C:2, 3/ i tenkostěnná s bohatě profilovanými okraji a velmi zručně provedenou výzdobou /obr. 20:1, 6/, jednak jsou mezi ní zastoupeny silnostěnné tuhovité nádoby zdobené vodorovnými pásy jemných hřebenových rýh /obr. 20:5/. Objevuje se i výzdoba na vnitřní straně okraje. Zvláště zajímaví jsou hybridní kusy - tenkostěnné, se složitou okrajovou profilací, zdobené primitivními hřebenovými vlnkami a zručně rytou výzdobou /obr. 20:4/. Detailnější chronologická pozice objektů a keramiky na lesním hrúdu bude moci být objasněna až po vyhodnocení keramiky z velkomoravských sídlištních objektů objevených v areálu žárového pohřebiště.

V prostoru východní brány /Dostál 1984, Dostál-Štelcl 1984/ bylo v roce 1984 proříznuto 8 kulových jam vymeziujících boční stěny bránového prostoru dvěma sondami. Ukázalo se, že jámy se zahlubovaly 80 cm pod úroveň podloží /z něhož byla začišťováním odstraněna nejméně 5-10 cm silná zvětralá vrstva/ a že tudíž hloubka jam pod původní úroveň /tj. včetně 30 cm silné vrstvy pohřbeného humusu/ činila 110-120 cm. Některé z jam byly pečlivě obloženy kameny až ke dnu. Tím byl výzkum východní brány úplně dokončen.

Výzkumná sezóna v roce 1984 přispěla k poznání půdorysných dispozic a vnitřního rozčlenění řemeslnického areálu v SV části hradiska /Vignatiová 1984, Dostál 1986/, ucelila poznatky o rázu sídlištních objektů na lesním hrúdu a v jejím průběhu byly dokončeny práce v prostoru východní brány.

- Dostál, B. 1982: Drobná pohřebiště a rozptýlené hroby z Břeclavi- Pohanska, SPFFBU E 27, 135-201, tab. XXVII-XXXIV.
- Dostál, B. 1984: Východní brána hradiska Pohanska, SPFFBU E 29, 143-166.
- Dostál, B. - Štelcl, J. 1984: K metodice archeologického i petroarcheologického issledovanija vorot na velikomoravskom gorodišče Pogansko po g. Bržeclav. Scripta FSNUPB, Vol. 14, No. 5 /Geol./, 179-210.
- Dostál, B. 1986: Velké zahloubené stavby z Břeclavi-Pohanska, SPFFBU E 31 /v tisku/.
- Medvědév, A. F. 1966: Ručnoje metatělnoje oružije. Luk i strely, samostrel VIII-XIV vv. Archeologija SSSR. Svod archeologičeskich istočnikov. Vyp. E 1 - 36. Moskva.
- Vignatová, J. 1984: Doklady specializované výroby na sídlišťích na Pohansku, Mikulovská symposia XIII, Praha, 186-190.

Břeclav-Pohansko 1984 /Bez. Břeclav/. Im Jahre 1984 konzentrierte sich die Grabung auf Pohansko besonders auf den Raum der Waldbaumschule, wo 26 mittelburgwallzeitliche Siedlungsobjekte und 17 Skelettgräber untersucht worden waren. Die Objekte hingen mit dem dortigen handwerklichen Areal zusammen. Es waren unter ihnen grössere, langgestreckt ovale eingetiefte Bauten /7/, kleinere rechteckige Gruben /7/, verschiedene Feuerstellen und -essen /4/, ein steinerner Herd, offensichtlich mit dem seicht eingetieften Wohnbau zusammenhängend, ein Brunnen, eine quadratische Erdhütte mit Feuerstelle /?/ und 4 Gräbchenobjekte, die vermutlich Reste von geflochtenen Wänden der oberirdischen Bauten vorstellten. Im Inventar der Objekte war Eisenschlacke, eine beträchtliche Menge an Lehmewurf, Bruchstücke von Röstpfannen, ein Tiegel, Schleifsteine, Messer, Flechtadeln, eine Zimmeraxt, verschiedene Haken, eine altmagyarische Pfeilspitze; die Keramik wies eine entwickelte Profilierung der Ränder und eine gewandte Verzierung auf. Die Gräber hatten eine sehr arme Ausstattung: Ohringe donauländischen Types, Messer, ein Eimer, eine Nadelbüchse, ein Wetzstein u.ä.; sie gehörten sozial niedrig gestellten Individuen. Im Raume zwischen dem Brandgräberfeld und dem östlichen Tor, als sandige Walddüne bezeichnet, wurde bereits im Jahre 1980 ein Suchgraben geführt, durch den eine ziemliche Dichte der Objekte festgestellt worden war. In 7 im Jahre 1980 und 1984 geöffneten Quadraten wurden 9 Objekte mit entwickelter mittelburgwallzeitlicher Keramik und größeren Graphitgefäßen festgestellt. Im Jahre 1984 war auch die Grabung des östlichen Tores beendet worden: beim Durchschneiden der Pfostengruben, die die Seitenwände des Tores begrenzen, wurde festgestellt, dass sie 110 - 120 cm tief und einige von ihnen mit Steinen bis zum Boden umgeben waren.

ZÁCHRANNÝ VÝZKUM NA HORNÍM NÁMĚSTÍ V PŘEROVĚ /okr. Přerov/

Čeněk Staňa, AÚ ČSAV Brno

/Obr. 21, tab. 3/

Relativně bohaté, i když zlomkovité nálezy z kostrových hrobů z Předmostí u Přerova, získané neoddělně koncem minulého století¹ způsobily, že stejně jako pro paleolit i v slovanském bádání soustředila se v oblasti Přerova pozornost především na pravobřeží řeky Bečvy. Analogicky k nížinným hradištím středního Pomoraví se předpokládalo, že i případné velkomoravské centrum tohoto kraje je třeba hledat v inundačním území. Uznával se sice význam přerovského kopce, který dnes zaujímá zámek a Horní náměstí, ve vývoji historického Přerova od 11. století, pro jeho trvalou zástavbu se ale podcenila jeho hodnota jako objektu pro archeologický výzkum. Tak se stalo, že prošel vcelku bez povšimnutí na svou dobu rozsáhlý výzkum kostelíka sv. Jiří v JV rohu Horního náměstí, který v roce 1936 se značnou akribií provedl P. Alois Čáp. O dobré úrovni pozorování a dokumentace při tehdejších terénních pracích svědčí publikovaná předběžná zpráva². I když byly pod novověkými podlahami kostela objeveny mohutné kulturní vrstvy, dosahující místy hloubky více než 5 m, z nichž byl získán i keramický materiál z 11.-12. století, není zatím možno přijmout ani opatrné autorovy domněnky o možných velkomoravských počátcích této církevní stavby.

Určitým překvapením byl v roce 1974 objev hrobů se zlatými a stříbrnými náušnicemi z 9. století na Horním náměstí v podloubí domu č. 21³. Drobný průzkum v jejich bezprostředním okolí ale ukázal jen relativně mladé rozrušené vrstvy, dosahující až na sterilní podloží. Podobnou neradostnou situaci naznačovaly první výkopy při rekonstrukci domů č. 8 a 9 těsně vedle kostelíka sv. Jiří. To snad způsobilo, že ani nebyla věnována přílišná pozornost dalšímu postupu prací na výstavbě kulturního domu, jehož součástí budou i rekonstruované části domů č. 8 a 9. Technické nedopatření potom zapříčinilo, že byly ve dnech 19.-23.7.1984 bez archeologického dozoru vybagrovány do hloubky 3-4 m pod recentní povrch různé destruktivní kulturní vrstvy, místy i s dřevěnými konstrukcemi, a to na ploše 30 x 10-15 m mezi uvedenými domy a kamennou zdí starého opevnění. Bagr prostředím natolik devastoval, že se v první chvíli zdálo, že tam již nemá archeolog co pohledávat. Téměř k rezignaci vedl také harmonogram prací na stavbě, v němž nebylo místa pro archeologický výzkum. Z referentova podnětu byl na lokalitě zahájen záchranný výzkum až za 5 týdnů po vybagrování plochy, a to 28.8.1984. Mohl být realizován za plného chodu stavby jen díky mimořádnému pochopení stavbyvedoucího dipl. techn. Jana Paroulka a mistrů J. Kašpárka, J. Sýkory a B. Ka-

zika. Celou jeho tíhu společně s referentem nesl vědecký aspirant AÚ ČSAV PhDr. Rudolf Procházka.

V průběhu výzkumu byly neustále sledovány stavební práce. Při výkopech pro kanalizaci se podařilo získat základní představu o sklonu podloží, klesajícího k jihovýchodu, a na profilech rozeznat nejstarší vývoj osídlení návrší. Poněvadž však byly průkopy hlubeny bagrem, nebylo možno exaktně skloubit jednotlivé vrstvy s konkrétními nálezy. Na horním okraji plochy vystupovala dosti vysoko skála, na níž ležely přímo časné středověké vrstvy, níže po svahu byla skála přikryta jemným žlutým pískem. Na něm zůstala světlá šedohnědá pravěká vrstva, nanejvýš mocná, max. až 50 cm. Byly v ní rozpoznány 4 sídlištní jámy, které z provozních důvodů stavby nebylo možno dostatečně prozkoumat. Keramické nálezy byly sice většinou málo typické, dostačují však k spolehlivému zařazení tohoto pravěkého sídliště na přerovském kopci v relativně exponované poloze do horizontu věteřovské skupiny.

Hlavní pozornost byla zaměřena na dvě místa: na JZ okraj staveniště při kostele sv. Jiří, kde byl odkryt 8 m dlouhý a až 5 m vysoký profil a při něm plocha 8 x 2,5 m, a na plochu asi 4 x 2 m uprostřed délky staveniště při kamenné zdi. Nejzávažnější objev představují dobře dochované dřevěné konstrukce, které lze podle stratigrafie a keramického materiálu datovat na sklonek 10. a do 1. poloviny 11. století. Jde především o zbytky fortifikace. Průběh vnitřního okraje opevnění je možno stanovit podle dřev objevených na několika místech podél mladší kamenné zdi. V dřevěné hradební konstrukci, jež se na JZ straně dochovala, jak ukázal JZ profil, až do výše 150 cm /zničilo ji až nejnovější bagrování/, ležely nejnižší silné dubové kmeny, na nich spočívaly krajní podélné, rovněž dubové tráme. Byly svázaný jednak srubovou technikou - vysekané prohlubně byly velmi dobře patrné, jednak háky vytvořenými ze silných odnoží, z nichž byly odsekány větve. Příčné a podélné trámy vytvářely osnovu, která potom byla vyplněna fošny, štípy, kratšími kusy silných a slabšími kmeny a hlínou. Místy bylo k výztuži použito i kamene. Těleso hradby bylo narušeno mladou kamennou zdí, takže nelze hradební konstrukci jednoznačně interpretovat. Je možno připustit domněnku, že opevnění mělo hlinité jádro proložené sice dřevy, vázané dřevěné konstrukce ale nemusit plynule procházet napříč hradbou; mohly vytvářet pouze plášť, oporu jednak uvnitř, jednak vně valu. Tuto tézi podporuje zejména destrukce krajních podélných trámů dovnitř hradiska, dobře patrná na odkrytém JZ profilu.⁴

Asi 250 cm od vnitřní stěny hradby byla na ploše při JZ profilu zachycena cesta dlážděná příčně pokládanými, 150 cm dlouhými dubovými fošnami. V prozkoumané části byl terén pod ní zpevněn zeminou a dřevem. Povrchové dubové desky byly ukládány na podélné polštáře z rovných kmenů, prostor mezi polštáři byl vyplněn odštěpkou dřeva a větvemi zasypanými hlínou. Povrch cesty byl zachycen ve třech horizontech, které se promítaly i do okolních destrukčních vrstev, narůstajících v době existence výše uvedené fortifikace.

Na ploše mezi hradbou a cestou 30 cm od vnější strany podélného trámu byly v rovině nejnižších dřev opevnění zachyceny zbytky z prutů pleteného plotu, který držely kolky o průměru 4-5 cm. Kromě nepatrného stojícího zbytku plotu zůstal kousek i z jeho destrukce spadlé směrem k cestě. Mezi plotem a cestou ležely kolmo k cestě pásy stromové kůry, při odkrytí skloněné na jižní stranu, tedy k hradbě, původně asi uložené v úrovni prvotního povrchu cesty. Sklon vrstev se vytvořil s sesláním vrstev do starší jámy s hnědou mazlavou výplní. Ve vrstvách mezi hradbou a cestou, které pravděpodobně rychle narostly, byly četné odštěpky dřeva, jež dokládají, že kmeny pro stavbu opevnění byly opracovávány na místě stavby. Tyto vrstvy také obsahovaly četné zbytky rostlin včetně jejich plodů. Bylo v nich např. množství prosa⁵, které se hojně vyskytovalo i pod povrchovými deskami v jednotlivých horizontech cesty.

Ačkoliv se v prvních fázích výzkumu zdálo, že osídlení z konce 10. až 11. století leželo přímo na pravěké vrstvě, byl nakonec prokázán i starší slovanský horizont. Jednoznačně rámcově do velkomoravské doby patří jáma zapsaná až 180 cm pod trámy výše zmíněné hradební konstrukce, do pískového podloží, zachycená na menší prozkoumané ploše, dále potom kameny vyložená a vymazaná píčka při JZ profilu a velká, hluboká jáma, kterou zčásti tato píčka překryla. Situaci zbytků dřevěných trámů objevených ve výkopech ve větší hloubce než byly konstrukce z 10. - 11. století bude muset objasnit další výzkum. Intenzitu slovanského osídlení před postavením odkrytého opevnění a cesty naznačilo až 100 cm mocné souvrství v JV čtvrtině staveniště, které se podařilo zaregistrovat a profilem dokumentovat v průkopu pro kanalizaci. Tvořily je různě kompaktní hnědé vrstvy s četnými kousky dřeva, které ležely na světlé pravěké vrstvě. Souvrství bylo v profilu členěno dvěma sterilními vrstvičkami necelých 10 cm mocnými. Spodní tvořil šedožlutý písek, horní šedý jíl. Třetí sterilní vrstva, šedožlutý jíl asi 20 cm mocný, potom nahoře oddělovala hnědé vrstvy od mladší černé vrstvy, do níž byla položena výše zmiňovaná fortifikace. Písek vyhozený z hluboké "velkomoravské" jámy na menší prozkoumané ploše se dostal mezi prostřední a horní sterilní vrstvu. Sterilní vrstvičky nepochybně představují dílčí úpravy - vyrovnávání terénu. Postup stavebních prací umožnil poznat větší plošný rozsah pouze horní šedožluté vrstvy, u ostatních jej můžeme předpokládat.⁶

Z nálezů, které byly získány při výzkumu představuje nejvýznamnější složku slovanská keramika, neboť patrně jedině podle ní bude možno vytvořit nějaké vývojové schéma raně středověkého vývoje na přerovském kopci. Před podrobným vyhodnocením početného střepového materiálu lze jen rámcově uvést, že v horizontu, který je pokládán za velkomoravský se nevyskytuje materiál s tuhou. Tuhová keramika je nejpočetnější v černé vrstvě, do níž byla založena hradební konstrukce, potom vystupují vedle sebe nálezy s tuhou i bez tuhy. Kromě keramiky, množství zvířecích kostí, rostlinných zbytků a dřeva byly nalezeny uhlíky, kousky mazanice, nevýrazně opracované dřevěné předměty, několik hrotů z kostí a z parohu, ojedinělé železné předměty - několik hřebů, hákovitý klíč, ostruha s ploténkami nalezená v rozrušených vrstvách a zlomek týlu sekerky s ostny ze starších vrstev. Ze zbytků kožených věcí si zvláštní pozornost

zaslouží úplný svršek malé ženské boty z jemné kůže, roztržený na tři části, který byl vykrojen z jednoho kusu kůže, složen a na levé straně asi uprostřed délky, před kotníkem sešit svislým, 6 cm dlouhým švem. Bota asi 22 cm dlouhá a 14 cm vysoká šla nad kotníky, zapínala se třemi poutky upevněnými v drobných otvorech ve stěně boty na levé straně vedle paty - nejnižší byl 1,5 cm od spodu, prostřední 5,5 cm nahoru od něj a vrchní o 3,5 cm výše - a třemi koženými olivkami připojenými řemínky na třech z pravého boku boty vybíhajících, trojúhelníkovitých, téměř zahrocených páscích. Svršek byl nalezen v hnědé vrstvě se zbytky dřeva v hl. 25 cm pod horní, tuhou, šedožlutou, jílovitou terénní úpravou, pochází tedy pravděpodobně z 10. století.

I když výzkum proběhl v těžkých situačních i povětrnostních podmínkách a nemohl plošně odkrýt mocné kulturní vrstvy v podloží stavby, přinesl závažné poznatky o slovanských počátcích Přerova. Od začátku při něm byly konfrontovány nové objevy s výsledky výzkumu sousedního kostela sv. Jiří v roce 1936 - lze např. mít za velmi pravděpodobné, že ztrouchnivělé desky pod zdí B v kostele 7 byly pozůstatky nyní odkryté cesty. Záchraný výzkum položil dobrý základ systematickému archeologickému zkoumání historického jádra města.

Poznámky:

- 1 V. Havelková, Nové nálezy předmostecké, ČVMSO 7 1890, 135; M. Kříž, Mé výzkumné práce v Předmostí a jich hlavní výsledky. Slovanské pohřebiště pohanské, ČVMSO 13 1896, 56-57.
- 2 A. Čáp, Vykopávky u sv. Jiří v Přerově. In: Ročenka Městského musea v Přerově II 1938, 3-20.
- 3 M. Jašková, Hroby ze střední doby hradištní v Přerově /okr. Přerov/, PV 1974, Brno 1975, 49-50.
- 4 Podrobné zveřejnění a vyhodnocení odkrytých částí fortifikace připraví R. Procházka.
- 5 Podle předběžného určení RNDr. E. Opravila, CSc.
- 6 Průkop byl za velmi nepříznivého počasí z techn. důvodů odkryt jen několik hodin a přitom se v něm neustále pracovalo.
- 7 A. Čáp | 1. c., 12.

Rettungsgrabung am Horní náměstí /Oberer Platz/ in Přerov /Bez. Přerov/. Beim Baue des Kulturhauses des Betriebes "Přerovské strojírny" neben der Kirche des Hl. Georg am Horní náměstí in Přerov hat man im Juli 1984 zwischen den Häusern Nr. 3 und 9 und der mittelalterlichen Steinmauer auf einer Fläche von ca. 30 x 10-15 m, bis zu einer Tiefe von 3 - 4 m verschiedene Siedlungsschichten abgebaggert, in denen im südlichen Teil der Fläche Holzkonstruktionen vorkamen. In den Tagen vom 28.8. - 25.9. 1984, während des Vollbetriebes der Bauarbeiten, führte hier das Archäologische Institut der ČSAV in Brno unter Leitung von Č. Staňa und R. Procházka eine Rettungsgrabung durch. Bemerkenswerte Ergebnisse brachte die Abdeckung auf einer Fläche von 8 x 2,5 m am südwestlichen Rande der Baustelle, bei der Kirche des Hl. Georg. In einem ausserordentlich günstigen feuchten und kompakten Milieu blieben dort stellenweise bis zu einer Höhe von 150 cm Holzkonstruktionen der Befestigung und der inneren Kommunikation erhalten. Das Grundnetz des erhaltenen Teiles der Befestigung bildeten mächtige Längs- und Querbalken aus Eiche, die einesteils in Blocktechnik, andererseits mit Haken aus Schösslingen starker Zweige gebunden waren; der Raum zwischen diesen war mit Bohlen, Holzspalten und kürzeren Stammstücken sowie starken Ästen, Erde und einer kleineren Steinmenge ausgefüllt. Das Terrain unter dem Wege, der ungefähr in einer Entfernung von 250 cm von der Innenwand der Stadtmauer verlief, war absichtlich gefestigt worden und zwar mit Erde und Holz, die oberen starken Querbretter aus Eiche waren auf Längspolstern aus geraden Baumstämmen gebettet, der Raum zwischen den Polstern war mit Holzabsplissen und mit Erde verschütteten Zweigen ausgefüllt. Die Oberfläche des Weges war in drei Horizonten erfasst worden, die auch in die umliegenden Destruktionsschichten projizierten. Die in dem 4 m hohen SW Profil erfassten stratigraphischen Verhältnisse und das keramische Material erlauben die angeführten Konstruktionen an die Wende des 10. und in die erste Hälfte des 11. Jahrhunderts zu datieren.

Unter dem Horizont der Holzkonstruktionen der Fortifikation, die man torsenhaft beim weiteren Eintiefen der Fundamentgräbchen des Kulturhauses verfolgen konnte, setzen in eine Tiefe von mehr als 100 cm frühmittelalterliche Schichten fort, die durch markante Terrainherrichtungen gegliedert waren. Aus diesen Schichten hat man Scherben gewonnen, die man in den grossmährischen Zeitabschnitt legen kann. Die Besiedlung aus dem 9. Jahrhundert belegen verlässlich vor allem zwei in das Liegende tief eingedassene Siedlungsgruben. In den Kulturschichten hat man zahlreiches keramisches Material gefunden, das für die Erarbeitung der relativen Chronologie in der Entwicklung der Besiedlung aus dem 9. - 11. Jahrhundert auf dieser Lokalität wichtig ist. Von den anderen Funden verdient besondere Aufmerksamkeit das komplette lederne Oberteil eines kleinen Frauenschuhes.

Ausser der slawischen Besiedlung der Přerover Anhöhe hat man in dem Aushub für eine Kanalisation Gruben und eine Siedlungsschicht des Věteřov Types entdeckt.

Dagmar Jelínková, AÚ ČSAV Brno

Ende des Jahres 1983 und anfangs des Jahres 1984 barg J. Vaněček aus Břeclav archäologisches Material aus Siedlungsobjekten, die durch Sandförderung im nördlichen Teil der Sandgrube in Charvátská Nová Ves gestört worden waren und sandte dieses dem AÚ ČSAV in Brno. Der Fundort befindet sich auf der rechten Seite der Strasse aus Břeclav nach Lednice, nordöstlich von Charvátská Nová Ves, zwischen dem Rande der Gemeinde und den Gebäuden der LPG Jiří Dimitrov. Ausser Keramikscherben hat man Lehmewurfbrocken, Tierknochen und das Fragment eines eisernen Gegenstandes gewonnen. Aufgrund der Keramikbruchstücke kann ein Teil dieses Komplexes in die Latènezeit gelegt werden, charakteristisches Material stammt ferner aus der römischen Kaiserzeit /2. bis 4. Jahrhundert/, wobei das Übergewicht der Funde aus dem Ende des 2., eventuell dem Beginn des 3. Jahrhunderts stammt. Im Rahmen dieser Funde fehlt nicht einmal provinzial-römische Keramik. Zu Spätimporten gehört das Bruchstück einer Reibschüssel mit grüner Glasur. Höchstwahrscheinlich wird hier eine Siedlung aus der römischen Kaiserzeit gestört. Die jüngsten Funde des Komplexes repräsentieren mittelalterliche Scherben.

PRŮZKUM NA SÍDLIŠTI S NÁLEZY ČASNĚ SLOVANSKÉ KERAMIKY V NEMOJANECH /okr. Vyškov/

Ondrej Šedo, Muzeum Vyškov

Při průzkumu na polích západně od Nemojan byly zjištěny stopy osídlení. V místech, která se v minulých letech zdála být bez nálezů, se po hluboké orbě objevilo postupně několik desítek porušených objektů. Osou sídliště je Blatický potok, jenž v těchto místech vytéká z hlubokého údolí zaříznutého do výběžku Drahan- ské vrchoviny. Na jeho levém břehu se zvedá nízké návrší. Osídleny byly především svahy nad potokem. Dále jsou sídlištní objekty patrné na vyvýšenině na dně údolí a na svazích přiléhajících k pravému břehu. Podle dosavadních znalostí jsou chudé na nálezy. Na kamenitém podloží se nikde nevytvořila souvislá kul- turní vrstva. Zatím lze rozeznat osídlení kultury s moravskou malovanou keramikou, kultury nálevkovitých pohárů, dále z období pozdně halštatského, laténského a časně slovanského.

Dosud byly neúplně prokopány 3 objekty. Objekt 1/84, chata s obdélným půdorysem, sahal do hloubky 40 cm od úrovně podloží. Ve výplni byly nalezeny střepy nezdobené časně slovanské keramiky a zlomky ně- kolika pražnic. Zajímavá je spodní část nádoby opatřené na dně otvorem a vyplněné černou hmotou. Tato je po nahřátí silně aromatická a připomíná vůni kalafuny. Jihozápadním nárožím chata porušila pozdně hal- štatský objekt.

Objekt 2/84 vytvářel složitý půdorys několika menších zahloubených jam s podlahami v různých úrovních. Byly uspořádány do obdélné plochy s rozměry asi 300 x 310 cm s delší osou ve směru SZ - JV. Tmavý hli- nitý zásep obsahoval množství uhlíků, mazanici s nataveným povrchem, železnou strusku, drobné zlomky železa a pozdně halštatskou keramiku. Na okraji objektu byla vyhloubena zásobní jáma konického tvaru o průměru 100 cm a hloubce 120 cm. Obsahovala světle hnědou výplň s několika rozptýlenými pozdně halštatskými střepky. V tmavší vrstvě u dna byly nalezeny slovanské střepky, jeden z nich zdobený nepravidelnou vícenásobnou vlnicí. Další současné střepky byly nalezeny u ústí jámy. Ze stejné polohy pochází rovněž fragment jednostranného, trojvrstvého kostěného hřebene s výzdobou rytých linií. Vzhledem k porušení starších vrstev není zatím možné datovat drobnou nádobku s intezivně vypáleným dnem, která připomíná tyg- lík.

Objekt 3/84 byl značně poškozen orbou. Zachovala se z něho obdélná plocha o rozměrech 210 x 162 cm, zahloubená 18 cm od úrovně podloží a orientovaná zhruba ve směru světových stran. Z výplně pochází re- konstruovatelná nezdobená nádoba pražského typu a střepky zdobené časně slovanské keramiky. Jeden ze střepů byl vytáčen na hrncířském kruhu. Mohl by snad být intrusí ze zatím neznámého objektu z doby stě- hování národů.

V průběhu prací byl ovzorkován objekt 4/84, ve kterém byla nalezena laténská keramika.

Opakované využívání polohy, které způsobilo vzájemné narušování objektů, poněkud snižuje vypovídací schopnosti části materiálů ze sídliště u Nemojan. I tak je už po dosavadním průzkumu možné za významný přínos pokládat zjištění několika fází časně slovanského osídlení.

Erforschung einer Siedlung mit Funden frühslawischer Keramik in Nemojany /Bez. Vyškov/. Während der Untersuchungen bei der Gemeinde Nemojany hat man eine Siedlung auf den Hängen und nicht allzu hohen Anhöhen längs des Baches entdeckt. Die Tiefackerung störte Objekte der Kultur mit mährischer bemalter Keramik, der Trichterbecherkultur, ferner aus dem späthallstattzeitlichen, latènezeitlichen und frühslawischen Abschnitt. Es wurden 3 Objekte untersucht, aus deren Ausfüllung unverzierte und verzierte frühslawische Keramik, Scherben einer Röstpfanne und das Fragment eines ein- seitigen beinernen Kammes stammen. Die Funde aus den Grabungen und Terrainbegehungen belegen auf der Siedlung die Existenz einiger Phasen einer alten slawischen Besiedlung.

STAROSLOVANSKÝ HROB Z OSTROŽSKÉ NOVÉ VSI /okr. Uh. Hradiště/

Luděk Galuška, MM Brno

Při výkopu základů rodinného domku v Ostrožské Nové Vsi v poloze "Obecnice" narazili v roce 1984 J. Holčík a J. Marek v hloubce 110 cm na objekt. Jevil se jako černá, oválná skvrna ve žlutém šterkovitém podloží. Vzhledem k tomu, že bylo použito bagru, byl objekt značně porušen, ale přesto se podařilo vy-zvednout z popelem prosycené zeminy dvě hradištní nádoby - menší, v ruce robenou, soudkovitého, značně starobylého tvaru s neumělou výzdobou a větší, situlovitého tvaru, dokonaleji vypracovanou, obtáčenou už na hrnčířském kruhu. Tato je pozoruhodná svojí výzdobou na vnitřní straně okraje a vypichovanou znač-kou ve tvaru obdélníku s úhlopříčkami, taktéž uvnitř okraje. Dále byly vyzvednuty zbytky kostí a lidská mandibula, jež se ovšem nedochovaly.

Místo nálezů, nacházející se na mírném svahu, který se pozvolna zvedá od silnice spojující Uh. Hra-diště a Veselí n. Moravou, a to východním směrem, umožňuje výhled k řece Moravě i na staroslovanské sídliště v poloze "Oráčiny"¹, kde je doloženo osídlení už ze starší doby hradištní². V souvislosti s tím a s rozbořem uvedené keramiky lze usuzovat, že v poloze "Obecnice" byl rozrušen hrob ze starší doby hra-dištní. Vedle již dříve objeveného žárového hrobu pražského typu³ se jedná o první kostrový hrob z obdo-bí osídlení prvními Slovy z katastru obce, což při několika sídlištních polohách, zejména ze střední do-by hradištní představuje značný nepoměr. Je možné, že právě na příhodné poloze "Obecnice" můžeme před-pokládat ještě další hroby, ovšem průzkum zde není možný vzhledem k zastavěnosti plochy a soukromým za-hradám.

Poznámky:

- 1 K. Marešová, Slovanské sídliště v Ostrožské Nové Vsi /okr. Uh. Hradiště/, ČMM LII, 1967, 75-86.
- 2 V. Hrubý, Nejstarší dějiny středního Pomoraví, in.: Uherskohradištsko, Brno 1982, 131.
- 3 V. Hrubý, l.c. 128; popelnici pražského typu ve střepech zachránil v poloze "Padělky" F. Botek z Ostr. Nové Vsi.

Altslawisches Grab aus Ostr. Nová Ves /Bez. Uherské Hradiště/. Beim Baue eines Familienhauses in Ostr. Nová Ves, Bez. Uherské Hradiště, kam es zur Störung eines altslawischen Grabes, aus dem es gelang zwei Gefässe zu bergen, die aufgrund der Tektonik, der Zierelemente und des Materiales rahmenhaft in die ältere Burgwallzeit datiert werden können. Eine weitere Untersuchung in der Umgebung der Funde konnte mit Rücksicht auf die Verbauung der Fläche nicht verwirklicht werden. Es handelt sich um das erste altslawische Körpergrab aus dem Kataster der Gemeinde, was bei den fünf Siedlungs-lagen aus der mittleren und älteren Burgwallzeit ein grosses Missverhältnis ist.

MITTELBURGWALLZEITLICHES GRÄBERFELD BEI MORKŮVKY /Bez. Břeclav/

Zdeněk Měřínský, Josef Unger, AÚ ČSAV Brno

Bei einer geologischen Untersuchung in der Flur "Hotářský kopec" stellten Mitglieder des Betriebes Agroplan in Brno ein Körpergrab fest. Von dem Fund benachrichtigten sie das AÚ ČSAV in Brno, das nach Ubereinkommen mit der LPG Brumovice hier eine Vorsprungsgrabung durchführte, wobei 17 gut erhaltene Gräber und weitere 7 stark gestörte abgedeckt worden waren. Es handelt sich offensichtlich um den Rest eines Gräberfeldes, dessen Teil bei landwirtschaftlicher Nutzung des Bodens zerstört wurde. Vereinzelt Funde aus diesen zerstörten Gräbern gelangten in das Museum von Klobouky bei Brno¹. Das reichste von den untersuchten Gräbern enthielt ein Männerskelett mit einer Lanzenspitze, einem Schwert, Axt, Schnalle, Bruchstücken von weiteren Eisengegenständen und einem Gefäss. In den weiteren Gräbern fand man eine Axt, Messer, Sporen, bronzene Ohrringe und einige Gefässe.

Anmerkung:

- 1 J. Skutil, Pravěké nálezy na Kloboucku, Klobouky bei Brno 1939, 59.

VÝZKUM "PETROVY LOUKY" U STRACHOTÍNA V ROCE 1984 /okr. Břeclav/

Zdenka Himmelová, Lubomír Kundera, Zdeněk Měřínský, AÚ ČSAV Brno

V roce 1984 pokračoval výzkum na vyvýšené jihozápadní části hradiště "Petrova louka" u Strachotí-na, který navázal na záchranný výzkum v roce 1983¹. Plocha výzkumu byla rozšířena směrem severním, východním a jižním, celkem o 14 čtverců /5x5 m/, takže celková odkrytá plocha v letech 1983 a 1984 má 600 m².

Výzkum probíhal od konce dubna do října. V roce 1984 jsme se především soustředili na další odkryvy

plochy mladohradištního pohřebiště, z něhož bylo v roce 1983 prozkoumáno 14 kostrových hrobů. V roce 1984 bylo prozkoumáno dalších 38 hrobů, z nichž některé byly již dříve narušeny orbou a ležely na úrovni špatně čitelného probarveného písčitého podloží. Část hrobů v severní části začištěné plochy byla zahloubena již pod úroveň podloží a hrobové jámy se zřetelně rýsovaly tmavším hnědočerným hlinitopísčítým zásy- pem. V několika případech nad těmito hlubšími hroby byly zachyceny zbytky mččěji uložených hrobů. Ně- které hroby byly narušeny mladšími zahloubenými objekty ze 13. a 14. století a některé hrobové jámy po- rušovaly starší velkomoravské objekty, eventuálně v případě mělkých hrobů ležely tyto nad objekty.

Z výbavy mladohradištních hrobů uvádíme alespoň esovité záušnice jak bronzové, měděné, stříbrné, tak plátované stříbrem nebo zlatem /hr. č. 77/. Počet esovitých záušnic v hrobech se pohyboval od jedné /hr. č. 72, 89, 93/ přes dvě /hr. č. 71, 77, 97/ šest /hr. č. 85/ až po osm malých bronzových záušnic v hrobě č. 74. Mezi nejbohatší patřil hrob č. 85, který obsahoval dvě tordované stříbrné záušnice se dvě- ma klíčkami, stříbrný tordovaný prsten, jednu stříbrnou záušnici, tři plátované stříbrem a náhrdelník slo- žený z 26 kamenů /ametyst, karneol, křišťál, fluorid/. Výbava mladohradištních hrobů upřesňuje datování řadové nekropole do 11.-12. století, přičemž podle některých nálezů /náhrdelník/ lze klást těžiště pohřbí- vání do poslední čtvrtiny 11. století.

Poznámka :

1 Z. Měřínský, Výzkum "Petrovy louky" u Strachotína v roce 1983 /okr. Břeclav/, PV 1983, Brno 1985, 47-48.

Grabung auf "Petrova louka" /Peter swiese/ bei Strachotín im Jahre 1984 /Bez. Břeclav/. Im Jahre 1984 setzte die Grabung auf dem erhöhten südwestlichen Teil des Burgwalles "Pe- trova louka" bei Strachotín fort. Wir konzentrierten uns vor allem auf eine weitere Abdeckung der Fläche des jungburgwallzeitlichen Gräberfeldes, wo 38 Skelettgräber untersucht wurden. In einigen Fällen hat man eine etagenartige Beisetzung der Gräber festgestellt. Einige Grabgruben waren durch jüngere Objekte aus dem 13. - 14. Jahrhundert gestört und einige umgekehrt störten ältere grossmährische Objekte. Von der Ausstattung der jungburgwallzeitlichen Gräber führen wir S-förmige Schläfenringe sowohl bronzene, kupfer- ne, silberne, als auch mit Silber oder Gold / Gr. Nr. 77/ tauschierte an. Die Anzahl der Ohringe lag zwischen ein bis acht. Zu den reichsten gehörte Grab Nr. 85, das sechs Schläfenringe, einen Fingerring und eine Halskette aus 26 Steinen enthielt. Die Ausstattung der jungburgwallzeitlichen Gräber präzisiert die Datierung der Reihennekropole in das 11. - 12. Jahrhundert, wobei man nach einigen Funden /Halskette/ den Schwerpunkt der Bestattungen in das letzte Viertel des 11. Jahrhunderts legen kann.

RETTUNGSGRABUNG DER VORBURG DES BURGWALLES IN MOR. KRUMLOV - ROKYTNÁ IM JAHRE 1984 /Bez. Znojmo/

Rudolf Procházka, AÚ ČSAV Brno

Im März wurde in der Längsachse der Fahrbahn westlich der Kirche im Intravilan der Gemeinde Rokyt- ná eine Rinne für die Wasserleitung ausgehoben. Der Aushub störte nur drei eingetieft jungburgwallzeitli- che Objekte, deren Profildokumentiert worden waren. In zwei Fällen handelte es sich um umfangreiche Erd- hütten 80 - 100 cm unter der Oberfläche des ursprünglichen Terrains eingetieft, in einem dann um ein nicht markantes seicht eingetieftes Siedlungsgebilde. Aus ihrer Aufschüttung hat man nur wenige Keramikbruch- stücke gewonnen.

VÝZKUM NA HRADISKU CHOTĚBUZ-PODOBORA U ČESKÉHO TĚŠÍNA V ROCE 1984 /okr. Karviná/

Pavel Kouřil, AÚ ČSAV Brno

Archeologický výzkum se v letošní sezóně soustředil na první předhradí, kde byl proveden řez valem a položena sonda S 17. Řez, vedený kolmo na val ve směru JZ-SV v jeho západní části, měl rozměry 3 x 15 m. Stejně jako na akropoli bylo zjištěno, že je halštatského původu, a že překrývá pravěkou vrstvu mocnou cca 15 - 30 cm, která se nachází v hloubce 380 cm od jeho koruny. Jílovitě těleso valu nemělo žádnou konstruk- ci, pouze z vnitřní strany byla kamenná berma široká 80 - 100 cm, tvořená různě velkými říčními valouny v jedné vrstvě o síle 10 - 25 cm. Koruna valu byla tvořena říčním štěrkem o mocnosti 40 - 50 cm, vybraným při hloubení a úpravě příkopu, který obsahoval několik slovanských střepů. Na vnitřní straně valu, ve výš- ce cca 60 cm od dnešní úrovně terénu, byla odkryta cesta - ochoz /?/ z těsně vedle sebe poskládaných půl- kulanů o šířce 20 - 30 cm a délce 80 cm, jdoucích kolmo na val. Spočívala na červeně propálené vrstvě moc- né 50 - 55 cm s nečetnou slovanskou keramikou starší fáze, kde byl rovněž nalezen železný srp. Pod ní se nacházela slovanská šedočerná vrstva o síle 7 - 10 cm s materiálem 9. stol., ležící na žlutošedé vrstvě pra- věké, stejné mocnosti.

Řez valem zachytil také část /patrně polovinu/ zahloubeného slovanského objektu č. 29, zřejmě ovál-

ného tvaru, s ohništěm při okraji a kusy železné strusky v něm i blízkém okolí. Na základě keramického materiálu jej můžeme klást do starší fáze slovanského osídlení, tj. do 9. stol. Zdá se být vůbec typické pro tuto fázi, že sídelní objekty jsou zde povrchové - jen mělce prošlapané podlahy, kdežto všechny zatím zjištěné objekty zahloubené mají charakter výrobní.

Sonda S 17 byla vytyčena ve vzdálenosti cca 10 m od hrany příkopu /měřeno v nejužším místě/, dělicího akropoli od prvního předhradí. Byla vedena kolmo na val ve směru SZ-JV, a to v délce 32 m a šířce 1,5 m k jeho vnitřní patě. Zjištěny byly opět dvě kulturní vrstvy, i když nepoměrně slabší než na akropoli, rostlý terén se objevil již v hloubce 40 - 50 cm. Zachycené dva objekty č. 30 a 31 s kúlovými jamkami jsou sídelního charakteru a nalezená keramika je datuje do starší fáze slovanského osídlení.

Ze zborceného profilu staré sondy /1978/ byla vyzvednuta 32 cm dlouhá štíhlá železná sekera, kterou můžeme přiřadit k sekerám typu Piotrawin.

Grabung auf dem Burgwall Chotěbuz-Podobora bei Český Těšín im Jahre 1984 /Bez. Karviná/. In der heurigen Saison verlief die Grabung auf der ersten Vorburg, wo ein Wall-schnitt durchgeführt und Sonde S 17 gelegt wurde, deren Ziel es war, die Fläche des Burgwalles in NW-SO Richtung zu durchschneiden.

Der Wallschnitt erbrachte die Feststellung, dass der Wall ohne Innenkonstruktion, auf einer Schicht aus HC-HD liegend, hallstattzeitlichen Ursprunges ist und von der Innenseite durch eine 80 - 100 cm breite Steinberme fixiert war. Die Slawen richteten später den Wall auf dem Gipfel her, von der Innenseite /in einer Höhe von 60 cm von der heutigen Oberfläche/ errichteten sie dann einen Weg - Korridor /?/ aus Halbböhlen, die knapp nebeneinander gelegt waren.

In Sonde S 17 stellte man wiederum zwei Kulturschichten, eine hallstattzeitliche und eine slawische fest, auch wenn unverhältnismässig seichter als auf der Akropolis. Man erfasste auch zwei Siedlungs - objekte mit Keramik aus dem 9. Jahrhundert.

Ebenfalls hat man eine lange schlanke eiserne Axt gefunden, die wir zu den Axten des Types Piotrawin reihen können.

ZÁCHRANNÝ ARCHEOLOGICKÝ VÝZKUM V OPAVĚ /okr. Opava/

Pavel Kouřil, Hana Teryngerová, AÚ ČSAV Brno

V prosinci roku 1984 byl zahájen v Opavě, v rohovém prostoru, který svírá Kolářská ulice s ulicí Na hradbách, záchranný archeologický výzkum, vyvolaný výstavbou nového domu OPBH a přilehlých garáží. Parcela se nachází uvnitř hradeb středověké Opavy, nedaleko jejího centra, v místě předpokládané židovské čtvrti.

Při bagrování základů se pod novověkou navážkou narazilo v hloubce cca 80 - 100 cm na kulturní vrstvu a objekty s četným středověkým, ale i mladším, především keramických materiálem.

Zatím zčištěná plocha rozměru 6 x 5 m přinesla odkrytí 4 objektů, představujících 3 fáze osídlení. Nejmladší fázi, kterou prozatím můžeme rámcově datovat do 17. - 18. stol., překrýval ještě kanál z břidlicových ploten. Objekty, pokud nebyly ve vzájemné superpozici, se zahlubovaly do černé kompaktní vrstvy s nálezy 13. - 14. stol. Dva z nich, nepravidelného půdorysu a kotlovitého dna, měly stěny vydřeveny z fošen a obsahovaly materiál 13., spíše však již 14. stol. Nalezen byl i tavicí tyglík s dvojitým pláštěm a natavenými slitky kovu na vnitřní straně, který můžeme klást do 14. stol.

V současné době nemůžeme ještě vyvozovat definitivnější závěry, přesto se však zdá, že máme v nejstarší fázi /13. - 15. stol./ co činit s objekty výrobního a hospodářského charakteru, umístěnými za objekty obytnými, budeme-li ovšem alespoň z části předpokládat, že dnešní uliční zástavba respektuje i zástavbu středověkou.

Archäologische Rettungsgrabung in Opava /Bez. Opava/. Ende des Jahres 1984 begann die Rettungsgrabung unweit des Zentrums, im Inneren der Stadtmauern des mittelalterlichen Opava. Die Objekte, die vorläufig drei Besiedlungsphasen vorstellen, können wir in einer breiten Zeitspanne vom 13. - 18. Jahrhundert datieren. Die ältesten von diesen sind höchstwahrscheinlich Produktions- und Wirtschaftsobjekte.

POVRCHOVÝ PRŮZKUM HRADU HLUBOKÝ /k.ú.z. Nepřívaz, okr. Olomouc/

Pavel Kouřil, AÚ ČSAV Brno, Miroslav Plaček, Strážnice

/Obr. 22/

Zbytky hradu Hluboký prozkoumané v srpnu 1984, se nacházejí na nejvyšším místě skalnaté ostrožny jižně od železniční stanice Hrubá Voda. Poměrně široká a plochá šíje je překopána šíjovým příkopem lemovaným dvěma valy, z nichž druhý ohraničuje ze dvou přístupnějších stran trojúhelnou dispozici hradu. V za-

obleném jihovýchodním rohu jsou reliéfní stopy dřevohlinitých opevnění vystupujících z valu a chránících střelbou přilehlé úseky valu. Na vstupní straně je za valem nevelká plošina předhradí se zbytkem kamenné zástavby /budovy?/ spojená s pahorkem hradu násypem, sloužícím k odvozu stavebního materiálu. Vstup do trojúhelníka hradního jádra byl pod štíhlou válcovou věží / \varnothing cca 8 m, při tl. zdi 1,6 m/, jejíž vnitřní prostor mohl být obytný. Na západě, kde spadá skalisko svisle dolů, stával palác dlouhý přibližně 35 m a asi 9 m široký, z něhož a z ohrady nádvoří se dochovaly nepatrné zbytky zdí. Ty jsou také jedinými pozůstatky parkánu, který na jihu a jihovýchodě jádro hradu obklopoval. Za skaliskem na severu, na něž navazuje podélný val, spadá volně ostrý hřeben do údolí.

První zmínkou o hradu je listina, jíž r. 1351 zdědil zřejmě soukromý hrad biskupa Jana Volka Karel IV. a r. 1382 jej markrabě Jošt dal Lackovi z Kravař¹. Za husitských válek se hradu v lednu r. 1425 zmocnil husitský válečník Dobeška z Tvorkova² a v roce 1426 byl dobyt Albrechtovým vojskem³. Dále se uvádí r. 1437 jen zboží hlubocké a r. 1447 výslovně hrad zbořený⁴. Další zmínky o Hlubokém z roku 1480 a 1492 jsou již jen reminiscencí na původní stav⁵, neboť po zničení r. 1426 již nebyl obnoven, o čemž svědčí i deskový zápis z r. 1490, kdy se hovoří opět o hradu zbořeném⁶.

Nečetnou keramickou kolekcí získanou povrchovým sběrem můžeme rámcově klást do 14.-15. stol. Většina střepů je robena nálepopovou technikou, převažuje šedá barva vypálení, světlý střep je v menšině. Hmota je převážně středně hrubá ostřená, některé artefakty hrubších nádob obsahují rovněž zrnka tuhy. Jediný získaný okraj patří okruží, dna mají stopy podsýpky i odříznutí, výzdoba pouze hustými obvodovým rýžkováním, jeden zlomek nese linku červeného malování, dva pak na vnější straně hnědou polevu⁷.

Získány byly i dvě neúplné dlaždice patrně bez výzdoby o výšce 3,5 cm, vypálené do terakotové barvy a masívní hrot střely kuše s tulejkou čtvercového průřezu těla. Zaregistrovány byly také hručky silně vápenité malty.

Poznámky:

- 1 CDM VIII, 90, č. 123; CDM XI, 198, č. 229.
- 2 A. Ferulík, Hrad Hluboký, Vlastivědný věstník moravský X, 1955, 64.
- 3 Tamtéž, str. 65. Článek je dosud jediným seriózním zpracováním dějin hradu. Bohužel se autor nevyhnul představám o sběhu lidu, budování vozové hradby a spouštění vozů s kamením do řad nepřátel, což vzhledem k terénu a dalším okolnostem patří do oblasti fikce.
- 4 L. Hosák - R. Šrámek, Místní jména na Moravě a ve Slezsku II, Praha 1970, 263; ZDO X, 665.
- 5 ZDO XII, 110, f 18; ZDO XIV, 10, f 2.
- 6 ZDO XIII, 34, F 4v.
- 7 Dle sdělení Dr. V. Dohnala, CSc. je v KVM Olomouc uloženo z Hlubokého pět atypických fragmentů keramiky.

Oberflächenuntersuchung der Burg Hluboký, Katastralgebiet Nepřívaz /Bez. Olomouc/. Überreste der Burg befinden sich auf der höchsten Stelle der Sporenlage südlich von der Eisenbahnstation Hrubá Voda. Die Burg und besonders der eigentliche Kern hat eine dreieckige Disposition mit einem schlanken zylinderförmigen Turm /Durchmesser ca. 8 m, Stärke der Mauer 1,6 m/ an der Spitze, der vielleicht auch eine Wohnfunktion erfüllen konnte, hinter ihm stand der Palast mit den Ausmassen von ca. 35 x 9 m. Die erste Erwähnung von der Burg ist aus dem Jahre 1351, wobei sie im Jahre 1447 als ausgesprochen gewüstet angeführt wird. Das spärliche keramische Material, durch Lesefunde gewonnen, können wir rahmenhaft in das 14. - 15. Jahrhundert datieren.

REVISIONSÜNTERSUCHUNG DER BURGEN UM BRUNTÁL UND ŠUMPERK UND ZWEI UNBEKANNTE MITTELALTERLICHE FORTIFIKATIONEN /Bez. Bruntál, Bez. Šumperk/

Pavel Kouřil, . AÚ ČSAV Brno

Im Mai 1984 führte die Expositur in Opava eine Revisionsuntersuchung der Burgen Luginsland, Fulštejn, Quingburg, Kobrštejn, Leuchtenštejn, Edelštejn, Žulová und Kaltenštejn durch, wobei man zwei bisher unbekannt kleine mittelalterliche Fortifikationen entdeckte, die im Bereich des Bezirkes Bruntál liegen.

Die erste befindet sich 1 km östlich von der Niederlassung Artmanov im Kataster der Gemeinde Třemešné, die zweite ist in nächster Nähe des linken Ufers der Černá Opava, 500 m nördlich von der Försterei Drakov und 3,5 km südwestlich von Heřmanovice situiert.

NEZNÁMÉ DROBNÉ STŘEDOVĚKÉ OPEVNĚNÍ NA KATASTRU OBCE VLACHOVIC /okr. Gottwaldov/

Pavel Kouřil, AÚ ČSAV Brno

Na vlachovském katastru, přibližně 2,5 km severozápadně od Ďulova kopce, v místě zvaném Doruškovy břehy, ve vzdálenosti 2,5 - 3 km od vsi Újezd, se na levém břehu potoka zvaného Sviborka, na okraji lesa, západně od kóty 495, nacházejí pozůstatky drobného středověkého opevnění. Fortifikace nepochybně patří k blízko ležící zaniklé středověké osadě Rybník /trať s pomístním názvem Rybnicko, také Rybensko či Rybnická/, o které se uvádí, že již roku 1463 byla pustou vsí.

Opevnění, porostlé stromy a keři má tvar nepravidelného obdélníku se zaoblenými rohy o rozměrech 30 x 20 x 31 x 25 m a je delší osou orientované ve směru JV-SZ. Na straně severovýchodní a jihovýchodní je ještě čitelný mělký příkop šíře zhruba 2,5 m, který zde odděluje celou fortifikaci od mírně stoupajícího terénu, do kterého je zaříznuta. Celá terasa se pak v místě opevnění zvedá 4 - 5 m nad úroveň inundačního pásma potoka.

Několika malými sondami místních vlastivědných pracovníků byla v hloubce 15 - 20 cm získána nečetná kolekce středověké keramiky, kterou lze rámcově klást do 14. - 15. stol.; zaznamenány byly rovněž opálené kameny.

Eine kleine unbekannte mittelalterliche Befestigung im Kataster der Gemeinde Vlachovice /Bez. Gottwaldov/. Im Kataster der Gemeinde Vlachovice hat man eine bisher unbekannte kleine mittelalterliche Befestigung in Form eines unregelmässigen Rechteckes mit abgerundete Ecken, in einen mässig ansteigenden Hang eingeschnitten, festgestellt. Die Befestigung kann mit der in der Nähe liegenden mittelalterlichen Dorfwüstung Rybník in Zusammenhang gebracht werden, von der angeführt wird, dass sie bereits im Jahre 1463 ein verödetes Dorf gewesen ist.

DVĚ DROBNÉ STŘEDOVĚKÉ FORTIFIKACE NA KAT.ÚZ. OBCÍ KARPENTNÁ A MYSLÍK /okr. Frýdek-Místek/

Pavel Kouřil, AÚ ČSAV Brno, Rudolf Žáček, OVM Frýdek-Místek

Na nevysoké terase levého břehu řeky Olše, na samém okraji vsi Karpentná, lze spatřit pozůstatky již značně poškozené středověké fortifikace, v jejímž příkopu, který je na straně a odděluje rovnou plošinu od stoupajícího terénu, stojí dům čp. 65. Na straně JV je poněkud níže položený jazykovitý výběžek, členěný nehlubokým úzkým příkopem. Opevnění obtéká na JZ straně tzv. Liděřovský potok, vlévající se do Olše.

Několik malých sond, položených na centrálním platu, nepřineslo ve velmi plytké kulturní vrstvě /3-5 cm/ žádné archeologické nálezy.

Z umístění lokality nad soutokem Olše a Liděřovského potoka lze do jisté míry vyvozovat její vazbu k ZSO Liděřov, vyskytující se v pramenech také pod názvem Ludgerovice. První zmínka o této vsi je v listině z roku 1440.

Na katastru obce Myslík naproti hradu Hukvaldy, na vysokém poměrně úzkém skalnatém hřbetu, táhnoucím se ve směru SV-JZ a ohraničeném bezejmenným potokem na JV straně a Rybským potokem na SZ straně, se v blízkosti kóty 507,7 na jeho konci, nad prudkým klesáním do údolí, před kterým je malá, vcelku rovná ploška, nachází pozůstatky drobného středověkého opevnění. Vlastní skalnaté jádro je celkem malé - mohla zde stát maximálně jedna stavba, od hřbetu je pak fortifikace oddělena příkopem vysekaným ve skále, cca 5 m širokým.

Archeologický materiál byl získán na JV straně při vrcholu suťového kužele. Na mikroplošce 50 x 50 x 30 cm bylo objeveno kolem stovky nálezů, převážně keramických zlomků, datovaných do 14. stol.

Neu entdeckte mittelalterliche Fortifikationen im Katastralgebiet Karpentná und Myslík /Bez. Frýdek-Místek/. Die kleine mittelalterliche Befestigung, die sich am Rande des Dorfes Karpentná befindet, gehörte vermutlich zu der mittelalterlichen Dorfwüstung Liděřov, die im Jahre 1440 zum ersten Male erwähnt wird. Archäologisches Material hat man hier nicht gewonnen.

Im Kataster der Gemeinde Myslík, gegenüber der Burg Hukvaldy, kann man Überreste einer kleineren Befestigung sehen, die durch archäologisches Material in das 14. Jahrhundert datiert ist.

ČTVRTÁ SEZÓNA ARCHEOLOGICKÉHO VÝZKUMU HRADU ROKŠTEJNA, K.Ú. BRTNICE V ROCE 1984 /okr. Jihlava/

Zdeněk Měřínský, AÚ ČSAV Brno

V sezóně 1984 se výzkum soustředil na řešení složité stratigrafické situace v severozápadní části dolního nádvoří hradu a dolního paláce a dále ve střední části dolního nádvoří mezi rampou vstupu do horního hra-

du a věží dolního hradu. Zde byla provedena skryvka celkem 5 čtverců /9-11/10; 9-10/11/, kde byly až na zánikový horizont odstraněny suťové vrstvy. Dále pokračoval výzkum v příhradebních komorách F a G /čtv. 12-13/9; 12-13/10/, přistavených k hlavní hradební zdi ve východní části hradu. Menší práce proběhly v prostoru B dolního paláce, která byla vyčištěna až na skalnatý rostlý terén. Hlavní výzkumné práce se soustředily na prostor nádvoří horního hradu /čtv. 4-6/11; 6/10; 4-7/12/ a na předbraní horního hradu /čtv. 8/11/. Celkový počet objektů, tj. kúlových jamek a větších zahloubených, respektive do skály vtesaných i dalších zvláštních stavebních útvarů, dosáhl čísla 123. To znamená, že v roce 1984 bylo prozkoumáno 38 nových objektů.

Na nádvoří dolního hradu v jeho severozápadní části u dolního paláce /čtv. 6-9/9; 7-8/8/ nad předpokládaným starším příkopem /obj. 84/ byly odebírány jednotlivé vrstvy. Ve čtv. 7/8 byla nadále snižována jílovitá žlutá až načervenalá vrstva pod šedohnědou hlinitou vrstvou s destrukcí kamenů. V této žluté vrstvě se objevila linie kamenů, která probíhala v šířce 70 cm jakoby podél okraje příkopu /obj. 84/ a pokračoval v mělkém žlabovitém zahloubení i do sousedního čtv. 8/8, kde byl její průběh po odebrání žluté jílovité vrstvy též zachycen. Navazovala na ně plocha dlážděná většími plochými kameny o rozloze asi 1 m² a celou situaci bylo možno interpretovat jako podrovnávku stěny lehčí srubové konstrukce s předpokládaným vchodem v místech vydlážděných plochými kameny. Souběžně s touto stěnou byl zachycen i průběh další stěny ve čtv. 7/9, který byl též zjištěn po odebrání šedohnědé hlinité vrstvy a částečně i jílovité vrstvy. Tato stěna navazovala na příčnou kamennou zeď přepažující starší zasypaný příkop a přistavenou na jižní straně k severnímu nároží dolního paláce a na severu ke skalnatému svahu, spadajícímu k jihu od horního hradu, na němž stávala ohradní zeď horního hradu, dále k západu zde ještě dochovaná.

Hnědošedá hlinitá vrstva obsahující velké množství keramiky byla sejmuta i ve vedlejší čtv. 8/9. Ze severu do tohoto čtverce zasahoval kamenný sokl /obj. 100/, k němuž na západní straně přiléhala oválná jáma /obj. 82/. Tento sokl je možno interpretovat jako zbytek pece a celý prostor vymezený stěnami lehčí srubové konstrukce tvořil s největší pravděpodobností areál kuchyně dolního hradu. Pod hnědošedou hlinitou vrstvou se ve čtv. 8/9 nacházela žlutá písčité vrstva s maltou a kameny a pod ní v hloubce 30-40 cm ležela další požárová vrstva. Výzkum tohoto požárového horizontu je nutno provést plošně, a proto v něm bude pokračováno až ve výzkumné sezóně 1985.

Ve čtv. 9-11/10 a 9-10/11 byla provedena hrubá skryvka povrchových suťových vrstev, které dosahovaly ve čtv. 9/10; 9/11 mocnosti 140-180 cm a ve východní části ve čtv. 11/10 20-30 cm. Pod suťovou vrstvou se objevila mohutná kamenná destrukce zánikového horizontu, která ležela ve čtv. 9-10/10 a 9-10/11 na šedohnědé hlinité vrstvě s množstvím nálezu keramiky, železných předmětů, zvířecích kostí a dalších artefaktů. V západní části čtv. 9/11 do něj zasahovala rampa vstupu do horního hradu, vystavěná z větších kamenů a navazující svojí zadní částí na skalnatý svah spadající zde k východu. Zdivo rampy bylo dochováno do výše 120 cm, šířka zdiva byla 70-120 cm a zachovaná délka ve směru S-J 300 cm.

Na východní straně nádvoří pokračoval výzkum posledních dvou příhradebních komor G, F /čtv. 12-13/9; 12-13/10/. V komoře F byl sledován stavební vývoj a posloupnost zdiva připojeného spárou na příčku E/F. Postupně zde byly vybírány hnědožluté hlinitopísčité a žluté písčité vyrovnávkové vrstvy, a pod nimi žlutá písčité vrstva s maltou. Nasedaly na starší zdivo, na němž po jílovité úpravě byla částečně vybudována vnitřní zeď komory F. V jižní části komory byla odkryta jílovitá úprava o mocnosti až 50 cm, která nasedala na zvětralé písčité podloží. V této úpravě byl zapuštěn mělký palisádový žlábek /obj. 107/ vyplněný hnědošedou lehčí hlinitou vrstvou a probíhající směrem S-J. Východní okraj žlabku byl lemován 13 kúlovými jamkami /obj. 108-121/, které tvořily konstrukci plotu proplétaného roštím, tzv. polského jezde. V zbylé severní a střední části komory se nacházel zahloubený objekt č. 102 vyplněný výše popsanou vyrovnávkovou vrstvou. Nad jeho dnem se zachytilo několik vrstev maltových ker a jižní stěna objektu byla lemována náznaky kamenné plenty. Výzkum tohoto objektu nebyl ještě ukončen a bude v něm pokračováno v sezóně 1985.

Ve vedlejší severněji situované komoře G /čtv. 12/10; 13/10/ byla taktéž vybrána hnědožlutá hlinitopísčité vyrovnávková vrstva o mocnosti až 65 cm, pod níž se nacházela až 40 cm mocná hnědá hlinitopísčité vrstva s kameny nasedající na žlutou písčitou vrstvu se suti a maltou. Na její úrovni byl výzkum zastaven. Ve čtv. 13/10 se nám podařilo zachytit vnitřní líc základu hlavní hradební zdi, jež vybočoval z přímé linie k západu. Vnější líc byl v této části poškozen. Dále se podařilo vyšetřit vztah hlavní hradební zdi k věži dolního hradu, s níž byla svázána.

V sezóně 1984 pokračoval v omezeném rozsahu i výzkum dolního paláce, kde bylo dokončeno vyklizení prostoru B na rostlý terén - skalnaté podloží. Hlavní výzkumné práce se soustředily do prostoru horního hradu. Bylo zkoumáno předbraní /čtv. 8/11/ před věží, kterou patrně probíhal vstup do nádvoří horního hradu /čtv. 7/11/. Svah zde spadá k východu a končí zdí rampy vstupu vybíhající do čtv. 9/11. Po odstranění drnové vrstvy se ve čtverci na svahu objevila při vnější východní stěně věže vrstva s hnědožlutou hlinitojílovitou vrstvou s uhlíky obsahující množství keramiky, cihel a zlomky polévaných kachlů malého formátu. Ve východní části čtverce na vlastním svahu spadajícím k východu a ukončeném zbytky nástupní rampy se nacházela hnědá hlinitá vrstva. Po jejím odstranění /mocnost asi 20 cm/ byl čtverec začištěn na skalnaté podloží, na němž se nacházely útržky základů zdiva a stopy i přílepy malty na skále - zbytky rampy vstupu do horního hradu. Byly zde zachyceny i tři zahloubené objekty /obj. 90, 91, 123/. Mezi čtv. 7/10 a 8/10 byl zlikvidován hlavní profil a začištěny zbytky ohradní zdi horního hradu. Byla zde též sledována vnitřní základová spára této hlavní hradební zdi a studován její vztah k věži brány, s jejíž vnější východní stěnou byla svázána, kdežto vnitřní západní stěna věže byla přistavěna dodatečně. V rohu vytvořeném zdi a věží na rozhraní čtv. 7/10 a 7/11 se nacházel zahloubený obj. č. 93, související snad se základovou spárou hradby a věže. Mělký zahloubený objekt /obj. č. 94/ byl prozkoumán ve čtv. 7/11 mezi věží brány /při

jejím západním okraji/ a starší hradební zdi zasahující do západní části čtverce.

Složitým stavebním vývojem prošlo okolí hlavní hranolové věže horního hradu. Odkryvy ve čtv. 6/10 a 6/11 zachytily zděnou příčku o šířce 80 cm přizděnou na spáru k věži a směřující východním směrem na jihozápadní nároží věže brány. Od věže však probíhala další zeď vysunutá však z výše popisované linie směrem k jihu a lomící se v místě styku se zdí probíhající západním směrem od věže pravouhle k jihu. Můžeme předpokládat, že tato zeď byla starší a vymezovala prostor v jihovýchodním rohu horního hradu mezi věží brány, pravouhlym zalomením ohradní zdi k západu a věží horního hradu. Teprve dodatečně došlo k přezdění volného prostoru mezi tímto místem v jihovýchodním rohu horního hradu a vlastní věží. Výše popisovaný prostor přílehlý k věži horního hradu jsme označili jako prostor A. Po skrývce sutové vrstvy zde byla zachycena požárová vrstva obsahující keramiku a mimo jiné i zuhelnatělý hrací kámen z ořechového dřeva.

V uličce mezi věží a průběhem ohradní zdi na jihu byla zachycena starší ohradní zeď horního hradu, do níž byla zakomponována i věž. Tato zeď probíhala čtv. 5/9; 5/10; 6/10. V posledním ze jmenovaných čtvrců byla porušena, ale lze předpokládat, že vytvářela oblouk a navazovala na další pozůstatky zdiva podobného charakteru, které můžeme na základě stratigrafických poznatků označit za starší, a jež se nám podařilo zachytit ve čtv. 7/11 /jeho západní okraj/ a na rozhraní čtv. 6/12 a 7/12. Ve čtv. 6/11 nebyly kromě zdiva v jižní části čtverce zachyceny žádné výraznější stavební pozůstatky. Pouze u severovýchodního nároží věže se nacházely dvě do skály vytesané větší jámy či zahloubeniny /obj. č. 86, 98/, které snad souvisely s dalšími kúlovými jamkami /obj. č. 87, 88, 89/ ve čtv. 5/11 a tvořily součást konstrukce vstupu do 1. patra věže.

Ve čtv. 5/11 byly kromě těchto kúlových jamek zachyceny po odstranění hnědých hlinitých vrstev na skalnaté podloží zbytky zahloubeného útvaru, jenž zasahoval i do sousedních čtvrců 4/11; 4/12; 5/12 /obj. 92/. Byl zahlouben až 60 cm do skalnatého podloží, vyplněn hnědou hlinitou vrstvou a žlutohnědou hlinito-písčitou vrstvou. Vzhledem k tomu, že objekt zasahoval i do sousedních čtvrců, byl prozkoumán pouze asi ze dvou třetin ve čtv. 4/11; 5/11 a 5/12. Předběžně jej lze označit za polozemnicí se vstupem od jihozápadu. Zásyp obsahoval keramiku datovatelnou do 13. století, ve svrchní vrstvě nad objektem byla nalezena větší část olověného pečetiidla. Ve čtv. 5/12 se podařilo zachytit zbytky dalšího, asi 30 cm zahloubeného objektu /obj. č. 105/ vyplněného hnědou lehčí hlínou a kameny. Jednalo se patrně o zbytky půdorysu další polozemnice. Pozoruhodné je, že orientace hlavní osy tohoto objektu byla shodná s těsně vedle se nacházející polozemnicí obj. č. 92, tj. SV-JZ. Do čtverce částečně zasahovaly i další dva zahloubené objekty č. 95 a 106.

Na nádvoří horního hradu byly částečně skryty a prozkoumány ještě dva další čtverce. Plocha čtv. 4/11 byla skryta na skalnaté podloží, v němž se v severovýchodní části rýsovala část obj. č. 92 zasahující sem ze čtv. 5/11 a v jihozápadní části čtverce další větší zahloubený objekt vyplněný hnědou hlinitou vrstvou se stopami malty a prejz na povrchu s kamennou destrukcí. Část severního okraje tohoto objektu byla patrně ohraničena kamennou plentou, jejíž část se podařilo zachytit v severovýchodním rohu objektu. Objekt zasahoval i do sousedních čtvrců 3/10; 4/10 a 3/11 a jeho výzkum bude ukončen v sezóně 1985. Ve čtv. 4/12 byla provedena pouze skrývka horní drnové a hnědé hlinité vrstvy.

Výzkum hradu Rokštejna v roce 1984 na jedné straně upřesnil řadu poznatků a hypotéz získaných během předchozích výzkumných sezón a na druhé straně odkryvy v prostoru horního hradu ukázaly, jak složitým stavebním vývojem tento objekt během jednoho a půl století své existence prošel a kolik problémů se stavebním vývojem hradu spojených musí výzkum ještě řešit.

Vierte Saison der archäologischen Grabung der Burg Rokštejn, Katastralgebiet Brtnice, im Jahre 1984 /Bez. Jihlava/. In der Saison 1984 konzentrierte sich die Grabung auf die Lösung der komplizierten stratigraphischen Situation im nordwestlichen Teil des unteren Burghofes beim unteren Palast und weiter im mittleren Teil des unteren Hofes, zwischen der Eintrittsrampe in die obere Burg und dem Turm der unteren Burg. Hier hat man eine Abdeckung von insgesamt 5 Quadraten /9-11/10; 9-10/11/ vorgenommen, wo bis zum Wüstungshorizont die Schuttschichten beseitigt worden waren. Ferner setzte die Grabung in den Kammern am Wall F und G /Quadrate 12-13/9; 12-13/10/ fort, die zu der Hauptwallmauer im östlichen Teil der Burg angebaut waren. Kleinere Arbeiten verliefen im Räume B des unteren Palastes, der bis zum gewachsenen Felsenterrain gereinigt wurde. Die Hauptausgrabungsarbeiten konzentrierten sich auf den Raum des Hofes der unteren Burg /Quadrate 4-6/11; 6/10; 4-7/12/ und auf den Vortorraum der oberen Burg /Quadrat 8/11/. Die gesamte Zahl der Objekte, d.h. Pfostengruben und grössere eingetiefte, resp. in den Felsen eingehauene sowie weitere besondere Baugebilde, erreichte die Ziffer 123. Das bedeutet, dass im Jahre 1984 achtunddreissig neue Objekte untersucht wurden, was ungefähr ein Drittel aller bisher festgestellten Objekte ist.

EINE KLEINE MITTELALTERLICHE FORTIFIKATION IN HODSLAVICE /Bez. Nový Jičín/

Jiří Pavelčík, AÚ ČSAV Brno

Mitglieder der Expositur des AI ČSAV Brno in Opava vermessen im Mai 1984 eine kleine mittelalterliche Fortifikation, die sich unweit der südlichen Verbauung der Gemeinde befindet. Der aufgeschüttete Hausberg im Ausmasse von 14 x 14 m steht oberhalb des Zusammenflusses von zwei Bächen westlich von der Strasse II, Klasse Valašské Meziříčí - Nový Jičín. Den Scheitel des Hausberges bildet ein unregelmässiger Kreis.

Der Graben und Wall, die Motte umspannend, sind ziemlich durch Ackerung beschädigt und nur schwach auf der Ostseite sichtbar. Die Konfiguration des Terrains zeigt deutlich, dass der Hausberg nicht von einem Teich umgeben sein konnte, wie V. Nekuda und J. Unger anführen¹.

Anmerkung :

1 V. Nekuda - J. Unger, Hradý a tvrže na Moravě, Brno 1981, 125.

SYSTEMATICKÝ VÝZKUM DÓMSKÉHO NÁVRŠÍ V OLOMOUCI - 9. ETAPA /okr. Olomouc/

Vít Dohnal, Krajské vlastivědné muzeum Olomouc

Terénní práce začaly v této sezóně už v polovině dubna. Nejdříve se pracovalo v jižní chodbě gotického ambitu, kde bylo třeba zjistit, zda náhrobní kámen kanovníka Sandera, datovaný do r. 1399¹ je v původní poloze, což bylo nutné ověřit kvůli stanovení podlahové úrovně pro novou dlažbu v památkovém areálu. Od července do poloviny září jsme se dále zaměřili na universitní pozemek, zkoumaný od r. 1982², kde bylo nutné v této sezóně výzkum dokončit. Šlo především o to, sledovat půdorys větší kamenné stavby, jejíž jižní obvodovou zeď se podařilo zachytit ve východní části zahrady před budovou, v níž je umístěna kotelna. Díky pochopení ze strany rektorátu jsme mohli odkryt provést i uvnitř budovy s tím, že práce budou završeny, aby nebyl ohrožen provoz kotelny.

Co se první otázky týká, zjistili jsme, že pod náhrobníkem se v hloubce 110 cm skutečně nachází nepoškozený hrob s dobře zachovanou kostrou muže, zemřelého ve věku mezi 50 a 60 lety³. Kostra ležela ve dle kostelní zdi v natažené poloze na zádech, s hlavou na západ a s rukama položenýma na prsou. Na pánevních kostech se po každé straně křížové kosti našel jeden větší bronzový kroužek a malá kroužková bronzová přezka ležela zhruba uprostřed. Kromě těchto součástek opasku se našel zbytek jemné tkaniny a řada železných hřebů a svorek z rakve. Hrob byl překryt množstvím dlouhých lidských kostí, pečlivě seskládaných do asi 50 cm vysoké hraničky, spočívajících na střední části kostry. Ze situace bylo zřejmé, že vlastní hrob sice nebyl porušen, ale náhrobní kámen, o jehož niveletu především šlo, už nemůže být v původním uložení, protože jinak by nebylo možno naskládat pod něj zmíněné dlouhé kosti. Lze se domnívat, že k manipulaci s náhrobníkem došlo při pokládání mramorové podlahy, která nyní bude vyměněna za podlahu z pálených hlíněných dlaždic, imitujících dlažbu, kterou se nám podařilo zachytit na jednom místě při výzkumu východní chodby gotického ambitu v r. 1980⁴. Svým východním koncem zachytila zjišťovací sonda kamenné zdivo, které začínalo těsně pod mramorovou dlažbou a bylo přiloženo k severní zdi kostela. Pro objasnění tohoto neočekávaného nálezu jsme sondu zvětšili tak, že zabírala celou šířku ambitu a v západovýchodním směru sahala od druhého ke třetímu opěrnému pilíři kostelní budovy /počítáno od Z/. Na zvětšené ploše jsme zachytili kromě hrobu pod náhrobním kamenem dalších 12 středověkých hrobů, které byly uloženy v už stojícím gotickém ambitu, jak tomu odpovídá jejich poloha přímo na zbytku zdiva ambitu románského, na jehož místě byl postaven ambit gotický. Podle ozdobných tkanin a brokátů, jejichž pozůstatky se v několika hrobech objevily, šlo patrně o pohřby významných osob. Nejdůležitější byl blok kamenného základového zdiva, který se nyní už podařilo obnažit celý. Ukázalo se, že je to zbytek pilíře zhruba čtvercového půdorysu, který není součástí kostelní stavby, ale byl k severní zdi kostela, vysvěceného r. 1131, teprve dodatečně přistěven. Vyplyvá to ze svislé spáry, která zřetelně od sebe obojí zdivo odděluje. Objevený pilíř musel být postaven před stavbou lichoběžníkových pilířů, ze všech stran obklopujících katedrálu, protože dochovaný zbytek pilíře čtvercového půdorysu je překryt těsně pod mramorovou dlažbou kameny, vyčnívajícími ze sousedního pilíře lichoběžníkového půdorysu. Lichoběžníkové pilíře se obecně spojují s raněgotickou přestavbou kostela po požáru v r. 1265, z čehož by plynulo, že objevený pilíř čtvercového půdorysu je starší. Nabízí se však jiné řešení. Původně totiž, dokud jsme věděli pouze o pilíři ve východní části zkoumané plochy, se zdálo, že jde pouze o jakousi jednorázovou opravu poškozené kostelní zdi. Na závěr výzkumu jsme však zjistili, že stejný pilíř čtvercového půdorysu se nachází i v západní části sondy, a že je k nerozeznání skryt pod hmotou mohutného dvojpilíře z poslední regotisující přestavby kostela na konci minulého století. Existenci tohoto druhého pilíře čtvercového půdorysu jsme zjistili jak na západním profilu novogotického pilíře, tak i na jeho severní straně po vybourání části předzákladu novogotického pilíře, jehož zdivem je zakryta severní líc starého pilíře čtvercového. Také v nadzemní části kostelní zdi, která byla zbavena novodobých omítek, se dají odlišit úseky, kde je zdivo originální - v prostoru mezi čtvercovými pilíři - a místa, která zřetelně nejsou původní, i když kvádříky jsou kladeny do řad. Tato místa s imitovanou strukturou jsou právě nad základy obou čtvercových pilířů. Je z toho zřejmé, že severní zeď kostela byla buďto při stavbě čtvercových pilířů, anebo při odstraňování jejich nadzemních částí poškozena a poškozená místa byla vyspravena. Ze situace zároveň vyplývá, že nešlo o opravu kostelní zdi, ale že čtvercové pilíře měly zajišťovat stabilitu kostelní zdi podobně, jako při gotické přestavbě kostela po požáru v r. 1265 byla stabilita obvodových zdí zajištěna pilíři lichoběžníkového půdorysu. Bude úkolem dalšího výzkumu zjištit, zda šlo pouze o dva zjištěné pilíře, anebo pravděpodobněji zda zde bylo pilířů čtvercového půdorysu víc a samozřejmě pokusit se zároveň o datování této úpravy, která se sice týkala domu, ale také úzce souvisela s proměnami sousedního románského paláce⁵.

Na universitní parcele jsme v prostoru kotelny sledovali mladohradištní val, jehož vnitřní část s plentou se podařilo zachytit v předešlé sezóně. Ukázalo se, že také vnější stranu sypaného hlimitopísčitého va-

lu chránila kamenná plenta z břidlicových kamenů střední velikosti, spojovaných jřlovitým pojivem bez vápna. Ze zídky umístěné na okraji vrcholové plošiny se dochovala pouze její spodní část; ostatek se rozpadl a kamenná destrukce zůstala ležet na dosti prudkém někdejší svahu. Podobně jako v minulém roce u vnitřní plenty, i letos jsme pozorovali, že mělce založená zídka nestála na rostlém terénu, ale na tmavé kulturní vrstvě. Val tedy nebyl postaven hned při založení mladohradištního sídliště, ale až po uplynutí určité doby. Pro datování se podařilo získat pouze několik málo střepů, které se dají jen rámcově zařadit do mladší doby hradištní a ležely mezi kameny stojícího zbytku vnější plenty. Bázi valu tvořila asi třiceticentimetrová vrstva žlutého jílu, pod níž byla hlína, která svou barvou i strukturou odpovídala mladohradištní vrstvě, ale právě ve zkoumaném řezu se žádný slovanský materiál neobjevil. Teprve hlouběji se začínala nalézat pravěká keramika. Celková šířka valu, od líce vnější plenty k líci plenty na vnitřní straně, byla 5 m.

Druhým objektem, který jsme pod kotelnou zkoumali, byla kamenná stavba, jejíž jižní obvodová zed a JV nároží přesahovalo půdorys stojící budovy, takže jsme ho zachytili už v předešlé sezoně při odkryvu východní části univerzitní zahrady. Na JV nároží navázalo obloukovitě stočené základené zdívko, které tvořilo východní uzávěr stavby. V horních partiích, blíže k povrchu, bylo zdívko poněkud nepravidelného obrysu, ale hlouběji bylo zcela pravidelné, obloukovitě stočené, asi 160 cm silné. Lomový kámen je bohatě zalévaný nepřliš kvalitní, drolivou bělošedou maltou. Odkryto bylo i SV nároží stavby, které podobně jako vloni JV nároží nezapadalo do obrysově linie. Obě nároží zřetelně přesahují obrys budovy, jako by byla k základům dodatečně napojena. Rovněž kvalita zdíva v nárožích byla jiná než v obvodovém zdívu. Malta byla mnohem pevnější a lišila se na první pohled i světlejší barvou. Také kámen použitý v obvodových zdech byl pouze místního původu, zatímco kamení v nárožích bylo petrograficky různorodější a vyskytly se i úlomky cihel, kdežto obvodové zdívko bylo čistě kamenné. Rozdíl byl dále i v hloubce základené spáry, která se v případě obloukového závěru pohybovala kolem 350 cm, kdežto SV nároží bylo založeno o 25 cm hlouběji. Jak hluboko bylo založeno JV nároží, jsme v r. 1983 z časových důvodů nezjišťovali. Uvedená pozorování svědčí o tom, že zdívko v nárožích bylo dodatečně zesilováno. Tomu odpovídá ještě další fakt. Po provedení dokumentace jsme záměrně z povrchu SV nároží odlámali nejhořejší vrstvu kamenů, při čemž se k našemu překvapení uvnitř kompaktního zdíva objevila řada kapsovitých dutinek, vyplněných hnědou sypkou hlinou a probíhajícími v jakési nepravidelné linii zhruba středem nárožního bloku ve směru od JV k SZ. Hledali jsme vysvětlení a zdá se, že není jiná možnost, než že zdívko nároží není co do vzniku jednotné, ale že musíme počítat se dvěma stavebními fázemi, případně s dodatečným přizděním určitého objemu zdíva. Postup si lze představit asi tak, že zdívko starší fáze nebylo na povrchu dokonale očištěno, a hlína, která na obvodu zůstala, se při zesilování nároží dostala dovnitř zdíva a tvoří nyní výplň dutinek.

Z výzkumu v posledních dvou letech je zřejmé, že na severním okraji domského návrší stávala 7,5 m široká a víc než 11 m dlouhá budova. Vzdálenost mezi románskou válcovou věží a budovou je 3 m. Přesná západovýchodní orientace objektu i okolnost, že na východní straně je stavba obloukovitě uzavřena vede k předpokladu, že nešlo o světskou budovu, ale o stavbu sakrální, se zřetelnými náznaky určitých druhotných úprav. Základy jsou zapuštěny do mladohradištního valu, který podle zkušeností z nedalekého Rajskeho dvora na severní straně domu⁶ pravděpodobně zanikl někdy kolem poloviny 11. století⁷. To je zároveň nejspodnější možná hranice pro datování objevené stavby. Horní hranici se nepodařilo při výzkumu zjistit. Je možno pouze poznamenat, že podle poměrně hojných nálezů zlomků kamnových kachlů, z nichž nejmladší odpovídají 18. století⁸, nalézáných nad jižní obvodovou zdí, objevená budova už nemohla tehdy existovat.

Zahrada býv. kapitulního děkanství, příp. východní křídlo děkanství, pod níž se stavba nachází, upoutávalo pozornost badatelů v souvislosti s otázkou zmizelé kaple sv. Maří Magdaleny. Kaple se poprvé uvádí v r. 1267, kdy si v jejím sousedství směl postavit děkan Bartoloměj dům⁹. Z dalších zpráv je zřejmé, že v r. 1541 kaple ještě stála¹⁰, ale v r. 1653 byla už natolik schátralá, že se začalo s její opravou. Obnova nebyla pro úmrtí mecenáše dokončena a zůstalo jen při základech¹¹. V r. 1749, patrně v souvislosti se stavbou východního křídla kapitulního děkanství, budovaného v letech 1748-1752¹², dal podle vyprávění M. Ulmana tehdejší děkan strhnout na zahradě kus jakési staré zdi, o níž se vyprávělo, že je to cyrilometodějská kázatelná. Zároveň děkan nechal trhat i základené zdívko v okolí, domnívaje se, že najde základní kámen. Tak se přišlo na to, že v těch místech stávala kaple či kostelík, který Ulmann v duchu soudobých názorů považoval buďto za kapli markomanské královny Frídegild nebo za kostel cyrilometodějského původu a poznamenal, že k nálezu došlo nedaleko od kaple sv. Barbory¹³. Této topografické poznámky si všimnul V. Richter, který usoudil, že by mohlo jít o kapli sv. Maří Magdaleny, i když připouští, že tato kaple se mohla nacházet na jiném místě, dále k jihozápadu, v okolí nynější sochy sv. Jana Nepomuckého¹⁴.

Podle umístění v terénu je velmi pravděpodobné, že objekt v prostoru kotelny je totožný s půdorysem, zjištěným v polovině 18. století. Nasvědčují tomu zmíněné kamnové kachle, jejichž přítomnost se dá vysvětlit tím, že se v těchto místech tehdy kopal. Ztotožnění s kaplí sv. Maří Magdaleny však není jednoznačné. Především je nutno uvážit, že jde o pozemek v bezprostřední blízkosti románské válcové věže, kterou spolu s purkrabským domem získala kapitula koupí teprve v r. 1535¹⁵. Až do té doby bylo v okolí věže purkrabství, o němž nejstarší zmínky se objevují v listinách ze 14. století¹⁴. Je proto možné interpretovat objevenou budovu dvojitým způsobem. Jednak jako dosud neznámou svatyni, která zde byla postavena po zániku mladohradištního valu s plentami a okolí bylo upraveno navážkami, do nichž se potom pochovávalo, jak je vidět z hrobů, zjištěných severně od domu v letech 1974-1975, případně i z dalších hrobů objevených v posledních výzkumných etapách v nynější univerzitní zahradě i na zadlážděném prostranství před domem, nebo jako kapli sv. Maří Magdaleny, známou ze zmínek v písemných pramenech. Otázka vztahu objevené sakrální stavby k purkrabství zůstává otevřená, neboť při výzkumu v r. 1984 se nepodařilo zjistit žádné stavební pozůstatky,

keré by signalisovaly blízkost budov purkrabství. Určité objasnění by snad mohl přinést revizní výzkum v místě výzkumu, provedeného pražským archeologickým ústavem v letech 1948-1949, kde bylo objeveno pod stojícím východním křídlem nynějších univerzitních budov - prakticky jen několik metrů západně od objevené stavby - několik zdí, jejichž původ nebyl tehdy objasněn¹⁷.

Poznámky:

- 1 M. Zemek, Náhrobky v metropolitním kostele sv. Václava v Olomouci, Rodokmen, Praha 1948, 6.
- 2 V. Dohnal, Systematický výzkum dómského návrší v Olomouci - 8. etapa, PV 1983, Brno 1986.
- 3 M. Stloukal, Antropologický posudek o kostrách z jižní chodby gotického ambitu na dómském návrší v Olomouci, strojepis přiložený k náleзовé zprávě.
- 4 V. Dohnal, Systematický výzkum dómského návrší v Olomouci - 5. etapa, PV 1980, Brno 1982, 37.
- 5 týž, K otázce funkční interpretace románského paláce v Olomouci, Urbes medii aevi, investigationes archaeologicae, Praha 1984, obr. 1.
- 6 týž, Mladohradištní pohřebiště na Olomoucku, AR 33, 1981, 258-267.
- 7 týž, Počátky hradu v Olomouci a jeho nejstarší zděná architektura, Archaeologia historica 10, 1985, 273-280.
- 8 posudek Dr. J. Richterové z Muzea hlavního města Prahy.
- 9 CDM III, str. 391, č. 388 - k tomu srv. J. Šebánek - S. Dušková, Kritický komentář k moravskému diplomatáři, Praha 1952, 347-348.
- 10 K. Kráčmer, Dějiny metropolitního chrámu sv. Václava v Olomouci, Olomouc 1887, 67.
- 11 N. Neumann, Paběrky z kapitolního archivu olomouckého, Hlídka 56, 1939, 167.
- 12 S. Kašpárková, Stavebně-historický průzkum budov býv. kapitolního děkanství. Olomouc 1979. Nepubl. strojepis uložený v KVMO, 28-31.
- 13 M. Ulmann, Alt-Mähren I, Olomouc 1762, 288-289.
- 14 V. Richter, Raněstředověká Olomouc, Praha - Brno 1959, 61-62, 82-84.
- 15 V. Nešpor, Dějiny města Olomouce, Brno 1936, 103.
- 16 týž, op. c. 25.
- 17 V. Novotný, K otázce osídlení olomouckého kopce a kláštera-Hradiska ve střední a pozdní době hradištní, PA 55, 1964, 407-408, obr. 12-13.

Systematische Erforschung der Domanhöhe in Olomouc - 9. Etappe / Bez. Olomouc/. In der 9. Etappe der Domgrabung stiess man im Südgang des gotischen Kreuzganges auf mittelalterliche Gräber, die in einigen Schichten übereinander gelegt waren, von denen einige Brokatüberreste enthielten. Auch wurde ein Männergrab untersucht, verstorben zwischen 50-60 Jahren, zu dem ein Grabstein mit einer Inschrift und mit dem Datum des Sterbejahres 1399 gehört. Bei der Nordmauer des Domes /im Jahre 1131 eingeweiht/ stellte man Reste von zwei Pfeilern von ungefähr viereckigem Grundriss fest, die zum Fundament der romanischen Katedrale beigelegt waren. Die oberirdischen Teile der Pfeiler blieben nicht erhalten, aber in dem Gemäuer der Kirchenwand ist deutlich eine Störung sekundär mit der Imitation eines romanischen Quadergemäuers ausgefüllt. Die viereckigen Pfeiler befinden sich neben Pfeilern von trapezförmigem Grundriss und aus der Situation geht hervor, dass die viereckigen Pfeiler älter sind. Pfeiler mit trapezförmigem Grundriss sind rund um den gesamten Umfang der Katedrale erhalten und hängen mit dem frühgotischen Umbau der Kirche unter Bischof Bruno von Schaumburg, nach der Feuerbrunst im Jahre 1265 zusammen. Durch die Feststellung der viereckigen Pfeiler, von denen man bisher nichts wusste, erhebt sich die Datierungsfrage eines kunsthistorisch bisher unbelegten Kirchenumbaus, der in den Zeitraum vor den erwähnten Kirchenbrand gehört.

Im Raume des ehemaligen Domkapiteldekanats, nordwestlich von dem Dom, hat man einen 5 m breiten erdig-steinigen Wall erfasst, auf der Aussen- und Innenseite mit einer Blende versehen, die aus flachen Schiefersteinen verbunden mit Mergelverband zusammengesetzt war. Der Wall gehörte zu einer jungburgwallzeitlichen Siedlung, die durch eine mächtige Kulturschicht belegt ist, die auf der ganzen Fläche der Domanhöhe erscheint. Die Befestigung wurde nicht sofort bei der Entstehung der Siedlung erbaut, aber wie aus der Stratigraphie hervorging, erst in einer späteren Phase, irgendwann um die Wende des 10./11. Jahrhunderts.

An der gleichen Stelle wurde die Untersuchung der Fundamente einer Gebäudewüstung beendet, auf dessen südliche Umfangsmauer man schon im Jahre 1983 stiess. Auch wenn es nicht möglich war den gesamten Grundriss abzudecken, weil den Bau das bestehende Gebäude des ehemaligen Domkapiteldekanats überdeckt, zur Zeit von der Olmoucer Universität verwaltet, ist ersichtlich, dass es sich um einen genau orientierten länglichen Sakralbaue mit bogenförmigem Abschluss auf der Ostseite handelte. Mit Rücksicht zur Anbringung im Terrain, westlich von dem zylinderförmigen romanischen Turm, der im Barock zur Kapelle der Hl. Barbara hergerichtet wurde, und im Hinblick zu den schriftlichen Quellen, bestehen zwei Interpretationsmöglichkeiten: Entweder handelt es sich um eine bisher unbekannte Kapelle oder kleine Kirche, die früher wüstete, als an diesen Stellen eine Burggrafschaft errichtet wurde, erstmals im 14. Jahrhundert erwähnt, oder aber handelte es sich wahrscheinlicher um die verschwundene Kapelle der Hl. Maria Magdalena. Diese Kapelle wird zum ersten Male im Jahre 1267 angeführt und aus der Mitte des 17. Jahrhunderts gibt es Berichte, dass man versuchte die baufällige Kapelle instandzusetzen.

ROSTLINNÉ ZBYTKY Z ARCHEOLOGICKÉHO VÝZKUMU DÓMSKÉHO NÁVRŠÍ V OLOMOUCI
/ZA LÉTA 1974, 1975, 1981 - 1983/ /okr. Olomouc/

Emanuel Opravil, AÚ ČSAV Brno

Při mnohaletém výzkumu v areálu olomouckého domu sv. Václava získal vedoucí archeologického oddělení KVM v Olomouci dr. V. Dohnal, CSc., též značné množství zbytků rostlinného původu. Větší část to - hoto archeobotanického materiálu tvoří zbytky dřeva, menší část zaujímají nálezy semen a plodů, v příměsi se vyskytly lodyžky mechorostů. Podle sdělení dr. V. Dohnala pochází většina materiálu z 10. - 11. století, především z vrstev v prostoru Rajského dvora, univeřitní zahrady a z míst jihozápadně od kaple sv. Anny; níže jsou tyto nálezy souhrnně označovány jako vrstva. Stejněho stáří je i část nálezů z výplně příkopu, v některých případech však nelze vyloučit kontaminaci mladším materiálem při jeho zarovnávání ve 12. až 14. století. Značné množství větví, především částí keřů bezu černého, naznačuje, že alespoň některé úseky příkopu byly jednorázově zasypany i s vegetací na jeho svazích. Na dně byla stojatá voda, jak dokazují schránky plovatek /podle sdělení dr. V. Dohnala/.

Mechorosty

Neckera crispa, sourubka kadeřavá: několik rostlinek bylo nalezeno ve vzorku 34 a velké shluky byly ve vzorcích 29 a 50 /det. dr. J. Duda/. Mechové shluky pocházejí asi ze zbytků těsnění, které se i s jiným materiálem dostaly do výplně příkopu. Tento druh se v minulosti sbíral na kmenech stromů a na skalách v nedalekém Nízkém Jeseníku a Oderských vrších, kde se dnes už jen řídce vyskytuje.

Dřevo

Dřevo se vyskytovalo zvláště v příkopu ve velkém množství; k analýze bylo předáno celkem 409 zlomků /části/ nejrůznější velikosti - od drobných třísek, odštěpků a štěpin až po odřezky z fošen a klád. Pro orientaci upřesňují označení různých zbytků dřeva takto: a/ desky - vesměs jde o části desek nejrůznější tloušťky, buď řezané pilou bez ohledu na orientaci letokruhů nebo štípané z kmene v radiálním směru; b/ fornýry /tenké dýhy/ - vzácně se vyskytly plátky fornýrů, patrně zbytky intarsií; c/ dýhy /dužiny/ - různě opracovaná prkénka z bednářských výrobků; d/ šprušle - kolíky opracované na způsob příčky žebříku nebo žebřin apod.; e/ násady /topora/ - zbytky ze silnějších kolíků upravených jako násady k různým druhům nářadí; f/ držadla - nejčastěji ze silnější desky vyříznutá držadla k uchopení bečky, truhly apod.; g/ odštěpky - nepravidelné kousky dřev různé tloušťky, štěpiny vznikající při osekávání, tesání, dlabání apod., vesměs se stopou po pracovním nástroji; h/ třísky - různé nepravidelné štěpinky bez stop po nástrojích, vzniklé lámáním nebo roztržením dřeva apod.; i/ odřezky - různé silné výřezy z desek a trámů, vesměs příčně orientované; j/ větve - zlomky větví keřů i stromů rozmanité délky i tloušťky; k/ zlomky dřeva - amorfní kusy různé velikosti, obvykle z trámů nebo z kulatiny. Dále v textu znamená: ks - kusy, zl - zlomky.

Abies alba, jedle: Vrstva - 2 ks řezané desky \neq 21 mm, 17 zl desek zčásti trouchnivých, 2 zl zuhelnatělé, 26 odštěpků, 2 třísky, 29 zl dřeva, 14 zl z trámů částečně zuhelnatělých, 6 zl uhlíků různého původu. Příkop - 5 kolíků /různě velké zlomky/, z toho 1 ks má Φ 7,0 až 11,5 mm a 1 ks je mírně hranolkovitý Φ 12,5 x 14,0 mm, 1 toporo /rukojeť/ 19,0 - 23,0 x 12,0 mm, 128 odštěpků, 11 třísek, 2 zl větví, 10 zl z trámů /kulatiny/, 3 zl zuhelnatělého dřeva /z nichž bylo jedno před zuhelnatěním silně červotočivé/;

jedlové desky z příkopu -

- 1 ks \neq 2,5 - 3,0 mm, radiálně štípaná,
- 1 ks \neq 3,0 - 3,5 mm, radiálně štípaná,
- 1 ks \neq 7,0 - 8,0 mm, radiálně štípaná,
- 1 ks \neq 7,0 - 8,0 mm, tangenciálně štípaná,
- 2 ks \neq 8,0 mm, řezaná,
- 2 ks \neq 9,0 mm, řezaná,
- 1 ks \neq 12,0 mm, řezaná,
- 1 ks \neq 13,0 - 16,0 mm, řezaná, s otvorem,
- 1 ks \neq 17,0 mm, řezaná,
- 1 ks \neq 18,2 mm, řezaná,
- 2 ks \neq 24,2 mm, řezaná,
- 1 ks \neq 40,0 mm, radiálně štípaná;

jedlové dýhy z příkopu, vesměs radiálně štípané -

- 2 ks \neq 2,0 - 4,0 mm, neúplná dýha,
- 1 ks \neq 3,0 mm, neúplná dýha,
- 1 ks \neq 3,8 mm, velikosti 180,0 x 50,0 mm,
- 1 ks \neq 3,6 mm, velikosti 115,0 x 38,0 mm,
- 1 ks \neq 6,5 mm, 94,0 mm dlouhý, dole 29,0 mm široký, nahoře 62,0 mm široký,
- 1 ks \neq 6,5 mm, 247,0 mm dlouhý, dole 51,0 mm široký, nahoře částečně odlomený,

Acer sp., javor: Vrstva - 1 odštěpek, 1 větvička. Příkop - 1 zl z desky /?/, 3 odštěpky, 23 zl větviček.

Acer campestre, babyka: Vrstva - 2 zl ze silnější větve, 1 ks zuhelnatělého dřeva.

Acer platanoides, javor mléč: Příkop - 3 odštěpky.

Acer cf. pseudoplatanus, javor klen?: Příkop - 1 soustružená miska, mírně deformovaná, cca 70 mm vysoká, vnější průměr rovného dna 6,2 - 6,7 mm, jsou na něm patrně vystouplé dřeňové paprsky; 1 odště -

pek, 2 zl větvi.

Alnus sp., olše: Vrstva - 1 zl uhlíku. Příkop - 1 velká tříška s hřebíkem.

Betula sp., bříza: Vrstva - 6 zl borky, 1 odštěpek. Příkop - 12 zl borky, 7 odštěpků, 3 ks dřeva, 4 zl větviček.

Carpinus betulus, habr: Vrstva - 1 odštěpek. Příkop - 4 zl větvi.

Corylus avellana, líska: Vrstva - 1 odštěpek. Příkop - 5 odštěpků, 9 zl větvi.

Fagus silvatica, buk: Vrstva - 1 zl uhlíku. Příkop - 1 ks desky \neq 7,0 mm, radiálně štípaná; 3 zl prkének \neq 4,5 mm, 5,0 mm a 7,0 mm, všechna tři řezaná; 20 malých odštěpků, 1 velký odštěpek /32 cm dlouhý/, 11 zl větvi.

Fraxinus sp., jasan: Vrstva - 3 odštěpky, 1 zl uhlíku. Příkop - 1 deska \neq 7,0 mm /radiálně štípaná/, 8 odštěpků, 1 zl dřeva s otvorem, 2 třísky, 1 zl větve.

Jehličnan /blíže neurčitelný/: Příkop - roztroušené zlomky borky.

Juglans regia, ořešák: Příkop - 1 zlomek fornýru \neq 0,8 mm.

Juniperus communis, jalovec: Příkop - 1 zl větve.

Larix decidua, modřín: Vrstva - 1 špalík i se zachovanou centrální dřeví.

Listnáč /blíže neurčitelný/: Příkop - 1 zl zkoksovateľého uhlíku, zlomky borky.

Picea excelsa, smrk: Příkop - 1 zl hranolku \emptyset 26,0 x 28,0 mm, 2 odštěpky, 2 třísky.

Pinus silvestris, borovice: Příkop - 1 zl dýhy \neq 2,0 - 4,0 mm, 2 odštěpky, 2 třísky, 1 ks dřeva /suk se zbytky sousedního dřeva z kmene/.

Pomoideae /Malus/Pirus/Crataegus/, typ dřeva jablon/hrušeň/hloh: Příkop - 1 kořen.

Populus sp., topol: Vrstva - 2 zl větvi. Příkop 11 odštěpků, 2 třísky, 7 větviček.

Populus/Salix, topol/vrba: Vrstva - 1 tenká tříška, 1 zl uhlíku.

Quercus sp., dub: Vrstva - 23 odštěpků, 28 zl uhlíků s množstvím drti, 19 zl borky. Příkop - 3 fošny \neq 22,0 - 36,0 mm, 28,0 - 38,0 mm a 35,0 - 45,0 mm, všechny řezané; 1 odřezek z radiálně štípané desky \neq 18,0 mm, dlouhý 280,0 mm a široký 105,0 mm; 2 zl dých \neq 2,0 - 4,0 mm, 107 odštěpků, 4 třísky, 5 zl větvi, 35 odřezků/největší \neq 37,0 - 38,0 mm/ z klád, 11 zl dřeva, velmi hojně zlomky borky.

Salix sp., vrba: Vrstva - 1 odštěpek. Příkop - 5 zl větvi.

Sambucus nigra, bez černý: Příkop - 118 ks různé velikých větvi.

Ulmus carpiniifolia, jilm habrolistý: Vrstva - 2 větší odštěpky.

Ulmus laevis, vaz: Příkop - 1 ks z větší větve.

Ulmus cf. scabra, jilm drsný?: Příkop - 5 odštěpků, 1 zl větve.

Ulmus sp., jilm: Příkop - 2 odštěpky, 3 zl větviček.

Listy

Populus alba, topol bílý: Příkop - 1 listová čepel.

Semena, plody

Armeniaca vulgaris, meruňka: Vrstva - 1 pecka ve vzorku 43 označeném jako čocka popele /ve skutečnosti část povrchové sešlapávané vrstvy se zlomky rozbitých kostí, střepů, uhlíků a pluch/; pecka je v obrysu oválná, s utatou bází a zašpičatělým apexem; povrch pecky je \pm hladký, hřbetní šev je široký a zao-blený, břišní šev je rovněž široký, kýlovitý a hladký, rozměry pecky:

délka	mm	24,7
šířka	mm	10,4
tloušťka	mm	19,0

Avena fatua/sativa, oves hluchý/setý: Vrstva - 4 zuhelnatělé obilky, se silně poškozeným osemením.

Brassicaceae, brukvovitá: Vrstva - 1 zuhelnatělé semeno s poškozeným osemením.

Bromus arvensis/secalinus, svehřep rolní/stoklasa: Vrstva - 1 apikální zlomek zuhelnatělé obilky.

Cannabis sativa, konopě setá: Vrstva - 1 velký zuhelnatělý shluk obsahující 1814 celých nažek, 163 poškozených nažek a 23 ccm drti z oplodí s jemnou popelovitou příměsí. Rozměry 20 nažek a jejich průměr jsou následující:

délka	mm	4,2	4,8	3,4	4,3	3,5	3,5	4,4
šířka	mm	2,9	3,1	2,6	3,0	2,7	2,9	3,7
tloušťka	mm	2,4	2,4	2,2	2,5	2,2	2,6	2,6
délka	mm	4,5	3,9	4,2	3,8	3,9	3,8	4,2
šířka	mm	3,2	3,2	3,5	3,2	3,4	2,9	2,9
tloušťka	mm	2,2	2,2	2,6	2,4	2,6	2,1	2,5
délka	mm	4,4	3,8	3,2	3,6	4,2	4,0	3,98
šířka	mm	3,0	3,1	2,9	3,1	3,1	3,4	3,07
tloušťka	mm	2,6	2,3	2,2	2,4	3,0	2,4	2,42

Corylus avellana, líska: Příkop - 1 zl skořápky.

Echinochloa crus-galli, ježatka kuří noha: Vrstva - 1 zuhelnatělá obilka.

Fallopia convolvulus, svlačecov popínavý: Vrstva - 1 zuhelnatělá nažka.

Geranium dissectum, kakost dvousečný: Vrstva - 1 zuhelnatělé semeno.

cf. Lolium sp., jilek?: Vrstva - 1 korodovaná zuhelnatělá obilka.

Panicum milaceum, proso seté: Vrstva - 3 nezuhelnatělé pluchy ve vzorku 43; shluk zpečených obilek s pluchami ve vzorku 39 o váze 2 g a ve vzorku 23 o váze 18 g.

Prunus domestica ssp. *insititia* var. *juliana*, slíva: Příkop - 2 pecky ve vzorku 1; pecka č. 1. je v obrysu široce oválná a více asymetrická než pecka č. 2., která je široce kopinatá. Rozměry pecek jsou následující:

		1.	2.
délka	mm	10,8	12,8
šířka	mm	7,0	6,7
tloušťka	mm	9,4	8,8

cf. *Secake cereale*, žito seté?: Vrstva - 1 zl zuhelnatělé obilky.

Secale cereale, žito seté: Vrstva - 5 zuhelnatělých obilek bez embrya následujících rozměrů:

délka	mm	7,4
šířka	mm	2,9
tloušťka	mm	2,2

Setaria viridis, bér zelený: Vrstva - 2 zuhelnatělé pluchaté obilky.

Setaria glauca, bér sivý: Vrstva - 10 zuhelnatělých pluchatých obilek.

Triticum aestivocompactum, pšenice obecná shloučená: Vrstva - 3 zuhelnatělé obilky následujících rozměrů:

		1.	2.	3.	φ
délka	mm	4,9	4,9	4,8	4,72
šířka	mm	3,3	3,6	3,4	3,22
tloušťka	mm	2,3	2,8	2,5	2,37

Triticum aestivu, pšenice obecná: Vrstva - 1 zuhelnatělá obilka následujících rozměrů:

délka	mm	4,3
šířka	mm	2,6
tloušťka	mm	1,9

Analýzovaný materiál z dómského areálu nás seznamuje jednak s hlavními druhy použitých dřev, jednak poskytuje informace o některých plodinách a doprovodných druzích plevelů. Nálezy ve vrstvě z 10. - 11. stol. dokazují, že již v této době znali místní dřevozpracující řemeslníci kvality jedlového dřeva; obzvláště velké množství materiálu z příkopu naznačuje, že v té době a zřejmě i později ve středověku bylo jedlové dříví zpracováváno ve velkém množství. Nalezené odštěpky dokazují, podobně jako u ostatních druhů zpracovaných dřev, že pocházejí od takových nástrojů, jakými jsou různé sekery k osekávání dřeva, dláta a v některých případech nelze vyloučit i použití pořizu. Nepodařilo se zjistit hobliny, které by dokazovaly jemnější opracování povrchu hobličky.

Z jedlového dřeva byly zhotovovány trámy, desky a rozmanitá prkénka - dýhy z bednářského zboží. Příčné průřezy fošnami dokazují, že tyto byly především řezány z kmene, jen výjimečně radiálně štípaný; při řezání fošen nebyly nikdy dodrženy absolutně rovnoběžné roviny obou řezných ploch. Tenší prkénka pro bednářské účely byla převážně štípana ze silnějších polínek v radiálním směru, jen výjimečně byly štípany tangenciálně. Obliba jedlového dřeva je pochopitelná, neboť se snadno štípe a opracovává. Tyto nálezy z mladší doby hradištní jasně prokazují, že jedlové dřevo bylo stále více vyhledáváno a využíváno. Známe je již z více míst ze střední doby hradištní na Moravě, kdy toto dřevo bylo preferováno na obložení hrobů resp. na rakve. Původ jedlového dřeva z olomouckých nálezů třeba hledat ve smíšených lesích Nížkého Jeseníku a Oderských vrchů. Tam se zřejmě již v mladší době jedle velmi intenzivně těžila a její dřevo bylo ve stále větším množství vyváženo jak do Olomouce, tak i na jiná místa.

Na druhém místě je co do četnosti použitého dřeva i ve zbytcích dřevního odpadu dub. Jeho dřevo se rovněž velmi dobře štípe, jak též dokazují nálezy radiálně štípaných dýh; kus jedné desky svědčí o tom, že i dubové klády byly podélně rozřezávány na silnější prkna. Zdrojem dubového dřeva byly okolní lužní lesy a doubravy v přilehlé pahorkatině. Na třetím místě je co do množství použitého dřeva včetně množství odpadu buk. Rovněž z jeho kmenů byly řezány a nebo štípany různé silné desky a prkénka. U buku můžeme předpokládat dovoz dřeva z vlhkých západních svahů Nížkého Jeseníku a Oderských vrchů, kde rovněž se - stupoval velmi nízkou do pahorkatiny. Odštěpky, zlomek radiálně štípané desky a další stopy po zpracování byly zjištěny i u jasanového dřeva, jehož původ lze hledat v okolních lužích.

O využívání ostatních druhů dřev máme méně dokladů, dřeva vhodná k soustružení jsou zastoupena nepatrně. Např. javorové dřevo potvrzuje nálezy soustružené misky a malý počet odštěpků. Kromě toho se řídce vyskytovaly též odštěpky a třísky ze dřeva olše, habru, lísky, topolu, vrby a jilmu. Ojedinelé využití jsme zaznamenali též u dalších jehličanů, jak dokazuje nálezy hranolku a štěpiny smrku, zlomek dýhy a odštěpky z borovice a pozoruhodný špalík-odřezek ze silnější větve nebo kmínku modřínu. Toto je zřejmě nejstarší doklad o použití dřeva modřínu v archeologických nálezích u nás. Dobře zachovaná centrální dřeň umožnila jednoznačnou determinaci tohoto druhu. Jeho původ třeba hledat na svazích Nížkého Jeseníku, podobně jako u borovice a smrku.

Materiál z dómského areálu charakterizuje neobvykle velké množství větví některých dřevin, které nemohly být použity ani na košťata ani na rohože, ploty apod. Největší nakupení větví a částí keřů, od letorostů po víceleté rozvětvené silné větve, nalézáme ve výplni příkopu. Absolutně převládá bez černý, pro nějž se nabízí nejschůdnější vysvětlení: jednorázové zasypání keřů a ostatní vegetace na svazích příkopu. Bez černý prozrazuje silný stupeň ruderalizace této vegetace; jeho dusíkové číslo je podle Ellenberga velmi vysoké - 9 / Ellenberg 1974/. Na druhém místě v počtu letorostů a několikaletých větvíček stojí javor, jehož druhové určení podle tenkých větví není jednoznačné - Klen /?/, mlč /?/. Z ostatních dřevin mohl v

přikopu vegetovat habr, jasan, topol, dub, vrba a z jilmů vaz a patrně i jilm drsný; u topolů můžeme spolehlivě určit jeden druh podle listové čepele - topol bílý /linda/.

Mezi plodinami je nejcennější nález plodů konopě seté; vůbec v rámci doby hradištní je to náš nejbohatší nález, neboť více než dvojnásobně převyšuje dosud známý nález z Klobouk u Brna. Konopě je u nás známa z doby hradištní /s. 1./ ještě z Března v Poohří /Tempír 1975/, z Uherského Hradiště /?nažka, Kühn 1980/, časté je v materiálu z Mikulčic /Opravil 1972, 1973, přehledně o konopi vůbec Opravil 1983/; nález plátina byl zaznamenán v Rovince /Jankovský 1962/. Jako plevelná příměs byly zjištěny oves hluchý/setý, sveřep stoklasa/rolní, svačecovec popínavý, kakost dvousečný a bér zelený. Poměrně bohatý je i nález prosa setého, které je u nás rovněž v době hradištní poměrně řídké /cf. Tempír 1966/; v dómském areálu máme i u tohoto druhu jeden z našich nejbohatších nálezů z této doby. V jeho plevelném doprovodu byl zjištěn bér sivý a ježatka kuří noha. Z jiných obilnin byla v malém množství zaznamenána pšenice obecná resp. shloučená a žito seté.

Z ovocných druhů je nejnapadnější ojedinělý nález pecky merunki, u níž sice nelze vyloučit možnost jejího pěstování, spíše však u ní můžeme soudit na import sušeného ovoce. Místního původu jsou pecky slív. zjištěné též v Mikulčicích /Opravil 1973 et in litt./. Nepřímým důkazem pěstování ořešáku je nález tenkého plátku jeho dřeva, mající charakter dýhy z intarsie; nelze však vyloučit dovoz odjinud. Protože pochází ze zásypu příkopu, nemusí být jeho stáří podle ústního sdělení dr. V. Dohnala zcela jednoznačné: mladší doba hradištní, popřípadě i 12. - 14. stol.

Literatura:

- H. Ellenberg, Zeigerwerte der Gefässpflanzen Mitteleuropas, Scripta geobotanica 9, 1974.
J. Jankovský, Rozbor vzorků textilu z nálezu v Rovince okres Bratislava-vidiek, AR 14, 1962, 679-681.
F. Kühn, Getreide und Unkräuter der grossmährischen Fundorte in botanische Hinsicht, Rapports III CIA Save 2, 1980, 231-235.
E. Opravil, Rostliny z velkomoravského hradiště v Mikulčicích, Studie AÚ ČSAV Brno 1/2, 1972, 6-31.
týž, Předběžné výsledky analýzy rostlinných zbytků z výplně říčního koryta z Mikulčic, PV 1972, 1973, 53-55.
týž, Z historie šíření konopě seté /Cannabis sativa L./, AR 35, 1983, 206-213.
Z. Tempír, Nejstarší doklady o počátcích pěstování konopí v Evropě, Len a konopí 3, 1963, 73-80.
týž, Výsledky paleobotanického studia pěstovaných zemědělských rostlin na území ČSSR, Věd. práce Zeměd. muz. 1966, 27-114.
týž, Rostlinné zbytky, in I. Pleinerová, Březno, 1975, 87-92.

Pflanzenreste aus der archäologischen Grabung der Domanhöhe in Olomouc /für die Jahre 1974, 1975, 1981 - 1983/ Bez. Olomouc/. Bei der archäologischen Grabung im Areal der Domanhöhe in Olomouc hat man eine Menge von Resten pflanzlichen Ursprunges gefunden: am meisten verschiedenes bearbeitetes sowie unbearbeitetes Holz, in einem geringeren Ausmass auch Samen und Früchte von Nutzpflanzen mit einer Unkrautbeimischung. Die Holzfundstücke, wie in der Schicht aus dem 10. - 11. Jahrhundert, so auch aus der Ausfüllung des Grabens, wo ausser gleichaltrigem Material auch einige jüngere Überreste aus dem 12. bis 14. Jahrhundert vorkamen, beweisen, dass das meist benützte Weisstannenh Holz war /Balken, Bohlen, Platten, Bretter von Böttcherware, eine Menge von Absplissen u. ä./. An zweiter Stelle war Eichenholz, an dritter Stelle Rotbuchenholz analog verarbeitet. Von gedrechselten Produkten fand man eine Schüssel aus Ahornholz. Ferner kamen Absplisse und Splitter von Erlen-, Weissbuche-, Hasel-, Pappel-, Weiden- und Ulmenholz vor. Aus Fichtenholz stammt ein Prisma, aus Kiefer ein Abspliss und ein Furnier /Daube/, aus Lärche ein kleinerer Ausschnitt aus dem Stamme. Gebirgs- und Bergfussgehölzgattungen stammen von dem naheliegenden Nizký Jeseník/Gebirgszug/ und aus den Oderské vrchy /Anhöhen/. Eine Menge von Zweigen, Schössen und Sträucherteilen besonders von schwarzem Holunder in der Einschüttung des Grabens stammt aus der Vegetation auf seinen Hängen, wahrscheinlich einmalig zugeschüttet; ferner wuchs dort offensichtlich Ahorn, Ulme, Weide, Pappel /Silberpappel - nach dem Fund eines Blattes/.

In der Schicht aus dem 10. - 11. Jahrhundert hat man zwei bedeutende Funde von verkohlten Früchten getan, beide die grössten aus der Burgwallzeit in der ČSSR: verkohlte Anhäufung von Hanf /1814 ganze Schliessfrüchte, 163 beschädigte und 23 ccm Pochmehl/ und verkohlte Anhäufungen spelzeartige Rispenhirsefrüchte /20 g/. Ferner hat man Roggen, Saatweizen und Saat /Zwergweizen und Flug/ Saathafer festgestellt. Unter den nicht verkohlten Kernen waren 2 Kerne der Haferschlehe ähnlich den Funden aus dem grossmährischen Mikulčice und ein Aprikosenkern, bei dem man den einheimischen Ursprung nicht ausschliessen kann, jedoch eher handelt es sich um einen Import von getrocknetem Obst. Häufig waren Überreste vom Moss Nékera crispa aus irgendeiner Dichtung.

Emanuel Opravil, AÚ ČSAV Brno

Rostlinné zbytky ze sondážních akcí na Předhradí

Křížkovského ulice čp. 6 /1977/

10. - 11. stol.: jedle bělokorá /*Abies alba*/ - zl. /zloemek/ nezuhelnatělého dřeva; borovice lesní /*Pinus silvestris*/ - 1 zl. větvičky; jasan ztepilý /*Fraxinus excelsior*/ - 1 zl. větvičky; dub /*Quercus* sp./ - 1 odštěpek dřeva.

12. - 13. stol.: jedle bělokorá /*Abies alba*/ - 1 zl. dřeva.

Křížkovského ulice čp. 12 /záchranný výzkum 1982/

11. - 13. stol.: jasan ztepilý /*Fraxinus excelsior*/ - 1 zl. zuhelnatělého dřeva; dub /*Quercus* sp./ - 2 zl. zuhel. dřeva.

10. stol.: duba /*Quercus* sp./ - vzorky dřeva z kůlu.

Dvůr KVM Olomouc /záchranný výzkum 1982/

11. - 13. stol., zuhelnatělé dřeva: jedle bělokorá /*Abies alba*/ - 1 zl.; dub /*Quercus* sp./ - 19 zl. vesměs ze silnější kulatiny; lípa /*Tilia* sp./ - 1 zl.

Rostlinné zbytky z 9. etapy výzkumu na dómském návrší /1984/

10. - 11. stol.: jedle bělokorá /*Abies alba*/ - 1 zl. zuhel. dřeva; smrk? /cf. *Picea excelsa*/ - 1 vzorek silně ztrouchnivělého dřeva; bříza /*Betula* sp./ - 1 zl. zuhel. dřeva; dub /*Quercus* sp./ - 1 zl. zuhel. dřeva.

12. - 13. stol.: smrk/modřín /*Picea/Larix*/ - 1 zlomek ohořelého dřeva s párovými dvojtečkami na radiálních stěnách tracheid.

12. stol.: smrk/modřín /*Picea/Larix*/ - 1 zl. ohořelého dřeva.

Konec 14. stol.: jedle bělokorá /*Abies alba*/ - silně ztrouchnivělé dřeva z rakve kanovníka *Sandera* zemřelého 1399.

Rostlinné zbytky z 10. etapy výzkumu na dómském návrší /1985/

15. stol.: jedle bělokorá /*Abies alba*/ - 2 vzorky silně ztrouchnivělého dřeva z vrstvy, 4 vz. silně ztrouchnivělého dřeva z hrobu; ve dvou vzorcích z hrobu zlomky dřevěných hoblin $\neq 0,4 - 0,6$ mm; borovice lesní /*Pinus silvestris*/ - 1 vz. silně ztrouchnivělého dřeva z vrstvy.

U všech vzorků dřeva z 10. etapy je nápadný selektivní postup rozkladu dřevní hmoty; u většiny vzorků je silně poškozeno vždy jen jarní dřeva letokruhů a v některých případech se proto zachovaly jen lupenkovité vrstvičky z odolnějšího pozdního dřeva letokruhů. U některých vzorků však postoupil proces rozkladu dřevních elementů natolik, že i z pozdního dřeva se zachovaly jen tenké provazce tvořené skupinami odolnějších tracheid, takže připomínají velmi řídkou tkaninu.

Dodatky k výzkumu na dómském návrší

Výzkum v r. 1981 - 10. stol.: dub /*Quercus* sp./ - 1 vz. nezuhelnatělého dřeva.

Výzkum v r. 1982 /čtverec Hg/ - 10. stol.: jedle bělokorá /*Abies alba*/ - 19 zl. uhlíků v 7 vzorcích a 1 vzorek ztrouchnivělého dřeva; jasan ztepilý /*Fraxinus excelsior*/ - 19 zl. uhlíků v 7 vzorcích; dub /*Quercus* sp., - 21 zl. uhlíků ve 4 vzorcích, topol/vrba /*Populus/Salix*/ - 1 zl.

Závěr. Z olomouckých nálezů vyplývá, že druhové složení dřeva používaného v mladší době hradištní se příliš neodlišuje od materiálu z vrcholného středověku. V údolní nivě Moravy třeba hledat původ dřeva dubu a jasanu, provázené topolem, vrbou a případně i břízou a lípou. Jedlové dřeva se nepochybně dováželo z blízkých Oderských vrchů a z Nízkého Jeseníku. U smrku a patrně i u modřínu možno předpokládat na vhodných místech sestup do inverzních poloh.

Pflanzliche Überreste aus Rettungsaktionen der archäologischen Abteilung des Museums in Olomouc aus der 9. und 10. Grabungsetappe der Domanhöhe in Olomouc /Bez. Olomouc/. Das Holz aus Tastgrabungen und Rettungsgrabungen bestand überwiegend aus Baumaterialresten, aus der Grabung auf der Domanhöhe auch aus Särgen eventuell aus der Grabver-schalung. Zu allen angeführten Zwecken diente vor allem Tannenholz, an zweiter Stelle ist Eichenholz; ferner hat man Holz der Linde, der Esche, der Fichte/Lärche, Pappel/Weide und vermutlich auch der Kiefer, / von dieser ein Astbruchstück gefunden/. Beim Holz aus den Gräbern auf der Domanhöhe kam es zu einem selektiven Zerfall der Holzmasse: fast bei allen abgenommenen Proben fehlt das Frühholz der Jahresringe und das Spätholz blieb in Form von dünnen Schichten erhalten, so dass die gesamte Probe eine blättrige Struktur hat. In einigen Fällen befiel der Zerfall der Holzmasse auch dieses Spätholz, von dem nur Stränge widerstandsfähiger Tracheiden übrig blieben, makroskopisch an ein grobes Gewebe erinnernd. Das Eichen- und Eschenholz stammt aus der Talaue der Morava, wo es die Pappel, Weide, Birke und Linde begleitete; das Tannen- und Fichten- oder Lärchenholz führte man aus dem nahe liegenden Nízký Jeseník-Gebirge oder von den Anhöhen Oderské Vrchy ein.

HROBY V PROSTORU ZANIKLÉHO GOTICKÉHO KOSTELA NA PŘEDHRADÍ V OLOMOUCI

/okr. Olomouc/

Vít Dohnal, Krajské vlastivědné muzeum Olomouc

Při kladení elektrického kabelu v severní části dvora Filosofické fakulty UP na Křížkovského ul. č. 10 byl v létě 1984 zachycen kostrový hrob orientovaný Z-V. Hrob byl už kdysi porušen, takže se zachovala pouze jeho západní část s lebkou a s horní částí trupu, na níž ležela velká, ozdobně vyřezávaná zrna kostěného růžence. Kostra byla 60 cm pod nynějším povrchem. Z polohy je zřejmé, že hrob se nacházel v půdorysu kostela, který zde byl zjištěn při výzkumu pražského archeologického ústavu v letech 1948-49 a byl interpretován jako gotická přestavba prvního olomouckého biskupského kostela sv. Petra¹. Otevřená zůstává otázka datování objeveného hrobu. Za současného stavu sice nelze vyloučit, že by mohlo jít o hrob středověkého původu, který byl uložen pod podlahou zmizelého kostela, ale pravděpodobnější je, že patřil ke hřbitovu, založenému až po zboření kostela v r. 1792.

Podle sdělení pracovníků rektorátu další dva až tři hroby se našly před několika lety při zemních pracích v blízkosti výtahu při západním obvodu dvora, JZ od nynějšího nálezu a mimo půdorys gotického kostela.

Poznámka:

1 K. Reichertová, Přemyslovský hrad a předhradí v Olomouci, AR I, 1949, 60-73.

Gräber im Raume der gotischen Kirchenwüstung auf dem Předhradí /Vorbürg/ in Olomouc /Bez. Olomouc/. Auf dem Olomoucer Předhradí stiess man im Raume der heutigen Křížkovského Gasse auf einige Gräber, deren Datierung, bei dem Mangel an Beigaben, unsicher ist. Sie könnten zu der gotischen Kirche gehören, die hier vor Jahren festgestellt worden war¹, oder aber - und das scheint wahrscheinlicher zu sein - könnte es sich um Bestattungen auf einem erlöschten Friedhof handeln, der an diesen Stellen nach der Niederreissung der angeführten Kirche im Jahre 1792 gegründet wurde.

NOVÉ STŘEDOVĚKÉ NÁLEZY Z OLOMOUCE /okr. Olomouc/

Drahomíra Kaliszová, Krajské vlastivědné muzeum Olomouc

V červnu 1984 prováděla učňovská škola, umístěná v budově bývalého Slovanského gymnasia na Kosinově ulici, výkopy inženýrských sítí v budově i před ní. Při prohlídce výkopů mi dělníci a učni předali nalezené střepy a zvířecí kosti. Výkopy byly zhruba 1,8 m hluboké a jejich stěny tvořila navážka. Střepy z 15. - 16. stol. se nalézaly jen v nejhlubších místech výkopů, kde u dna vystupovala tmavá kulturní vrstva.

V létě 1984 uskutečnila Univerzita Palackého výkopy pro plyn na ulicích Křížkovského a Wurmově. Výkop hluboký 120 cm vedl kolem chodníku při budově bývalé Tereziánské zbrojnice s odbočkou k domu č. 19 na Wurmově ulici, v němž je Státní archiv, pokračoval ke vchodu do domu č. 14 na Křížkovského ulici a kolem chodníku k domu č. 12, v němž sídlí Ústav marxismu-leninismu UP. Do hloubky 65 cm pod povrchem byla navážka, pod ní vrstva šedohnědé hlíny s kamením. Pod prvním a mezi druhým a třetím oknem Zbrojnice směrem od náměstí J.V. Friče vybíhaly 20-25 cm daleko do výkopu dva bloky nepravidelného zdiva z lomového kamene spojovaného maltou. V úrovni navážky bylo zdivo vytrháno, ve vrstvách pokračovalo až do dna výkopů. Bloky základového zdiva byly vzájemně vzdáleny 190 cm. Střepy, které mi předali studenti-brigádníci, patří jednak věteřovské skupině a byly nalezeny zřejmě v druhotné poloze, většina náleží období mladohradištnímu a několik pochází ze 13. až 16. stol.

Neue mittelalterliche Funde aus Olomouc /Bez. Olomouc/. In den Aushuben für Ingenieurnetze in der Kosinova Gasse in Olomouc fand man Scherben aus dem 15. - 16. Jahrhundert.

Aus den Aushuben für die Gasleitung in der Křížkovského und Wurmovs Gasse stammen Věteřov, jungburgwallzeitliche und mittelalterliche Scherben.

STŘEDOVĚKÝ HRÁDEK U PŘÍBRAMI /okr. Brno-venkov/

Josef Unger, AÚ ČSAV Brno

J. Šrámek z Rosic a K. Mejzlík z Tetčic upozornili, že asi 2 km severozápadně od Zastávky u Brna v Mariánském údolí na pravém břehu potoka Bílá voda stával hrádek, který je dnes již částečně zničen kamenolomem. Zvláště je zničen 14 m dlouhý příkop, který odděloval asi 90 m dlouhou úzkou ostrožnu od ostatního terénu. V malé vyvýšenině o průměru asi 6 m, která bývala v opevněném areálu, byly zachyceny

pozůstatky zdiva z lomového kamene kladeného většinou na hlínu. Zeď široká 0,7 - 0,8 m se dochovala místy do výšky 0,5 m. Podařilo se odkrýt jižní zeď objektu dosahující délky 4,0 m. Další průběh zdiva nebyl do - sud zjištěn. Ojedinelé zlomky keramiky jsou datovatelné do 14. - 15. stol.

Hypoteticky můžeme zkoumanou lokalitu ztotožnit s tvrzí u zaniklé vsi Lhotka, která je uváděna v písem - ných pramenech k r. 1420 a která, patrně nesprávně, bývala ztotožněna s "Hradiskem" u Zbraslavi¹. K ově - ření této hypotézy bude však třeba přesně lokalizovat zaniklou Lhotku a ze zkoumané lokality získat prů - kaznější náleзовý materiál.

Poznámka:

1 V. Nekuda - J. Unger, Hrádky a tvrže na Moravě, Brno 1981, 176.

Mittelalterlicher Hausberg bei Příbram /Bez. Brno-venkov/. Auf dem teilweise zerstörten mittelalterlichen Hausberg entdeckte man Gemäuerreste und vereinzelt Keramikbruchstücke aus dem 14. - 15. Jahrhundert.

DOKONČENÍ VÝZKUMU U OPEVNĚNÉHO KOSTELA V KURDĚJOVĚ /okr. Břeclav/

Josef Unger, AÚ ČSAV Brno

V červenci a srpnu 1984 byl dokončen výzkum v souvislosti s generální opravou opevněného kostela sv. Jana Křtitele v Kurdějově. Dvěma sondami situovanými na vnitřní straně hradby jihozápadně od kostela by - la ověřována hypotéza o původním vstupu do opevněného areálu z této strany. Sondy zůstaly negativní, tak - že s vjezdem do opevněného areálu v prostoru mezi opevněnou farou a hradbou nelze počítat. Pozůstatky brány byly však zjištěny v jižním úseku hradby, východně od dnešního schodiště zpřístupňujícího ohrazený areál. Brána byla široká 2,8 m a v jejím středu byl objeven kanál vyzděný z cihel a krytý mříží. Dru - hotně byl ve zdivu brány použit kamenický článek. Situace vjezdu do opevněného areálu ve fázi 15./16. stol. zůstává tedy nadále nejasná. V souvislosti s pátráním po studni nebo cisterně byl vyčištěn suterén věže, kde se zjistilo vydláždění dna keramickými dlaždicemi, ale žádné stopy po hledaném objektu. Ani ve čtver - cové prostoře u jižního úseku hradeb nebyla studna, ani cisterna objevena. V sondě východně od sacristie /bývalé věže/ bylo objeveno cihlami vyzděné vyústění větráku z podzemních chodeb.

Beendigung der Grabung bei der befestigten Kirche in Kurdějov /Bez. Břec - lav/. Entdeckung eines 2,8 m breiten Tores in dem sekundär ein Steinmetzglied benützt wurde. Die Su - che nach einem Brunnen oder einer Zisterne war erfolglos.

ZÁCHRANNÝ VÝZKUM V MÍSTECH ZRUŠENÉHO KOSTELA NA VRANOVĚ U BRŇA

/okr. Brno-venkov/

Josef Unger, AÚ ČSAV Brno

Při úpravách zrušeného hřbitova na Vranově u Brna si povšimli studenti J. Havlát a P. Opatřil vyčníva - jícího kamene v jižní hřbitovní zdi. Při záchranném výzkumu bylo zjištěno, že ke kamenné zdi, v níž byly použity i cihly, došlo na severní straně k přistavení cihlového zdiva. Rozměry použitých cihel jsou 28x14 x6 cm a 27x13,5x6,5 cm. Dále se našly zlomky bobrovek o š. 2 cm a šestiboké dlaždice š. 3 cm. Zjistov - vací sondou byla zachycena i skládka lidských kostí. Celou situaci komplikovaly recentní hroby. Nalezené pozůstatky je možno považovat za zbytky kostela sv. Barbory¹, o němž víme, že r. 1652 byl rozšířen a koncem 18. stol. zbořen. Jeho polohu a částečně i podobu známe především z vyobrazení neznámého malí - ře z r. 1775².

Poznámky:

1 Na nálezy upozornil L. Rozbroj z AÚ ČSAV v Brně. F. A. Slavík, Vlastivěda moravská, Brněnský okres, Brno 1897, 360.

2 A. B. Král, Vranov u Brna, 1968.

Rettungsgrabung an Stellen der aufgehobenen Kirche in Vranov bei Brno /Bez. Brno - venkov/. Man hat den Teil der Fundamente von der Kirche der Hl. Barbara gefun - den, die am Ende des 18. Jahrhunderts eingerissen worden war.

PRVNÍ SEZÓNA PŘEDSTIHOVÉHO VÝZKUMU STŘEDOVĚKÉHO HRADU V LELEKOVICÍCH

/okr. Brno-venkov/

Josef Unger, AÚ ČSAV Brno

Výzkum v roce 1984 navázal na zjišťovací akce z let 1979 a 1980, kdy M. Culek zjistil přesnou lokalizaci lelekovického hradu. Pod vedením dr. B. Novomého, CSc. zde bylo tehdy vyhloubeno několik sond, na jejichž základě bylo možno konstatovat, že na parcele 81/4 západně od kostela v Lelekovicích jsou dochovány základy hradu, uváděného v písemných pramenech 14. stol., a že při archeologickém výzkumu je možno počítat s poměrně bohatými nálezy. Situace v blízkosti pozdněrománského kostela naznačuje možnost řešení otázek souvisejících s eventuální existencí feudálního sídla již před polovinou 13. stol. Předstihový výzkum r. 1984 se uskutečnil vzhledem k plánovanému budování urnového háje v místech středověkého hradu. Lokalitu předem zaměřili pracovníci katedry geodézie FAST VUT v Brně. Výkopové práce byly zahájeny 6. října a trvaly do 15. prosince. Většinou se pracovalo se studenty v dobách pracovního volna. Výzkum se soustředil na odkryv menší plochy ve východní části naleziště, kde byl zachycen povrch nádvoří se zbytky chlebové pece, přistavěné k budově hradu. Podařilo se odkryt i část suterénu hradních budov se zřícenými a žárem popraskanými kamenickými články. Nálezy, především keramiku, je možno datovat do 14. stol.

Erste Saison der Vorsprungsgrabung der mittelalterlichen Burg in Lelekovice /Bez. Brno-venkov/. Man hat Überreste eines Brotbackofens und einen Teil des Untergeschosses des Burgpalastes entdeckt. Die Funde, vor allem Keramik, sind in das 14. Jahrhundert datiert.

SLEDOVÁNÍ VÝKOPU U STŘEDOVĚKÝCH HRADEB V BRNĚ /okr. Brno-město/

Josef Unger, AÚ ČSAV Brno

Během roku 1984 byly sledovány výkopové práce v místech stavby strojovny VZT k Typosu na severovýchodním okraji středověkého městského jádra. Rozborem situace se prokázalo, že v těchto místech může být objeven středověký příkop, vnější zeď hradeb a případné změny v budování opevnění. Po snížení terénu o 3,5 m do úrovně n.v. 217,5 m se zjistilo, že výkop protal různé suťové násypy s keramikou 18. a 19. stol. Na několika místech byl v úrovni 217,50 m nv. stanoven původní povrch terénu před úpravami. Povrch tvořila černozemní vrstva hlíny mocná 0,3 m nasedající na sprašové podloží. U zdi budovy Typosu byl objeven základ polovalcové věžice mající na půdorysu přibližně tvar úseče kruhu o délce tětiny 6,6 m a výšce 4 m. Zbudována byla z lomového kamene červené barvy kladeného na maltu. Ve vzdálenosti 14 m od budovy Typosu, což je šířka parkánu, jsme zachytili i vnitřní okraj městského příkopu. Objevenou situaci je možno velmi dobře konfrontovat s vyobrazeními městských hradeb v těchto místech¹.

Poznámka:

1 F. Šujan, Dějepis Brna, Brno 1928, obr. 12.

Verfolgung der Aushubarbeiten bei den mittelalterlichen Stadtmauern in Brno /Bez. Brno-město/. Am nordöstlichen Rand des Stadtkernes wurden Überreste mittelalterlicher Stadtmauern mit einem halbzylinderförmigen Türmchen entdeckt. Hinter einem 14 m breiten Zwinger hat man den Rand eines Grabens festgestellt.

ZÁCHRANNÉ VÝZKUMY V BRNĚ V ROCE 1984 /okr. Brno-město/

Rudolf Procházka, AÚ ČSAV Brno

I v r. 1984 sestávala terénní činnost na území historického jádra a jeho nejbližšího okolí výhradně ze záchranných akcí na plochách, kde probíhaly stavební práce. Výzkum největšího rozsahu se uskutečnil na Dominikánské ul. č. 11/13,15 v souvislosti s rekonstrukcí tzv. Velkého Špalíčku, dva menší na ploše stavby podchodu před budovou Hlavního nádraží /Josefská, nám. Československá armády/, další pak u příležitosti oprav vnějšího hradebního pásma Špilberku /Hlídky/, výstavby veřejného osvětlení /nám. 25. února/, sanace podzemí /Starobrněnská/, statického zajištění budov /nám. 25. února/ a hloubení inženýrských sítí /Josefská/.

1. Dominikánská ul. 11/13,15.

Nutno konstatovat, že nároky předem dohodnutého předstihového výzkumu se zde jen ve velmi omezené míře podařilo sladit s technicko-organizačními možnostmi a ochotou dodavatele /Ingstav Brno, n.p./. Pouze na malé části plochy domu č. 15 bylo možné provádět odkryv před zahájením zemních prací. V různém rozsahu bylo sérií krátkodobých akcí od dubna do prosince zkoumáno a dokumentováno 28 objektů ze 13. - 16.

stol.

V severovýchodní části domu č. 15, z něhož po demolici zůstaly jen úseky obvodových zdí převážně při uliční čáře, se podařilo na úzkém nepodsklepeném pásu terénu proniknout až bezmála ke komunikaci a získat tak alespoň dílčí poznatky o vývoji domové zástavby. Bohužel starší nadzemní architektura, předcházející nynějšímu objektu, byla zcela mimo dosah výzkumu - vzala za své při barokní přestavbě mj. i v důsledku nedostatku krycích vrstev navážkového či sídlištního rázu. V čele parcely byl zjištěn pouze zbytek mělce do spraše zahloubeného objektu nejspíše ze 13. stol. /č. 40/. Hluběji, 4,5 m od uliční čáry, byla prozkoumána část zemnice zaniklé nejspíše ve 2. pol. 13. stol. /č. 29/. Ještě dále na ni navazoval rozměrný objekt č. 8, zapuštěný nejméně ve dvou úrovních do sprašového podloží a vyplněný závalem vypálené mazanice promísené cihlami, prejzy, dlaždicemi a fragmenty kuchyňské hrnčiny. S největší pravděpodobností šlo o suterénní část umístěnou v týlu měšťanského domu. Obdobný objekt /č. 9/ byl v obdobné pozici doložen katastrofou zmiňovanou k r. 1356 v městských berních knihách. Ne zcela jasný je vztah uvedeného suterénu k lochu /č. 38/, který byl vytesán podstatně hlouběji do spraše pod přední částí předpokládaného domu. Byl vyplněn horizontálně vrstveným zásepem, záměrně provedeným podle mincovních nálezů na sklonku 14. stol. Ač některá zjištění dovolují uvažovat o jeho spojení s objektem č. 8, musel mít vzhledem k absenci požárové destrukce ještě jiný vstup. Jižně právě popsaných relikvů byl zachycen zahloubený objekt č. 35 z doby před pol. 13. stol. V týlu parcely byla dále zkoumána zemnice objevená již r. 1983 /č. 15 a / a dokumentovaný další profil z téhož období /č. 20/. Ostatní objekty zkoumané r. 1984 v některých nádvorních částech dvojice středověkých areálů lze bez výjimky interpretovat jako odpadní jámy. Jediná náleží ještě první polovině 13. stol., dalších 10 lze zařadit do 2. pol. 13. - 1. pol. 15. stol., pouze jedinou do 2. pol. 15. - poč. 16. stol.

Na nádvorní ploše domů č. 11/13 /rovněž původně dvě středověké areály/ bylo při těžbě zeminy zachyceno dalších šest jámek pocházejících rovněž převážně z 2. pol. 13. - pol. 15. stol., dvě lze datovat do 2. pol. 15. - pol. 16. stol. Zkoumané jámy lze stručně charakterizovat jako velmi hluboké /až kolem 10 m / šachtovité útvary většinou kruhovitěho, řidčeji pravouhlého či nepravidelného půdorysu, s téměř rovným dnem. K našemu překvapení nebyly vydráženy, jejich budovatelé spoléhali na pevnost sprašových stěn. V jihovýchodní části plochy domu č. 15 se odpadní objekty v horním úseku slévaly prakticky v jediný; výzkum této kumulace bude dokončen r. 1985.

Odkryté objekty, zvláště pak jámy, poskytly velké množství nálezů, mezi nimiž výrazně dominuje keramika. Její soubory umožňují sledovat vývoj brněnské hrnčířské produkce 1. pol. 13. - pol. 16. stol. V nejstarších celcích převažuje pozdně hradištní, tuhová keramika doprovázená ojedinělými fragmenty redukčního zboží s obsahem slídy. Zatím nečetné jsou soubory smíšeného charakteru s výraznějším zastoupením pokročilejší složky. V nečetnější zastoupených celcích vrcholně středověké hrnčiny 2. pol. 13. - 1. pol. 15. stol. naprosto převládá slídnatá, černě zbarvené zboží reprezentované různorodým sortimentem nádob /hrnce, hrnky s uchem, džbány, mísy, pokličky, nálevky apod./ V menším počtu se souběžně setkáme s dalšími materiálovými skupinami, z nichž vedle glazované keramiky zaujme především vyspělá hrnčina z jemné, na lomu bělošedé hmoty a černého, kovově lesklého povrchu. V rámci technické keramiky jsme zaznamenali dva základní typy cihel, prejzy, dlaždice a tyglíkové kachle.

V pozdně gotických souborech početně narůstá glazovaná složka při stále převaze slídnaté hrnčiny, objevují se starší varianty brněnských pohárů i první komorové kachle. Dosud vcelku vzácně se vyskytly fragmenty skleněných nádob.

Kovářskou produkci ze sklonku 14. stol., zaznamenanou ve sledovaném prostoru i v písemných pramelech, reprezentuje hromada strusky na povrchu kumulace jámek v areálu domu č. 15 a vrstva zlomků výrobků a krust v zásepě lochu /č. 38/. Vyjma keramiky se zatím slabě projevuje v nálezovém sortimentu horizont 1. pol. 13. stol.

2. Josefská ul.

a/ V prostoru výstavby výstupu byl v červenci 1984 dokumentován rozměrný profil v úseku odstraněné středověké hradby. Půdní vrstva na povrchu nejmladší spraše nesla jednak nálezy podolské kultury, jednak ze 13. stol. Mezi posledně uvedenými překvapil výskyt četných útržků kůží, které se obvykle v brněnských sídlištních vrstvách špatně zachovávají. Měhuté nadložní souvrství z 13. - 20. stol., na brněnské poměry v mimořádné síle až 6 m, vzniklo vyrovnáváním svážného terénu při stavbě fortifikace, která byla jen mělce zapuštěna do půdní vrstvy těsně nad povrchem spraše. Výlitky malty ještě do úrovně vrstev ze 13. stol. se zdají rámcově potvrzovat údaje písemných pramenů o budování kamenného opevnění. Přímě do spraše pak byly zahloubeny tři objekty, z nichž dva byly s největší pravděpodobností pravěké.

b/ Výkopem pro vodovod před budovou n.p. Pozemní stavby Brno byly v listopadu porušeny dva podolské objekty, zahloubené do spraše. Na rozdíl od situace v severnější části ulice, sledované r. 1983, neobsahoval zde bazální půdní horizont téměř žádné středověké nálezy.

3. Nám. 25. února.

a/ Výkopem pro elektrické osvětlení západní části vnitřní plochy náměstí byl v prosinci zachycen v hloubce 40-70 cm pod dnešní úrovní požárem zničený středověký objekt mělce zaříznutý do tmavé půdní vrstvy. Nečetné nálezy z mazanice destrukce nevylučují shodné časové zařazení s obdobným zánikovým horizontem zjištěným v blízké Dominikánské ulici, tedy do 14. stol.

b/ Stavební sondou k základům severní obvodové zdi domu č. 9, provedené v jeho přízemní místnosti, byl porušen těsně pod dřevěnou podlahou objekt sahající do hloubky 3 m od dnešního povrchu. Zásepové vrstvy lze rámcově datovat do 14. stol. S největší pravděpodobností jde o starší fázi podsklepení domu, tehdy po-

dle vrstvy mazanice drtě snad ještě dřevohlinité konstrukce. Utvar bude dále sledován v následujícím roce, kdy má být zmíněná sonda podstatně rozšířena.

4. Starobrněnská ul.

Při snižování sprašové podlahy sklepní místnosti domu č. 20 byl dělníky v listopadu zachycen kanálový trativod procházející cihlovým portálkem pod obvodovým zdívkem pod komunikací. Obsahoval soubor keramiky ze 16. stol.

5. Nám. Československé armády.

V těsné blízkosti vestibulu Hlavního nádraží bylo při těžbě zeminy zničeno velké množství lidských kostí. Teprve dodatečně zde byl v březnu dokumentován profil jižní stěny výkopu ve výši 5 m. V úrovni cca 3 m pod dnešním terénem byl zjištěn povrch zde mimořádně mocného půdního horizontu /až 1,5 m/ s nálezy středověké a podolské keramiky. Do této vrstvy byly mělce a nestejněměrně zapuštěny hrobové jámy, některé se zbytky rakví. V dokumentovaném úseku bylo registrováno 6 přetátných koster, orientovaných ve směru Z-V. Pohřebiště bude sledováno ještě v r. 1986, kdy má být pod budovou nádraží ražen podchod. Snad jde o pozůstatky židovského hřbitova, jež se uvádí ve 14. - pol. 15. stol.

6. Hlídka.

V souvislosti s rekonstrukcí vnějšího pevnostního pásma Špilberku bylo v listopadu prohlédnuto 6 zjišťovacích stavebních sond položených u severní plenty hradební spojnice městské fortifikace. Závažné nálezy poskytlá sonda č. 2, kterou bylo zachyceno středověké osídlení z 13. - poč. 14. stol. ve dvou horizontech v hloubce 1 m pod dnešním povrchem. Starší fázi reprezentovala šedohnědá hlinitá vrstva s nálezy i z doby před pol. 13. stol. Byla převrstvena mazanicovým závalem s četnou keramikou nejpozději z 1. pol. 14. stol. Zdá se, že zde na nevelké terase na západním svahu Špilberka stál obytný objekt, po požáru již neobnovený.

Šedavá vrstva se sporadickými nálezy středověké keramiky byla zjištěna i dále západním směrem v sondách 3 a 4, avšak požárový horizont zde chyběl.

Rettungsgrabungen in Brno im Jahre 1984 /Bez. Brno-město/. Auch im Jahre 1984 bestand die Terraintätigkeit im Gebiet des historischen Kernes und in seiner nächsten Umgebung ausschliesslich aus Rettungsaktionen auf Flächen, wo Bauarbeiten verliefen.

1. Dominikánská Gasse 11/14, 15, 17.

In verschiedenem Umfang wurden hier von April bis Dezember 26 Objekte aus dem 13. - 16. Jahrhundert untersucht. Im nordöstlichen Teil des Hauses Nr. 15, zum Grossteil beseitigt, gelang es fast bis zu der Kommunikation vorzudringen und Teilerkenntnisse über die Entwicklung der Hausverbauung zu gewinnen. An der Spitze der Parzelle hat man Überreste eines seicht eingetieften Objektes, vermutlich aus dem 13. Jahrhundert, festgestellt, tiefer dann Erdhütten aus demselben Zeitabschnitt. Noch weiter in das Innere der Parzelle wurde ein ausgedehnter Souterrainraum erfasst, von einer Lehmewurf-Branddestruktion verschüttet. Er war vermutlich der Bestandteil eines Bürgerhauses, das offenbar im Jahre 1356 abbrannte, als hier der Brand im städtischen Steuerbuch belegt wird. Zu dem Haus gehörte auch ein Kellerraum, das am Ende des 14. Jahrhunderts wüstete. Im Hinterland der Parzellen der Häuser Nr. 15 und 17 wurden teilweise weitere zwei Erdhütten aus dem 13. Jahrhundert untersucht und dokumentiert, ein weiteres eingetieftes Objekt befand sich ungefähr in der Mitte des Hauses Nr. 15.

In den Hofteilen der einstigen mittelalterlichen Area an der Stelle der heutigen Häuser Nr. 11/13, 15, 17 wurden 19 Abfallgruben untersucht, von denen der Grossteil in den Zeitabschnitt der 2. Hälfte des 13. - 1. Hälfte des 15. Jahrhunderts angehörte, die älteste in die 1. Hälfte des 13. Jahrhunderts, die jüngste in die 1. Hälfte des 16. Jahrhunderts. Es handelte sich um schachtförmige, bis an 10 m tiefe Objekte ohne Ausschalung, meistens von kreisförmigem Grundriss. Sie gewährten auch die absolute Mehrzahl an Funden, überwiegend Keramik.

Auf der Parzelle des Hauses Nr. 15 war durch eine Anhäufung von Abfällen auf der Oberfläche der Kumulation von Abfallgruben und durch eine analoge Aufschüttungsschicht im Keller eine Schmiedeproduktion aus der Neige des 14. Jahrhunderts belegt.

2. Josefská Gasse.

a/ Im Bereich des Aufbaues der Unterführung vor dem Hauptbahnhof wurde im Juli ein umfangreiches Profil in der Zone der beseitigten mittelalterlichen Stadtmauer dokumentiert. Die für Brünnner Verhältnisse ausserordentlich mächtige Schichtenfolge enthielt Siedlungsschichten und Objekte einerseits mittelalterliche, andererseits der Podoler Kultur angehörend. Die stratigraphische Position der steinernen Befestigung widerspricht nicht der Datierung ihres Aufbaues im 13. Jahrhundert, wie aufgrund der schriftlichen Quellen vorausgesetzt wird.

b/ Beim Aushub für die Wasserleitung wurden in nächster Nähe, im November, zwei Podoler Objekte gestört, deren Profile dokumentiert worden waren.

3. Náměstí 25. února /Platz des 25. Februars/.

a/ Beim Aushub für die elektrische Beleuchtung hat man im Dezember, im westlichen Teil des Platzes, ein durch Brand vernichtetes holzerdiges Objekt, vermutlich aus dem 14. Jahrhundert, erfasst.

b/ Im Aushub der Baustelle für die Fundamente der nördlichen Umfangsmauer des Hauses Nr. 9 wurde ein umfangreicher Souterrainraum festgestellt, der noch im 14. Jahrhundert verschüttet worden war.

4. Starobrněnská Gasse.

Bei der Abnahme des Lössbodens des Kellerraumes im Hause Nr. 20 haben Arbeiter, im November eine Wasserabzugsleitung erfasst, die durch ein Ziegelportal unter dem Umfangsgemäuer, unter der Kommu-

nikation, verlief. Sie enthielt einen Keramikkomplex aus dem 16. Jahrhundert.

5. Náměstí Československé armády /Platz der Tschechoslowakischen Armee/.

Bei Terrainarbeiten vor dem Vestibul des Hauptbahnhofes wurden Skelettgräber zerstört, worauf hier im März eine Rettungsgrabung durchgeführt worden war. Man hat das Profil der Südwand des Aushubes mit sechs gestörten Skeletten dokumentiert, die in den Bodenhorizont mit Keramikfunden einerseits der Podoler, andererseits der mittelalterlichen Kultur, eingelassen waren. Das festgestellte Gräberfeld kann man wahrscheinlich mit dem mittelalterlichen Judenfriedhof in Zusammenhang bringen.

6. Hlídká.

Im Zusammenhang mit der Rekonstruktion der äusseren Befestigungszone der Burg Spielberg wurden im November sechs Bausonden untersucht, die bei der nördlichen Blende der Wallverbindung zur städtischen Fortifikation angelegt waren. In Sonde Nr. 2 hat man eine mittelalterliche Besiedlung aus dem 13. - Beginn des 14. Jahrhunderts festgestellt, deren jüngere Phase durch Brand gewüstet worden war.

DALŠÍ ZJIŠTĚNÍ KE STŘEDOVĚKÉMU OSÍDLENÍ UHERSKÉHO BRODU /okr. Uherské Hradiště/

Rudolf Procházka, AÚ ČSAV Brno

V rámci pracovní návštěvy v muzeu J. A. Komenského v Uherském Brodě 2.8.1984 byly sledovány zemní práce v historickém jádru města. Ve výkopu pro geologickou sondáž v nárožní parcele při ul. Bratří Lužů a Tkalcovské byla zjištěna zemnice zahloubená 2,10 m od úrovně dnešního terénu. Výplň tvořila v horní části hnědá hlína promíšená zlomky mazanice, při jšlovitém dně pak souvislý mazanicový zával s keramikou 13./14. stol.

Ve výkopu u objektu vodojemu na Hradním nám. v severní části jádra byla pod navážkou o mocnosti až 1,2 m konstatována vrstva stavební destrukce o mocnosti 0,40 m ležící na horizontu s pozdně středověkou keramikou v síle až 1,2 m. Také v rozsáhlém terasovitém zářezu v severní části staveniště kulturního domu při ul. Přemysla Otakara II. byla pozorována těsně pod dnešním povrchem vrstva s keramikou 15./16. stol., spočínající na podložní jšlovité hlíně v hloubce 0,9 m.

Weitere Feststellungen zur mittelalterlichen Besiedlung von Uherský Brod /Bez. Uherské Hradiště/. Im August 1984 wurden die Erdarbeiten im historischen Stadtkern verfolgt. In den Aushuben an der Ecke der Gassen Bratří Lužů und Tkalcovská hat man Erdhütten mit Keramik aus dem 13./14. Jahrhundert, beim Wasserreservoir, auf dem Hradní Platz, die Schicht einer Baudestruktion festgestellt, die auf dem Horizont mit später mittelalterlicher Keramik ruht. Auch im nördlichen Teile des Kulturhausbauplatzes bei der Přemysla Otakara II. Gasse war knapp unter der heutigen Oberfläche eine Schicht mit Keramik aus dem 15./16. Jahrhundert beobachtet worden, die direkt auf dem Liegenden ruht.

PRŮZKUMNÉ PRÁCE NA STÁTNIĚM HRADEĚ V BOSKOVICÍCH V R. 1984 /okr. Blansko/

Lubomír Konečný, KSSPPOP Brno, Rudolf Procházka, AÚ ČSAV Brno

V souvislosti se stavebními úpravami a konzervací hradní zříceniny provádí KSSPPOP v Brně stavebně-historický průzkum doplňující a korigující výsledky analýzy provedené pražským střediskem SÚRP MO v r. 1972.

Bezvěžové hradní jádro s plášťovou zdí mělo obvodovou zástavbu na východní a jižní straně, snad již s krátkým parkánem v severní, vstupní partii. Zřejmě až po r. 1458 došlo k výstavbě vnějšího parkánu a v jagellonském období pak i k prodloužení vnitřního parkánu podél západního obvodu jádra. V severovýchodní části mezi vnitřním a vnějším parkánem byla zjištěna dosud neznámá gotická a renesanční zástavba zahrnující pravděpodobně i substrukci polygonální bašty, jakož i velké budovy se suterénem zaklenutým mohutnou valenou klenbou. Rovněž byl odkryt renesanční nástupní peron do vnitřního hradu.

Ve vnitřním parkánu na západní straně byl proveden řez zášypovým souvrstvím, obsahujícím zde zatím nejstarší, převážně keramické nálezy datovatelné do 2. pol. 14. stol. Podoba staršího hradu, pobořeného r. 1389, zůstává nadále nejasná.

Untersuchungen auf der staatlichen Burg in Boskovice im Jahre 1984 /Bez. Blansko/. Im Zusammenhang mit Bauherrichtungen der Burg führt das Amt für Denkmalpflege /KSSPPOP/ in Brno eine baulich historische Untersuchung durch. Im Raume zwischen dem inneren und äusseren Zwingler hat man eine bisher unbekannte gotische und renaissancezeitliche Verbauung festgestellt, ferner wurde ein renaissancezeitliches Antrittsplateau in das Innere der Burg abgedeckt. Die Aufschüttungsschichten - folge des inneren Zwingers auf der Westseite der Burg, gewährte die bisher älteste Keramik, in die 2. Hälfte des 14. Jahrhunderts datierbar. Die Gestaltung der älteren Burg, im Jahre 1389 zerstört, bleibt weiterhin unklar.

POVRCHOVÝ PRŮZKUM HRADU KRUMVALDU /k.úz. Budíškovice, okr. Jindřichův Hradec/

Miroslav Plaček, Strážnice

/Obr. 24/

Zbytky hradu jsou skryty v hustém lesním porostu 2 km jihozápadně od Budíškovic, a to v poloze velmi neobvyklé. Stavebník využil zúžení hřbetu s poměrně svažitémi boky v mělkém sedle mezi dvěma plochými vrcholy k založení hradu, jenž byl apriorně ohrožitelný z obou zmíněných pahorků. Měl tvar obdélníka o rozměrech 40 x 33 m, na jehož obvodu se ze dvou stran dosud zachovaly nízké hrázky a dokola jej uzavíral příkop /15 - 18 m široký/ a val. Při úpravách pro lesní komunikaci byl na šíji terén vyrovnán, takže dnes se dá areálem projít, aniž existenci pozůstatků upozorujeme.

Na povrchu lokality, zkoumané v červenci 1984, nejsou žádné zbytky zdíva, ale hrad kamenný byl, neboť zdívo bylo rozebíráno na stavbu dvora v Budíškovicích¹. Od nich vedla k hradu také pohodlná příjezdní cesta, není však vyloučeno, že byl průjezdný a před oběma čely je prostor pro eventuální parkán s funkcí předbraní. Přibližně ve středu dispozice je výrazná prohlubeň s obvodovými vyvýšeninami, což může být stopa po centrálním věžovitém objektu /?/ o rozměrech cca 10 x 10 m. Objasnění by však mohl přinést pouze sondážní průzkum, jenž by mohl zajistit také chybějící keramický materiál.

Krumvald se objevuje v listinách k r. 1302, kdy se píše majitel Smil z Greunwalde a tž Smil s bratrem Olbramem se jmenují r. 1310². R. 1351 dali bratři Beneš a Ondřej z Grumewaltu patronát v Budči pustiměřskému klášteru, což bylo r. 1399 potvrzeno /Grunwalt/³. Všichni byli příslušníky větve rodu pánů z Bílkova a z obdarování je zřejmé, že měli statky východně hradu. Dále se hrad nepřipomíná a zanikl asi počátkem 15. století.

Poznámky:

1. J. Tiray, Vlastivěda moravská, Dačický okres. Brno 1925, 114.
2. CDM V, 137, č. 133; CDM VI, 31, č. 40. První text je podle ČMM LX-1933, 482-4 podezřelý.
3. CDM VIII, 71, č. 105; CDM XV, 341, č. 390.

Oberflächenuntersuchung der Burg Krumvald, Katastralgebiet Budíškovice /Bez. Jindřichův Hradec/. Die Burgruinen befinden sich auf einem verjüngten, aber auch niedrigen Teil des Kammes, 2 km südwestlich von Budíškovice. Sie hatten die Form eines Rechteckes von 40 x 33 m mit einem Graben und Wall am Umfange, die beim Baue eines Waldweges in den Nackenteilen geebnet wurden. Die Burg war aus Stein, denn das Gemäuer hat man noch im 19. Jahrhundert abgetragen. In der Mitte sind Terrainspuren von einem eventuellen zentralen turmartigen Objekt, dessen Existenz man jedoch beglaubigen muss. Die Burg erbauten Angehörige des Familienzweiges der Herren aus Bílkov, die seit dem Jahre 1302 /Smil/ bis 1399 erscheinen und wüstete ungefähr zu Beginn des 15. Jahrhunderts.

POVRCHOVÝ PRŮZKUM HRADU SVRČOVA /k.úz. Hranice, okr. Přerov/

Miroslav Plaček, Strážnice

/Obr. 25/

Hrad Svrčov, prozkoumaný v květnu 1984, stál na okraji skalnatého srázu, kterým končí masív Hůrky /se známou Hranickou propastí/ nad údolím Bečvy u Teplic n. Bečvou. Byl proto chráněn valem a příkopem v široce rozepjatém oblouku proti mělkému sedlu na severovýchodě, situováním tedy odpovídá německým Talrandburgům¹. Přístup byl od jihovýchodu, kde se nacházelo nevelké a dnes již značně nevýrazné předhradí. Oblouk valu byl na severovýchodě rozšířen na plošinu, která měla obranný účel. Krátký příčný val a příkop jižně od ní jsou pozůstatkem úsekového dělení komunikačně využitého valu. Cesta dále pokračovala částí příkopu na terénní stupeň na západní straně, odkud vedla asi parkánem až ke vstupu do jádra na severovýchodě².

Horní hrad nepravidelného oválného tvaru /53 x 30 m/ byl ze tří stran obklopen parkánem, po kterém na severu zůstala jen úzká berma. Kromě reliktní 10 m široké obytné budovy na jihovýchodě /vzhledem k nevelké délce asi příčně traktované/ a ohrazené pozorovatelný vybiňující nad údolím, je plocha beze stop další zástavby, zejména věže.

Dějiny hradu, který měl nejen sídelní funkci, ale střežil také významnou stezku vedoucí bezprostředně pod hradní skalou, jsou na historické relace velmi skoupé. Hrad se připomíná poprvé a prakticky i naposled r. 1548 jako pustý³. Z použití hradního typu bez bergfritu a feudální držby v okolí /Hranice byly církevním zbožím/ se dá soudit na výstavbu hradu ve 14. století, spíše v prvních třech čtvrtinách. Podle jména jej asi vystavěl nějaký příslušník rodu z Nasilé a Zdounek, z nichž se r. 1269, 1335 a 1357 - 1372 uvádějí různí nositelé jména Svrč⁴, které bylo v rodu tradiční. Zánik hradu lze spojit s dobytím Hranic husity pod vedením Jana Tovačovského v r. 1430 a ještě v 18. století byly jeho zbytky natolik výrazné, že mohly sloužit jako zdroj stavebního kamene pro stavbu nového farního kostela v Hranicích⁵.

Poznámky:

- 1 Cf. Z. Měřinský - M. Plaček, Povrchový průzkum hradu Bukovina, k.ú. Hostim /okr. Znojmo/, PV 1982, Brno 1984, 48-49.
- 2 Není ovšem vyloučen vstup po ramě z plošiny valu, ale cesta by byla velmi strmá a val zbytečně předimenzován.
- 3 ZDO XXV, 186, f. 52; Zápis z r. 1386 uváděný L. Hosákem, Historický místopis země moravskoslezské, Praha 1936, 662, se týká vsi zaniklé severozáp. od Lipníka /ZDO IV, 808/.
- 4 CDM IV, 30, č. 24; CDM VII, 30, č. 37; CDM IX, 45, č. 59; CDM X, 38, č. 45; CDM X, 197, č. 172.
- 5 V. Bartovský, Vlastivěda moravská, Hranický okres, Brno 1909, 112, 117.

Oberflächenuntersuchung der Burg Svrčov, Kat. Gebiet Hranice /Bez. Přerov/. Die Burg Svrčov stand am Rande eines felsigen Abhanges, ober dem Tal der Bečva bei Teplice n. Bečvou. Sie war von einem Wall und Graben in einem weit ausgespannten Bogen gegen den seichten Sattel im Nordosten geschützt und entspricht also durch die Situierung den deutschen Talrandburgen.

Die obere Burg von unregelmässiger ovaler Form /53 x 30 m/ war von drei Seiten von einem Zwin - ger umgeben, nach welchem im Norden nur eine schmale Berme erhalten blieb. Ausser den 10 m breiten Relikten eines Wohnbaues im Südosten und eines umfriedeten, oberhalb das Tal auslaufenden, Beobach - tungsstandes, ist die Fläche ohne irgendwelcher Spuren einer weiteren Verbauung, vor allem eines Tur - mes.

Aus der Verwendung des Burgtypes ohne Bergfried und aus dem feudalen Besitztum in der Umgebung /Hranice war Stiftsgut/ kann man auf den Aufbau der Burg im 14. Jahrhundert, am ehesten dann in den ersten drei Vierteln, schliessen.

Die Burgwüstung kann man mit der Eroberung von Hranice durch die Hussiten, von Jan Tovačový angeführt, im Jahre 1430 verbinden.

POVRCHOVÝ PRŮZKUM STŘEDOVĚKÉHO FORTIFIKOVANÉHO SÍDLA V BOBROVÉ /okr. Žďár n. Sáz./

Miroslav Plaček, Strážnice
/Obr. 26/

Reliéfni zbytky sídla se nacházejí na konci nenápadné ostrožny /566 m n.m./ nad rybníkem 1 km jiho - východně od městečka. Dispozice je jednoduchá a tvoří ji obdélný pahorek /45x30 m/ s okružním příkopem a víceméně dochovaným valem, které jsou na severovýchodě narušeny nevelkým opuštěným lomem. Na pří - stupové straně je příkop 20 m široký a ještě až 4 m hluboký. Povrch obytného areálu beze stop zdíva je po - měrně plochý s několika nepravidelnými depresemi a vyvýšeninami, ze kterých nelze usoudit na dispozič - ní členění. Jedině mírně skloněná trojúhelníková plocha na jihu může být pozůstatkem vstupu. Celek, vzhle - dem k jednoduchosti, jasné sídelní funkci a situování, má charakter hrádku.

Výsledky povrchového sběru z března 1984 byly prakticky negativní a k datování je tedy nutno využít historických zpráv. R. 1267 se připomíná Bobrovský újezd, r. 1277 již místo Bobrová a r. 1283 se píše Hrabíše z Bobrové¹ z rodu pánu ze Švabenic, jenž okolí zřejmě kolonizoval. V této souvislosti je nutno poukázat na rozsáhlý kolonizační program pánů ze Švabenic v Podkrkonoší, v podhůří Jeseníků ap. Počát - kem 14. stol. se díl Bobrové ocitl v majetku žďárského kláštera, neboť r. 1338 se již hovoří o Horní /klášterní/ a Dolní Bobrové, přičemž každá měla samostatnou faru². Na přelomu 14. a 15. stol. se kláš - ter zmocnil i Dolní Bobrové připomínané naposled r. 1393, v urbáři žďárském z r. 1407 se jmenuje již jen Bobrová³. Sídlo, vzniklé ve 2. polovině 13. stol., ztratilo tehdy svůj význam a pokud nezaniklo ihned, stalo se tak nepochybně v průběhu husitských válek.

Poznámky:

- 1 CDM III, 397, č. 395; CDM VI, 370, Supl. 7; CDM IV, 283, č. 215.
- 2 CDM VII, 155, č. 217. Farní kostel v Dolní Bobrové stál již ve 13. stol.
- 3 CDM XII, 117, č. 133; L. Hosák - R. Šrámek, Místní jména na Moravě a ve Slezsku I., Praha 1970, 80.

Oberflächenuntersuchung des mittelalterlichen befestigten Sitzes in Bobro - vá /Bez. Žďár nad Sázavou/. Die Relieffreste des Wohnsitzes sind am Ende einer ausdruckslosen Sporenlage ober dem Teich 1 km südöstlich von Bobrová. Die einteilige Disposition im Ausmasse von 45 x 30 m ist von einem Ringgraben und Wall umgeben und ist ohne Spuren eines Gemäuers. Den Hausberg er - baute scheinbar Hrabíše aus Bobrová aus dem Geschlecht der Herren von Švabencie, das im Jahre 1283 erwähnt wird. Die Wüstung des Sitzes wird mit der Übertragung der weltlichen Hälfte von Bobrová /Untere/ in den Besitz des Klosters in Žďár um die Wende des 14. und 15. Jahrhunderts verbunden, als er seine Funktion verlor.

POVRCHOVÝ PRŮZKUM FEUDÁLNÍHO SÍDLA V ÚJEZDĚ U ČERNÉ HORY /okr. Blansko/

Miroslav Plaček, Strážnice
/Obr. 27/

1 km západně od Újezda u Černé Hory nad soutokem Újezdského potoka a říčky Lubě se nachází zbytky feudálního fortifikovaného sídla vladyků z Újezda, patřících k mohutnému rozrodu erbu křídla /Tasovců/. Ke stavbě byl vybrán mírně klesající úzký hřeben strmě ukončený a determinující svým tvarem utváření hrádku. Příchod k prvním příkopu, kterým je hřeben překopán, je přes vrchol skalní brány o rozpětí cca 2 m, což vedlo k názvu celé lokality "Kamenný most"¹. Za 14 m širokým a 3 m hlubokým příkopem je pro- táhlé předhradí 50 m dlouhé, avšak v nejširším místě jen 13 m široké. Druhý příkop /široký 15 m a 5,5 m hluboký/ byl uzavřen na bocích valy a za ním byl nevelký obytný areál hrádku 27 m dlouhý a jen 7 m široký s blokovou zástavbou. Na povrchu nejsou patrné zbytky zdí, které jsou buď ukryty v nízkém valu na se- verozápadě nebo byly budovy hrádku dřevěné.

Výsledky povrchového sběru z dubna 1984 byly bohužel negativní, a tak jediným zdrojem pro datování jsou historické zprávy. Prvními zmínkami o Újezdě je relace o místním faráři z r. 1308² a listina, kte- rou Půta z Újezda r. 1334 a 1344 přepustil patronát klášteru v Doubravníku³. Kostel Všech svatých je při- tom již pozdně románského původu, ale pokud předpokládáme nějaký vztah mezi Pútou z Tasova, zmínova- ným r. 1325⁴ a Pútou z Újezda, vyvstala potřeba sídla někdy kolem r. 1330. Není však vyloučeno, že Půta obsadil již existující sídlo, neboť není známo, kdy samostatný statek v Újezdě vznikl /přičemž však mohl starší dvorec existovat ve vsi u kostela/.

Z Újezda se dále píše Tas /1350 - 1371/5, r. 1385 Čeněk⁶ a konečně r. 1412 Jan Tas⁷. Dál statek a posléze celý Újezd však již patřil k boskovickému panství, takže sídlo ztratilo důvod existence a nejpozdě- ji v průběhu husitských válek zaniklo.

Poznámky:

- 1 J. Knies, Vlastivěda moravská. Blanský okres, Brno 1902, 193.
- 2 J. Knies 1. c. 194.
- 3 CDM VII. 10, č. 13; CDM VII. 289, č. 537.
- 4 A. Sedláček, Českomoravská heraldika II., 42.
- 5 J. Knies 1. c., 193; CDM IX, 117, č. 144; CDM X, 129, č. 110.
- 6 J. Knies 1. c., 194.
- 7 KP /Knihy půhomé a nálezové/ II, Brno 1883, 250, 369, 370.

Oberflächenuntersuchung des Feudalsitzes in Újezd bei Černá Hora /Bez. Blansko/. Reste des Sitzes befinden sich am Zusammenfluss des Újezdský Baches mit dem Flüsschen Lubě, 1 km westlich von dem Dorfe. Man nützte den engen mässig abfallenden Kamm aus, quer in zwei schma- le Teile gliedert. Hinter dem ersten 14 m breiten Graben ist eine 50 m lange und max. 13 m breite Vor- burg. Von dem hinteren Wohnteil /27 m lang, 7 m breit /ist sie durch einen 15 m breiten Graben abgeteilt und auf der Oberfläche sind keine Gemäuerüberreste sichtbar. Die Entstehung des Wohnsitzes eines Fami- lienzweiges des Flägelwappens wird im Drittel des 14. Jahrhunderts vorausgesetzt und ersetzte vielleicht das Gehöft bei der romanischen Kirche. Die Wüstung ist durch die Angliederung des Gutes zu Boskovice am Anfang des 15. Jahrhunderts bedingt.

POVRCHOVÝ PRŮZKUM KOŠÍKOVA, k. úz. Drahonín A HRÁDKU, k. úz. Skryje /okr. Žďár n. Sáz./

Miroslav Plaček, Strážnice
/Obr. 28/

Obě uvedené lokality, jež jsou pozůstatky středověkých fortifikovaných panských sídel, se nacházejí na levém břehu Loučky západně od Skryjí. Jejich poměrně chudé dějiny zpracoval L. Hosák, V. Oharek a R. Vermouzek, který oba objekty také stručně popsal¹. První zmínkou o nich je púhon z r. 1437, ve kterém Vojnové z Litavy pohání Jana z Pernštejna z neplnění kupní smlouvy na Hrádek, Košíkov a příslu- šenství². Košíkov se zminuje ještě r. 1447, r. 1482 je však v majetkovém převodu uváděn jako pustý³, zatímco o Hrádku ve Skryjích již není zmínky. Naopak se však predikátu ze Skryjí užívá již r. 1358⁴, což nepochybně svědčí o existenci sídla.

Relikty Košíkova /418 m.n.m./ se nachází na bočním výběžku severojižního hřebene z náhorního plata do údolí Loučky nad soutokem Drahonínského potoka a Loučky. Sedlo výběžku přechází v uměle upra- venou plošinu, která byla pravděpodobně součástí vnějšího valového opevnění. Příkop proměnlivé šířky a 4 - 5 m hluboký obepíná staveniště ze tří stran a byl alespoň na severu obezděn zídou z lomového kame- ne kladeného nasucho. Vlastní hrad se skládal ze dvou dílů oddělených přisekanou skalnatou průrvou. Již- ní nižší část je beze stop zdiva, které však může být ukryto v hrázce na obvodu. Severní část obsahuje kromě stop zděného čelního a obvodového opevnění také zbytek mohutné obytné věže, která stála na nej- vyšším místě. Její rozměry činily 11,5 x cca 15 m a vnitřek byl rozdělen na tři prostory, přičemž není

jasné, zda západní měl stejnou délku jako zbývající. Při něm končí severní terénní stupeň s kamennou destrukcí a není vyloučeno, že tudy vedl přístup do věže.

Dispozice Košíkova je na Moravě ojedinělá. Obytné věže se na Moravě a na slovenském pomezí budují v areálech starších dřevohlinitých zeměpanských hradů, nebo na zeleném drnu v prvních dvou třetinách 13. století⁵. Druhá vrstva, objevující se relativně hojně na panských hradech v Čechách od poč. 14. století⁶, je na Moravě chudá. Kromě případů, kdy donjon stojí v čele dispozice /Cornštejn, Neuhaus, Kraví Hora - donjon válcový, snad Šarovy/, nebo věží venkovských tvrzí /Nárameč, Pyšel, Dolní Heřmanice, Drahanovice, Mstěnice, Adolfovice, Tasov ap./ se jedná o věže v chráněných polohách - jádra malých hradů. Tak Kozlov měl věž o rozměrech 14 x 14 m, Čalovice 8 x 11 m⁷, Rešov asi 10 x 15 m /deformovanou tvarem skaliska/ a konečně hrádek v Újezdě u Tišnova 7,6 x 14⁸. Kozlov a Újezd mají věž rovněž dělenou na dva prostory. Vzhledem k pokročilejší, více členěné dispozici možno per analogiam datovat vznik Košíkova do doby okolo pol. 14. stol. Pokus o využití archeologického materiálu bohužel selhal, neboť na mocných suťových vrstvách byly povrchovým sběrem v dubnu 1984 nalezeny pouze dva kusy atypických nedatovatelných výdutí.

Z Hrádku ve Skryjích, zaměřeného v říjnu 1984, se dochovaly pouze reliéfní zbytky na dvakrát přeťaté skalnaté ostrožně nad záhybem Loučky. Protáhlé jádro 38 m dlouhé a 15 m široké je z méně příkré strany chráněno příkopem a valem a stojí na něm kostelík z počátku tohoto století. Šíjový příkop je zpola zasypán kvůli přístupu ke kostelu. V předpolí sídla stojí rozsáhlý statek, jenž, včetně rodu vlastníků, převzal jméno sídla⁹. Zdali stojí na místě předhradí /úvoz před statkem může být pozůstatkem příkopu/ a jakou mělo eventuelně stavební podobu, nelze za současného stavu poznání rozhodnout. Protože i tato lokalita se ukázala náleзовě sterilní, je nutno na vznik Hrádku usuzovat z výše zmíněné historické zprávy, tedy někdy v době před polovinou 14. století.

Poznámky:

- 1 L. Hosák, K vznikání a zanikání středověkých feudálních sídel, ČSPS XLIX, 1961, 193-197; V. Ohařek, Vlastivěda moravská, Tišnovský okres, Brno 1923, 236, 237 a 391; R. Vermouzek, Hrádky a tvrze na severozápad od Brna, AH2, 1977, 59-68.
- 2 KP /knihy pùhomné a nálezové/ III, Brno 1878-80, 197.
- 3 KP III, 222; ZDB XII, 5.
- 4 ZDB III, 244.
- 5 Srv. M. Plaček, K typologii hradů moravkoslovenského pomezí, Slovácko XXV, 1983.
- 6 T. Durdík, K chronologii obytných věží českého středověkého hradu, AH 2, 1977, 221-227.
- 7 P. Kouřil, Příspěvek k poznání hradů Kozlova, Kufštejna a Rabštejna ve středním Pojihlaví na jz. Moravě, AH 3, 1978, 131-143; týž, Opevněné sídlo Čalovice, kat. úz. Dalešice, okres Třebíč, AH 2, 1977, 137 - 152.
- 8 V. Nekuda - J. Unger, Hrádky a tvrze na Moravě, Brno 1981, 295.
- 9 R. Vermouzek, l.c., 62; statek na Hrádku a rodina Hradeckých.

Oberflächenuntersuchung von Košíkov, Kat. Gebiet Drahonín und Hrádek, Kat. Gebiet Skryje /Bez. Žďár nad Sázavou/. Beide Herrensitze sind auf der linken Seite des Tales der Loučka situiert. Zum erstenmale werden sie im Jahre 1437 erwähnt, Košíkov ist im Jahre 1482 öde, die Wüstung von Hrádek ist historisch nicht erfasst.

Die Ruinen von Košíkov liegen oberhalb des Zusammenflusses der Loučka und des Drahonínský Baches. Der teilweise ummauerte Graben schloß eine zweiteilige Baustelle ab, deren südlicher niedrigere Teil ohne Mauerspur ist. Der nördliche Teil enthält Relikte einer gemauerten Befestigung und eines Wohnturmes /ca. 11,5 x 15 m/ in drei Räume geteilt. In Mähren sind Teilanalogien in den kleinen Burgen Kozlov, Čalovice, Rešov und Újezd bei Tišnov. So kann man die Entstehung der Burg in die Zeit um die Mitte des 14. Jahrhunderts datieren.

Der Hausberg in Skryje, der auf einer felsigen Sporenlage steht, ist nur im Relief erhalten. Der 38 m lange und 15 m breite Kern ist auf den zugänglichen Seiten von einem Graben und Wall geschützt und es steht auf diesem eine kleine Kirche aus dem Beginn des 20. Jahrhunderts. Das Gut vor dem Nacken-graben kann der Überrest einer Vorburg sein. Nach dem Prädikat aus dem Jahre 1358 kann mit der Entstehung des Sitzes vor der Mitte des 14. Jahrhunderts geurteilt werden.

POVRCHOVÝ PRŮZKUM HRADŮ SEVEROZÁPADNÍ MORAVY V ROCE 1984 /okr. Blansko, Brno-venkov/

Jiří Doležel, Blansko

Louka /k. úz. Louka, okr. Blansko/

Povrchový sběr a vrypy, spojené s revizním zaměřením půdorysné dispozice dne 22. listopadu upřesnily předběžně publikované poznatky /Doležel, 1985/.

Na vrcholovém SZ skalisku fragmentární základové zdivo věže mírně lichoběžného nebo pětiúhelného půdorysu s obdélným přístavkem na Z straně, celkové rozměry cca 16 x 11,5 m svědčí o obytné funkci.

Zcela destruovaná stavba v JV čele hradu určena jako subtilní válcová věž o průměru asi 7 m, dvěma třetinami svého objemu vystupující před obvodovou hradbu. Řadí se k již známým stavbám na Hukvaldech, St. Jičíně a Lukově /Měřínský 1981, 169/. Dále odlišeny dvě různé stavební fáze, obdélná dvouprostorová budova při J straně jádra se vyčleňuje použitým stavebním materiálem, jeho velikostí a způsobem zdění.

Keramika z povrchového sběru a vrypů v JZ rohu nádroví a prostoru budovy na jeho J straně /celkem 23 ks, typologicky hrnce a poklice / náleží zejména 2. pol. 13. stol. Povrchový sběr na SV úbočí jádra přinesl pouze 2 ks mazanice.

Nový hrad /k. úz. Olomučany, okr. Blansko/

Povrchové sběry ve dnech 15. září a 1. listopadu vedeny snahou zasáhnout mimo obě hlavní fortifikace i zbývající plochu vrcholového hřebene ostrožny /celková situace nejuplněji viz Konečný - Merta 1980, obr. 1/. Soubor nálezů - 144 ks keramiky, typologicky hrnky s uchem, hrnce /i loštické/, zásobnice, poháry, džbány, trojnožky, mísy, poklice a kachle; dále mazanice, struska, Fe fragmenty a kosti z deseti terénně diferencovaných poloh, dovoluje následující závěry:

1. Původní jádro /tzv. Starý hrad/ - povrchové sběry pod J obvodovou hradbou, Z a S nárožím paláce a v jeho S prostoru /porušené výkopem/. Opět chybí keramika předpokládaného 13. stol. /Konečný - Merta 1980, 305/ a rovněž stol. 16., svědčící o delší existenci objektu po obléhání r. 1470 /Pilnáček 1927, 396-397/. V suti J svahu architektonické články - mimo jiné části ostění jednoduché profilace. Zlomky mísy, nalezený v sondě protínající stavbu na vrcholové části hradního areálu /výzkum L. Konečného a J. Merty/ potvrzuje dataci zde zachycené stavby víceúhelného půdorysu do 19. stol. /dle sdělení J. Merty/.

2. Předhradí tzv. Starého hradu - málo početný keramický materiál 14. a 15. stol. z JV části. Zlomky profilovaného ostění přemístěn sekundárně z některého z obou hlavních opevnění.

3. Předstunuté opevnění - tzv. Nový hrad - povrchový sběr soustředěn na JZ svah pod obytnou budovou /profily ve stěně příkopu a úvozu cesty, těleso valu a svah pod ním/, téměř negativní byl sběr ve svahu SZ části příkopu před branou. Keramika 2. pol. 13. až 1. pol. 16. stol. nabízí, spolu s řešením dalších problémů /např. superpozice JV příkopu předstunuté opevnění a obléhací bašty č. V, viz Konečný - Merta 1976, obr. 2/ hned několik nových výkladů vývoje hradního komplexu.

4. Keramika 2. pol. 13. - 15. stol. získána povrchovým sběrem rovněž na J straně vrcholového hřebene mezi hlavními fortifikacemi. Keramická struska by mohla svědčit o existenci výrobních objektů blíže neurčené funkce.

5. Nálezy nepřinesl sběr na V konci ostrožny, kde jsou zřetelné reliktů zástavby /Konečný - Merta 1980, obr. 6/.

Ronov /k. úz. Bílovice n. Svitavou, okr. Brno-venkov/

Povrchový sběr při informativní návštěvě dne 17. září - 1 ks výdutě nádoby /1. pol. 14. stol. ?/ z tělesa valu na J straně. Ani zářez nově vybudované silnice Adamov - Útěchov, v těsné blízkosti sledující lokalitu ze SV, V a J strany neobsahoval žádné nálezy. Spolu s celkovým charakterem stavby to může svědčit o jejím krátkém trvání, popř. nedokončení. Svým tříprostorovým podélným palácem, sledujícím delší osu obdélného opevnění /schématicky půdorys viz Nekuda - Unger 1981, obr. 211/ patří hrad spíše než pravidelnou dispozici /Plaček 1982, 347, 349/ k úsporným stavbám s palácem delší osou rovnoběžným s komunikací /Měřínský 1981, 171; Durdík - Frolík 1982, 375/. Hrad vybudován krátce před r. 1364 /CDM IX, 371/, další zmínky 1365 a 1366 /ZDB IV, 226; CDM IX, 448; všechny prameny dle Hosáka 1960, 275/.

Literatura:

Doležel J., 1985: Výzkum lokalit vrcholného a pozdního středověku oblasti severozápadní Moravy v letech 1979 - 1983, PV 1983, Brno 1985.

Durdík T. - Frolík J., 1982: Hrad Řebřík na Rokycansku a jeho postavení v genezi českého šlechtického hradu, AH 7, 367 - 377.

Hosák L., 1960: Ke vzniku středověkých hradů v okolí Brno, AUPO, Historica I, 273-277.

Konečný L. - Merta J., 1976: Zjišťovací průzkum středověkých fortifikací v okolí Nového hradu u Adamova, AH 1, 231-252.

- 1980: Pokračování průzkumu středověkých opevnění kolem Nového hradu u Adamova, AH 5, 395-319.

Měřínský Z., 1981: Přehled dosavadního stavu výzkumu fortifikací 11. až počátku 16. století na Moravě a ve Slezsku /hradiska a hrady/, AH 6, 147-197.

Nekuda V. - Unger J., 1981: Hrádky a tvrze na Moravě, Brno.

Pilnáček J., 1927: Paměti města Blanska a okolních hradů, Blansko.

Plaček M., 1982: K problematice hradů s plášťovou zdí na Moravě, AH 7, 335-351.

Oberflächenuntersuchung der Burgen in Nordwestmähren im Jahre 1984 /Bez. Blansko u. Brno-venkov/. Kleine Aktionen auf drei bekannten Lokalitäten /Lesefunde, Spatenstiche und Vermessungen der Dispositionen/ ermöglichten einige Korrekturen der bisherigen Erkenntnisse:

Louka /Kat. Gebiet Louka, Bez. Blansko/

Revidiert wurde die Burgdisposition; auf beiden schmälere Seiten des axial langgezogenen Kernes mit Umfassungsverbauung sind Türme identifiziert worden. Den Gipfelfelsen auf der NW Seite nimmt ein Wohnturm von rechteckigem Grundriss ein /16 x 11,5 m/, die SO Stiernseite ist durch einer kleiner zylinderförmiger Turm gefestigt /Durchmesser 7 m/, das mit zwei Dritteln in den Graben hervortritt. Kera-

mik 2. Hälfte des 13. - Ende des 15. Jahrhunderts.

Nový hrad /Kat. Gebiet Olomučany, Bez. Blansko/

Die keramischen Funde machen den Beginn der Burg bereits in der 2. Hälfte des 13. Jahrhunderts vorläufig, fraglich, wohin sie wegen ihrer rudimentären Bergfrieddisposition gelegt wird. Wüstung vermutlich kurz nach der Eroberung 1470. Im Vorfeld der Burg und im Raume der vorgeschobenen Befestigung /kurz vor 1493 datiert/ eine Besiedlung schon seit der Mitte des 13. Jahrhunderts konstatiert.

Ronov /Kat. Gebiet Bílovice nad Svitavou, Bez. Brno-venkov/

Kleine Burg mit dreiräumigem Palast als einzigem Bau im inneren der rechteckigen Befestigung. In schriftlichen Quellen nur in den Jahren 1364 - 1366 genannt, von der kurzen Dauer zeugt auch die vermutlich nicht beendete äussere Befestigung und das Minimum an archäologischen Funden.

ÚJEZD U ČERNÉ HORY - PRŮZKUM STRUKTURY STŘEDOVĚKÉHO OSÍDLENÍ /okr. Blansko/

Jiří Doležel, Blansko

Se svojí ulicovou, na JZ půlkruhově uzavřenou návsi a pozdně románským kostelem Věch svatých nad vsí bývá považován za typický produkt vnitřní kolonizace konce 12. století /Procházka - Štof 1983, 46, 48/. Nedatovano zůstává opevnění 850 m SZ vsi /Knies 1896, 121, 122/. Podle Újezda se ve 14. stol. psaly nejméně dva rody, první historickou zprávou je donace Půtova 1334 doubravnickým augustiniánkám /CDM VII, 11; Pilnáček 1930, 234, 483/.

Průzkum pravěkého osídlení /srov. příspěvek v tomto ročníku PV/ poskytl také nálezy dokreslující středověký vývoj:

Intravilán obce: povrchovým sběrem 26. září získána na třech místech keramika /všechny další souřadnice v mm dle ZM ČSSR 1 : 10 000, 1979, č. 24-14-24/.

1. Zahradá 30 m před čp. 19 a 20 na návsi /J - 25, Z - 63/. 54 ks /hrnce, poklice, kuthan/, pol. 13. - průběh 15. stol., 1 ks mazanice.
 2. Zahradá 20 m před čp. 30 na návsi /J - 22, Z - 71/. 3 ks /hrnce/, 14. a 15. stol.
 3. Pole 200 m JZ okraje obce /J - 7, Z - 36/ - okraj hrnce 2. pol. 13. stol.
- Soubor vykazuje již od 13. stol. silně odlišné rysy oproti keramice blanenského regionu.

Lesní trať ve Žlebech: protáhlá ostrožna 373 m. n. m. nad soutokem Petrňovického a Malolhotského potoka na S okraji katastru, 940 m S chrámu Věch svatých v Újezdě /J - 72, Z - 72/, v lesním oddělení 44 d 1-4 polesí Černá Hora 1971. 3 ks keramiky z povrchového sběru 16. září v SV části a na S svahu - 1. pol. 15. stol. Strategicky jedinečná poloha bez opevnění. Středověkou keramikou zde sebral již na poč. 80. let A. Štof.

Literatura:

- Knies J., 1896: O zaniklých osadách, hradech, tvrzích a dvorcích v okrese Blanském, ČMatMor XX I, 42-47; XX/II, 116-122.
- Pilnáček J., 1930: Staromoravští rodové, Vídeň.
- Procházka R. - Štof A., 1983: Příspěvek k osídlení Bořitova a Černé Hory na Blanensku, VVM XXXV-1, 46-58.

Újezd bei Černá Hora - Untersuchung der Struktur der mittelalterlichen Besiedlung /Bez. Blansko/. Das Dorf entstand offensichtlich durch die Innenkolonisation am Ende des 12. Jahrhunderts /Gassendorf, halbkreisförmig abgeschlossener Dorfplatz, spätromanische Kirche, kleine Befestigung 850 m NW vom Dorf/, erster schriftlicher Bericht 1334, im 14. Jahrhundert mehrere Wladikafamilien, vom 15. Jahrhundert nur Bestandteil eines grossen Dominiums.

Lesefunde im Intravilanus der Gemeinde /Raum des Dorfplatzes SW Rand/ trugen zur Erkenntnis der einheimischen Töpferei, eines wenig bekannten keramischen Umkreises bei. Datierung in die Mitte des 13. - Ende des 15. Jahrhunderts. Durch Lesefunde ebenfalls eine Besiedlung aus der 1. Hälfte des 15. Jahrhunderts auf der heute bewaldeten Sporenlage 940 m N der Kirche von Újezd festgestellt. Für die Abwehr eine ideale Lage ohne Befestigungsspuren.

ZANIKLÁ STŘEDOVĚKÁ VES JEDLE /k. úz. Černá Hora, okr. Blansko/

Jiří Doležel, Blansko

Průzkum pozdní, středověké kolonizace Z části Adamovské vrchoviny /první výsledky viz Doležel, 1985/ pokračoval na SZ okraji hořického lesního masívu lokalizací další zaniklé středověké osady dne 23. září. Dnes se její areál nachází v J. výběžku katastru Černé Hory, v lesní trati Dolní Spálená /oddělení

č. 25 c 1, f 2; 26 c 5, 7 polesí Černá Hora 1971/, 450 m SV závistské hájovny /ZM ČSSR 1: 10 000, 1979, č. 24-14-24: střed ZSO V - 103, J - 126 mm/.

Krátká dvojřadá lesní lánová ves zaujala svahy hlubšího údolí potoka, 405 - 423 m. n. m., na J okraj sedla mezi hřebeny Jedle na V a Dránského žlábku na Z straně. V J, levé řadě o celkové délce 250 m, bližší potoka, patrně 5 usedlostí - obdélné konvexní útvary s hojným výskytem barvíčku. V S, pravé řadě s celkovou délkou 150 m 6 - 9 usedlostí na dvou terasách nad sebou. Vedle obvyklých obdélných, vyvýšených reliktů ve třech domech kamenné destrukce pecí, dva zahloubené sklepy.

Keramika z povrchového sběru na obou stranách potoka i z jeho koryta datovatelná od pol. 13. do konce 15. stol., mimo 2 ks mazanice 19 ks - hrnce, poklice, trojnožka.

Vzhledem k 1 500 m SV směrem vzdálené dominující hoře Jedle lze zaniklou osadu s určitou pravděpodobností ztotožnit se stejnojmennou vsí, poprvé uváděnou 1373 /ZDO II, 306; Mezník 1960, 143/, na - posledy 1465 /Hosák 1965, 9/. R. 1568 již pustá, 1571 na její pluzině vzrostlý les /Pilnáček 1927, 76, 86/.

Literatura:

Doležel J., 1985: Výzkum lokalit vrcholného a pozdního středověku oblasti severozápadní Moravy v letech 1979 - 1983, PV 1983, 82-84.

Hosák L., 1965: Historický místopis okresu Blansko v období feudalismu. Blansko.

Mezník J., 1960: Venkovské statky brněnských měšťanů ve 14. a 15. století, Sborník MatMor /ČMatMor/ LXXIX, 129-147.

Pilnáček J., 1927: Paměti města Blanska a okolních hradů, Blansko.

Mittelalterliche Dorfwüstung Jedle /Katastralgebiet Černá Hora, Bez. Blansko/. Im Rahmen der Erforschung der späten, mittelalterlichen Kolonisation des NW Teiles der Adamovská vrchovina /Höhenzug/, in der eigenartigen, markant erhöhten, stark gegliederten, heute gänzlich bewaldeten Mikroregion der Hořické vrchy /Anhöhen / Fläche ca. 24 km²/, hat man bereits die vierte mittelalterliche Dorfwüstung lokalisiert, diesmal 900 m NO von der Niederlassung Závist. Ein kurzes zweireihiges Waldhufendorf, mit insgesamt 11 - 14 Anwesen, auf der Nordseite ausserdem auf zwei Terrassen obereinander erbaut. Die archäologischen Funde gehören in die Mitte des 13. bis Ende des 15. Jahrhunderts. Wahrscheinliche Identität mit dem Dorfe Jedle, 1373 bis 1465 angeführt, 1568 bereits gewüstet.

ZJIŠŤOVACÍ ARCHEOLOGICKÉ VÝZKUMY NA ZANIKLÝCH STŘEDOVĚKÝCH HRADECH V OBLASTI HOSTÝNSKÝCH VRCHŮ /okr. Gottwaldov, Kroměříž/

Jiří Kohoutek, Oblastní muzeum jihovýchodní Moravy, Gottwaldov

V roce 1984 proběhla další etapa zjišťovacích výzkumů na zaniklých středověkých hradech v oblasti jihovýchodní Moravy, které provádí Oblastní muzeum v Moravy v Gottwaldově v rámci střednědobého výzkumného úkolu, zaměřeného na objasnění počátků, vývoje a zániku těchto lokalit.

Tento výzkum navázal na předchozí etapy, kdy probíhal průzkum v pásmu Vizovických vrchů /hrady Starý Světlov, Sehrad - Engelsberk a Rýsov/. V roce 1984 jsme se postupně zaměřili na jednotlivé následující lokality - hrady Lukov, Křídlo a Chlum.

Lukovský hrad leží na katastru stejnojmenné obce na území gottwaldovského okresu, vzdálené od Gottwaldova asi 9 km. Hrad je situován na podélném skalnatém hřebenu, orientovaném přibližně ve směru Z - V, a v nadmořské výšce kolem 515 m. Lokalita, která patří bezesporu mezi největší a nejvýznamnější svého druhu na území Moravy, nebyla dosud, vyjma několika pokusů o stavební - historické zhodnocení, podrobněji zkoumána. Z dochovaných písemných zpráv lze usuzovat na jeho zeměpanský původ a ve 14. století se stal lukovský hrad sídlem významného moravského panského rodu Šternberků. Důležitou roli sehrál v období třicetileté války za valašských povstání. Koncem 18. stol. byl opuštěn a posléze sloužil jako zásobárna levného stavebního materiálu, což se negativně promítlo na jeho současném stavu¹.

Většina zjišťovacích sond byla položena na ploše vlastního hradního jádra a další v prostoru předhradí a na dalších exponovaných polohách hradního areálu v celém jeho rozsahu. Průzkum v severozápadní části vlastního hradu /sondy A, B, E a G/ přinesly následující poznatky. Pod destrukční vrstvou, pocházející patrně z období zániku celého hradního komplexu, se objevily základy staveb, které podle nálezkové situace lze rozlišit na dvě vývojové fáze. Mladší, datovatelná do 16. - poč. 17. stol., nám představuje pozůstatky vnitřní obvodové zástavby při linii severozápadní obvodové hradby. Starší fázi prezentuje základové zdivo blíže neidentifikovatelného objektu z lomového kamene s armovaným jihozápadním nárožím. Datace tohoto objektu je velmi obtížná vzhledem k velmi špatné nálezkové situaci /celá plocha byla velmi poškozena recentními výkopy/, ale zdá se, že tato stavba může náležet k původnímu horizontu vlastního hradu.

Sondy, položené v jihozápadní části hradního jádra, přinesly především objev zdiva z pravidelných, opracovaných kvádrů, dochovaného téměř do hloubky 200 cm od úrovně povrchu terénu /výzkum zde dále nepokračoval/. Tato stavba, jejíž bližší zařazení je dosud problematické /palác, věž?/ má zřejmý vztah k torzu okrouhlé věžice, náležející s největší pravděpodobností nejstarší stavební periodě hradu.

Průzkum v jihozápadní části parkánu v prostoru raně gotické průjezdní brány přinesl poměrně dobrou

stratigrafickou situaci, která přinesla závažné poznatky k relativní chronologii lokality. Po ztrátě původní funkce byl prostor brány využit jako suterén a do prostoru před bránou byly vloženy další hospodářské objekty, které byly po poškození hradu v 1. pol. 17. stol. jen nouzově upraveny. Další výzkum v jádru hradního areálu nepotvrdil hypotetickou lokalizaci hlavní hradní věže, ale zachytil alespoň v hrubých obrysech předpokládaný rozsah původního hradu.

Zjišťovací sondáže v polohách "Tanečnice" a "Krátky" potvrdily v těchto místech existenci stavebních objektů, s největší pravděpodobností obléhacích bašt, a prokázaly tak, že rozsah celého hradního komplexu je podstatně větší, než se původně předpokládalo.

Při výzkumu bylo nalezeno poměrně značné množství archeologického materiálu, především keramiky /zajímavý je rozsáhlý soubor renesančních kachlů s bohatou výzdobou, datovatelný do 1. pol. 16. stol./, ale také architektonických článků /zlomek vrcholně gotické fiály, fragment pozdněrománského portálu, aj./.

Následkem nově získaných poznatků lze předložit přibližný nástin vývoje této důležité lokality. Zeměpanský hrad vznikl někdy před polovinou 13. století a do konce 14. stol. zaujímal svou plochou pravděpodobně celý rozsah dnešního hradního jádra, resp. vlastního hradu. Rozsáhlou přestavbu celé lokality lze datovat následkem poškození hradu ve 2. pol. 15. stol., patrně v období česko - uherských válek do konce 15. a do 1. pol. 16. století. Tehdy se k vlastnímu hradu zřejmě připojilo také rozsáhlé předhradí. Hrad byl znovu citelně poškozen v 1. pol. 17. století, což bylo přes některé dílčí úpravy v 2. pol. 17. stol. předzvěstí jeho zániku.

Další zkoumanou lokalitou byl zaniklý hrad Chlum. Pozůstatky hradu se nacházejí na temeni severo - východní ostrožny stejnojmenného návrší /kóta 421 m/ na katastrálním území obce Bílavsko u Bystřice p. H. Hrad sám se skládá z vlastního jádra oválného půdorysu o průměru přibližně 25 m a ze dvou na sebe navazujících předhradí. Jádro hradu s vnitřním předhradím bylo z jihozápadní strany chráněno dvojitým vallem, vnější předhradí mělo val jednoduchý. Celý komplex byl delší osou orientován zhruba ve směru JZ - SV, přičemž jeho délka činila kolem 70 - 80 m. Valové opevnění, které dosahuje místy výšku přes 2 m, i ostatní relikt hradu jsou v terénu dobře patrné. Při průzkumu bylo na ploše hradu položeno několik zjišťovacích sond, tři na vlastním jádru hradu a tři v prostoru jednotlivých předhradí.

Historické zprávy, vztahující se k této lokalitě, jsou velmi kusé. Ze sporadických zmínek je ještě, že hrad držel na počátku 15. stol. Heralt Puška z Kunštátu, který se dostal do sporu se sousedními držiteli hradu Křídla, Cimburky².

Archeologické sondáže v prostoru vlastního hradního jádra a vnitřního předhradí zachytily následující situaci. Těsně pod současným povrchem se objevila tmavě zbarvená kulturní vrstva, obsahující místy písčivcové kameny a poměrně značné množství mazanice. Poměrně početný výskyt zuhelnatělých dřev potvrzoval, že se jedná o destruktivní požárovou vrstvu. Pod touto vrstvou se objevila slabší vrstva rozpadlých písčivcových kamenů, která překrývala slabou, tmavě zbarvenou vrstvu, dosedající přímo na podloží. Tato náleзовá situace se objevovala na ploše vlastního hradního jádra a předhradí, na ploše vnějšího předhradí se pod povrchem objevila pouze humusovitá vrstva, obsahující jen výjimečně rozptýlené archeologické nálezy, která dosedala přímo na původní hlinitopísčité podloží.

Při celkové shrnutí získaných poznatků, získaných během výzkumu, lze předpokládat, že hrad Chlum vznikl někdy po pol. 14. stol. a někdy kolem pol. 15. stol. zanikl. Zdá se, že na přelomu 14. a 15. stol. bylo starší jádro rozšířeno, ale celková přestavba nebyla vlastně realizována v celém rozsahu a je pravděpodobné, že nebyla ani dokončena. Hrad měl patrně jen dřevěnou zástavbu /zbytky zuhelnatělých dřev, množství mazanice/ a podobného charakteru byla i fortifikace.

Další lokalitou, zkoumanou v této oblasti, byl zaniklý středověký hrad Křídlo. Nachází se na katastru obce Brusné, okr. Kroměříž, vzdálené asi 7 km jihozápadně od Bystřice p. H. Vlastní jádro hradu /kóta 556 m/ tvoří skalnatá kupa, oddělená od východního hřebene přírodní proláklinou, která byla ještě uměle zvýrazněna a prohloubena jako příkop. Ze západní strany přiléhá k vlastnímu jádru hradu rozsáhlé předhradí /dolní hrad/, opevněné jednoduchou kamennou hradbou o šířce 200 cm. Předhradí má tvar téměř pravidelného obdélníka s orientací delší osou ve směru východ - západ. Z východní strany se uchovaly stopy po původním vstupu. Před ním je v terénu ještě dobře dochováno předsunuté opevnění, sestávající z jednoduchého valu, v jehož východním půlkruhovitěm zakončení lze předpokládat pozůstatky obranné věže. Čtyři zjišťovací sondy byly položeny v prostoru předhradí /tzv. dolní hrad/ a stejný počet na ploše vlastního hradního jádra. Na předhradí byl také vstup do hradu, kde jsme objevili dvě základové patky brány s částí ostění portálu a zbytky původního dláždění přístupové cesty. Náleзовá situace, zjištěná v sondách na předhradí, vykazovala jednotný horizont - kulturní vrstvu, vykazující znaky náhlého zániku /požár/. Podle četných zlomků mazanice lze soudit, že v prostoru předhradí se nacházely převážně dřevěné stavby /nebyly zjištěny ani stopy po kamenných základech/. Poněkud jiná situace se rýsovala v prostoru vlastního hradního jádra. Zde se podařilo zachytit stopy po víceprostorové stavbě /pravděpodobně palác/ a zajištěné masivními opěrnými pylony. Zároveň zde byla odkryta destručovaná srubová stavba, rovněž zničená požárem, kde byly nalezeny falešné ražby z období česko - uherských válek ve 3. čtvrtině 15. století.

Získaný archeologický materiál datuje existenci hradu od pol. 14. stol. do počátku 2. pol. 15. stol., což také zcela potvrzuje písemné dochované zprávy k této lokalitě. První zpráva o hradě je z roku 1365, kdy jej Vlk z Dobrotic prodává Kunštátům. Roku 1374 získal hrad Ctibor z Cimburku a roku 1437 Herbert a Leonhart z Bořitova. K roku 1481 je hrad již uváděn jako pustý³.

Poznámky:

1 Z. Hartl - J. Kohoutek, Poznámky ke stavebnímu vývoji hradu Lukova, Gottwaldovsko 83 /Sborník OAG/, Gottwaldov 1984, 207 - 230.

- 2 F. Zapletal, Historický místopis Moravy a Slezska /Politický okres holešovský/, Přerov 1942, 782.
3 L. Hosák, Historický místopis země moravskoslezské, Brno 1938, 448, 449.

Feststellungsgrabungen auf mittelalterlichen Burgwüstungen im Raume der Hostýnské vrchy /Anhöhen/ /Bez. Gottwaldov, Kroměříž/. Im Jahre 1984 verlief die weitere Etappe von den Feststellungsgrabungen auf mittelalterlichen Burgwüstungen im Gebiet Südostmährens in der Zone der Hostýnské vrchy. Nach und nach hat man die Lokalitäten Lukov, Křídlo und Chlum untersucht.

Lukov - durch die Grabung wurde bewiesen, dass die Burg als landesfürstliche bereits vor der Mitte des 13. Jahrhunderts entstand. Weitere Bauetappen verliefen hier in der 2. Hälfte des 13. und in der 2. Hälfte des 14. Jahrhunderts, als die Burg die ganze Fläche der heutigen sog. oberen Burg einnahm. In der 2. Hälfte des 15. Jahrhunderts wurde sie von dem ungarischen König Matthias Corvinus erobert und beschädigt und in der Wende des 15. und 16. Jahrhunderts zu einer mächtigen Frührenaissance-Festung umgebaut, die schliesslich eine bedeutende Rolle während des Dreissigjährigen Krieges spielte. Im Jahre 1643 wurde sie wiederum beschädigt, verlor ihre strategische Funktion und in der Wende des 18. und 19. Jahrhunderts verlassen.

Die Burg Chlum entstand irgendwann um die Mitte des 14. Jahrhunderts, Ende des 14. Jahrhunderts hat man sie wiederum hergerichtet und sie wüstete nach der Mitte des 15. Jahrhunderts.

Ein ähnliches Schicksal teilte auch die Burg Křídlo, deren Entstehung man mit Rücksicht zu der durchgeführten Untersuchung in die Mitte des 14. Jahrhunderts datieren kann und ihre Wüstung dann in Zusammenhänge mit den böhmisch - ungarischen Kriegen in der 2. Hälfte des 15. Jahrhunderts legen kann.

POZŮSTATKY STŘEDOVĚKÉ FORTIFIKACE U HRADU MALENOVICE /okr. Gottwaldov/

Jiří Kohoutek, OM Gottwaldov, Radim Vrla, SUPPOP Praha

/Obr. 29/

V listopadu 1984 bylo provedeno předběžné zaměření a dílčí průzkum reliktu středověkého objektu, který lze s největší pravděpodobností interpretovat jako obléhací baštu z dob česko - uherských válek z 2. pol. 15. stol.

Lokalita je vzdálena vzdušnou čarou asi přibližně 250 m východním směrem od vlastního malenovického hradu. Stavba byla situována na západním okraji hřebenu návrší s místním názvem "Na skalce" /západní výběžky Vizovských vrchů/. Dochovala se jen její východní část, západní byla zcela zničena odtěžením kamene. Vlastní jádro má tvar půlkruhu /dochovaná část/ o průměru 10 - 12 m. Ze západní strany se uchoval také val a zdvojený příkop /hloubka příkopu cca. 2 m, šířka cca. 5 m/. Při dílčím sondážním průzkumu se na ploše vlastního jádra objevila v jeho jihovýchodní části pod slabou humusovitou vrstvou v hloubce 5 - 8 cm pod povrchem terénu tmavá požárová vrstva o mocnosti 10 cm. Pod ní se nacházela zřejmě destrukční vrstva z přepálených pískovcových kamenů - nebyly zjištěny žádné archeologické nálezy.

Lokalita je svými rozměry téměř analogická se stavbou na hřebeni "Tanečnice" u lukovského hradu¹. Podobných případů pak máme z Moravy doloženo více². Z historických zpráv je známo, že v neklidných dobách třetí čtvrtiny 15. století se stala východní Morava dějištěm častých válečných střetnutí mezi vojsky Jiřího z Poděbrad a Matyáše Korvína. Za těchto událostí se patrně malenovický hrad dostal do rukou Podmanických z Podmanína a při tažení Jiřího z Poděbrad v létě 1470 došlo patrně k obležení malenovického hradu českým vojskem. Do této doby můžeme také klást vznik opevnění ve trati "Skalka".

Poznámky:

- 1 J. Kohoutek, Hrad Lukov - současný stav výzkumu, Archeologia Historica X, 1985, v tisku.
- 2 L. Konečný - J. Merta, Pokračování výzkumu středověkých opevnění kolem Nového hradu u Adamova, Archaologia Historica 5, Brno 1980, 305 - 322.

Reste einer mittelalterlichen Fortifikation bei der Burg Malenovice /Bez. Gottwaldov/. Im November 1984 wurde eine Teiluntersuchung des Reliktes der mittelalterlichen Fortifikationswüstung bei der Malenovicer Burg, Bez. Gottwaldov durchgeführt. Höchstwahrscheinlich handelt es sich um Reste einer Belagerungsbastion aus der Zeit der böhmisch - ungarischen Kriege im dritten Viertel des 15. Jahrhunderts.

DEPOT MINCÍ Z 16. A POČÁTKU 17. STOL. Z DRAHAN /okr. Prostějov/

Alena Prudká, Muzeum Prostějovska

8.11.1984 narazili dělníci J. Kopečný a A. Ambrož z Drahan při srovnávání terénu pro chodník v obci za kostelem před domem č. 16 na depot mincí. Stříbrné mince, z nichž část byla vložena do plátěného obalu /dodatečně nebylo možno zjistit, o které se jednalo, nálezcí je totiž sesypali k ostatním/, byly vsypány do hrnku s uchem, který byl postaven do džbánu. Z džbánu se zachovala jen spodní část. Na místě nálezu bylo následně zjištěno, že nádoby byly uloženy u zdi staršího zničeného objektu v hloubce 75 cm.

Depot obsahoval celkem 564 stříbrných mincí různých středoevropských vydavatelů z 16. a prvních dvou desetiletí 17. stol.

Münzendept aus dem 16. und Beginn des 17. Jahrhunderts aus Drahan /Bez. Prostějov/. Am 8.11. 1984 wurde in Drahan vor dem Hause Nr. 16 bei der Errichtung eines Gehsteiges ein Depot von 564 silbernen Münzen von verschiedenen mitteleuropäischen Herausgebern aus dem 16. und aus den ersten zwei Jahrzehnten des 17. Jahrhunderts entdeckt. Die Münzen, von denen ein Teil ursprünglich in einem Leinenstück eingewickelt war, wurden in einen Topf mit Henkel deponiert und diesen stellte man in einen Krug, von dem der untere Teil erhalten blieb.

NÁLEZ RANĚ NOVOVĚKÉ KERAMIKY V LETOVICÍCH /okr. Blansko/

Antonín Štrof, Muzeum Boskovice

Letovice leží uprostřed drobné sídlištní enklávy, která vybíhá podél řeky Svitavy k severu z Boskovic-ke brázdy. Z širšího okolí města známe doklady osídlení z paleolitu, neolitu a starší doby bronzové; drobné pozdně hradištní nálezy odtud posledně uvedl Z. Měřinský /1978, 77/.

V listopadu r. 1984 upozornil pracovníky muzea pan Josef Kovář z Chrudichrom, že na skládce u místní části Letovice - Havírny jsou ve vyvezené zemině zlomky keramiky. Probráním vyvážky byl získán soubor keramiky, kachlů aj. Dodatečně bylo zjištěno místo v areálu města, odkud byla zemina vyvezena.

Nálezový soubor ještě není restaurován, předběžně můžeme uvést, že převládají dvouuché hrnce, jsou zastoupeny mísy a misky, trojnožky, čtyřhranná keramická láhev, na kachlích převládají rostlinné motivy, objevil se i erb Ronovců. Určitou výjimečností tohoto celku /pokud vůbec lze při podobných nálezových podmínkách mluvit o celku/ je džbán, odpovídající materiálem i zpracováním ostatním tvarům, liší se však výzdobou - tvoří ji linie geometrické výzdoby a především ryté květy a celé stonky snad růží a nad výdutí písmena a symbol kříže a hvězd. Pro datování celku je důležitý letopočet 1704.

Literatura: Z. Měřinský, 1978; Archeologické nálezy z Letovic, PV 1976, 77, tab. 16.

Fund einer frühneuzeitlichen Keramik in Letovice /Bez. Blansko/. Aus herausgeführten Erdreich wurde ein Keramik- und Kachelnkomplex gewonnen, durch einen Krug mit der Jahreszahl 1704 datiert.

NEUZEITLICHE FUNDE AUS VELKÉ PAVLOVICE /Bez. Břeclav/

Oldřich Jeřábek, Brno - Josef Unger, AÚ ČSAV Brno

Im November 1984 hat man beim Aushub der Fundamente für den Bau einer Turnhalle der Elementarschule in Velké Pavlovice zwei Gruben mit Knochen, Eisenbruchstücken und Keramik aus dem 19. Jahrhundert entdeckt. Die Keramikbruchstücke stammen von Töpfen mit Henkel und Schüsseln mit Einglätting verziert.

NÁLEZ LIDSKÝCH KOSTÍ NA SLEZSKÉ OSTRAVĚ /okr. Ostrava/

Vratislav Janák, Pavel Kouřil, AÚ ČSAV Brno

V listopadu 1984 upozornili opavskou expozituru pracovníci OKR - Rekultivace n.p. na lidské kosti, vybagrované při zemních pracích u domu č. 70 na Klášterní ulici v Ostravě 2. Ohledáním dvou výkopů /hloubka i šířka cca 1 m/ v úhrnné délce asi 15 m bylo zjištěno, že jde o jednotlivé, sekundárně uložené kosti z více jedinců. Původně se nacházely ve žluté navezené vrstvě, která zjevně pokračovala ještě pod úroveň dna výkopů. Ve vrstvě byly kromě lidských kostí kusy opracovaného pískovce, zlomky cihel a dřeva, ale žádný datovatelný nález.

Vzhledem k tomu, že na místě domu č. 70 stával původní slezskoostravský farní kostel Sv. Jiří, kte-

rý se poprvé připomíná k r. 1268¹ a v r. 1783 byl zbourán a nahrazen dnešním kostelem Sv. Josefa, umí-
stěným asi o 100 m severněji², můžeme snad předpokládat, že žlutá vrstva vznikla při likvidaci chrámu
v r. 1783 a lidské kosti v ní pocházejí z původního farního hřbitova.

Poznámky:

1 Dějiny Ostravy, Ostrava 1967, 634.

2 Tamtéž, 651.

Fund von Menschenknochen in Slezska Ostrava /Bez. Ostrava/. Sekundär beige-
legte Menschenknochen von mehreren Individuen hat man in der Aufschüttung am Orte der ursprünglichen
Pfarrkirche des Hl. Georg in Slezska Ostrava festgestellt, die im Jahre 1783 eingerissen worden war.

RETTUNGSGRABUNGEN AUF DEM BAUE DES UNTEREN STAUSEES DES WASSERWERKES NOVÉ MLÝNY IM JAHRE 1984 /Bez. Břeclav, Kat. Gebiet Nové Mlýny, Pavlov, Šakvice /

Miloš Čižmář, Martin Geisler, Ivo Rakovský, Jana Stuchlíková, AÚ ČSAV Brno, Ja-
roslav Peška, Regionalmuseum Mikulov

/Abb. 23, Taf. 9, 10/

Die Terraintätigkeit im Raume des unteren Stausees des Wasserwerkes war im Jahre 1984 ungemein
umfangreich. In den Frühlingsmonaten 1984 wurde der Bau des südlichen Dammes des Wasserwerkes No-
vé Mlýny auf den Katastralgebieten der Gemeinden Milovice und Pavlov /Abb. 23 / eröffnet. An den Stel-
len des zukünftigen Staudammes hat man die Acker- und die Felgschicht bis in eine Tiefe von 50 - 60
cm und in einer Breite bis von 90 m entfernt. Die Trasse des Dammes führte durch mächtige Anschwem-
mungsschichten, das sandige bis schotterartige Liegende wurde bei den Abdeckungen nur an den Stellen
der Terrainerhebungen erfasst. Die Oberflächenuntersuchung der Trasse bewies zwar, dass sich die vor-
geschichtliche Besiedlung nicht nur auf erhöhte Lagen beschränkte, in den dunkel gefärbten Anschwemmungs-
schichten war es jedoch möglich die archäologischen Objekte nur ausnahmsweise zu unterscheiden. Die
Aufmerksamkeit der Rettungsgrabung war also vor allem auf die Erhebungen orientiert, auf denen sich
vermutlich die Besiedlung konzentrierte.

Die umfangreichsten Rettungsaktionen verliefen in der Flur "Dolní Pole" /Katastralgebiet Pavlov/. Auf
der mit I bezeichneten Fläche /120x20-25 m/ hat man insgesamt 86 archäologische Objekte untersucht. Die
älteste festgestellte Besiedlung repräsentierten zwei latenezeitliche Hütten und weitere eingetieftete Objekte,
den überwiegenden Teil der Siedlungsobjekte kann man in die römische Kaiserzeit datieren. Zu den interes-
santesten von diesen gehörte ein kaiserzeitlicher Töpferofen mit Resten eines Restes und drei Hütten mit
Destruktionen von steinernen Herden, einer Pfostenkonstruktion, respektive Resten eines gestampften
Fussbodens. Man hat auch eine slawische Besiedlung repräsentiert durch den Prager Typus, festgestellt.
Ferner wurde ein gestörtes Grab der Horákovter Kultur mit keramischer Ausstattung und Spuren einer
Pfostenkonstruktion und zehn sämtlich ausgeraubte Úněticer Gräber untersucht. Zwei Grabgruben waren
mit einer Steinverschüttung ausgefüllt, in einem Grab befanden sich zwei Individuen übereinander beige-
setzt. Die Anwesenheit eines latenezeitlichen Gräberfeldes deutete der Fund eines reich ausgestatteten
Frauengrabes an.

In der Flur "Dolní pole" II, wo eine Sonde bereits im Jahre 1978 /Rakovský 1980/¹, gelegt worden
war, wurde durch Lesefunde neu die Anwesenheit der Glockenbecherkultur festgestellt und 16 Siedlungs-
objekte mit Linear-, Úněticer-, Věteřover-, latenezeitlicher, kaiserzeitlicher Keramik und der des Pra-
ger Typus untersucht. Ausser Siedlungsobjekten hat man auch ein Úněticer Grab und zwei Gräber mit dem
Skelett in Strecklage, am Rücken, von N-S orientiert, gefunden /in beiden Fällen ohne Funde/.

Die Aushubtrasse führte ebenfalls durch die bekannte Flur "U topolů", an der Grenze des Katastralge-
bietes von Milovice und Pavlov. Hier hat man eine im Liegenden eingetieftete Grube der Horákovter Kultur
und zwei kaiserzeitliche Objekte untersucht, die in den Anschwemmungsschichten eingetieft waren- eine
regelmässig ovale Grube und eine Hütte, deren Grundriss man nur nach den Resten des gestampften Fussbo-
dens und der sechswinkeligen Pfostenkonstruktion bestimmen konnte. Die reichen keramischen Funde aus
den Schichten, die aus der jüngeren Bronzezeit, aus der Hallstatt-, Latene- und vor allem aus der rö-
mischen Kaiserzeit stammen, deuteten einen grösseren Umfang des Siedlungsareales an, wegen der un-
günstigen Terrainbedingungen hat man jedoch von einer weiteren Rettungsgrabung Abstand genommen.

Im Raume der neu eröffneten Kiesgrube bei Nové Mlýny /Abb. 23:4/ wurden im Verlaufe des Monats
Mai auf einer sehr schlecht abgedeckten Fläche /mit Überresten humosen Bodens/ insgesamt elf Siedlungs-
objekte untersucht. Am südlichen Hange befanden sich sieben eingetieftete rechteckige Hütten und eine Grube
aus der Latenezeit und ferner zwei Gruben der Úněticer- und Horákovter Kultur. Auf der höchsten Stel-
le der Anhöhe hat man eine fast viereckig eingetieftete Hütte aus der Vöikerwanderungszeit mit einer Drei-
zahl von Pfostengruben längs der Ost- und Westwand, abgedeckt.

Südlich von Šakvice im Raume der Flur "Štěpničky" /Abb. 23:3/ gelang es in den Wänden der neu er-
öffneten Kiesgruben nur einige Funde festzustellen. Hier hat man Teile von zwei eingetieften Hütten und

einer Vorratsgrube aus der jüngeren Burgwallzeit, eine Grube der Kultur mit Linearkeramik untersucht und wir übernahmen von L. Měšťan aus Šakvice Funde aus einem gestörten Siedlungsobjekt der Kultur mit kannelierter Keramik.

Hauptaufgabe in der Sommerzeit war die Fortsetzung der umfangreichen Grabung in der Flur "Horní pole" im Kataster von Pavlov /Abb. 23:1 / . Auf zwei Flächen, die an die Abdeckungen vom vorhergehenden Jahr anknüpften, reinigten wir einen Raum von ca. 7.500 m² und untersuchten hier insgesamt 178 archäologische Objekte. Im westlichen Teile der Lokalität strebten wir die Untersuchung von weiteren Gräbern der Träger der Glockenbecherkultur an, von denen wir weitere 19 feststellten. Ausser drei Brandbestattungen handelte es sich wiederum sämtlich um Skelettgräber und die übliche Beisetzung der Verstorbenen. In einer von den Grabgruben haben wir auch zwei Begräbnisse - eine Skelett- und eine Brandbestattung gefunden, ein weiteres von den Gräbern war offensichtlich sekundär geöffnet worden. Die Funde bildete vor allem Keramik, von der häufiger als in der vergangenen Saison verzierte Glockenbecher erschienen, von den übrigen Gegenständen ist ein kupferner Dolch mit Dorn selten. Ausser äneolithischen Gräbern stiessen wir in diesem Areal auch auf eine Gruppe latenezeitlicher Gräber mit einer etwas unterschiedlichen Orientierung /ungefähr NW-SO/. Bisher haben wir 9 untersucht. In zwei von diesen waren Krieger mit kompletter Ausrüstung - Schwert, Lanze und Schild bestattet, von den Funden aus weiteren Gräbern können wir eiserne Fibeln, bronzene Armringe und Fussringe, einen Fingerring aus demselben Material, eine Bernsteinperle, kleine Glasperlen und Keramik anführen. Vorläufig kann man das Gräberfeld in die Stufe LT B₂ datieren. Im Raume der beiden Gräberfelder stellten wir auch Siedlungsobjekte der Kultur mit Linearkeramik und der Velaticer Kultur fest.

Ziel der Grabung im östlichen Teil der Lokalität war, den Nordrand der Besiedlung einer mässigen Anhöhe zu begrenzen, mit deren Erforschung wir im Jahre 1982 begannen. Wir deckten hier eine Fläche von 140 x 20-30 m ab und untersuchten insgesamt 122 Objekte. Am nördlichen Umfang der Fläche sank das sandige Liegende verhältnismässig steil in die Inundation der Dyje ab und die Besiedlung endete hier. Wir erfassten auch den Rand eines protoúněticer Gräberfeldes, zu dem weitere zehn Gräber gehörten, auch wenn in einigen Fällen mit Rücksicht zur starken Störung der seichten Grabgruben diese Interpretation der Objekte unsicher ist. So wie im Jahre 1982 handelte es sich wiederum um Körperbestattungen in Hockerlage, in S-N Richtung orientiert. In einer der Grabgruben waren vermutlich 2 Individuen bestattet worden, zwei andere Bestattungen sind offensichtlich mit Steinen bedeckt gewesen. Die Funde in den Gräbern bildete beinahe ausschliesslich Keramik. Auf weitere 3 sehr seichte Skelettgräber stiessen wir im östlichen Teil der Fläche. Die Verstorbenen lagen am Rücken in Strecklage mit dem Kopf nach W und man hat bei ihnen keine Beigaben festgestellt. Unklar ist die Interpretation einer kleinen Grube mit einer hellen Einschüttung, in der man den Teil eines Gefässes aus der römischen Kaiserzeit fand. In einer Länge von 80 m verfolgten wir beim Nordrand ein Gräbchen, das vermutlich zur Velaticer Siedlung gehörte. Umgekehrt gelang es uns den Verlauf der neolithischen /?/ Umfriedung aus dem Jahre 1983 nicht weiter zu verfolgen. Als wir an die Fläche anknüpften, wo der Verlauf dieses Gräbchens sichtbar war, konnte man es noch in einer Länge von ca. 10 m verfolgen und dann hörte es auf im Liegenden leserlich zu sein. Von den Siedlungsobjekten gehörte der Grossteil der Velaticer und der Úněticer Kultur an, wobei sich die ersteren meist im westlichen Teil der Fläche, die zweiten im östlichen befanden.

Im gesamten Areal waren einige Gruben der Věteřov Kultur verstreut. In einer von diesen, gleich wie in einer Úněticer, fand man ein menschliches Skelett. Zu den neolithischen Siedlungen gehörten einige Objekte mit Stichband- und mährischer bemalter Keramik. Der letztgenannten Kultur gehört ein sehr gut erhaltenes Exemplar einer Frauenplastik des Strělicer Types an. Im Jahre 1984 gelang es uns auch Belege der bisher jüngsten Besiedlung des verfolgten Areales festzustellen, die in den slawischen Zeitabschnitt fällt. Wir deckten Grundrisse von drei eingetieften Hütten mit Steindestruktionen in den nordöstlichen Ecken ab. Untersuchen konnten wir bisher nur die erste von diesen, die nur sehr seicht in das Liegende eingetieft war und Keramik des Prager Types enthielt. Zu Ende des Jahres begannen wir mit der Abdeckung im südwestlichen und östlichen Teil der Lokalität, wo die Grabung im Jahre 1985 fortsetzen wird.

Literatur:

Rakovský, I. 1980: Rettungsgrabungen im Raume des Baues des mittleren und unteren Stausees des Wasserwerkes Nové Mlýny /Bez. Břeclav/, PV 1978, 60-61, Brno.

ZÁCHRANNÝ VÝZKUM V BRNĚ - MEDLÁNKÁCH /okr. Brno-město/

Martin Geisler, AÚ ČSAV Brno

V červenci a srpnu 1984 provedli pracovníci AÚ ČSAV v Brně záchranný archeologický výzkum na staveništi nové výrobní haly n.p. Meopta Přerov v Brně - Medlánkách. Archeologické objekty se vyskytovaly v celém odhumusovaném prostoru staveniště /3a/, vzhledem k rychlému postupu stavebních prací však bylo možno systematicky sledovat pouze přibližně polovinu této plochy. V průběhu výzkumu bylo prozkoumáno celkem 106 archeologických objektů, z nichž asi 40 bylo možno datovat do mladší doby bronzové, zbývající do slovanského období.

Osídlení z mladší doby bronzové bylo patrně jednofázové a lze ho řadit do časného velatického stupně.

Kromě běžných sídlištních jam se podařilo zachytit i dva půdorysy nadzemních kúlových staveb o rozměrech cca 10 x 6 a 8 x 5 m, tvořených v prvním případě čtyřmi řadami po pěti kúlech a ve druhém třemi řadami po čtyřech kúlech¹.

Ve slovanském osídlení, reprezentovaném nálezy chat s kúlovými konstrukcemi a destrukcemi kamenných otopných zařízení, obilnicemi a objekty patrně výrobního charakteru, bylo možno rozlišit předvelkomoravský a velkomoravský horizont, sporadicky byl zjištěn i výskyt keramiky pražského typu.

Poznámka:

1 J. Říhový, Nález velatických domů v Brně - Medláncích, AR XXXVIII, 1986, 62-65.

Rettungsgrabung in Brno - Medlánci / Bez. Brno - město/. Im Verlaufe der Rettungsgrabung wurden 106 archäologische Objekte untersucht, von denen man ca. 40 in die frühe Velaticer Stufe datieren kann. Zu dieser Stufe gehören auch zwei oberirdische Pfostenbauten /10 x 6 und 8 x 5 m/, im ersten Falle durch vier Reihen zu je fünf Pfosten, im zweiten durch drei Reihen zu je vier Pfosten gebildet. Die übrigen Objekte /eingetiefe Hütten, Getreidegruben, Produktionsobjekte/ gehören zum vor-grossmährischen und grossmährischen Horizont der slawischen Besiedlung, sporadisch hat man auch das Vorkommen von Keramik des Prager Typus festgestellt.

ZÁCHRANNÝ VÝZKUM NEOLITICKÉHO A LATÉNSKÉHO SÍDLIŠTĚ V BOŘITOVĚ /okr. Blansko/

Miloš Čižmář, Kateřina Geislerová, AŮ ČSAV Brno

V souvislosti se stavbou hospodářských objektů JZD Bořitov v trati "Písky" byl proveden v období září-listopad 1984 další plošný odkryv této lokality. Na severním obvodě staveniště byly odkryty dvě plochy /50x60, 50x120 m/, na nichž byly zjištěny početné objekty z neolitu a pozdní doby laténské. Několik jam náleželo kultuře s lineární keramikou a jedna kultuře s moravskou malovanou keramikou. Nejpočetněji byly zastoupeny pozdně laténské objekty, z nichž mimo četné jámy byly prozkoumány čtyři obdélníkové zahoubené chaty. Významné je zjištění husté kúlové zástavby, s největší pravděpodobností z doby laténské, na obou plochách, jejichž detailní prozkoumání bylo odloženo na příští rok. Při skrývce ornice jižně od obou ploch byly zkoumány další pozdně laténské objekty, jámy kultury s LnK a jeden objekt kultury s vypíchanou keramikou. Na protilehlém okraji staveniště bylo v samém závěru záchranných prací odkryto seskupení kúlových jam a dalších objektů kultury s LnK, jejichž výzkum byl také odložen na příští sezonu.

Rettungsgrabung der neolithischen und latènezeitlichen Siedlung in Bořitov /Bez. Blansko/. Es wurden zwei Flächen /50x50, 50 x 120 m/ mit Objekten der Kultur mit Linearkeramik, mährischer bemalter Keramik und aus der späten Latènezeit /unter anderem vier rechteckige eingetiefe Hütten/ abgedeckt. Auf beiden Flächen hat man auch eine dichte Pfostenverbauung festgestellt, deren detaillierte Untersuchung auf die nächste Saison verlegt wurde. An anderen Stellen des Bauplatzes waren weitere Objekte der Kultur mit Linearkeramik, der Kultur mit Stichbandkeramik und aus der späten Latènezeit untersucht worden und man hat eine bisher nicht untersuchte Gruppierung von Pfostengruben und Objekten der Kultur mit Linearkeramik festgestellt.

ZÁCHRANNÝ VÝZKUM U KYJOVIC /okr. Znojmo/

Miroslav Bálek, Miloš Čižmář, Kateřina Geislerová, AŮ ČSAV Brno

Dne 25. 9. 1984 ohlásili ing J. Dvořák a M. Prodělal, pracovníci Zemědělských staveb, závod O5, nálezy lidských kostí v závlahové rýze na katastru Kyjovic, okr. Znojmo. Lokalita se nachází těsně při jeho hranici s Prosiměřicemi, na mírném návrší /250 m n.m./. Rýha pro závlahy byla vedena podél polní cesty, odbočující ze silnice Kyjovice - Prosiměřice. Na stometrovém úseku rýhy, vzdáleném 400-500 metrů jižně od této silnice, jsme zjistili porušené části celkem 25 kostrových hrobů /H2-H26/. Podle pozorování na profilech ležely kostry, orientované Z-V, v natažené poloze na zádech. Hloubka hrobů se pohybovala od 0,5 do 1,1 m, v jednom z nich byly zbytky dřevěného obložení; žádné další nálezy nebyly zjištěny. Lze poukázat pouze na patinaci lebky v jednom z hrobů. Pohřebiště náleží patrně do mladohradištního období.

Sto metrů jihozápadně od těchto hrobů byl ve stěně rýhy v hloubce 0,65 m zachycen žárový hrob z doby římské /H1/. Ze stěny byla vyjmuta polovina nádoby /1/, v níž byly spálené kůstky a část železného držadla /2/.

1. Část nádoby s mírně prohnutým hrdlem a zesíleným okrajem. Výduť se kónicky zužuje k odsazenému dnu. Černě leštěný povrch. V-184 mm, Φ okraje-240 mm, Φ dna-110 mm. Inv. č.: 07855-1/84.
2. Část železného držadla vědra s jednou atáší. Inv. č.: 07855-2/84.

Rettungsgrabung bei Kyjovice / Bez. Znojmo/. Beim Aushub einer Bewässerungsrinne im Kataster von Kyjovice wurden insgesamt 25 Skelettgräber gestört. Auf den Profilen hat man festgestellt, dass die Skelette in Strecklage am Rücken lagen und von W-O orientiert waren; in einem von den Gräbern waren Reste einer Holzverschalung. Das Gräberfeld kann man offensichtlich in den jungburgwallzeitlichen Abschnitt legen. 100 m südwestlich von diesen Gräbern wurde im Profil ein Brandgrab aus der römischen Kaiserzeit erfasst, das ein Gefäß mit verbrannten Knochen und den Teil eines eisernen Eimergriffes mit Atache enthielt.

ZÁCHRANNÝ VÝZKUM U KUŘIMI /okr. Brno - venkov/

Václav Růžička, Kuřim - Dagmar Vorlíčková, AÚ ČSAV Brno

Ve dnech 24. - 29. října byl proveden záchranný výzkum na skryté ploše trasy nového vodovodu pro TOS Kuřim. Lokalita se nachází severně od Kuřimi v trati "Za Špihlkem", v prostoru vymezeném na ZM ČSSR 1:25 000, list 24 322, body se souřadnicemi 58 mm od Z s. č. a 155 mm od J s. č. a 86 mm od Z s. č. a 166 mm od J s. č.

Na úseku dlouhém 1 km bylo celkem prozkoumáno devět sídlištních objektů. Šest z nich náleží kultuře s vypíchanou keramikou a mimo keramiky obsahovaly početnou kostěnou a štípanou industrii a zvířecí kosti. Zbývající tři objekty lze datovat do období kultury horákovské, střední doby hradištní a mladší doby hradištní.

Získané poznatky o sídlišti kultury s vypíchanou keramikou je možno doplnit informací V. Růžičky /archív AÚ ČSAV Brno, čj. 842/85/, který zde již v roce 1979 zjistil část sídlištního objektu s bohatým keramickým materiálem.

Rettungsgrabung bei Kuřim / Bez. Brno-venkov/. Bei der Rettungsgrabung auf der Trasse der Wasserleitung für TOS Kuřim wurden nördlich von Kuřim neun Siedlungsobjekte der Kultur mit Stichbandkeramik, ferner der Horákov-Kultur, aus der mittleren Burgwallzeit und aus der jüngeren Burgwallzeit untersucht.

ZÁCHRANNÝ A SONDÁŽNÍ VÝZKUM V KŘIŽANOVICÍCH /okr. Vyškov/

Stanislav Stuchlík, AÚ ČSAV Brno
/Tab. 4 /

Při prohlídce známého výšinného sídliště na návrší "Člupy" mezi Křižanovicemi a Marefami¹ zjistil referent, že na lokalitě se uskutečnil menší výkop o rozměrech přibližně 5 x 1 m, který narušil 2 sídlištní objekty a částečně protnul menší terénní vlnu směřující napříč návrším. Záchraný výzkum, provedený v říjnu 1984, se proto neomezil pouze na prozkoumání narušených objektů, ale zaměřil se i na zjištění fortifikace lokality. Ve směru delší osy sídliště v poloze "Zámeček", nacházející se na katastru obce Křižanovice /zbývající část návrší Člupy se rozkládá již na katastru obce Marefy/, byla položena sonda o rozměrech 22 x 2 m, která protínala zmíněný výkop. Sonda musela být ve dvou místech částečně rozšířena, aby se mohly prozkoumat zachycené objekty. Při výzkumu jsme objevili celkem 15 objektů, vesměs datovaných do únětické kultury nebo pozdního halštatu. Starobronzové objekty ověřily již z minulosti známé osídlení naleziště², halštatské objekty prokázaly existenci dosud neznámé výšinné osady z tohoto období.

Zcela jiného charakteru byl objekt 5. Kruhový žlábek o maximálním průměru téměř 7 m měl šířku 15 až 30 cm a zachovanou hloubku 30 cm. V jeho výplni bylo pouze několik atypických střepeů, takže jeho chronologické zařazení zůstává otevřeno. Jediným spolehlivým dokladem pro datování je zatím neprozkoumaný halštatský objekt /patrně chata/, který v jedné části narušil žlábek. Tvarem a rozměry značně připomíná obdobné žláby hrobů kultury se zvoncovitými poháry³. Případná hrobová jáma uprostřed kruhového žláby však byla zničena halštatskou jámou, která se nacházela přesně uprostřed tohoto objektu.

Cenným přínosem výzkumu je zjištění stavební destrukce, která se projevila v profilu sondy v délce přibližně 6 metrů a mocnosti až 30 cm. Destrukci, rozkládající se na vrstvě humusu a překrytou novou vrstvou humusu, tvořila spráš s pískem promíchaná kousky spálené hlíny a uhlíky. Datování je dáno halštatskými střepey v destrukci a halštatským objektem, nacházejícím se pod touto destrukcí. Podle všeho jde o zbytky hliněného valu, který se rozkládal ve směru příčné osy této výšinné polohy. Na zbývajících okrajových částech nejsou patrné žádné náznaky opevnění, což je ovšem lehce vysvětlitelné velmi příkrými svahy návrší. Pouze před terénní vlnou, což je pozůstatek zmíněného valu, se nachází další, stejně orientovaný, avšak mnohem výraznější val, jehož datování bude nutno ověřit budoucím výzkumem.

Poznámky:

- 1 M. Chleborád, Poslední archaeologické výzkumy na Bučovsku, Pravěk č. 4-6, Brno 1928, 3.
- 2 M. Chleborád, op. cit., 4-9, tab. I.

3 Z. Měřínský- S. Stuchlík, Hroby kultury se zvoncovitými poháry a středodunajské mohylové kultury v Bulharech, okr. Břeclav, AR XXXII, 1980, 373-376, obr. 5.

Rettings- und Tastgrabung in Křižanovice / Bez. Vyškov/. Auf der bekannte Höhen - siedlung auf der Anhöhe "Člupy" zwischen Křižanovice und Marefy¹ verwirklichte man eine archäologische Rettungsgrabung. Insgesamt hat man 15 Objekte untersucht, die der Úněticer Kultur oder der späten Hall - stattzeit angehören. Von den anderen unterschied sich nur Objekt 5, das ein Kreisgraben im Durchmesser von nicht ganzen 7 m, einer Breite des Gräbchens von 15 - 30 cm und erhaltener Tiefe von 30 cm, war. Das von einer hallstattzeitlichen Hütte gestörte Gräbchen war fundlos. Nach der Form und Ausmassen hat es eine Reihe von Analogien in der Glockenbecherkultur³. Ein eventuelles Zentralgrab war jedoch durch eine hallstattzeitliche Grube vernichtet worden. Ferner gelang es eine Baudestruktion zu erfassen, die vermutlich der Rest eines hallstattzeitlichen Walles ist.

FORTSETZUNG DER FESTSTELLUNGSGRABUNG IN LECHOTICE /Bez. Kroměříž/

Helena Chybová, Museum Kroměřížska

/Taf. 5,6/

Im Jahre 1984 setzte das Museum Kroměřížska mit der Untersuchung der slawischen Siedlung bei der Gemeinde Lechotice, im Hlešover Raum, mit dem Ziel fort, die Randteile der besiedelten Fläche zu erfassen. Die Grabung in der Flur "Zálehůtčí" bewies nur geringe Spuren einer slawischen Besiedlung, die durch Funde einer entwickelten mittelburgwallzeitlichen Keramik vertreten war. Sie belegte jedoch eine ältere Besiedlung, durch Funde in die jüngere Stein- und die römische Kaiserzeit datiert.

Im nordöstlichen Teil der untersuchten Fläche hat man eine Grube mit einem neolithischen Herd erfasst, Bruchstücke älterer Volutenkeramik und Hornstein-Spaltindustrie enthaltend. Aus der Ausfüllung des Objektes wurde eine grössere Menge von verkohlten Holzresten und Getreide gewonnen.

In nächster Nähe der Grube stellte man den Grundriss einer Hütte von ungefähr rechteckiger Form mit abgerundeten Ecken und einer nischenförmig erweiterten Südwand, im Ausmasse von 390 x 300 cm fest. Die Fläche der Hütte war verhältnismässig genau durch einen Lehmewurffussboden begrenzt, der brandge - härtet und seicht / 10 - 15 cm / in das Lössliegende eingelassen war. Die Konstruktion des Wohnbaues ruhte auf Pfosten, die in der Mitte der kürzeren Wände angebracht waren, und auf den gegenüberliegenden Pfosten - paaren in den längeren Wänden des Wohnbaues. Bei der Nische der Südwand war eine weitere Pfostengru - be festgestellt worden, die offensichtlich mit der Überdachung des Eintrittsteiles zusammenhängt.

Aus der Ausfüllung des Objektes hat man Bruchstücke von groben Topfformen mit einer Verzierung in Form von Grübchen, Nagelritzen und gebrochenen Linien, ferner Bruchstücke von Schüsselformen mit eingezogenem Rand, in einigen Fällen mit Kammwellenlinien verziert, gewonnen. Die feine Keramik vertreten Bruchstücke mit Zahnradverzierung, Stempeln und Scherben schwarz geglätteter Keramik. Aus dem Inhalt des Objektes wurde ferner das Bruchstück eines eisernen Messers, das Fragment eines Bronzeblechs, eine Glasperle, eine kleinere Menge an gespaltenen Tierknochen, Bronzeschlacke und gläserne Schlacke - stücke, gewonnen.

Aufgrund der angeführten Funde kann das Objekt in das Ende des 2. und in die erste Hälfte des 3. Jahr - hundert datiert werden.

TERÉNNÍ PRŮZKUM VE SLAVKOVĚ /okr. Uherské Hradiště/

Jiří Pavelčík, AÚ ČSAV Brno

Autor zprávy uskutečnil v květnu 1984 terénní průzkum menší fortifikace v prostoru "Kamenný čupek" jižně od obce Slavkov. Lokalita se nachází 200 - 300 m západně od kóty 484 - Kolo, v severním předhůří Bílých Karpat. Vzhledem na hustý porost nebylo možno provést podrobné zaměření hradiště, jak bylo původně plánováno. Lokalita je datována keramikou, získanou ve výkopu partizánského bunkru z období II. světové války, který narušil na východní straně val, do období bošácké kulturní skupiny a laténské kultury. Círka 300 m vzdušnou čarou na západ se nachází v prostoru kóty 401 /katastr Boršic/ mohutné hra - disko s kamennými valy, datované s největší pravděpodobností do období lidu popelnicových polí a slovanského.

Terrainuntersuchung in Slavkov / Bez. Uherské Hradiště/. Im Mai hat sich eine Terrainuntersuchung des Burgwalles aus dem Zeitabschnitt der Bošáca Kulturgruppe und der Latène - kultur in der Flur "Kamenný čupek" im südlichen Teil des Katasters Slavkov verwirklicht.

Tomáš Dočkal, Bulhary - Ivo Krechler, AÚ ČSAV Brno

/Obr. 30 - 32/

Počátkem června 1984 oznámil ing. T. Dočkal z Bulhar pracovníkům Archeologického ústavu nálezy dvou kostrových hrobů v rýze plynovodní přípojky pro střediska Školního zemědělského podniku v Lednici. Tyto hroby /obj. H4 a H5, lokalita Lednice I/ se nacházely v rovině, na západním okraji obce, 35 m jižně od silnice spojující Bulhary s Lednicí. Výkopem byly zcela rozrušeny a dochoval se jen zlomkový antropologický a keramický materiál bez možnosti určení, z kterého objektu jednotlivé nálezy pocházejí. V jižním profilu rýhy zůstaly zbytky hrobových jam, orientovaných JZ - SV, zahloubených 130 cm od úrovně současného terénu.

Nález: - část hrdla nádoby s vně vyhnutým, kónicky seříznutým okrajem o Φ 12 cm, zdobené na plecích vodorovně vedenou vlnicí. Materiál středozrný, černohnědý /obr.30:1; inv. č. 3/84/.

Další tři hroby byly zjištěny v téže rýze, 140 m severozápadně od předešlých, severně od uvedené silnice. V západním profilu rýhy byla objevena část hrobu orientovaného JZ - SV, zcela rozrušeného neznámou osobou ještě před zahájením výzkumu. Lebka a některé kosti horní partie kostry byly vyhozeny na dně rýhy. Jinak bez nálezů. Objekt H2, patrný ve východní stěně výkopu, byl rovněž značně poškozen. V původní poloze se dochovaly jen dolní končetiny. Kostí trupu našli pracovníci ústavu vyhozené na dně rýhy a mezi nimi i tři zlomky železného nože s oboustranně odsazeným trnem o celkové délce 147 mm /inv. č.5/84/. Zemřelý byl pochován do skřípku ve dně hrobu, v natažené poloze na zádech, orientován Z - V. Hrobová jáma se svislými stěnami byla vyhloubena 125 cm pod úroveň současného terénu. Dětský hrob, objekt H3, orientovaný SZ - JV, se vyrysoval ve dně rýhy neporušený, zahloubený do sprašového podloží 140 cm od úrovně současného terénu. Kostra byla uložena v natažené poloze na zádech, s rukama podél těla. Bez nálezů. Všechny zachycené hroby měly velmi nevýrazný, světlý, sprašovitý zásyp a jsou patrně součástí pohřebiště z doby středohradištní. Lze uvažovat o jejich příslušnosti k blízkému středohradištnímu sídlišti¹.

Ve druhé polovině července byly zachyceny stejnou rýhou další archeologické objekty v prostoru obce, před areálem střediska živočišné výroby ŠZP Lednice /lokalita Lednice II/. Výkop byl veden podél jižní krajnice příjezdové silnice od Bulhar. Zjištěné pravěké objekty se nacházely v severním profilu rýhy a šlo o dvě zásobní jámy a jeden kostrový hrob. Obdélná hrobová jáma - obj. H1 - s kostrou uloženou ve středně skřebené poloze na pravém boku, orientovanou SV - JZ, byla zahloubena 130 cm od úrovně současného terénu /35 cm do podloží/. Jihozápadní část hrobu i s lebkou byla odebrána při hloubení rýhy. Pod hrudí leželo několik střepů z misky s oblým spodkem a ostře odsazenými, mírně rozevřenými, prohnutými plecemi a vodorovně seříznutým okrajem. Materiál jemnozrný, černý, s leštěným povrchem. Φ okraje misky je 13 cm, inv. č. 1/84. Nádoba 2 byla uložena vedle misky. Jde o větší hrnek s dvojkónickým tělem a prohnutým, mírně odsazeným hrdlem se zaobleným okrajem o Φ 12 cm. V místě nasazení hrdla na plece vybíhá na okraj páskovité ouško a na protější straně je menší, vodorovně protáhlý výčnělek. Materiál středozrný s hlazeným povrchem, barvy tmavohnědé /obr.31:1, inv. č. 2/84/. Pod dolními končetinami ležela nádoba 3 - větší, bezúhelný hrnek s kulovitým tělem, plynule přecházejícím v mírně prohnuté, rozšířené hrdlo s oblým okrajem o Φ 13 cm. Výška nádoby je 22 cm, Φ výdutě 25 cm. Materiál středozrný, s hlazeným povrchem, barvy tmavohnědé /obr.31:4, inv. č. 3/84/. Uvnitř hrnce 3 byl nalezen malý hrnek - nádoba 5 - s kulovitým tělem, mírně odsazeným dnem a prohnutým rozšířeným hrdlem s rovně seříznutým okrajem o Φ 7 cm. Z rozhraní hrdla a plecí vybíhá na okraj hrníčku páskové ouško. Výška nádoby je 7,5 cm, materiál středozrný s hlazeným povrchem hnědé barvy /obr.31:2, inv. č. 5/84/. Nádoba 4 byla uložena na hrudi zemřelého. Je to miska s mírně zaobleným spodkem a širším žlábkem pod rozšířeným okrajem, překlenutým 4 protilehlými, vodorovně protaženými výčnělky s otvorem. Na dně jsou dvě vzájemně kolmé rýhy, sbíhající se v jeho středu. Výška misky je 6,5 cm, Φ okraje 17 cm. Materiál středozrný, na vnějším povrchu hlazený, černý, /obr.31:3, inv. č. 4/84/. Poměrně bohatou keramickou výbavou je pohřeb spolehlivě datován do kultury protoúnětické, nesouvisí s ním však část nádoby č. 1, svým tvarem a úpravou povrchu bližší kultuře mohylové.

U objektů 2 a 3 byl z časových důvodů pouze začištěn a zdokumentován profil ve stěně výkopu a vybrán dostatečný vzorek datovatelné keramiky. Zásobní jáma - objekt 2, zahloubená 170 cm od úrovně terénu /75 cm od roviny podloží/, měla Φ u dna 130 cm a dle nálezů keramiky přísluší kultuře únětické.

Nálezy: - část misky s kónickým spodkem a žlábkem pod dovnitř rozšířeným okrajem o Φ 27 cm. Materiál jemnozrný s hlazeným povrchem, černý /obr.30:5, inv. č. 6/84/;
- střep z misky s prohnutými, hlazenými plecemi, s kyjovitě rozšířeným, oblým okrajem a drsným spodkem. Materiál středozrný, světle hnědý /obr.30:2, inv. č. 7/84/;
- střepy z těl nádob, s drobnými asymetrickými výčnělky a rýhami /inv. č. 8-13/84/;
- rekonstruovaná nádobka s dvojkónickým tělem a prohnutým, rozšířeným hrdlem se zaobleným okrajem o Φ 7 cm, vysoká 7,5 cm. Na rozhraní hrdla a plecí jsou dvě protilehlá, drobná ouška. Materiál středozrný s hlazeným povrchem, barvy světle hnědé /obr.30:3, inv. č. 14/84/.

Druhá kruhová zásobní jáma - obj. 3 - měla dno 185 cm od úrovně terénu /75 cm od roviny podloží/ o Φ 115 cm. Dle keramiky z ní vyzvednuté náležela k osídlení z doby kultury mohylové.

Nálezy: - vyšší miska s kónickým spodkem a vodorovně seříznutým okrajem o Φ 18 cm, na těle se dvěma protilehlými masívními ouškami. Výška 9,5 cm, materiál jemnozrný, s hlazeným povrchem, hnědočervený /obr.30:4, inv. č. 15/84/;
- střep z misky s mírně odsazenými, prohnutými plecemi s páskovým uchem, vybíhající z spodku

- nádoby na okraj, jenž převyšuje. Materiál jemnozrný s leštěným povrchem, černý, Φ okraje 12 cm / obr.32:2, inv. č. 18/84/;
- okrajové střepy a zlomky těl nádob - vesměs mís /inv. č. 16, 17, 19 - 35/84/;
 - střep z těla nádoby s odsazeným hrdlem, zdobený na plecích vodorovnou linií šikmých, elipsoidních vrypů. Materiál středozrný, s hlazeným povrchem, světle hnědý /obr.32:4, inv. č. 37/84/;
 - střep z těla nádoby zdobený na výduťi rýhovaným ornamentem. Povrch spodku je drsněný, výduť hlazená. Materiál středozrný, červenohnědý /obr.32:3, inv. č. 42/84/;
 - střep z těla nádoby s kuželovitou vypnulínou na výduťi. Materiál hrubozrný, šedý /obr.32:5, inv. č. 44/84/;
 - střep z mělké mísy s rozšířeným okrajem a svislým ouškem. Materiál jemnozrný s leštěným povrchem, černý /obr.32:1, inv. č. 48/84/;
 - střepy z těl nádob /inv. č. 36, 38-41, 43, 45-47, 49, 50/84/.

Pracovníkům ústavu rovněž předal ing. T. Dočkal větší množství fragmentů keramiky, posbírané na jaře roku 1984 na hromadách zeminy, vybagrované při stavbě kanalizace v prostoru areálu ŠZP v Lednici. Po skartaci bylo ponecháno 34, vesměs okrajových střepů nádob kultury únětické, s rozšířeným prohnutým hrdlem, s hlazeným nebo zdrsněným povrchem. Další 4 střepy náležejí ke kultuře mohylové. Naleziště je situováno přibližně 150 m jižně od lokality Lednice II.

Poznámka:

T. Dočkal - Z. Měřínský, Nově zjištěné sídliště ze střední doby hradištní mezi Nejdkem a Lednicí /okr. Břeclav/, PV 1978, Brno 1980, 45 - 56.

Rettungsgrabung in Lednice /Bez. Břeclav/. Im Juni 1984 wurden im Aushub für die Gasleitung im westlichen Teil des Katasters der Gemeinde Lednice insgesamt 5 ziemlich gestörte Skelettgräber untersucht, die überwiegend von W-O oder SW-NO orientiert waren. Die Funde sind durch den Randteil eines mit Wellenlinien verzierten Gefäßes und durch Bruchstücke eines eisernen Messers vertreten. Alle 5 Begräbnisse kann man in die mittlere Burgwallzeit datieren.

Im Juli desselben Jahres, im Verlaufe des gleichen Aushubes durch die Gemeinde vor dem Areal des Školní zemědělský podnik /Unternehmen/ Lednice, hat man weitere drei archäologische Objekte festgestellt. Untersucht wurde ein teilweise gestörtes Skelettgrab der Protoúněticer Kultur, das von NO-SW orientiert war, mit einer Schüssel, einem grösseren Topf mit Henkel, einem henkellosen Topf und einem kleinen Töpfchen ausgestattet. Die Vorratsgrube - Obj. 2, gehört nach den keramischen Funden zur Úněticer Kultur und eine analoge kreisförmige Vorratsgrube - Obj. 3, hängt mit der Besiedlung der Hügelgräberkultur zusammen.

PRAVĚKÉ OSÍDLENÍ NA KATASTRU OBCE ÚJEZD U ČERNÉ HORY /okr. Blansko/

Jiří Doležel, Blansko

Po pěti sezónách průzkumu vlastního Tišnovska /Řečkovicko - kuřimský prolom a série kotlin v J úseku Boskovické brázd/, v pravěku intenzivně osídleného /Skutil 1933; týž 1937; Doležel, 1985/, věnoval referent pozornost okrajové části regionu, žernovnicko - milonické oblasti. Ta uzavírá pásmem zvýšeného reliéfu Tišnovsko od SV a odděluje je tak od Lysické sníženiny, rovněž s bohatým pravěkým osídlením /Štřof 1979/. Na SZ a JV dominují hřbety členitých vrchovin Nedvědicé a Adamovské /geomorfologické pojmy viz Czudek, Edt., 1972, 55, mapy/.

Permské sedimenty určily této oblasti o celkové rozloze asi 20 km² charakter ploché vrchoviny s průměrnou nadmořskou výškou okolo 380 m, členěné hlubšími údolími menších přítoků Lubě /povodí Svratky/. Přebládají hnědozemě a hnědé půdy, na svazích a v údolích půdy oglejené. Klimaticky /prům. roční teplota 7 - 8°C; prům. roční úhrn srážek kolem 600 mm/ se podstatněji neliší od vlastního Tišnovska /údaje dle Mašát, Kalenda a kol. 1967/. Jako původní vegetační pokryv rekonstruovaný dubo-habrové háje s menšími okrsky acidofilních doubrav /Mikyška a kol. 1972/.

V taktu charakterizovaném území bylo dosud konstatováno slabé osídlení paleolitické /souhrnně Oliva-Doležel 1985/ a ojedinělé nálezy neolitické BKI /např. Skutil 1931/. Pro mladší období je region považován za pouze průchozí /Smrž 1975, 5/.

Povrchovým průzkumem, omezeným prozatím na SV část oblasti /k.ú. Újezda u Černé Hory/, bylo zachyceno pravěké osídlení následujících poloh /všechny další souřadnice v mm dle ZM ČSSR 1 : 10 000, 1979, č. 24-14-24; ostatní údaje viz výše uvedené prameny/:

Újezd I - Brlůžky, Petrňovce. Sídlištní plocha - paleolit. Temeno a SV úbočí táhlého hřbetu v SV části katastru /J - 66, Z - 171/, 1 100 m SV obce, S od silnice Újezd - Milonice /vrcholová partie u kříže/. K SV orient. svah středního sklonu 407 - 415 m. n. m., rozhraní hnědých a oglejených půd na granitech, vodní zdroj 250 m SSV. Povrchové sběry 23. a 26. září na ploše 0,7 ha - 77 ks artefaktů; listový hrot s plošnou retuší, další hroty, škrabadla, masívní čepele, drasadla, nůž, více typů jader, odpad. Surovina poměrně pestré skladby: přebládá křídový rohovec, dále rohovec devonu, Stránské skály a Krumlovského lesa, pazourek a křemenec. Kolekce zařaditelná do počátků mladého paleolitu, na polohu upozornily starší ojedinělé nálezy /Oliva - Doležel 1985/.

Újezd II - intravilán obce. Ojedinelý náleží - latén. Střed katastru, zahrada 20 m před čp. 19 a 20 v SZ prostoru návsi /J - 25, Z - 63/. Nepatrně svažité, k SV orient. okraj pramenné pánve 368 m. n. m. Oglejená půda na permských brekciích, vodní zdroj 100 m SSV. Povrchový sběr 26. září - zlomek pozdně laténské mísy se zataženým okrajem, vně pruh černého smolného nátěru /dat. např. Meduna 1980, 105 - 106/.

Újezd III - Za humny. Ojedinelé nálezy - paleolit. J část katastru, svah 200 m JZ okraje obce./ J - 11, Z - 37/. Středně k SV svažité úbočí 385 - 390 m. n. m. Hnědé půdy na permských brekciích, vodní zdroj 400 m SV. Povrchový sběr 26. září - 2 ks bíle patinované suroviny - křídové rohovce.

Literatura:

Czudek T., Edt., 1972: Geomorfologické členění ČSR, *Studia Geographica* 23, Brno.

Doležel J., 1985: Pravěké a raně středověké osídlení Tišnova - předběžné výsledky povrchového průzkumu v letech 1979 - 1983, PV 1983.

Mašát K., Kalenda M. a kol., 1967: Komplexní průzkum půd ČSSR. Průvodní zpráva okresu Blansko. Rukopis uložen v Ústavu pro zúrodnování půd, Praha - Suchbát.

Meduna J., 1980: Die latènezeitlichen Siedlungen in Mähren. Praha.

Mikyška R. a kol., 1972: Geobotanická mapa ČSSR, 1. české země. Praha.

Oliva M. - Doležel J., 1985: Nové paleolitické nálezy z Tišnova, PV 1983.

Skutil J., 1931: Pravěk Boskovska. Vlastivěda Boskovska VII. Boskovice.

- 1933: Pravěk Tišnova, in: Vlastivěda Tišnova, ed. A. Krejčí a J. Šmarda, 63-92, Tišnov.

- 1937: Příspěvek k pravěku Tišnova. Dodatek k Vlastivědě Tišnova, zvláštní otisk z Horáckých listů, 1-9, Tišnov.

Smrží Z., 1975: Enkláva lužického osídlení v oblasti Boskovské brázdy. St AÚ ČSAV v Brně III/3. Praha.

Štof A., 1979: Pravěké osídlení Lysické sníženiny a Malé Hané na základě nálezů hmotné kultury. Rkp. diplomové práce uložený na FF UJEP v Brně.

Prähistorische Besiedlung im Kataster der Gemeinde Újezd bei Černá Hora /Bez. Blansko/. Die Ergebnisse der Terrainbegehungen der Tišnov Region riefen nach und nach das Bedürfnis hervor, die Aufmerksamkeit auch ihren Randteilen zu widmen, potentiell von Gruppen besiedelt, die ökonomisch ausserhalb der Lössbecken orientiert waren. Im September hat man daher eine Oberflächenuntersuchung der Zone des erhöhten Reliefs von Charakter einer Schwelle in einem Gesamtausmass von ca. 20 km², in einer Länge von 5 - 6 km eröffnet, die den südlichen und nördlichen Teil der in der Urgeschichte intensiv genutzten Boskovická brázda /Talgrund/ trennt. Von diesem unterscheidet sich der neu untersuchte Raum durch für die Besiedlung weniger günstige Bodenbedingungen und eine grössere Gliederung. Bisher wurde hier eine schwache paläolithische Besiedlung neben vereinzelt Funden neolithischer geschliffener Steinindustrie konstatiert.

Auf dem Kataster von Újezd im NO Teil des Raumes entdeckte der Referent eine durch frühere Funde indizierte Station aus den Anfängen des Jungpaläolithikums, mit einem verhältnismässig zahlreichen und durch den verwendeten Rohstoff buntem Inventar, unter anderem eine flach retuschierte Blattspitze /Flur Petrňovce, 1100 m nordöstlich der Gemeinde - Nr. I/. Sporadische Spuren des Paläolithikums /Rohstoffbrocken/ auch 200 m südwestlich der Gemeinde /Nr. III/. In ihrem alleinigen Intravilanum, im Garten vor den Häusern Nr. 19 und 20 am Dorfplatz das Bruchstück einer spätlatènezeitlichen Schüssel /Nr. II/.

RETTUNGSGRABUNG IN BROD NAD DYJÍ /Bez. Břeclav/

Dagmar Jelínková, AÚ ČSAV Brno

Auf der Lokalität IV in Brod nad Dyjí wurde 89,5 m südlich und 20 m westlich von der im vergangenen Jahre untersuchten Sonde¹, vom VEB Naftové doly Hodonín, eine Fläche von ca. 80 x 70 m für eine Versuchsbohrung mit dem Bulldozer abgedeckt. Von der abgesteckten Fläche wurde ungefähr die Hälfte untersucht, jedoch danach hat man die Grabung wegen ungenügender Geldmittel eingestellt. Es wurden hier 26 Siedlungsobjekte der Velatice Kultur /3 bronzene Nadeln, ein Satz von Gewichten, Keramik u.a./, aus der Völkerwanderungszeit /1. Hälfte des 5. Jahrhunderts/ und aus der slawischen Zeit /vorgrossmährischer und grossmährischer Zeitabschnitt/ abgedeckt. Unter den Funden aus der Völkerwanderungszeit treten drei formlich unterschiedliche beinerne Kämmen hervor. Zwei lagen in den Ausfüllungen von Hütten /Obj. Nr. 17 und Obj. Nr. 22/. Man setzte ebenfalls mit der Grabung aus dem Jahre 1983 fort, wobei die Abdeckung des slawischen Objektes mit gut erhaltenem Steinherd beendet wurde. Das Objekt ist durch das keramische Material in den altburgwallzeitlichen Abschnitt datiert. Es störte ein älteres Objekt oder Schicht aus der Völkerwanderungszeit, datiert wiederum durch einen beinernen Kamm /Typ mit hohem dreieckigem Griff/ und Bruchstücke von Drehscheibenkeramik.

Anmerkung:

1- D. Jelínková, Zjišťovací výzkum v Brodě nad Dyjí, PV 1983, s. 112.

Jaromír Kovárník, Jihomoravské muzeum Znojmo

Soupis nově získaných archeologických nálezů tvoří materiál, který většinou pochází z povrchových sběrů. Jde o nálezy keramiky, kamenných nástrojů, ale také o hrobové nálezy. Časový rozptyl je značný. Mezi přírůstky jsou jak věci ze starší doby kamenné, tak i nálezy pozdně středověké keramiky.

V praxi se nám osvědčuje navázaná spolupráce s dobrovolnými spolupracovníky, kteří velmi pomáhají při ohlašování archeologických nálezů zjištěných při povrchových průzkumech a z porušených archeologických lokalit. Jedině tímto způsobem je v současné době možný terénní archeologický průzkum tak bohaté oblasti, jakou je jižní a jihozápadní Morava.

BOŽICE /okr. Znojmo/

Koncem května 1984 přinesl do Jihomoravského muzea ve Znojmě pěstní klín žák 8. třídy J. Horký z Božic. Jako místo nálezu uvedl pískovnu, která se nalézá asi 1 500 m jižně obce po pravé straně železniční trati ve směru do Hrušovan n/J. Při prohlídce místa nálezu bylo zjištěno, že v uvedené době tu byla prováděna rekultivace stěn pískovny. Je tedy možné, že nález pěstního klínu pocházel z vrstvy upravovaného profilu pískovny.

Pěstní klín má archaický oválný tvar, což by snad svědčilo pro datování do období abbevilieny. Artefakt je 8,80 cm dlouhý, 5,48 cm široký a jeho tloušťka je 3,90 cm.

HLUBOKÉ MAŠŮVKY /okr. Znojmo/

3. září byl archeologickému oddělení Jihomoravského muzea hlášen nález lidských kostí, které byly zachyceny při výkopových pracích pro vodovodní potrubí v předzahradce rodinného domku F. Kroupy v Hlubokých Mašůvkách¹. Během záchranných archeologických prací bylo zjištěno, že jde o hrob, který byl uložen na dně sídlištního objektu ve skrčené poloze. Zemřelý byl uložen na levém boku hlavou přibližně ve směru na sever. Jáma měla jednotný jen nepatrně provrstvený zásyp. Zemina byla hnědočerné barvy a vyjma několika malých atypických pravěkých strůpků a zlomků kostí neobsahovala žádný další nalezový materiál. Je proto velmi nesnadné určit kulturní příslušnost nálezu. Víme, že v této trati Niva byl prováděn archeologický výzkum již v minulosti a že zde byly učiněny nálezy, které přináležely kulturám s lineární, vypíchanou, moravskou malovanou, kanelovanou, jevišovickou keramikou, kultuře zvoncovitých pohárů, další nálezy pocházely z období mohylové kultury, z doby popelnicových polí a nakonec zde byly zjištěny i nálezy horákovské kultury starší doby železné.

Hrobový nález z této trati není ojedinělý. Další hrob se skrčenou kostrou 3. - 4. fáze kultury s lineární keramikou zde našel již F. Vildomec².

HOSTIM XIII /okr. Znojmo/

V pořadí již třináctá archeologická lokalita na katastru obce Hostim byla zjištěna asi 1 200 m severovýchodně od okraje vsi. Zachytili jsme ji při povrchovém sběru na levém břehu potoku Nedveka. Nálezy tvoří drobné a značně zvětřelé střepy nádob. V jejich keramické hmotě převládá středně zrnitá příměs ostřiva. Archeologickou lokalitu Hostim XIII rámcově zařazujeme do mladší případně pozdní doby kamenné.

HRUŠOVANY n/J. /okr. Znojmo/

V jarních měsících r. 1984 pokračovaly zemní práce v souvislosti s budováním vodovodního potrubí z Hrušovan n/J - města do nádraží. Příkop pro potrubí byl zahluoben asi 200 cm hluboko do sprašového podloží. Při terénním průzkumu jsme zjistili, že v celé trase od areálu cukrovaru až k nádraží byly narušeny pravěké objekty. Lokalita je položena na pravé terase řeky Jevišovky, která je v těchto místech několik metrů výše než nejbližší okolní terén se slepými rameny Jevišovky.

Zničené pravěké objekty měly ve většině případů plochá nebo mírně mísovitá dna a kónicky se zužující ostřiny. Jejich výplň byla sytě černá až šedočerná. Vyskytovaly se v ní nálezy keramiky, lastur, kostí a ostrých kamenů. Keramika byla vypálena do hnědočerných, hnědavých až červených barevných odstínů. Zastoupeny byly zejména zlomky větších zásobnic, hrncovitých nádob, amfor s uchy a koflíků.

Kromě sídlištních objektů došlo i ke zničení několika hrobů. Jejich zbytky vybraly děti z Hrušovan. Bylo zjištěno, že ve výbavě hrobů byly koflíky a bronzové ozdobné předměty - drátěné náramky.

Na základě získaného archeologického materiálu lze sídlištní objekty i hroby, jejichž počet již nebylo možné zjistit, zařadit do starší doby bronzové únětické kultuře³.

JAROMĚŘICE n/R /okr. Třebíč/

Během terénních úprav komunikace v historickém středu města v místě náměstí před zámekem došlo k porušení archeologických vrstev. Kromě toho byly značně poškozeny části historického zdiva, které bylo mocné 100 cm a více. Jako stavebního materiálu bylo použito lomového kamene, který byl vázán kvalitní vápennou maltou. Porušené zdivo před zámekem bylo klenuté. Další části blíže k budově MěstNV a spojitelný byly vybudovány ze smíšeného zdiva kamene a cihel. V kulturní vrstvě výkopu byla zjištěna keramika, kosti a úlomky skla nebo předmětů ze skla. Uvedené nálezy lze datovat do 14. až 16. století. Při hloubení byly v některých místech porušeny staré sklepy a chodby, které již byly zčásti zasypané a nebyly již známé.

MIROSLAV /okr. Znojmo/

Při vnitřních úpravách prostoru skladu nedaleko středu města byla zachycena kulturní vrstva obsahující keramiku, uhlíky a úlomky železných předmětů. Rozborem materiálu bylo zjištěno, že jde o středověký ná-

lezový horizont, který byl na základě keramiky datován do 15. až počátku 16. století. Ze zlomků nádob byly zachráněny jejich okraje a spodní části včetně den⁴.

MORAŠICE /okr. Znojmo/

Také další nález hrobu nahlásili archeologickému oddělení Jihomoravského muzea ve Znojmě příslušníci OS SNB v Moravském Krumlově.

Při výkopu pro telefonní kabel v objektu JZD Hostěradice na hospodářství Morašice byla porušena hrobová jáma. Po provedeném odborném odkryvu bylo zjištěno, že zemřelý byl pochován v silně skrčené poloze, hlavou k severu. V hrobu nebyl zjištěn žádný milodar. Pouze v jeho okolí jsme při povrchovém sběru našli střepy keramiky z doby bronzové a starší doby železné. Dno hrobové jámy se nacházelo v hloubce 70 cm.

OHRAZENICE VIII /okr. Třebíč/

V poloze zvané Kerchovec, kde bylo doloženo osídlení z mladší doby hradištní, byl během pokračujících povrchových sběrů získán další materiál pravěkého stáří⁵. Jde o několik nálezů štípaných nástrojů. Jsou mezi nimi např. škrabadla, čepelky jak s retuší, tak i bez ní. Uvedenou kolekci můžeme datovat do mladší případně pozdní doby kamenné.

OHRAZENICE XVI /okr. Třebíč/

Další archeologická lokalita zachycená při podrobném průzkumu mikroregionu Ohrazenice se nalézá asi 1000 m JJZ od okraje vesnice. Zkoumané místo leží v trati Kamenná. Byl tu nalezen atypický keramický materiál pravěkého stáří a zlomky středověké keramiky.

OHRAZENICE XVII /okr. Třebíč/

Přibližně 100 m SSV obce byly rovněž zjištěny zlomky keramiky, jejichž povrch byl silně navětrán. Pole má traťový název Za pecí. Snad také v tomto případě šlo o sídliště z mladší doby kamenné. Jde totiž o polohu na sprašovém podloží, která má jihovýchodní sklon. Protější břeh byl rovněž v pravěku osídlen. Uvedená neolitická lokalita byla popsána již dříve a označena Ohrazenice XI.

Keramiky 13. století a středověká z 15. století se nachází v areálu obce na zahradě čísla 25. Během stavebních úprav hospodářského traktu uvedeného stavení byla ve zdivu objevena kamenná stoupa, která může pocházet asi ze 13. století.

Je pravděpodobné, že do zdiva byla druhotně osazena. Stavební kámen je však místního původu, a proto i kamenná stoupa pochází z některé osady v okolí obce, případně z lokality označené jako Ohrazenice IV, zasahující až do zahrady uvedeného stavení⁶.

OLBRAMOVICE /okr. Znojmo/

V jižní části obce na mírně vyvýšenině nad bezejmenným potokem byl získán retušovaný úštěp. Zhotoven byl ze suroviny typu Krumlovský les mírně tmavšího odstínu.

TRSTĚNICE /okr. Znojmo/

V průběhu brigády na úpravě pozemku pro lesní školku byla asi 2000 m severozápadně od Trstěnic zjištěna archeologická lokalita. Je v poloze se sprašovým podložím na mírném svahu s jihovýchodní expozicí. Nedaleko od ní protéká malý potůček. Lokalita leží uprostřed lesa přibližně 300 m jižně od myslivny Pustý Zámek v polesí téhož názvu. Mezi nálezy je nejpočetnější keramiky tmavých i světlejších tónů. Do vytvářecí keramické směsi byla přidána tuha. Vyskytují se tu také zlomky silnostěnné keramiky. V kolekci nálezů jsou rohovcové úštěpy. Sběrový materiál můžeme předběžně zařadit do starší doby železné horákovské kultury.

ŠEBKOVICE /okr. Třebíč/

Další doklad z historického osídlení obce byl získán při výkopu kanalizace u rodinného domku pana Muchy v Šebkovicích. Jde o jemný brousek z pískovce, který nese pracovní stopy. Místo nálezů se nachází na pravém břehu Bolfkovického potoku asi uprostřed návsi. Na protějším břehu stojí starý kostelík, který pochází z pozdního románského období. Je možné, že nález brousku může být obdobného stáří. Nálezy slovanské keramiky zminuje ze Šebkovic V. Vildomec⁷. Místo nálezů bylo pomocně označeno Šebkovice IV.

ZNOJMO - POPICE /okr. Znojmo/

Zlomek kamenné broušené industrie byl zjištěn v katastru obce Popice na svazích nedaleko údolí Dyje ve směru k Trausnickému mostu asi 1200 m severně obce.

Jde o nález části sekeromlatu, který byl v místě provrtu přeražen. Provrt má mírně kónický tvar. Zachovalá délka je 9,0 cm, šířka 3,2 cm⁸.

Poznámky:

- 1 Za laskavé oznámení nálezů děkuji manželům Kroupovým a řediteli školy Z. Adámkovi.
- 2 M. Steklá, Pohřby lidu s volutovou a vypíchanou keramikou, AR 8, 1956, 706.
- 3 Na hrobové nálezů upozornili příslušníci OS SNB ve Znojmě.
- 4 Nálezy keramiky oznámili pracovníci odboru výstavby MěstNV v Miroslavi.
- 5 J. Kovárník, Terénní archeologický průzkum na jižní a jihozápadní Moravě, PV 1982, Brno 1984, 96.
- 6 J. Kovárník, Terénní archeologický průzkum na jižní a jihozápadní Moravě, PV 1982, Brno 1984, 96.
- 7 V. Vildomec, Archeologická mapa Moravsko-budějovicka, VSV II, 1958, 18.

Archäologische Funde aus Süd- und Südwestmähren /Bez. Třebíč, Znojmo/. Im angeführten Verzeichnis erweiterte der Autor die Zahl von archäologischen Lokalitäten und Funden in Süd- und Südwestmähren. Aufmerksamkeit verdient einer der ältesten Artefakte - ein Faustkeil, der in der Sandgrube bei Božice /Bez. Znojmo/ gefunden worden war. Es handelt sich um eine verhältnismässig archaische Form dieses Werkzeuges.

Das Bruchstück von geschliffener Steinindustrie aus dem Kataster von Popice bei Znojmo ist ein Beleg einer grösseren Verbreitung der neolithischen Besiedlung längs des Flusses Dyje. Interessant sind ebenfalls Grabfunde aus Hluboké Mašůvky und Morašice im Znojmoer Bezirk, bei denen man jedoch nicht verlässlich die Kulturzugehörigkeit bestimmen kann. Funde aus Siedlungsobjekten bei Hrušovany n/J /Bez. Znojmo/ ergänzen die Übersicht von Ůněticer Lokalitäten in Südmähren. Sehr schöne Funde stammen von derselben Lokalität aus gestörten Gräbern gleichen Alters. Im Katastralgebiet von Ohrazenice /Bez. Třebíč/ hat man neue vorgeschichtliche Lokalitäten und eine Siedlung aus der jüngeren oder späten Burgwallzeit festgestellt. Aus dem gleichen Zeitabschnitt stammt ein Schleifstein, der in der Gemeinde Šebkovice /Bez. Třebíč/ gewonnen wurde. Im Jahre 1984 hat man gestörte mittelalterliche Schichten mit archaischen Funden im historischen Stadtkern von Miroslav /Bez. Znojmo/ festgestellt. Die archäologischen Arbeitsplätze müssen daher ein erhöhtes Interesse allen Erdarbeiten, inklusive denen in den historischen Stadtzentren, widmen.

INFORMACE O VÝSLEDKÁCH ARCHEOLOGICKÝCH PRŮZKUMŮ MUZEA VYŠKOVSKA /okr. Vyškov/

Ondrej Šedo, Muzeum Vyškov

Archeologické pracoviště Muzea Vyškovska pokračovalo v průzkumech a sledování zásahů do terénu při různých výkopech. Cílem všech prací byla záchrana nálezů v celé sběrné oblasti.

Bohdalice - Kozlany, místní část Pavlovice

V trati Vale, na západním výběžku táhlého návrší, se nad dolním koncem Pavlovic nalézá středověký hrádek. Jeho plocha měla být rozdělena na několik parcel rozsáhlé zahradkářské osady. Ve spolupráci s MNV v Bohdalicích se podařilo upravit projekt a prozatím zabránit zničení střední, vyvýšené části a přilehlého příkopu. Povrchovým sběrem v areálu hrádku byly získány cihly, mazanice a keramika ze 14. - 15. století. V souboru je zastoupeno několik střepů z loštických pohárů.

Bošovice

V době stavebně - historického průzkumu, který předcházal rekonstrukci středověké tvrze v Bošovicích, byl informativní sondou sledován prostor příkopu v blízkosti vnějšího valového opevnění na severní straně objektu. Bylo zjištěno, že vlastní zásyp se středověkou keramikou překrývá zdánlivě sterilní vrstva spraše mocná 120 - 150 cm. Při jejím navážení došlo k tak výrazným změnám v konfiguraci terénu, že dnešní vzhled spíše indikuje rozdělení jednotlivých pozemků, než skutečný průběh valu. Ten by bylo možné sledovat jenom s pomocí náročných výkopů.

Bučovice

Při výstavbě vodovodu na nádvoří zámku v Bučovicích byla vyhloubena rýha o délce 49 m. Procházela od náměstí před budovami Státních lesů až k šachtě nedaleko fontány před průčelím renesanční stavby. Výkopem byly porušeny základy asanovaných budov, destrukční vrstvy, vyzdívky starého vodovodního systému a kanalizace. V zásypech se objevovaly nálezy z 18. - 19. století. Jenom místy se zjistila keramika ze 16. - 17. stol. a shluky železné strusky. Ty snad souvisely s činností kovárny v době výstavby renesančního zámku. Dno výkopu zaplavovala spodní voda. Proto se jenom ojediněle objevilo několik střepů datovatelných do 13. - 15. století.

Bučovice - Vícemilice

Na známém sídlišti, které se táhne podél levého břehu Litavy západně od bývalé cihelny ve Vícemilicích byl získán soubor keramiky. Část dokumentuje velatické a laténské osídlení. Největší počet nálezů je možné datovat do starší doby římské. Kromě barbarické keramiky jsou zastoupeny několika desítkami kusů střepy importovaných provinciálních nádob. V nejzápadnější části naleziště bylo zjištěno osídlení z mladší doby římské.

Drnovice

Díky badatelské aktivitě M. Daňka byl v Drnovicích v trati Končiny objeven sídlištní objekt kultury s moravskou malovanou keramikou. Nalézal se na rozsáhlém návrší s nálezy štípané a broušené kamenné industrie a keramiky z různých období pravěku.

Na okraji mělce zahloubeného hliníku s rozměry zhruba 420 x 300 cm byla umístěna jáma válcovitého tvaru s průměrem 140 cm. Její dno leželo v hloubce 110 cm od povrchu. Výplň prostupovaly vrstvy vypálené hlíny. Byl tu nalezen zlomek sekeromlatu, štípaná industrie, zvířecí kosti a velké množství keramiky. Několik střepů pokrývala červená malba. Mnohem častěji se objevovala výzdoba bílou barvou.

V sousedství Končin, v trati Kněžův háj, pokračovaly výkopy objektu 2/83 s nálezy jordanovské keramiky. Informativními sondami bylo zjištěno, že zahloubený prostor, snad hliník, přesahuje délku 8 m a za-

sahuje do čtyř různých pozemků. Jeho odkrytí přesahuje současné možnosti archeologického pracoviště muzea. Nálezy z minulého roku byly rozšířeny o množství střepů, štípanou kamennou industrií /včetně obsidiánových úštěpů/ a zlomek sekeromlatu. Zvláštní význam má zlomek antropomorfní plastiky, hrubě modelovaná, dvojkónická hlavička bez vyznačených detailů.

Holubice

Na polích na jižní straně tělesa dálnice, asi 60 m západně od společného přemostění železniční vlečky a silnice vstupující do Holubic od cesty Brno - Rousínov byla vybagrována rozsáhlá jáma. Má zachycovat návaly srážkových vod. Při skrývce ornice před výstavbou byl zjištěn půdorys chaty zahloubené do spráše. Měla obdélný tvar s rozměry 580 x 430 cm a hloubkou 15 - 20 cm. Delší osa probíhala ve směru SVV-JZZ. V rozích a ve středech stěn byly hluboké kúlové jámy s průměrem až 38 cm. Poblíž kúlové jámy ve středu stěny obrácené k jihu byla v podlaze mělká prohlubená skupina malých kúlových jamek umístěná na jejím obvodu. Z písčité výplně pochází mazanice, zvířecí kosti a kusy železné strusky. Střepy byly atypické, kromě fragmentů dvou misek s hrubě modelovaným povrchem. Ty umožňují datování do pozdní doby římské.

V době prací na odkryvu objektu byla nalezena u železniční tratě hromada keramiky shromážděné neznámými nálezcí z objektů velatické kultury, které byly zničeny při úpravách příkopů podél silnice.

Hvězdlice

Na severovýchod od Starých Hvězdlic, v blízkosti temene návrší Klín s nadmořskou výškou 448 m byla zjištěna při průzkumu v lesní školce štípaná industrie a drobné střepy kultury s moravskou malovanou keramikou. Sídliště se rozkládá v málo členitém terénu, který je dnes součástí rozsáhlých lesních komplexů. Povrch pokrývá písčité, kameny promíšená hlína, všude v okolí vlastního naleziště bez jakýchkoliv stop osídlení. Je zajímavé, že z tohoto prostoru pochází v soukromé sbírce uložený soubor štípané industrie z rohove a obsidiánu.

Luleč

Skupina mladých spolupracovníků muzea ze ZŠ v Drnovicích získala na svahu středověkého hrádku Starý zámek u kostela sv. Martina v Lulči veliké množství nálezů. Sbírali je v místech, kde v minulosti amatérské výkopy porušily vrstvy uměle navršeného pahorku. Kromě středověké keramiky a hrotů šípů našli broušené kamenné nástroje, atypickou pravěkou keramiku a zlomky mazanice.

Dalším místem sběrů se stal výkop pro cestu u nové školky v intravilánu obce. V profilech byla odkryta kulturní vrstva přesahující na úseku 40 m sílu 1 m. Z porušených objektů a z odvážené hlíny pochází, kromě atypických zlomků, sekera kopytovitého tvaru, střepy kultury s moravskou malovanou keramikou, dále početné střepy a kadlub na odlévání páru bronzových jehlic z mladší doby bronzové a zlomek tyglíku z pozdní doby halštatské.

Moravské Prusy

Na východním okraji zástavby Moravských Prus, v blízkosti Pruského potoka nalezl a do Muzea Vyškovska odevzdal J. Večerka středověkou keramiku z 15. století. Mezi střepy byl také velký zlomek spodní části ložického poháru. Podle informací nálezce se střepy vynášejí společně s kamením z polí už dlouhá léta. Z části naleziště, na kterém prý měla stát kaple, pocházejí zlomky cihel a malty.

Nevojice

V blízkosti kostela v Nevojicích se nalézá středověké opevnění. Střední, téměř kruhová plocha, vystupující nad úroveň zasypaného příkopu je obdělávaná. V její východní části byla zjištěna vrstva s množstvím mazanice a keramikou ze 14. - 15. století.

Na základě informace R. Zemana byla vyhledána v poloze U habru středověká zaniklá vesnice. V údolí ležícím v blízkosti hřebene Ždánického lesa jsou patrné části půdorysů středověkých domů. Z kulturní vrstvy porušené potůčkem byla získána početná keramika ze 14. - 15. století, několik střepů z 13. stol. a okraj nádoby kultury s moravskou malovanou keramikou. Součástí středověké vesnice mohl být rybník, jehož rozbořená hráz leží asi 1 km dále k severu.

Pustiměř

Muzeum uskutečnilo záchrannou akci na staveništi tenisových kurtů v sousedství opuštěné cihelny, známé nálezy z různých období pravěku. Podařilo se registrovat jenom mizivý zlomek zničených objektů, především hrobů lužické kultury, dále byly prozkoumány 3 halštatské hroby a 2 velkomoravské kostrové hroby.

Nejlépe prozkoumaným byl halštatský hrob 2/84. Pod příkrovem z balvanů se objevil hlinitý zásyp kosodélného půdorysu s rozměry 125 x 83 cm. U jedné z kratších stran byly zbytky dřevěného obložení. Nádoby byly uspořádány do dvou skupin. V jedné ležely fragmenty dvou amforovitých zásobnic, mísy různých velikostí a džbánek. Ve druhé skupině byla umístěna na mělkém talíři popelnice, která kromě kalcinovaných kostí obsahovala dva železné náramky, železný kroužek a přeslen. Prostor mezi oběma nádobami vyplňovala hlína prostoupená jantarovými korálky a zlomky železné spony. Na nich se zachovala část tkaniny petrifikované rzí. Poblíž ležela mísa a železný nůž. V zásypu byly roztroušeny další jantarové korálky a přeskleny. Přesnější časové a kulturní zařazení objektu před rekonstrukcí keramiky není možné.

Velkomoravské hroby se zachovaly jenom díky mimořádné hloubce, neznámý počet dalších byl nepochybně zničen bez povšimnutí. Obě hrobové jámy byly orientovány zhruba ve směru V - Z, s hlavou na západní straně. U nohou zemřelého v hrobu 6/84 byla umístěna nádoba a střípky asi ze dvou dalších, v hrobu 7/84 na stejném místě ležel nůž a neidentifikovatelné zlomky železa.

Rašovice

V údolí potoka západně od Rašovic byla při průzkumu zjištěna jáma poškozená orbou. Dochovala se do hloubky 120 cm od povrchu. Měla kónický tvar s průměrem ústí 75 cm a mísovité prohnutým dnem s průměrem asi 120 cm. V tmavé výplni se kromě mazanice a několika kusů železné strusky našlo množství keramiky podolské kultury.

Rousínov

Při výkopech pro vodovod byla v prostoru u západního konce dnešního náměstí v Rousínově zjištěna kulturní vrstva se středověkou keramikou. Na silnici směřující k Rousínovci překrývala na úseku dlouhém asi 50 m starší vrstvy výdřeva z kulatiny, kterou byla zpevněna v bahnitých místech stará komunikace. Podle nálezné situace tato úprava vznikla asi v 17. - 18. století. V blízkosti údolní nivy na pravém břehu potoka Rakovec byla na několika místech porušena kulturní vrstva, v ovzorkovaných místech s keramikou snad z mladší doby bronzové a odtěžen zahřoubený objekt z doby laténské.

Information von den Ergebnissen der Untersuchungen des Museums in Vyškov / Bez. Vyškov/. Das Museum Vyškovska hat sich im Verlaufe des Jahres als Ziel Untersuchungen und Bergung bedrohter archäologischer Funde im Raume des Bezirkes Vyškov gesetzt. Eine bedeutendere Rettungsaktionen wurde in Pustiměř verwirklicht, wo 3 reiche hallstattzeitliche Gräber und zwei grossmährische Skelettgräber festgestellt worden waren. In Holubice stellte man den Grundriss einer eingetieften Hütte, mit Pfostengruben in den Ecken und in der Mitte der Wände, aus der römischen Kaiserzeit fest. In Drnovice wurde eine Lehmgrube und eine Grube der Kultur mit mährischer bemalter Keramik untersucht und die Grabung des Objektes der Jordanów Kultur fortgesetzt. Aus Lesefunden in Luleč stammt das Bruchstück einer Sandsteingußform aus der jüngeren Bronzezeit. Weniger bedeutende Funde hat man in Bohdalice-Kozlany, Bošovice, Bučovice und ihren lokalen Teilen Vícemilice, Moravské Prusy, Nevojsice, Rašovice und Rousínov gewonnen.

SONDÁŽ NA HRADISKU U VELKÝCH OPATOVIC /okr. Blansko/

Antonín Štrof, Muzeum Boskovice

Lesní trať Hradisko se nachází 1 km JZ od J okraje zástavby V. Opatovic, na nejvyšším bodě hřbetu Borotínského čihadla, který v tomto úseku představuje Z okraj Boskovické brázd. Vlastní zbytky hradiska jsou v lesním terénu velmi dobře patrné a jako takové byly vždy prezentovány /např. B. Popelka 1912, 46, 179/. Schematický náčrt opevnění předložil J. Mackerle /1948, nestr. tabulky/, popis hradiska podal Z. Smrž /1975, 38/. J. Mackerle přisuzoval osídlení jevišovické kultury a halštatskému období /Mackerle - Továrek - Vacová 1946, 80/. Z. Smrž uvádí nálezy pozdní doby bronzové a halštatské /1975, 38/. Z dosavadních nálezů z hradiska je k dispozici dodnes nepublikovaný soubor halštatských nálezů /keramika, přesleny, kosti/ ze sondy v J části hradiska, provedené zhruba před 2 desetiletími členy historicko-vlastivědného kroužku při MŠLZ ve V. Opatovicích /nalezy jsou uloženy ve sbírce kroužku/. Sběry z amatérských sond publikoval nedávno J. Nekvasil /1982, 15-16/, část materiálu z těchto výkopů se podařilo získat /Štrof 1985/.

Aby bylo možné upřesnit průběh osídlení lokality a zajistit její památkovou ochranu, byly v letních měsících r. 1984 otevřeny 2 menší sondy při obvodu hradiska /pro hustý lesní porost nebyla možná sondáž většího rozsahu/.

Sonda I/84 o rozměrech 3,0 x 4,5 m při JV okraji hradiska byla situována tak, aby protáhla i hranu svahu v tomto asi stometrovém úseku, kde svah prudce spadá do údolí Malé Hané a kde nejsou na povrchu patrné zbytky opevnění. Opukové a pískovcové podloží bylo zjištěno 1,3 m pod povrchem, na ně nasedla výrazná černohnědá vrstva o síle 0,4 - 0,6 m s nálezy patřícími věteřovské skupině. Vrstva se opírala o kamennou destrukci při hraně svahu /zach. šířka 1,6 m, výška 1 m/. Na tuto černohnědou vrstvu nasedala tmavě hnědá vrstva s halštatskou keramikou v síle 0,6 - 0,75 m. V halštatské vrstvě byl zjištěn 1,3 m od hrany svahu základ kamenné opukové zídky souběžné s hranou svahu a její destrukce.

Sonda II/84 o rozměrech 6,5 x 2 m byla otevřena při SZ okraji hradiska, zasáhla část osídlené plochy a hranu svahu. Podloží, tvořené drobnou opukou, bylo v hloubce 1,1 m a na ně nasedla výrazná černohnědá vrstva o síle 0,45 - 0,5 m s popelovitými čookami a s nálezy patřícími věteřovské skupině. Tato vrstva se opírala o zbytky náspu ze světlé podzolové hlíny a drobných opukových kamenů, který v síle 2 m sledoval obvod hradiska. Černohnědá vrstva byla překryta tmavě hnědou halštatskou vrstvou o síle 0,5 - 0,6 m. Ta se opírala o základ opukové zídky, která sledovala hranu svahu ve vzdálenosti 0,5 m a jejíž výrazná destrukce zabíhala do vnitřní plochy hradiska. V horních partiích halštatské vrstvy byla zachycena nepříliš početná keramika, železný nůž a j., patřící zjevně střední době hradištní.

Při předběžném vyhodnocení sondáže jsme dospěli k těmto zjištěním:

1/ Lokalita byla poprvé prokazatelně osídlena nositeli věteřovské skupiny. Osídlení bylo značně intenzivní /půlmetrová kulturní vrstva v obou sondách/, osídlená plocha je totožná s plochou halštatského osídlení /asi 1,8 ha/. Pravděpodobně byla celá tato poloha opevněna náspeem /v JV části s kamenným jádrem, v SZ

pak spíše s hlinitým základem/. Z nálezů lze uvést štípanou a kostěnou industrii, zlomek zdobeného ko-
lečka, množství zvířecích kostí a především keramiku. Ta ještě není laboratorně zpracovaná, je však
zřejmé, že její část patří do závěrečného úseku vývoje již v průběhu střední doby bronzové. Hradisko u
V. Opatovic se tak stává - vedle hradiska u Svitávky - druhou opevněnou výšinnou lokalitou věteřovské
skupiny v Boskovické brázdě.

2/ Následující výrazné osídlení spadá do halštatského úseku vývoje /dříve uvážené pozdně bronzové ná-
lezy nejsou zastoupeny ani v celcích z amatérských výkopů, nebyly zjištěny ani při poslední sondáži/.
Opět byla osídlena celá plocha hradiska. Z opevnění byly sondáží zachyceny jen fragmenty, je však prav-
děpodobné, že plocha byla opevněna celá. Datování vzniku či zániku opevnění není možné, není blíže roz-
poznatelná ani jeho konstrukce. Nalezená keramika platěnické kultury nese znaky HC, většina však až HD.
Opatovické hradisko je tak třetím halštatským bezpečně prokázaným hradiskem v brázdě /předchozí dvě
Malý Chlum u Krhova a Obory a Hradní kopec u Boskovic - však mají své počátky v pozdní době bronzové/.

3/ Nejmladší nálezovou skupinu představuje malý soubor středohradištních nálezů se sondy II/84. I když
byla lokalita zkoumána dosud pouze sondáží, jeví se nám za současné situace, že slovanské osídlení ne-
mělo trvalý charakter /viz Štřof 1985/ a plocha pravěkého hradiska se zbytky opevnění sloužila pouze
jako refugium /tomu by nasvědčovaly i nálezy z amatérských výkopů- 1 tuhový mladohradištní a několik
středověkých střepů/. Této nejmladší fázi snad patří i očividně nedobudovaný příkop při S obvodu hra-
diska a snad i výrazný zbytek opevnění při J obvodu, kde se objevuje tzv. spečený val.

Literatura:

Mackerle J., 1948: Pravěk Malé Hané. Jevíčko.

Mackerle J. - Továrek F. - Vacová P., 1946: Moravskotřebovský okres. Jevíčko.

Nekvasil J., 1982: Sběr z Hradiska u Velkých Opatovic /okr. Blansko/. PV 1980, 15-16, obr. 9.

Popelka B., 1912; Jevický okres. Vlastivěda moravská. Brno.

Smrž Z., 1975: Enkláva lužického osídlení v oblasti Boskovské brázd. Studie AÚ Brno III - 3. Praha.

Štřof A., 1985: Přehled nových lokalit a nálezů v Boskovické brázdě. PV 1983.

Versuchsgrabungen auf Hradisko bei Velké Opatovice /Bez. Blansko/. 1 km
südwestlich von Velké Opatovice befindet sich auf dem Rücken der Borotfner Jagdkanzel ein frühgeschicht-
licher Burgwall. Früher wurde er der Jevišovicer Kultur zugeschrieben /Mackerle - Továrek - Vacová
1946, 80/ und vor allem dem hallstattzeitlichen Abschnitt der Entwicklung /Smrž 1975, 38; Nekvasil
1982, 15-16/.

Die Versuchsgrabung im Jahre 1984 sollte den Verlauf der Besiedlung präzisieren. Man hat 2 kleinere
Sonden am SO und NW Umfang des Burgwalles geöffnet. In beiden Sonden wurde eine ungefähr einen
halben Meter mächtige Schicht mit Funden aus der späten Věteřov Kultur erfasst /bereits aus der middle-
ren Bronzezeit/, die sich auf Reste der Befestigungsböschung stützte. Die obere Schicht - wiederum unge-
fähr einen halben Meter mächtig - war hallstattzeitlich und enthielt Funde aus HC und HD. In beiden Son-
den waren wieder steinerne Konstruktionselemente der Befestigung erfasst worden, die man jedoch im
Rahmen der Hallstattzeit näher nicht datieren kann. In der Sonde bei dem NW Umfang des Burgwalles wur-
den auch mittelburgwallzeitliche Funde festgestellt.

SONDÁŽ NA PŘEDPOKLÁDANÉM HRADISKU OBORA U BOSKOVIC /okr. Blansko/

Antonín Štřof, Muzeum Boskovice

Na Z okraji Hradního kopce u Boskovic na protáhlém temeni návrší Obora byly zjištěny stopy opevnění
již dříve /Štřof, 1984, 83/. Při prohlídce terénu v zimě 1983/84 byly vypořizovány stopy 2 mělkých pří-
kopů, kolmo předělujících na V úzkou šíjí, již je plocha předpokládaného hradiska spojena s ostatním mas-
ivem Hradního kopce. Vnitřní a výraznější příkop u okraje šíje nekončí, ale stáčí se podél J okraje před-
pokládaného hradiska a vytrácí se až na Z svahu.

Ve snaze zjistit a datovat případné osídlení jsme v květnu 1984 otevřeli několik drobnějších sond ve
střední a J části plochy, jedna z nich zčásti protála i příkop při J obvodu. V žádné ze sond nebyl nale-
zen materiál, který by vůbec dovoľoval uvažovat o osídlení plochy.

Literatura:

A. Štřof, 1984: Příspěvek k poznání hradisk v Boskovické brázdě. PV 1982, 82 - 85.

Tastgrabung auf dem vorausgesetzten Burgwall Obora bei Boskovice /Bez.
Blansko/. Auf dem Hradní kopec bei Boskovice in der Flur Obora wurde eine ergebnislose Tastgra-
bung auf der Fläche des vorausgesetzten Burgwalles vorgenommen.

SONDÁŽ NA HRADISKU U ŮJEZDA U KUNŠTÁTU /okr. Blansko/

Antonín Štrof, Muzeum Boskovice

Ostrožna s pomístním názvem Hradisko, příp. Strážný, s výraznými terénními reliktů se nachází 0,75 km S od Ůjezda v kotlince na konci údolí, jímž protéká potok Nýrovec a které se u Sebranic otevírá do Lysické sníženiny. Zhruba ve středu kotlinky, asi 200 m S od ostrožny Hradiska, se vypíná osamocené kuželovitě návrší s miniaturní plošinkou na vrcholu a s místním názvem Hradištko.

Vlastní Hradisko má zhruba oválný tvar, delší osu V - Z, nadm. v. 460 - 470 m. Plocha přrkopem oddělené ostrožny je zhruba 0,5 ha / 60 x 80 m/, vnitřní plocha hradiska asi 25 x 50 m. Opevnění tvoří dosud jasně patrné zdvojené přrkopy i valy, pouze při kratší Z straně /nad nejprudším svahem/ není opevnění zdvojeno a při V straně je přrkop oddělující hradisko od masívu Kojav zčásti zplanýrován náspem lesní cesty. Vnitřní plocha je nerovná, v Z části vybíhá do menších kup; sedlo mezi nimi je rovné.

Lokalita je pod názvem Hradisko vyznačena v mapě generálního štábu z r. 1781 a byla známa i J. Te - norovi /1903, 178/, nebyla však dosud uvedena do literatury. Historické zmínky o lokalitě se nepodařilo vypátrat, patrně zanikla dosti záhy na počátku středověku. Není vyloučeno, že šlo o centrum tolik diskutovaného sebranickeho Ůjezda /Hradisko leží zhruba uprostřed jeho předpokládaného území/.

V červenci r. 1984 jsme v areálu hradiska /ve vnitřním přrkopu při S okraji, ve V a střední části vnitřní plochy/ podnikli drobnou sondáž s ůmyslem získat datovací materiál, nepodařilo se nám však získat ani doklady o skutečném osídlení lokality.

Literatura:

Tenora J, 1903: Kunštátský okres. Vlastivěda moravská. Brno.

Tastgrabung auf Hradisko bei Ůjezd bei Kunštát /Bez. Blansko/. Auf der vermutlich jungburgwallzeitlichen Lokalitát mit verdoppelter Befestigung, 0,75 km nördlich vom Dorfe, wurde eine kleine ergebnislose Tastgrabung durchgeführt.

KNOCHENRESTE VON DER LOKALITAT MUŠOV /Bez. Břecław/

Zdeněk Kratochvíl, AŮ ČSAV Brno

Im Verlaufe des Jahres 1980 wurde eine archäologische Rettungsgrabung im Zusammenhang mit den Erdarbeiten beim Aufbau des mittleren Stausees des Wasserwerkes Nové Mlýny durchgeführt. In der Flur "sv. Ján" wurde die Grabung von Mitgliedern des Archäologischen Institutes der ČSAV Brno Dr. M. Čižmár, Dr. M. Geisler und Dr. I. Rakovský geleitet. Das gewonnene Knochenmaterial stammt von Siedlungen aus der römischen Kaiserzeit, der Věteřov- /Mährische BZ-Gruppe, ein Zweig der Mařarovce-Kultur/ und der Ůněticer Kultur /Čižmár, Geisler, Rakovský 1982/. Die gewonnenen Proben des Knochenmaterials sind nicht irgendwie besonders zahlreich, es überwiegen in diesem überzeugend Haustiere. Die Zahl des Knochenmaterials, die auf einzelne bestimmte Tiergattungen in den angeführten Kulturen fällt, ist auf Tab. 1 angeführt, im Material der Ůněticer Kultur hat man am wenigsten Material gewonnen und zwar nur 7 Belege vom Rind. In den Knochenresten aus der Věteřov Kultur und aus der römischen Kaiserzeit überwog das Rind, dessen Anteil 53,6, resp. 54,5 % von dem gesamten Material betrug. Nach der Zahl der Knochenreste war in der Probe aus der Věteřov Kultur an zweiter Stelle das Hausschwein /22,4%/ und dann kleine Wiederkäuer, Schaf und Ziege /13,6%/ vertreten. In der römischen Kaiserzeit waren umgekehrt an zweiter Stelle kleine Wiederkäuer /29,3%/ und erst dann folgte das Hausschwein /17,5%/. Aus dem Knochenmaterial hat man nicht viele metrische Angaben gewonnen, die nach der Methode von Driesch /1976/ vermessen wurden und nach dieser Autorin sind auch die angeführten Abkürzungen auf Taf. 2 benützt worden.

Für die Präzisierung der Grösse der Tiere wurde die Widerristhöhe aus den erhaltenen langen Extremitätsknochen nach Driesch, Boessneck /1974/ errechnet. Für das Rind aus der römischen Kaiserzeit bestimmte ich die Widerristhöhe mit 115 cm /berechnet aus dem Metatarsus/. Beim Schaf war die Widerristhöhe aus dem Metacarpus, Metatarsus und Calcaneus bestimmt worden. Sie bewegt sich in der Spannweite von 62 - 66 cm. Aus der Bronzezeit, bestimmt durch den Věteřov Typ, hatte ich die Möglichkeit die Widerristhöhe beim Hausschwein aufgrund der Berechnung aus der Tibia talus zu bestimmen. Sie beträgt 77,4 und 78,7 cm.

Literatur:

- Čižmár, M., Geisler, M., Rakovský, I. 1982: Mušov. Fundbericht im AŮ ČSAV Brno, Nr. 364/82.
Driesch, A. von den, 1976: Das Vermessen von Tierknochen aus vor- und frühgeschichtlichen Siedlungen. München, 1-113.
Driesch, A. von den, Boessneck, J. 1974: Kritische Anmerkungen zur Widerristhöhenberechnung aus Längenmassen vor- und frühgeschichtlicher Tierknochen. Säugetierkundl. Mitt., 22: 325-348.

Tab. 1. Übersicht der bestimmten Knochenreste einzelner Tiergattungen von der Lokalität Mušov, Flur sv. Ján / Bez. Břeclav/.

	Römische Kaiserzeit	in %	Věteřov Typus	in %	Únětice Kultur
<i>Bos primigenius</i> f. <i>taurus</i>	87	54,5	67	53,6	7
<i>Sus scrofa</i> f. <i>domestica</i>	36	17,5	28	22,4	
Ovis - Capra	44	29,3	15	13,6	
<i>Ovis ammon</i> f. <i>aries</i>	16		2		
<i>Canis lupus</i> f. <i>familiaris</i>	-	-	12	9,6	
<i>Equus przewalskii</i> f. <i>caballus</i>	20	9,7	1	0,8	
<i>Castor fiber</i>	1	0,9			
<i>Cricetus cricetus</i>	1				
Insgesamt	205	100,0	125	100,0	7
Unio sp.			140		
Unbestimmbar	80		148		9

Tab. 2. Messtabellen
Römische Kaiserzeit

Bos primigenius f. *taurus*

Maxilla		Mandibula		
Abrasion	++	Abrasion		+
Länge der Backzahn- reihe	66	Länge von M ₃		33,5
Länge von M ³	26	Breite von M ₃		11,5
Breite von M ³	19			
Radius prox.		Radius dist.		
Bp	64,5	Bd		69
BFp	60	BFd		61
Metacarpus dist.		Tibia dist.		
Bd	68	Bd	54	62,5
Talus		Metatarsus		
GL1	61,5	GL		205
GLm	56,6	Bp		37,5
T1	33	KD		20
Bd	37	Bd		43,8
<i>Sus scrofa</i> f. <i>domestica</i>				
Maxilla		Mandibula		
Abrasion	+	Abrasion	+++	+
Länge von M ³	25	LMO		60,5
Breite von M ³	16	Länge von M ₃		29,5
		Breite von M ₃		14
				16

Scapula		Humerus			
KLC	22	KD	13,5		
GLP	35,5	Bd	36	37	39,5
LG	30				
BG	25				

Pelvis					
LAR	28				

Ovis ammon f. aries

Scapula		Metacarpus		Metatarsus	
KLC	23	GL	128,5		137,5
GLP	36,5	Bp	24,5		21
LG	26,5	KD	14,5		12,4
BG	24	Bd	27		26,5
Femur		Calcaneus			
Bd	39	G1	58,5		
Tibia distalis					
KD	15,5	14,5			
Bd	25,5	29			

Věteřov-Typus /mährische BZ-Gruppe, ein Zweig der Madarovce-Kultur/

Bos primigenius f. taurus

Atlas		Scapula		
GLF	87	KLG	48	
BFcr	94	GLP	70	
BFcd	86	LG	56	
		BG	48,5	
Humerus dist.		Radius prox.		
Bd	70,5	78	Bp	88
Bt	67	72	BFp	77,5
Metacarpus prox.		Tibia dist.		
Bp	66	Bd	54	
Talus				
GL1	62	72		
GLm	57	64		
T1	35,5	39,5		
Bd	38,5	47		

Sus scrofa f. domestica

Talus		Pelvis	
GL1	44	LAR	32
GLm	40		
Bd	24,5		

Tibia prox. Epiphyse im Verwachsen

GL	197,5
Bp	47,5
KD	18
Bd	30

Ovis ammon f. aries		Equus przewalskii f. caballus	
Radius prox.		Phalanx prox.	
Bp	34,5	G1	81,5
BFp	30,5	Bp	54
KD	17,5	Tp	34,3
		KD	32
		Bd	46,5

TIERISCHES KNOCHENMATERIAL AUS BROD NAD DYJÍ /Bez. Břeclav/

Zdeněk Kratochvíl, AŮ.ČSAV Brno

Von der Rettungsgrabung auf dieser Lokalität, in die Bronzezeit, römische Kaiserzeit und Burgwallzeit datiert /Tejral, Jelínková 1980/, hat man archäologisches Material und auch tierisches Knochenmaterial gewonnen, das mir zur Bearbeitung Dr. D. Jelínková übergab. Das Knochenmaterial wurde nach der Datierung und den Objekten bearbeitet. Die Übersicht ist auf Tab. 1 zusammengefasst.

Trotzdem, dass das Material keinen umfangreichen Komplex bildet, enthielt es einige erhaltene lange Gliedmassknochen. Bei ihrer Bearbeitung hat man metrische Werte aus der römischen Kaiserzeit gewonnen, diese sind die meisten, und aus der Burgwallzeit. Sie sind auf Tab. 2 zusammengefasst. Die metrische Bearbeitung wurde nach der von Driesch 1976 veröffentlichten Methodik durchgeführt. Aufgrund der gewonnenen Werte war es möglich die Widerristhöhe der Tiere zu bestimmen. Für das Rind aus der römischen Kaiserzeit nach Matolcsi 1970 berechnet, wurde die Widerristhöhe in einer Spannweite von 108-123 cm mit einem Durchschnitt von 116,2 cm /n = 12/ bestimmt. Die Widerristhöhe der Hausziege wurde in einem Falle nach Schramm 1967 mit 63,5 cm berechnet. Beim Schaf, in die Burgwallzeit datiert, betrug die Widerristhöhe 62 cm, was nach Teichert 1975 bestimmt worden war. Die gewonnenen Angaben über die Widerristhöhe fallen in den Grösserahmen von anderen Siedlungen jener Zeit ein.

Literatur:

- Driesch, A. von den, 1976: Das Vermessen von Tierknochen aus vor- und frühgeschichtlichen Siedlungen, München, 1-114.
- Matolcsi, J. 1970: Historische Erforschung der Körpergröße des Rindes auf Grund von ungarischem Knochenmaterial, Z. f. Tierzucht. u. Züchtungsbiol., 87, 89-137.
- Schramm, Z. 1967: Kości długie a wysokie w kłwbie u kozy, Roczniki WSR w Poznaniu, 36, 89-105.
- Teichert, M. 1975: Osteometrische Untersuchungen zur Berechnung der Widerristhöhe bei Schafen, in: A. T. Clason, Archeozoological studies, 51-69.
- Tejral, J., Jelínková, D. 1980: Nové nálezy z doby římské v Brodě nad Dyjí, AR, 32: 394-412.

Tab. 1. Tiersches Knochenmaterial von der Lokalität Brod nad Dyjí/ Bez. Břeclav/

	E p o c h e					
	Bronzezeit Obj. 4	Römische Kaiserzeit Obj.2	Obj.5	Obj.7	Burgwallzeit Obj. 3	Obj.6
Bos primigenius						
f. taurus	6	67	87	5	-	5
Sus scrofa f. domestica	-	10	3	-	2	-
Ovis Capra	-	6	-	1	-	1
Ovis ammon f. aries	-	-	-	-	-	2
Capra aegagrus f. hircus	-	-	-	1	-	1
Equus przewalski f. caballus	-	3	-	3	-	3
Anser sp.	1	-	-	-	-	-
Insgesamt	7	86	80	10	2	12
Unbestimmbar	-	45	29	-	-	-

Tab. 2. Vermessene Werte aus dem Knochenmaterial von der Lokalität Brod nad Dyjí. Bezeichnung der vermessenen Merkmale nach Driesch 1976

Römische Kaiserzeit

Bos primigenius f. taurus

Scapula		Humerus		Radius				
HS	320	GCL	242,5	243	GL	261	261	285
KLC	47	TP	84	92	Bp	75	75,5	82,5
GLP	60	KD	30,5	32,5	BFp	67,5	66	72
LG	50,5	Bd	70,5	70,5	KD	37,5	38	42,5
BG	42	BT	67,5	66	Bd	66,5	66	74,5

Metacarpus				Metatarsus			
GL	175	180	181	188	192	220	225,5
Bp	49	51	48,5	53	59	49	46
KD	26	29	27,5	28	33,5	26	25
Bd	51	56,5	50	53	63	57	54

Femur		Tibia	
GLC	341	GL	349
Dp	44,5	Bp	93
TC	33	KD	39
Bd	94	Bd	63

Capra aegagrus f. hircus

Radius		Burgwallzeit	
		Tibia	
GL	159,5	GL	206
Bp	30	KD	14,5
BFp	28	Bd	25,5
KD	18,5		
Bd	29,5		

TIERISCHES KNOCHENMATERIAL AUS BRNO-ORLÍ GASSE / Bez. Brno-město/
Zdeněk Kratochvíl, AÚ ČSAV Brno

Aus der von Dr. D. Cejnková vom Museum der Stadt Brno geleiteten Rettungsgrabung, wurde mir zur Bestimmung tierisches Knochenmaterial und zwar aus Brno, Orlí Gasse Nr. 16, übergeben. Nach mündlicher Mitteilung der Ausgrabungsleiterin ist dieses Material in die erste Hälfte des 13. Jh. datiert. Man hat ein fast ganzes Hundeskelett ausgehoben. Der Schädel war insofern beschädigt, so dass es nicht möglich war kraniometrische Angaben zu gewinnen. Die metrischen Angaben vom Unterkiefer und den langen Knochen weisen auf ein im Widerrist 49 cm hohes Individuum. Die gewonnenen Masse sind in der folgenden Übersicht mit der Bezeichnung nach Driesch 1976 angeführt:

Canis lupus f. familiaris

Mandibula

Abrasion	++
Totallänge	131,5
Processu angularis - Infradentale	131
Länge vom Einschnitt zwischen dem Proc. codyloideus und dem Proc. angularis - Infradentale	126
Proc. condyloideus - Hinterrand der Alv. C	116,2

Länge vom Einschnitt zwischen dem Proc. condyloideus und dem Proc. angularis - Hinterrand der Alv. C	111,7
Proc. angularis - Hinterrand der Alv. C	117
Hinterrand der Alv. des M ₃ - Hinterrand der Alv. C	78
Länge M ₃ - P ₁ /Alv./	70,6
Länge M ₃ - P ₂ /Alv./	66
Länge der M ₁ - M ₃ /Alv./	33
Länge der P ₁ - P ₄	37
Länge der P ₂ - P ₄	33
Länge /Breite des Reisszahnes	19/8,2
Länge der Reisszahnalveole	18,2
Grösste Dicke des Corpus mandibulae	9,4
Höhe des Unterkiefers	48
Höhe des Kiefers hinter M ₁	19,8
Höhe des Kiefers zwischen P ₂ und P ₃	17,8

Humerus:		Radius:		Ulna:	
G1	148,5	GL	149,5	GL	179
Tp	35,8	Bp	15,6	KTO	17,7
KD	10,2	KD	10,5	TPa	20,4
Bd	28,5	Bd	20,5		

Femur:		Tibie:	
GL	161	GL	171
Bp	33	Bp	30
TC	16,6	KD	10,2
KD	10,5	Bd	20,2
Bd	27,2		

Rind ist durch 10 Knochenüberreste belegt, die eine weitere Bearbeitung nicht gestatten.

Vom Hausschwein hat man 7 Knochenüberreste gewonnen. Der Radius proximalis weist auf ein kleineres Individuum hin /Bp 24,5, KD 14/.

Drei Knochenüberreste belegen die Anwesenheit von kleinen Wiederkäuern - Schaf und Ziege. Eine nähere Artbestimmung war nicht möglich.

Als Beleg für das Haushuhn ist eine Ulna /GL 51/, die zu den kleinsten Funden in Mähren gehört. Der bestimmte Humerus gehörte einem jungen Individuum an.

Von wildlebenden Tieren war Hirsch - Cervus elaphus anwesend; Phalanx media: GL 43, Bp 21, KD 16,5, Bd 17. Auf die Anwesenheit des Bären - Ursus arctos weist der distale Humerusteil: Bd 92, BT 65.

Literatur:

Driesch, A. von den, 1976: Das Vermessen von Tierknochen aus vor- und frühgeschichtlichen Siedlungen. München.

Vladimír Hašek, Geofyzika, VEB, Brno, Zdeněk Měřínský, Ladislav Págo, AÚ ČSAV Brno

Die Tätigkeit der IRB für die Ausnützung geophysikalischer und weiterer naturwissenschaftlicher sowie technischer Methoden in der Archäologie im Jahre 1984 setzte nach dem langfristigen Tätigkeitsplan fort. Die Hauptarbeitsumkreise stellte die Tätigkeit im Rahmen der geophysikalischen Sektion, der chemischen Sektion einschliesslich der Neutronographie vor, es wurde die Luftbildprospektion entfaltet, ferner verliefen metallographische Untersuchungen im Rahmen der metallurgischen Sektion, es setzten Erforschungen von Exploitationszentren von Metall- und nicht Metallrohstoffen, die Entfaltung der Zusammenarbeit mit Musealarbeitsstellen und mit der IRB für die Datierung mit Hilfe des Archäomagnetismus des AI der SAV in Nitra fort.

Im Rahmen der geophysikalischen Untersuchungen /Dr. V. Hašek, CSc und Kol./ widmete man die Aufmerksamkeit vor allem den neolithischen Kreisobjekten, wo man die Luftbildprospektion, eventuell die Prospektion aufgrund von Terrainuntersuchungen ausnützte, wonach dann die eigentlichen geophysikalischen Messungen folgten, die durch eine Flächenmagnetometrie durchgeführt wurden. Messungen dieser Objekte verliefen in Némčičky /Bez. Znojmo/, Rašovice /Bez. Vyškov/, Vedrovice /Bez. Znojmo/, wo es gelang ihren Grundriss genau zu begrenzen und in Vedrovice sogar auch den Teil eines neolithischen Grabens der Kultur mit Linearkeramik zu erfassen, der ein ovales Areal in einer Breite von ungefähr 300 m begrenzt. Die Messungen auf weiteren Lokalitäten - Diváky, Hustopeče /beide Bez. Břeclav/, Rakšice und Rybníky /beide Bez. Znojmo/, bestätigte die aufgrund von Luftbildaufnahmen vorausgesetzte Existenz neolithischer Kreisgräben nicht¹. Weitere geophysikalische Untersuchungen verfolgten einige Bauelemente auf der Burg Rokštejn /Kat. Geb. Brtnice, Bez. Jihlava/, wo man die Magnetometrie zur Feststellung des weiteren Verlaufes des älteren Grabens um den Burgkern anwendete und im Raume des Brtnicer Schlosses hat man zur Feststellung des Verlaufes des Grundgemäuers der ursprünglichen Burg aus dem 15. Jahrhundert auch die Geoelektrik appliziert. Weitere umfangreiche magnetometrische Messungen verliefen auf dem slawischen Burgwall "Petrova louka" bei Strachotín /Bez. Břeclav/, auf der mittelalterlichen Dorfwüstung Bystřice bei Jedovnice /Bez. Blansko/ und Eisenproduktionsobjekte hat man bei Lažánky in der Nähe von Veverská Bítýška /Bez. Brno-venkov/ gesucht. Methodisch interessante Messungen verliefen in der Thomaskirche in Brno, wo man zur Beglaubigung der Situation der Gruft des Markgrafen Jost und von eventuellen weiteren Hohlräumen unter dem Fussboden der Kirche die geophysikalische Radiolokationsmethode andwandte².

Im Rahmen der chemischen Sektion /Dr. L. Págo, Dr. F. Obr, ČSUP Stráž pod Ralskem/ konzentrierten sich die Arbeiten auf komplexe Analysen des archäologischen Materiales, wobei die meisten Analysen auf die Gewinnung von Informationen über die chemische Zusammensetzung der ältesten Kupfer- und Bronzeindustrie, eventuell auch von Metallgegenständen aus jüngeren Zeitabschnitten, ferner auf Analysen von Glasgegenständen, Keramik, der Inkrustation auf der Keramik, Glasuren und Nahrungsresten in den Gefässen, gezielt waren. Zu diesen Zwecken hat man vor allem nicht destruktive Methoden der Spektralanalyse, Lasser- Mikrospektralanalyse, der Röntgen- diffraktometrischen Analyse u. a. verwendet. Im Rahmen der Sektion führte man auch weitere Beglaubigungsproben durch neutronographische Aufnahmen durch /Ing. Z. Hrdlička, CSc., ÚJV Řež bei Praha/. Einer neutronographischen Untersuchung wurden weitere grossmährische Schwerter und andere eiserne Gegenstände unterzogen.

Die Arbeiten der metallurgischen Sektion im Jahre 1984 konzentrierten sich auf die Auswertung der Ergebnisse von zwei Versuchsschmelzungen in dem Modell eines grossmährischen Rennofens, die Ende 1983 realisiert wurden. Im Rahmen der Sektion der Erforschung von Orten der Exploitation von Metall- und nicht Metallrohstoffen in der Prähistorie und im Mittelalter wurden Farbstoffe von der paläolithischen Station auf Stránská skála /Bez. Brno-město/, das Depot von Klingen aus derselben Lokalität, Spaltindustrie von der neolithischen Siedlung in Bylany bei Kutná Hora usw. untersucht /Dr. A. Pířchystal, CSc., ÚÚG Brno/. Untersuchungen des mittelalterlichen Bergbaues und der Eisenverhüttung konzentrierten sich in den Raum von Žďár /J. Merta, TM, Brno/ und im Rahmen der nordmährischen Gruppe /Dr. J. Pavelčík, CSc/ hat man das Projekt der Erforschung von Orten der Gewinnung von Edelmetallen in Nordmähren und in Schlesien vorbereitet. Gute Ergebnisse erbrachte die Sektion der Luftbildaufnahmen, die sich vor allem auf die Dokumentation von archäologischen Denkmälern, die Prospektion von neuen Lokalitäten und die direkte Flugerforschung konzentrierte.

Die Tätigkeit der Brigade hat zur komplexen Untersuchung und zu neuen Einblicken auf die studierte Problematik beigetragen. Sie wurde auf der Arbeitstagung, die in Brno am 18. Mai 1984 verlief, bewertet. Hier hat man auch die Aufgaben für den Abschnitt der Hauptgrabungssaison des Jahres 1984 präzisiert und die Kontrolle der Erfüllung von langfristigen Zielen und Forschungsaufgaben der IRB durchgeführt³.

Anmerkungen:

- 1 Vergl. M. Bálek - V. Hašek - Z. Měřínský - K. Segeth, Metodický přínos kombinace letecké prospekce a geofyzikálních metod při archeologickém výzkumu na Moravě, AR XXXVIII, 1986, in Druck.
- 2 V. Hašek et al., Jahresbericht über die Aufgabe "Anteil der geophysikalischen Methoden bei der Vorbereitung der archäologischen Terraingrabung Etappe 1984, Brno 1985", dep. AI ČSAB Brno, Geofyzika VEB Brno, Geofond Praha.

VYUŽITÍ LETECKÉHO SNÍMKOVÁNÍ V ARCHEOLOGII NA MORAVĚ V ROCE 1984 /okr. Brno-venkov, Břeclav, Vyškov/

Miroslav Bálek, AÚ ČSAV Brno
/Tab. 7, 8/

Stejně jako v loňském roce i v roce 1984 vyvíjel Archeologický ústav ČSAV v Brně soustavnou snahu o plné využití všech dostupných forem letecké prospekce. Účelem těchto snah je získávání nových informací o archeologických lokalitách a jejich dokumentace. Leteckou prospekci aplikovanou v AÚ ČSAV Brno lze rozdělit do tří částí, které mohou na sebe postupně navazovat a doplňovat se, takže využitím předností jednotlivých způsobů prospekce získáme ucelenější a větší soubor informací o sledovaných jevech.

První částí letecké prospekce je studium a vizuální interpretace leteckých měřických snímků, pořizovaných pro potřeby tvorby různých map, zapůjčených z VTOPÚ v Dobrušce. Tyto snímky nám umožňují sledovat velké územní celky a vyhledávat na nich převážně větší archeologické struktury¹. Rozlišovací schopnost jednotlivých leteckých snímků závisí na dvou hlavních faktorech - na ročním období, ve kterém je snímkování uskutečněno a na měřítku leteckého snímku, které může být v rozsahu od 1:5 000 do 1:30 000.

V tomto roce jsme se zaměřili převážně na studium snímků z okresů Vyškov a Znojmo. Zatím se podařilo zachytit dosud blíže nespecifikované objekty u Horních Kounic, Dobelic, Trstěnic a Jinde. Tyto útvary nejsou prozatím ověřeny jiným způsobem, proto bude zapotřebí uskutečnit jejich další pozorování leteckým nebo pozemním průzkumem.

Velice výhodným doplněním vizuální interpretace leteckých měřických snímků je pozorování vytypovaného prostoru odborníkem přímo z letounu nebo pořízení dalších leteckých snímků z mikroletounu ve velkém měřítku. Opačným způsobem lze na leteckém měřickém snímku též nalézt objekt, rozpoznatý jiným, např. přímým pozorováním z letounu, což lze doložit na příkladě kruhového objektu u Rašovic /okr. Vyškov²/ /tab. 8 :1/.

Druhou částí letecké prospekce je pořizování a studium leteckých snímků z mikroletounu. Tuto činnost realizujeme na našem ústavě díky úzké spolupráci s pracovníky dálkového průzkumu Země z Geografického ústavu ČSAV v Brně dr. L. Plánkou, CSc. a J. Trnkou.

Použití mikroletounu je určeno ke snímkování již vytypovaných archeologických lokalit, takto pořízené snímky mají kromě dokumentační hodnoty značný význam také v prospekci. Z mikroletounů /rádiem řízené modely malých letounů s klasickým nebo padákovým křídlem /lze na černobílý nebo barevný inverzní filmový materiál získat velké množství informací za krátkou dobu a s minimálními náklady. Velikost území zachyceného na snímku je dána ohniskovou vzdáleností použitého objektivu a výškou letu, rozsah snímkování území je omezen navigačními možnostmi pilota letounu.

V tomto roce jsme využili mikroletounu GgÚ ČSAV v Brně k pořízení snímků na dvou lokalitách, a sice v Bulharech /okr. Břeclav/ a Rašovicích /okr. Vyškov/. V plánu bylo též snímkování u obce Vedrovice /okr. Znojmo/, které se však neuskutečnilo pro poruchu mikroletounu a jeho následnou havárii.

Bulhary /okr. Břeclav/

Počátkem března jsme společně s pracovníky GgÚ ČSAV v Brně /tab. 7:1/ uskutečnili nasnímkování části sídliště kultury s MMK nedaleko obce v poloze "Záhumenkové vinohrady" /dříve Kirchberg/. Tato část sídliště byla na podzim loňského roku zorána hlubokou orbou pro výstavbu vinohradu a došlo tak k narušení několika objektů³. Pro nepříznivé světelné podmínky jsme uskutečnili jen jeden let a pořídili snímky pouze na černobílý filmový materiál. Na 40 % snímků se podařilo zachytit celý zájmový prostor a získali jsme tak dobrý přehled o rozložení a velikosti poškozených objektů /tab. 1:2/. Díky hluboké orbě bylo je jejich rozlišení na snímcích zřetelné a mohli jsme je použít jako pomůcky při geodetickém zaměření jednotlivých objektů, neboť v pozdější době nebyla "čitelnost" objektů ze země již tak snadná.

Rašovice /okr. Vyškov/

V prostoru SZ od obce vlevo od silnice do Křižanovic byl na JV svahu v roce 1957 proveden povrchový sběr⁴ a byl získán střepevý materiál z období neolitu a eneolitu. V roce 1983 na tuto lokalitu upozornil J. Kovárník⁵, který leteckým průzkumem zjistil kruhový objekt o \varnothing cca 100 m. Tento objekt lze na základě provedených sběrů a geofyzikálního měření⁶ považovat za kruhový příkop kultury s MMK. V březnu jsme na lokalitě uskutečnili snímkování z mikroletounu a pořídili snímky na černobílý filmový materiál a na barevnou inverzi /vše ORWO/. Na těchto fotografiích se nám podařilo zachytit kruhový příkop a řadu dalších sídlištních objektů /tab. 11:2/; některé z nich lze na základě jejich velkých rozměrů a nepravidelného tvaru považovat za hliníky. Dále byly na snímcích zachyceny rovnoběžné tmavší úzké pruhy, které směřují kolmo na hranu svahu a jsou pravidelně rozloženy po celé ploše. Doposud se nepodařilo blíže objasnit příčinu tohoto jevu, je však možné, že jde o projev dřívější parcelace pozemku.

Třetí částí letecké prospekce je vlastní letecký průzkum, který by se měl stát nedílnou součástí celé naší činnosti v uváděné problematice. V tomto roce byly navázány kontakty s Aeroklubem Svazarmu v Brně a se souhlasem Krajského aeroklubu Svazarmu jsme uskutečnili dva lety prozatím bez možnosti fotodokumen-

tace do prostoru východně od Brna nad okresy Brno - venkov a Vyškov, kde jsme sledovali vybrané archeologické památníky.

Poznámky:

- 1 M. Bálek, Využití leteckého snímkování v archeologii na Moravě v roce 1983, PV 1983, Brno 1985, s.113.
- 2 J. Kovárník, Dosavadní výsledky leteckého archeologického průzkumu na jižní Moravě, PV 1983, Brno 1985, s. 102-105.
- 3 T. Dočkal - M. Geisler, Sídliště lidu s MMK u Bulhar, PV 1983, Brno 1985, s.23.
- 4 A. Medunová, Nálezová zpráva v archívu AÚ ČSAV v Brně, čj. 2339 ze dne 21.9. 1957.
- 5 J. Kovárník, op. cit.
- 6 M. Bálek, V. Hašek, Neue Kreisgrabenanlagen der Kultur mit mährischer bemalter Keramik in Südmähren, Sborník referátů N. Vozokany 1984 /v tisku/.

Die Ausnützung von Luftbildaufnahmen in der Archäologie in Mähren im Jahre 1984/ Bez. Brno-venkov, Břeclav, Vyškov/. Das Archäologische Institut der ČSAV in Brno nützt alle Formen der Luftbildprospektion zur Gewinnung neuer Erkenntnisse über archäologische Lokalitäten und zu ihrer Dokumentation aus.

Der erste Teil der Luftbildprospektion ist das Studium und die visuelle Interpretation von Vermessungsflugaufnahmen, die grosse Gebietskomplexe wiedergeben und daher die Ermittlung von grösseren archäologischen Strukturen ermöglichen. Im Jahre 1984 haben wir auf den Aufnahmen aus den Bezirken Vyškov und Znojmo, Objekte bei Horní Kounice, Dobelice, Trstěnice und anderswo festgestellt, man muss sie noch mit anderen Methoden beglaubigen. Eine vorteilhafte Ergänzung dieser Methode sind die eigenen Beobachtungen des abgesteckten Raumes vom Flugzeug aus oder weitere Aufnahmen von einem Mikroflugzeug her.

Der zweite Teil der Luftbildprospektion ist die Bereitstellung von Aufnahmen mit einem Mikroflugzeug und ihr Studium, uns bewährte sich die Zusammenarbeit mit Mitgliedern des Geographischen Institutes der ČSAV in Brno. Auf diese Art werden Aufnahmen von früher ausgewählten Lokalitäten in einem grossen Maßstab und mit minimalen zeitlichen und anderen Aufwänden bereitgestellt. In diesem Jahre haben wir mit einem Mikroflugzeug zwei Lokalitäten aufgenommen - Bulhary /Bez. Břeclav/, wo sich eine Siedlung mit MBK befindet und Rašovice /Bez. Vyškov/, wo eine Kreisanlage und Siedlungsobjekte der Kultur mit MBK dokumentiert wurde.

Der dritte Teil der Flugprospektion ist die alleinige Terrainuntersuchung vom Flugzeug aus. Es wurden Kontakte mit dem Aeroklub des Svazarm angeknüpft und zwei Flüge über den Bezirken Brno-venkov und Vyškov durchgeführt, vorläufig ohne einer Möglichkeit eine Fotodokumentation durchführen zu können.

SEZNAM HLÁŠENÍ O VÝZKUMECH PROVEDENÝCH NA MORAVĚ V ROCE 1984 A EVIDOVANÝCH
V ARCHIVU NÁLEZOVÝCH ZPRÁV ARCHEOLOGICKÉHO ÚSTAVU ČSAV V BRNĚ

1. Brno - Slatina, o. Brno - město, sídliště, kultura únětická, velatická, M. Salaš, MM Brno, čj. 672/85
2. Holasice, o. Brno - venkov, sídliště, kultura velatická, horákovská, M. Salaš, MM Brno, čj. 395/85
3. Heřmanovice, o. Bruntál, geofyzikální průzkum středověkého tvrziště, J. Dohnal, Př F UK Praha, čj. 711/85
4. Lechotice, o. Kroměříž, sídliště, kultura lineární, H. Chybová, OM Kroměřížska, čj. 827/85
5. Lechotice, o. Kroměříž, sídliště, doba římská, H. Chybová, OM Kroměřížska, čj. 826/85
6. Postoupky - část Hradisko, o. Kroměříž, sídliště, kultura lužická, D. Kaliszová, KVM Olomouc, čj. 317/85
7. Hanovice - část Nasobůrky, o. Olomouc, sídliště, pravěk, D. Kaliszová, KVM Olomouc, čj. 316/85
8. Horní Sukolom - část Nová Dědina, o. Olomouc, ojedinelé nálezy, kultura lineární, eneolit, D. Kaliszová, KVM Olomouc, čj. 315/85
9. Olomouc, o. Olomouc, kulturní vrstvy, navážky, eneolit, kultura věteřovská, lužická, halštatská, mladohradištní, středověk, novověk, V. Dohnal, KVM Olomouc, čj. 318/85
10. Olomouc, o. Olomouc, pohřebiště, novověk, V. Dohnal, KVM Olomouc, čj. 314/85
11. Dětkovice, o. Prostějov, sídliště, středověk, A. Prudká, M Prostějovska, čj. 528/85
12. Drahaný, o. Prostějov, depot mincí, novověk, A. Prudká, M Prostějovska, čj. 529/85
13. Kralice n.H., o. Prostějov, sídliště, kultura věteřovská, A. Prudká, M Prostějovska, čj. 527/85
14. Určice, o. Prostějov, sídliště, středověk, A. Prudká, M Prostějovska, čj. 530/85
15. Luleč, o. Vyškov, sídliště, kultura moravská malovaná, mladší doba bronzová, středověk, O. Šedo, M Vyškovska, čj. 847/85
16. Kyjovice, o. Znojmo, sídliště, kultura lineární, vypíchaná, moravská malovaná, horákovská, P. Košťuřík, FF UJEP Brno, čj. 757/85
17. Bukov, o. Žďár n.S., hrad, středověk, Z. Kudělka, FF UJEP Brno, L. Konečný, KSSPPOP Brno, čj. 494/85

NÁLEŽOVÉ ZPRÁVY Z MIMOÚSTAVNÍCH ARCHEOLOGICKÝCH PRACOVÍŠŤ ODEVZDANÉ DO
ARCHÍVU AÚ ČSAV V BRNĚ

/stav ke 30.6.1985/

1. Kuřim, o. Brno - venkov, sídliště, kultura vypíchaná, výzkum: červenec 1979, V. Růžička, Kuřim, NZ čj. 842/85.
2. Slatinky, o. Prostějov, kostrové hroby pod mohylou, mohyla č. I, kultura nálevkovitých pohárů, výzkum: 12.7. - 10. 8. 1976, A. Prudká, M Prostějovska, NZ čj. 749/85
3. Slatinky, o. Prostějov, mohyla č. II, kultura nálevkovitých pohárů, výzkum: r. 1977 - 1980, A. Prudká, M Prostějovska, NZ čj. 750/85
4. Slatinky, o. Prostějov, hroby pod mohylou, mohyla č. III, kultura nálevkovitých pohárů, výzkum: 13. 7. - 16. 7. 1977, A. Prudká, M Prostějovska, NZ čj. 751/85
5. Slatinky, o. Prostějov, žárové hroby pod mohylou, mohyla č. IV, kultura nálevkovitých pohárů, výzkum: 1. 7. - 30. 7. 1981, A. Prudká, M Prostějovska, NZ čj. 752/85
6. Slatinky, o. Prostějov, žárový hrob pod mohylou, mohyla č. V, kultura nálevkovitých pohárů, výzkum: 3. 7. - 30. 7. 1982, A. Prudká, M Prostějovska, NZ čj. 753/85

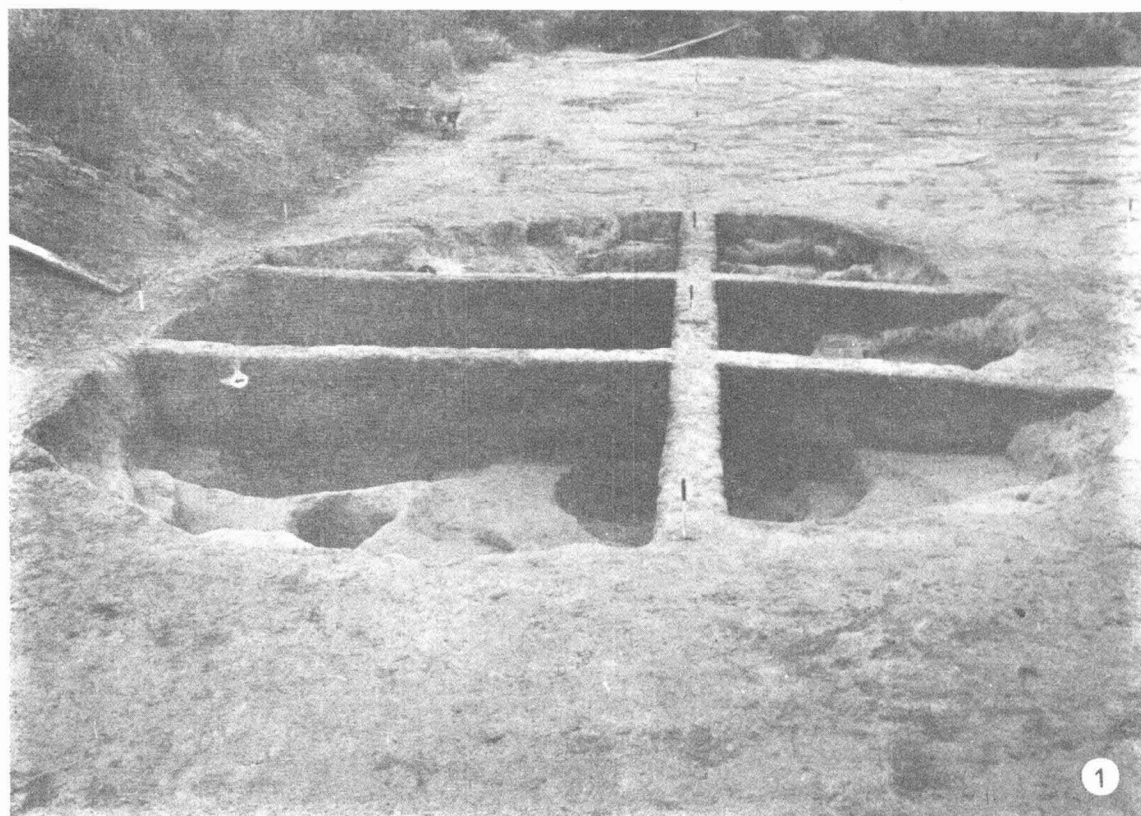
VÝZKUMY A ZÁCHRANNÉ AKCE NA MORAVĚ V ROCE 1982

/Tab. 11/

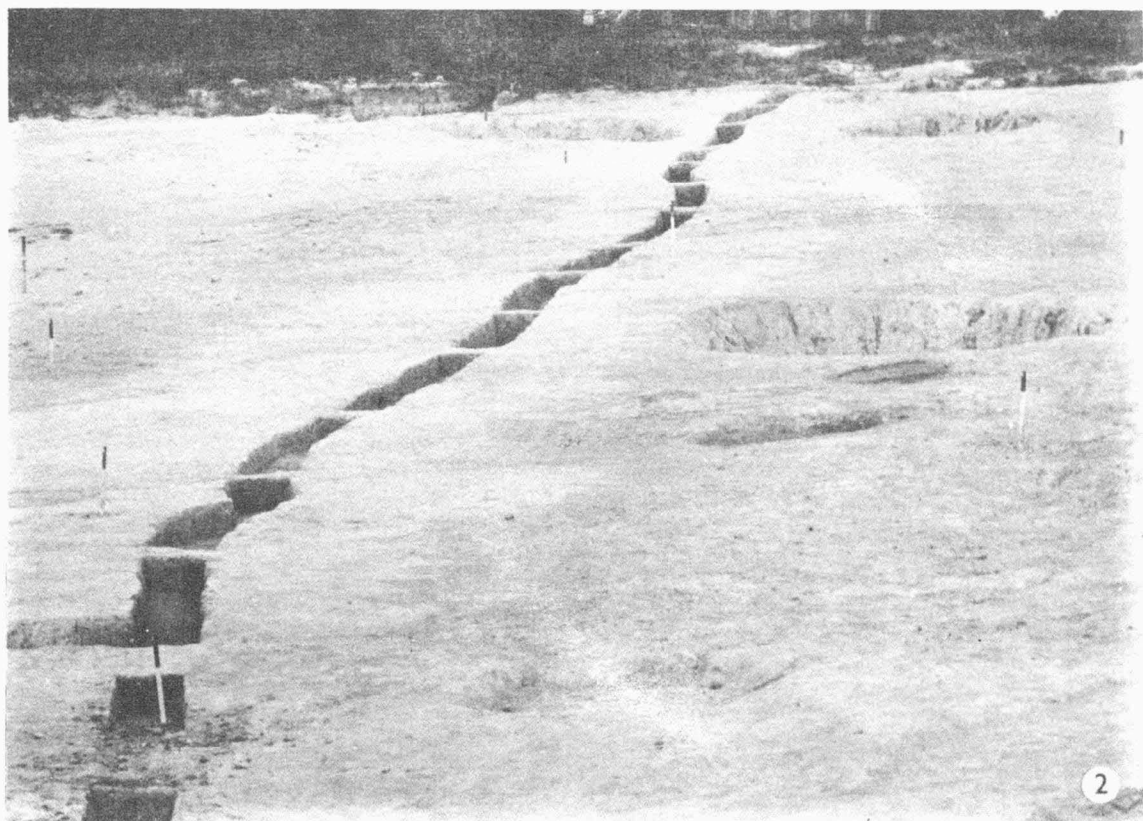
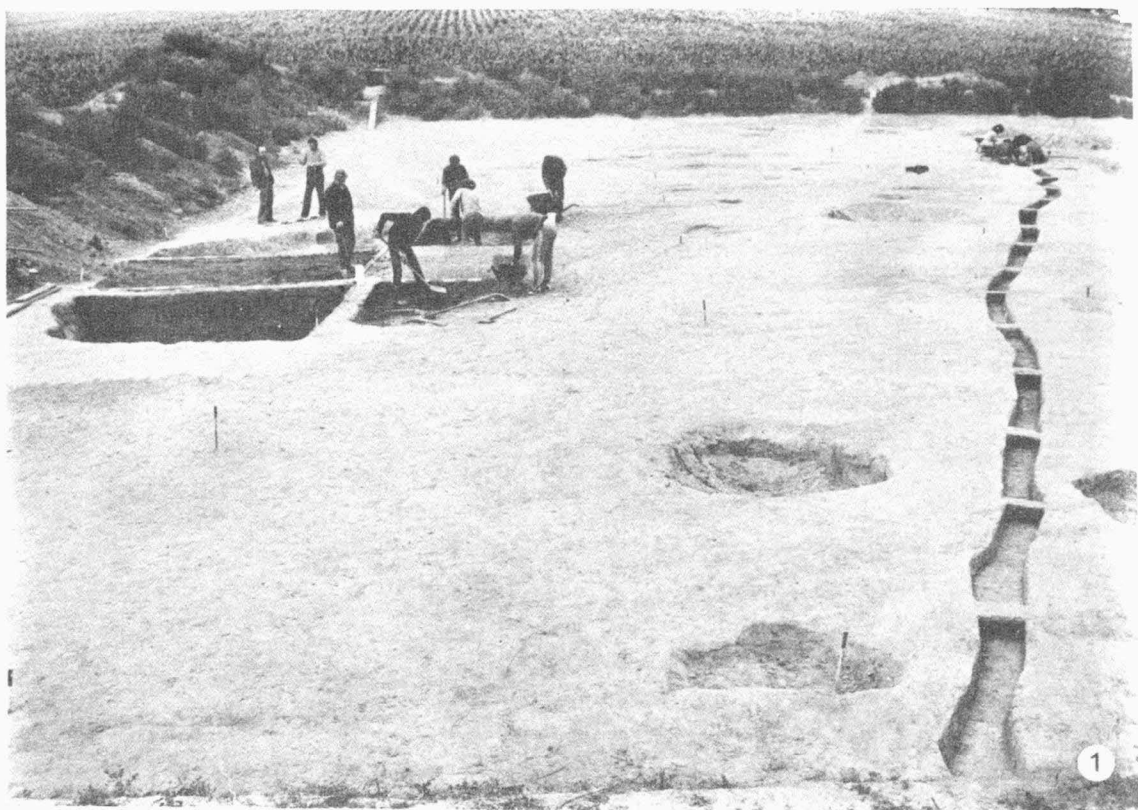
1. Bezuchov /okr. Přerov/ : kultura lineární
2. Bílavsko /okr. Kroměříž/ : středověk
3. Bílovice nad Svitavou /okr. Brno-venkov/ : středověk
4. Blatec /okr. Olomouc/ : kultura lužická
5. Blažovice /okr. Brno-venkov/ : paleolit
6. Blučina /okr. Brno-venkov/ : věteřovská skupina
7. Bobrová /okr. Žďár nad Sázavou/ : středověk
8. Bohdalice-Kozlany /okr. Vyškov/ : středověk
9. Borotice /okr. Znojmo/ : kultura mohylová, doba laténská
10. Bořítov /okr. Blansko/ : kultura lineární, vypíchaná, moravská malovaná keramika, doba laténská
11. Boskovice /okr. Blansko/ : středověk, novověk
12. Bošovice /okr. Vyškov/ : středověk
13. Božice /okr. Znojmo/ : paleolit
14. Brno-město /okr. Brno-město/ : paleolit, kultura podolská, středověk
15. Brno-Medlánky /okr. Brno-město/ : kultura velatická, doba hradištní
16. Brno-Obřany /okr. Brno-město/ : paleolit
17. Brno-Slatina /okr. Brno-město/ : kultura únětická, velatická
18. Brno-Stránská skála /okr. Brno-město/ : paleolit
19. Brod nad Dyjí /okr. Břeclav/ : kultura velatická, doba stěhování národů, doba hradištní
20. Brtnice - hrad Rokštejn /okr. Jihlava/ : středověk
21. Brusné /okr. Kroměříž/ : středověk
22. Břeclav-Pohansko /okr. Břeclav/ : doba hradištní
23. Bučovice /okr. Vyškov/ : středověk, novověk
24. Bučovice-Vícemilice /okr. Vyškov/ : kultura velatická, doba laténská, doba římská
25. Budíškovice - hrad Krumvald /okr. Jindřichův Hradec/ : středověk
26. Budkovice /okr. Brno-venkov/ : věteřovská skupina
27. Čejkovice /okr. Hodonín/ : doba stěhování národů
28. Černá Hora /okr. Blansko/ : středověk
29. Dolní Věstonice /okr. Břeclav/ : paleolit, kultura lineární, moravská malovaná keramika
30. Drahaný /okr. Prostějov/ : novověk
31. Drahonín - hrad Košíkov /okr. Žďár nad Sázavou/ : středověk
32. Drnovice /okr. Vyškov/ : moravská malovaná keramika, kultura jordanovská
33. Gottwaldov /okr. Gottwaldov/ : středověk
34. Habrůvka-Barová jeskyně /okr. Blansko/ : paleolit
35. Habrůvka-Býčí skála /okr. Blansko/ : paleolit
36. Heřmanovice /okr. Bruntál/ : středověk
37. Hlinsko /okr. Přerov/ : kultura lineární, moravská malovaná keramika, kultura s kanelovanou keramikou
38. Hluboké Mašůvky /okr. Znojmo/ : kultura lineární /?/
39. Hodslavice /okr. Nový Jičín/ : středověk
40. Holubice /okr. Vyškov/ : kultura velatická, doba římská
41. Horákov /okr. Brno-venkov/ : paleolit
42. Hostěnice /okr. Brno-venkov/ : paleolit
43. Hostěrádky-Rešov /okr. Vyškov/ : paleolit
44. Hostim /okr. Znojmo/ : neolit, eneolit
45. Hovorany /okr. Hodonín/ : paleolit
46. Hranice - hrad Svrčov /okr. Přerov/ : středověk
47. Hrušovany nad Jevišovkou /okr. Znojmo/ : kultura únětická
48. Hvězdlice /okr. Vyškov/ : moravská malovaná keramika
49. Charvátská Nová Ves /okr. Břeclav/ : doba laténská, doba římská
50. Chotěbuz /okr. Karviná/ : doba halštatská, doba hradištní
51. Jaroměřice nad Rokytnou /okr. Třebíč/ : středověk
52. Jasenice /okr. Nový Jičín/ : kultura púchovská
53. Jedovnice /okr. Blansko/ : paleolit
54. Ježkovice /okr. Vyškov/ : doba laténská, doba hradištní
55. Jičina /okr. Nový Jičín/ : kultura púchovská
56. Jiřkovice /okr. Brno-venkov/ : paleolit
57. Kadov /okr. Znojmo/ : paleolit

58. Karpentná /okr. Frýdek-Místek/ : středověk
59. Kobylnice /okr. Brno-venkov/ : paleolit
60. Kralice na Hané /okr. Prostějov/ : věteřovská skupina
61. Krhov /okr. Blansko/ : doba halštatská
62. Krnov-Cvilín /okr. Bruntál/ : kultura popelnicových polí
63. Křižanovice /okr. Vyškov/ : kultura zvoncovitých pohárů /?/, kultura únětická, doba halštatská
64. Kurdějov /okr. Břeclav/ : středověk
65. Kuřim /okr. Brno-venkov/ : kultura vypíchaná, horákovská, doba hradištní
66. Kyjovice /okr. Znojmo/ : doba římská, doba hradištní
67. Lednice /okr. Břeclav/ : kultura protoúnětická, únětická, mohylová
68. Lechotice /okr. Kroměříž/ : neolit, doba římská, doba hradištní
69. Lelekovice /okr. Brno-venkov/ : středověk
70. Letovice /okr. Blansko/ : novověk
71. Louka /okr. Blansko/ : středověk
72. Lukov /okr. Gottwaldov / : středověk
73. Luleč /okr. Vyškov/ : moravská malovaná keramika, mladší doba bronzová, doba halštatská, středověk
74. Malé Hradisko /okr. Prostějov/ : doba laténská
75. Mikulčice /okr. Hodonín/ : doba hradištní
76. Milovice /okr. Břeclav/ : paleolit
77. Miroslav /okr. Znojmo/ : středověk
78. Mokrý /okr. Brno-venkov/ : paleolit
79. Morašice /okr. Znojmo/ : doba bronzová, doba halštatská
80. Moravské Prusy /okr. Vyškov/ : středověk
81. Morkůvky /okr. Břeclav/ : doba hradištní
82. Mušov /okr. Břeclav/ : kultura únětická, doba římská
83. Myslík /okr. Frýdek - Místek/ : středověk
84. Nahošovice /okr. Přerov/ : moravská malovaná keramika
85. Náměštná na Hané /okr. Olomouc/ : kultura lužická
86. Nemojany /okr. Vyškov/ : moravská malovaná keramika, kultura nálevkovitých pohárů, pozdní doba halštatská, doba laténská, doba hradištní
87. Němčičky /okr. Znojmo/ : moravská malovaná keramika
88. Nepřívaz - hrad Hluboký /okr. Olomouc/ : středověk
89. Nevojice /okr. Vyškov/ : moravská malovaná keramika, středověk
90. Nové Mlýny /okr. Břeclav/ : kultura únětická, kultura horákovská, doba laténská, doba stěhování národů
91. Ohrazenice /okr. Třebíč/ : neolit, eneolit, středověk
92. Olbramovice /okr. Znojmo/ : doba kamenná
93. Oldřišov /okr. Opava / : paleolit
94. Olomouc /okr. Olomouc/ : věteřovská skupina, středověk, novověk
95. Olomučany /okr. Blansko/ : středověk, novověk
96. Opava /okr. Opava / : středověk, novověk
97. Ostrava /okr. Ostrava/ : novověk
98. Ostrožská Nová Ves /okr. Uherské Hradiště/ : doba hradištní
99. Pavlov /okr. Břeclav/ : kultura lineární, vypíchaná, moravská malovaná keramika, kultura zvoncovitých pohárů, protoúnětická, únětická, věteřovská skupina, kultura velatická, horákovská, doba laténská, doba římská, doba hradištní
100. Podolí /okr. Brno-venkov/ : paleolit
101. Pozořice /okr. Brno-venkov/ : paleolit
102. Prace /okr. Brno-venkov/ : paleolit
103. Prušánky /okr. Hodonín/ : doba hradištní
104. Přerov /okr. Přerov/ : věteřovská skupina, doba hradištní
105. Přerov-Čekyně /okr. Přerov/ : kultura lužická
106. Přerov-Předmostí /okr. Přerov / : paleolit
107. Příbram /okr. Brno-venkov/ : středověk
108. Pustiměř /okr. Vyškov/ : kultura lužická, doba halštatská, doba hradištní
109. Rašovice /okr. Vyškov/ : kultura podolská
110. Rokytná /okr. Znojmo/ : doba hradištní
111. Rousínov /okr. Vyškov/ : mladší doba bronzová /?/, doba laténská, středověk
112. Sívce /okr. Brno-venkov/ : paleolit
113. Skorotín /okr. Nový Jičín/ : eneolit /kultura zvoncovitých pohárů /?/
114. Skryje /okr. Žďár nad Sázavou/ : středověk
115. Slatinky /okr. Prostějov/ : kultura nálevkovitých pohárů
116. Slavkov /okr. Uherské Hradiště/ : kultura bošácká, doba laténská
117. Strachotín /okr. Břeclav/ : doba hradištní, středověk

118. Sudice /okr. Třebíč/ : neolit
119. Suchdol - Kateřinská jeskyně /okr. Blansko/ : neolit
120. Svatobořice /okr. Hodonín/ : paleolit
121. Šakvice /okr. Břeclav/ : kultura lineární, s kanelovanou keramikou, doba hradištní
122. Šebkovice /okr. Třebíč/ : středověk /?/
123. Šišma /okr. Přerov/ : kultura lineární, železovská, moravská malovaná keramika, kultura s kanelovanou keramikou, šňurová, slezská
124. Šlapanice /okr. Brno-venkov/ : paleolit
125. Šlapanice-Bedřichovice /okr. Brno-venkov/ : paleolit
126. Tetčice /okr. Brno-venkov/ : mladší doba bronzová
127. Těšetice-Kyjovice /okr. Znojmo/ : moravská malovaná keramika, kultura horákovská
128. Troubsko /okr. Brno-venkov/ : kultura horákovská
129. Trstěnice /okr. Znojmo/ : kultura horákovská
130. Třemešná /okr. Bruntál/ : středověk
131. Tvarožná /okr. Brno-venkov/ : paleolit
132. Uherský Brod /okr. Uherské Hradiště/ : středověk
133. Újezd u Černé Hory /okr. Blansko/ : paleolit, doba laténská, středověk
134. Újezd u Brna /okr. Brno-venkov/ : paleolit, kultura zvoncovitých pohárů
135. Újezd u Kunštátu /okr. Blansko/ : středověk
136. Vážany-Vítovice /okr. Vyškov/ : paleolit
137. Velatice /okr. Brno-venkov/ : paleolit
138. Velké Hoštice /okr. Opava/ : moravská malovaná keramika, doba halštatská
139. Velké Opatovice /okr. Blansko/ : věteřovská skupina, doba halštatská, doba hradištní
140. Velké Pavlovice /okr. Břeclav/ : novověk
141. Veselíčko /okr. Přerov/ : kultura lineární
142. Vlachovice /okr. Gottwaldov/ : středověk
143. Vranov /okr. Brno-venkov/ : novověk
144. Znojmo-Popice /okr. Znojmo/ : doba kamenná

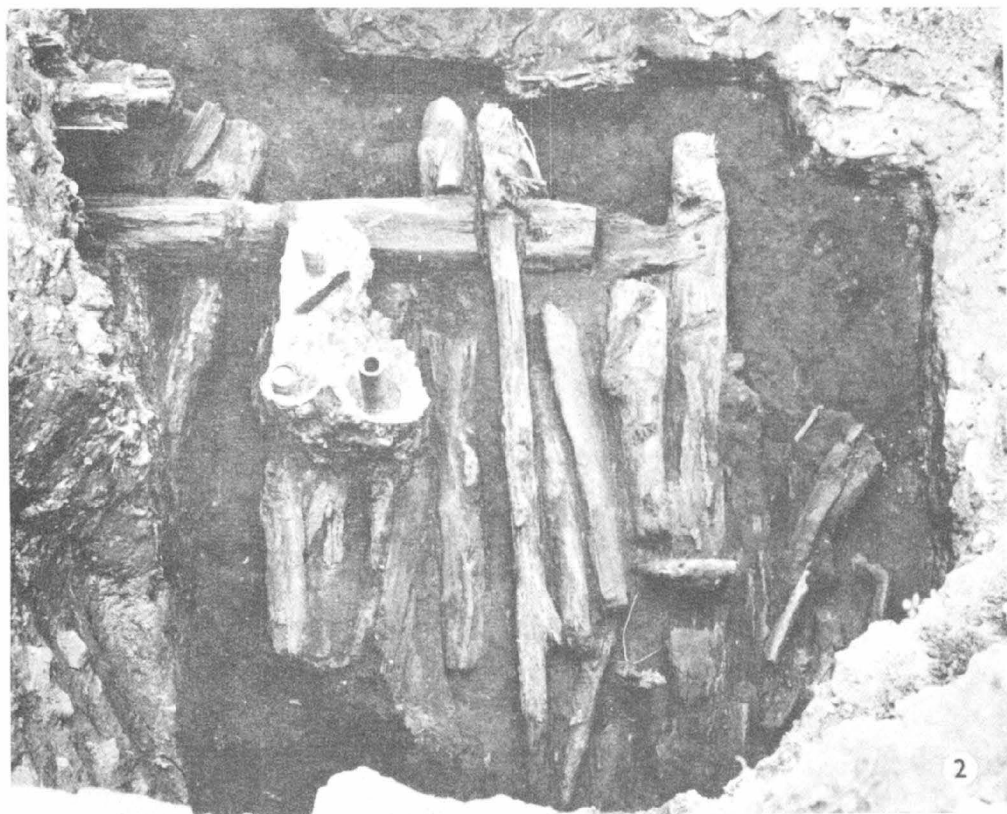
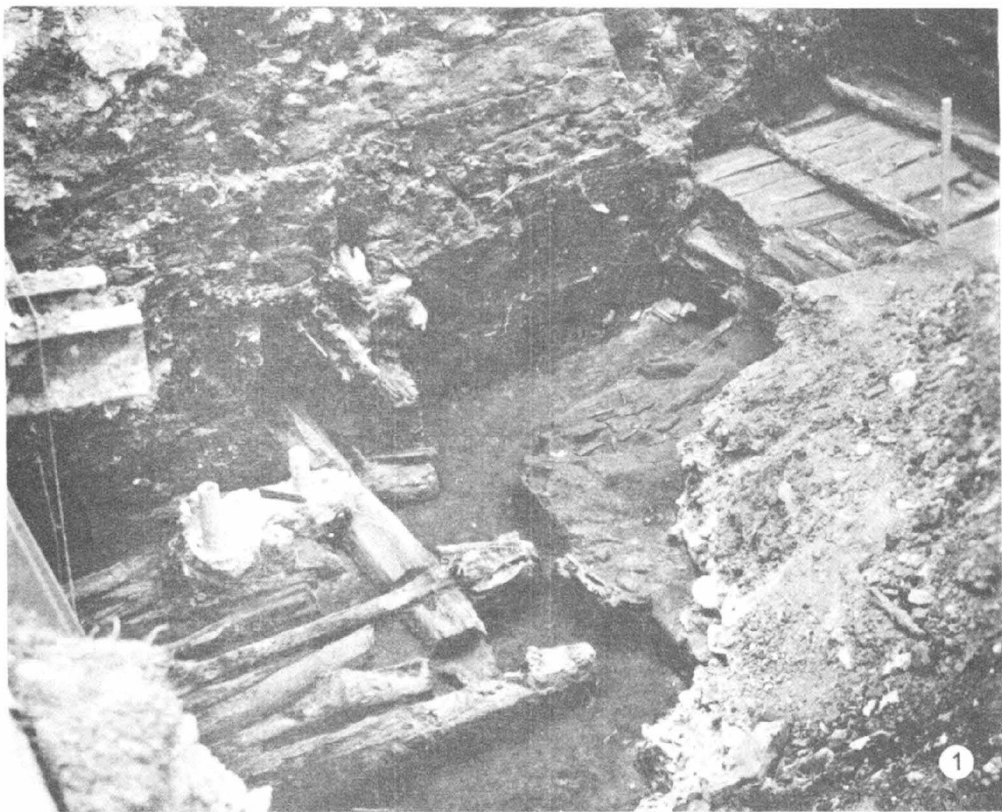

Tab. 1.
Těšetice-Kyjovice /okr. Znojmo/. 1 celkový pohled na hliník /obj. 277/ v severní části plochy D 1; 2 detail jižní části hliníku s kontrolními profily. - Gesamtansicht auf die Lehmgrube /Obj. 277/ im Nordteil der Fläche D 1; 2 Detail des Südteiles der Lehmgrube mit Kontrollblöcken.

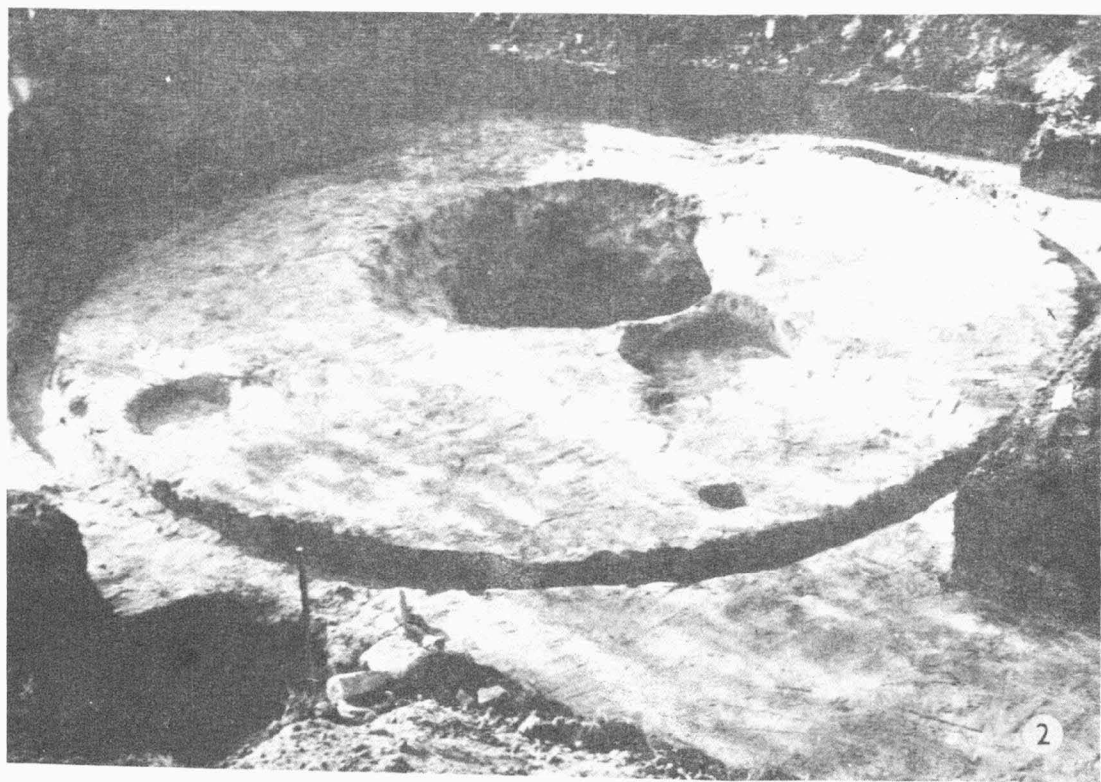
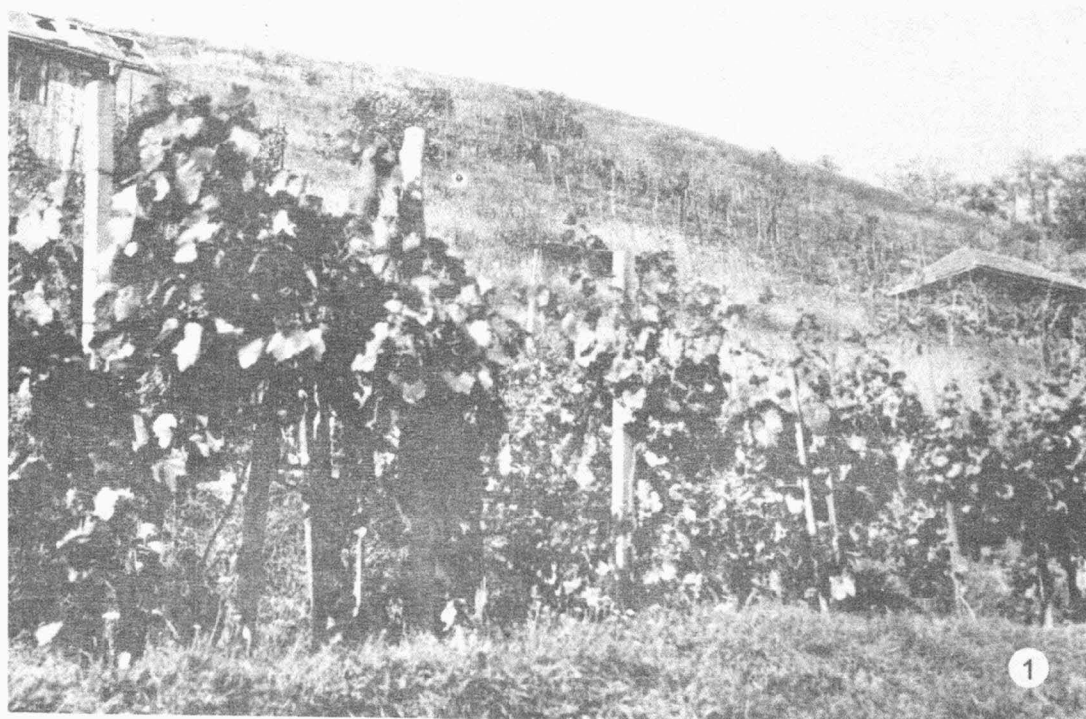

Tab. 2.

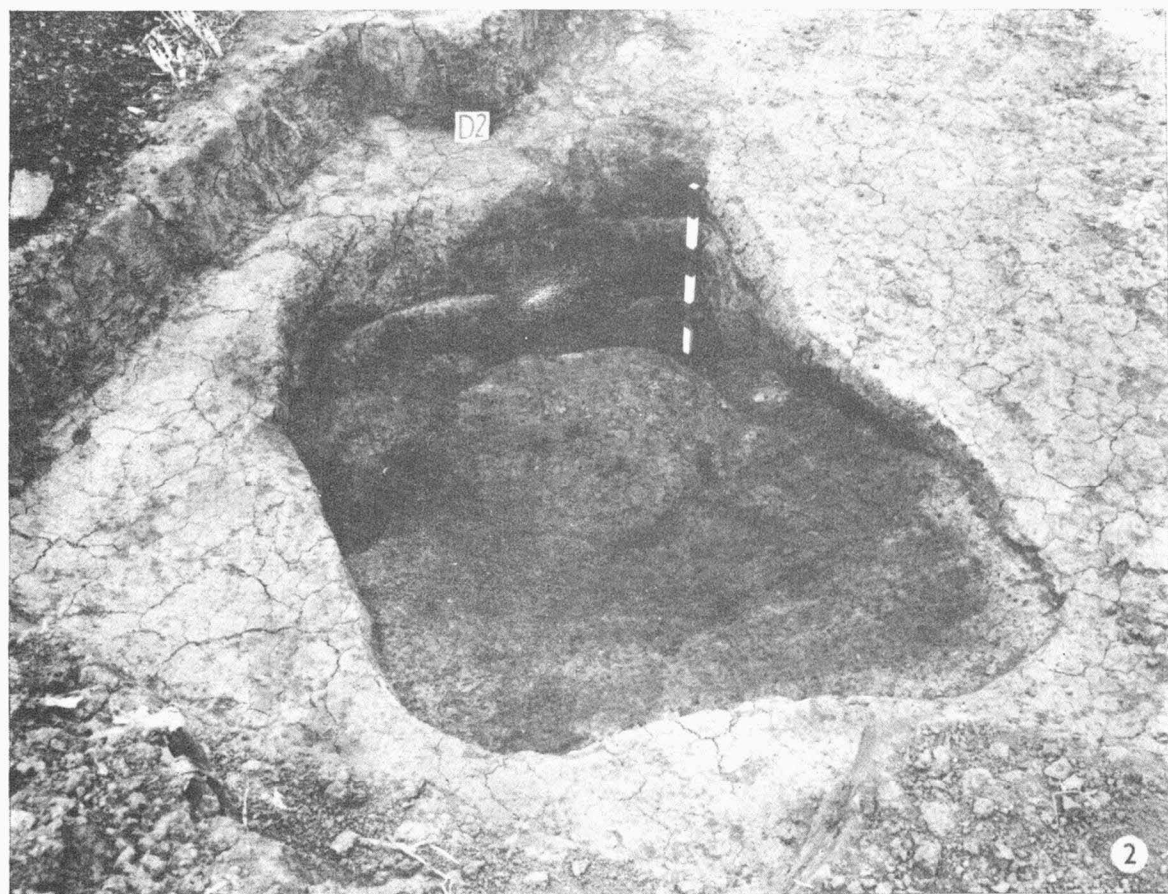
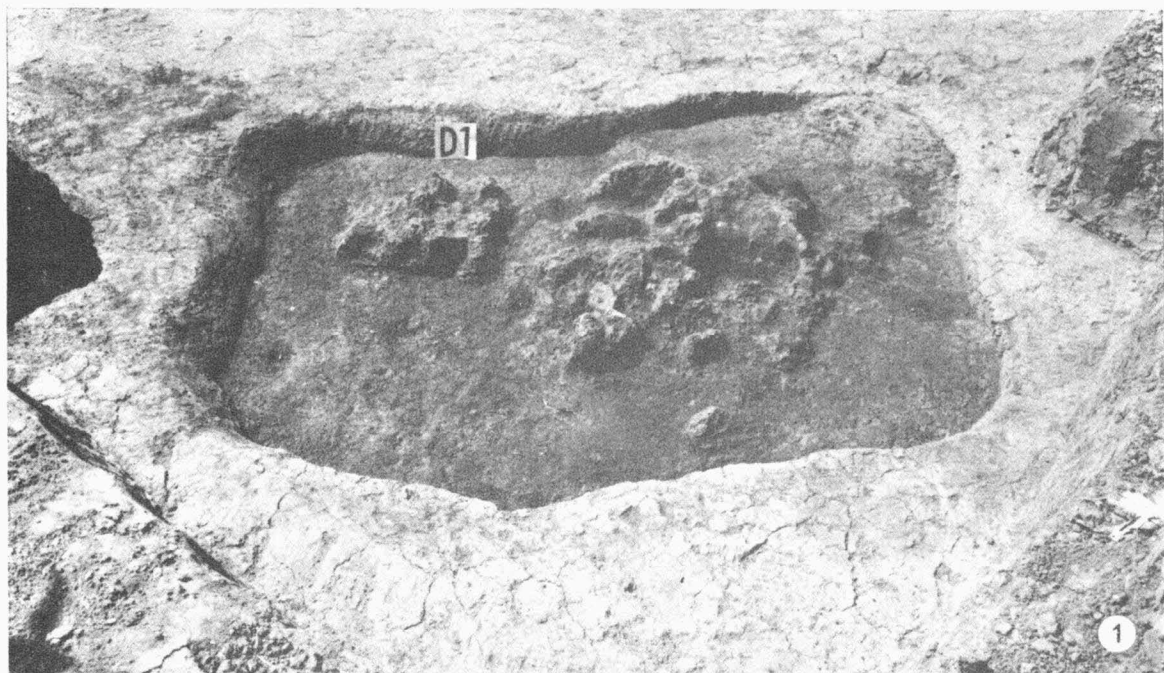
Těšetice-Kyjovice /okr. Znojmo/. 1 severní polovina plochy D 1 s hliníkem a vnějším palisádovým žlábkem /obj. 73/; 2 průběh vnějšího palisádového žlábku v západní části plochy /pohled od východu/. - 1 nördliche Hälfte der Fläche D 1 mit Lehmgrube und äusserem Palisadengrübchen /Obj. 73/; 2 Verlauf des äusseren Palisadengrübchens im Westteil der Fläche /Ansicht von Osten/.

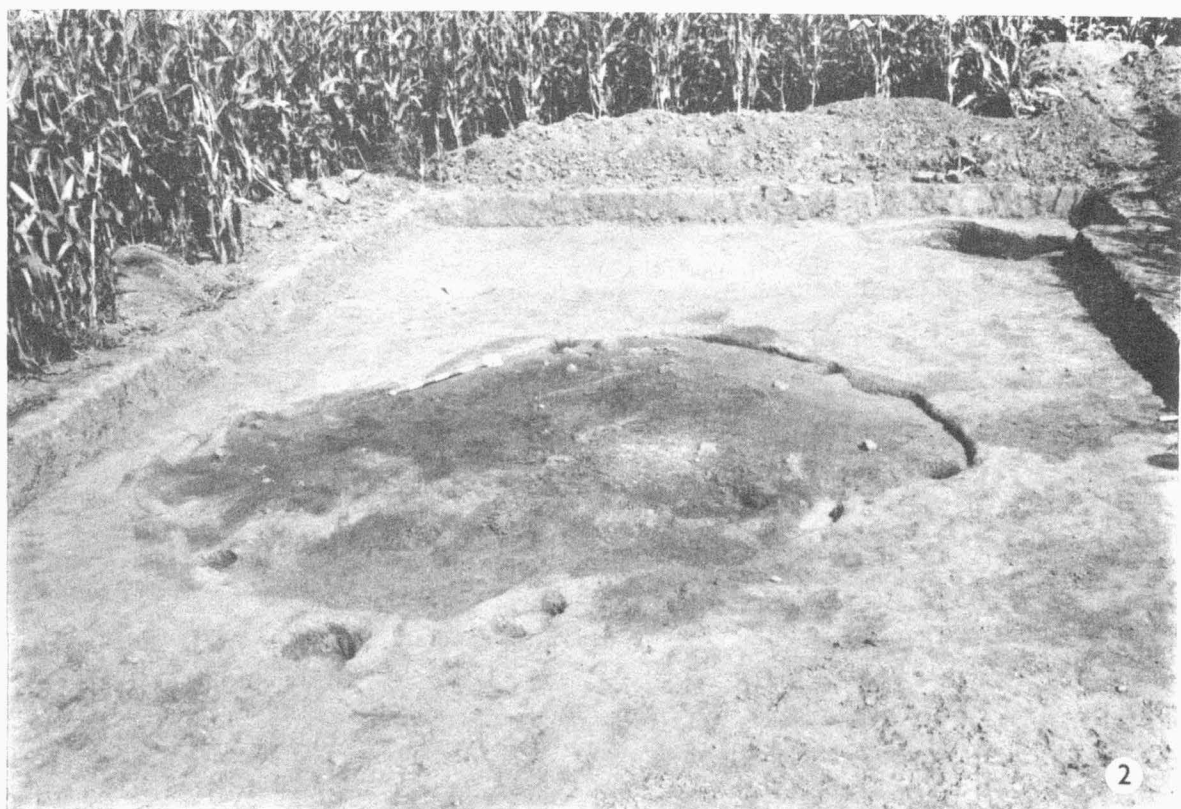
Tab. 3.
 Přerov /okr. Přerov/. 1 pohled od východu na odkryté dřevěné konstrukce z 11. stol.; 2 nejspodnější horizont dřevěné konstrukce z 11. stol. Pohled od jihovýchodu. - 1 Abgedeckte Holzkonstruktionen aus dem 11. Jh. Ansicht von Osten; 2 - der unterste Horizont der Holzkonstruktionen aus dem 11. Jh. Ansicht von Südwesten.

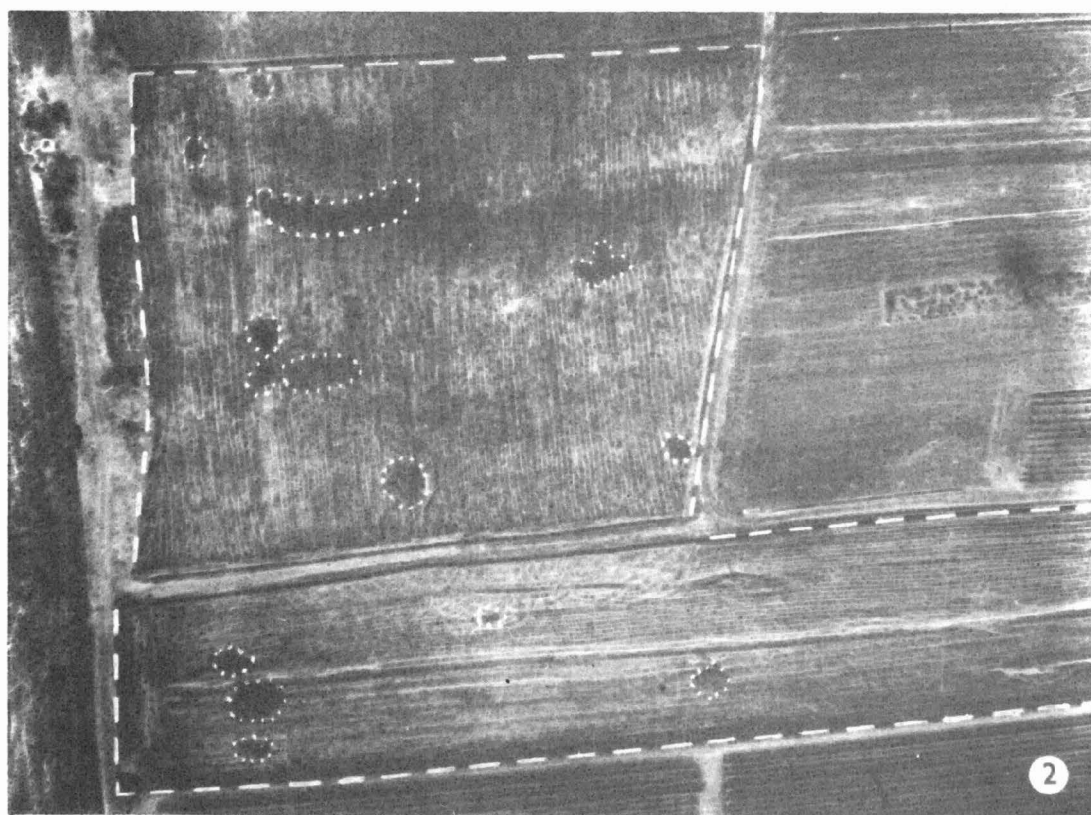
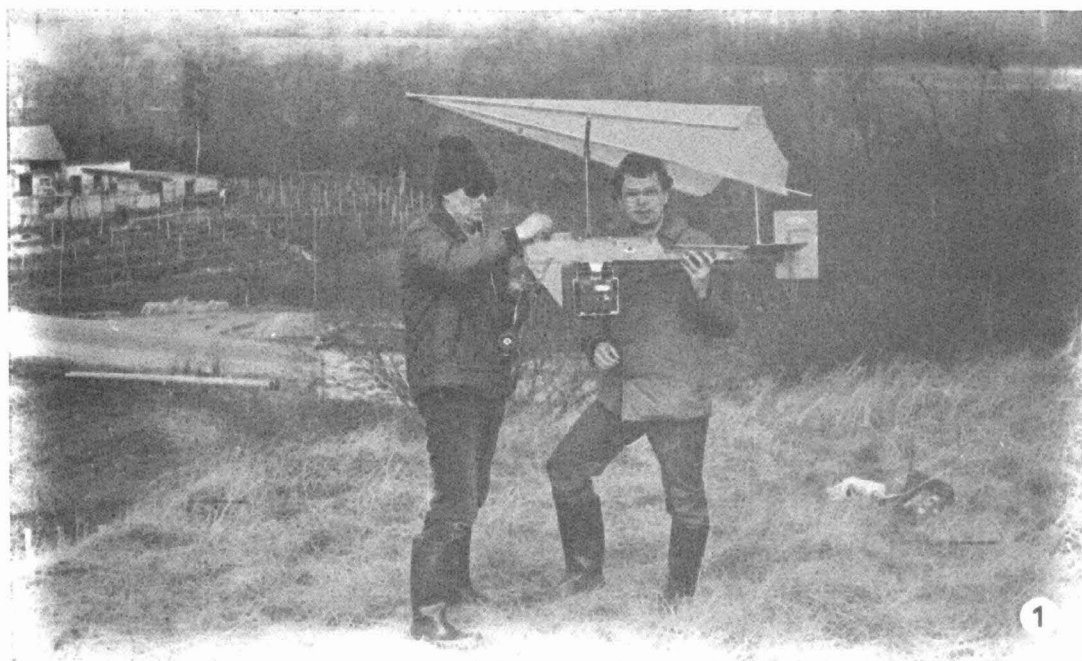
Tab. 4.
 Křižanovice-"Člupy" /okr. Vyškov/. 1 celkový pohled na lokalitu; 2 kruhový zlábek s halštatskou a úně-
 tickou jámou ve středu a kúlovými jamkami. - 1 Gesamtansicht auf die Lokalität; 2 Kreisgräbchen mit
 hallstattzeitlicher und úněticer Grube in der Mitte und Pfostengruben.

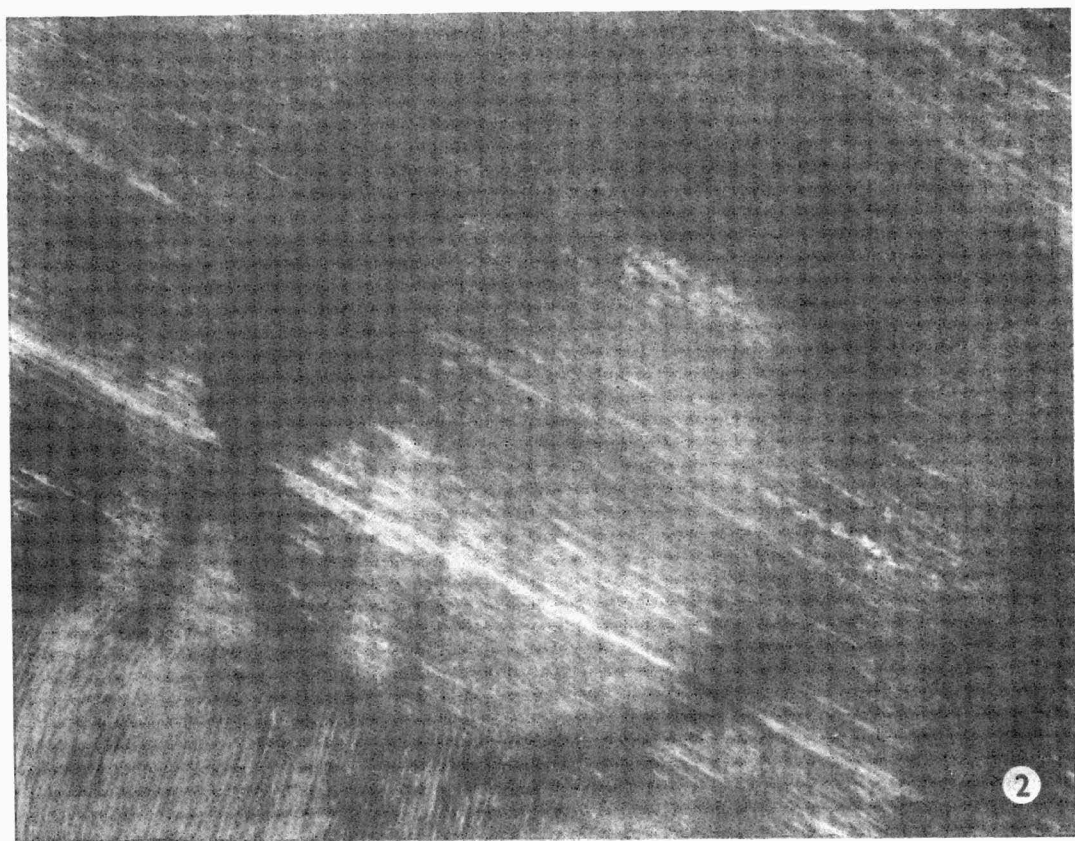
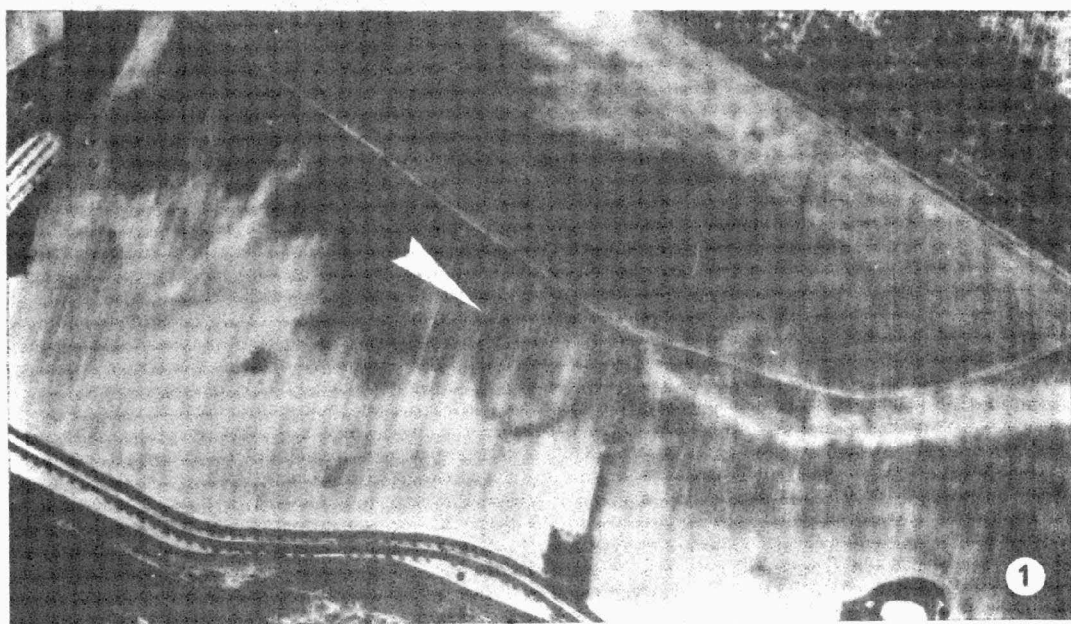
Tab. 5.
Lechotice /okr. Kroměříž/. 1 jáma s destrukcí neolitické pece; 2 jáma s destrukcí neolitické pece po odstranění výplně. - 1 Grube mit Destruktion des neolithischen Herdes; 2 Grube mit Destruktion des neolithischen Herdes nach der Entfernung der Ausfüllung.

Tab. 6.
Lehotice /okr. Kroměříž/. 1,2 půdorys římské chaty. - 1,2 Grundriss der römischen Hütte.

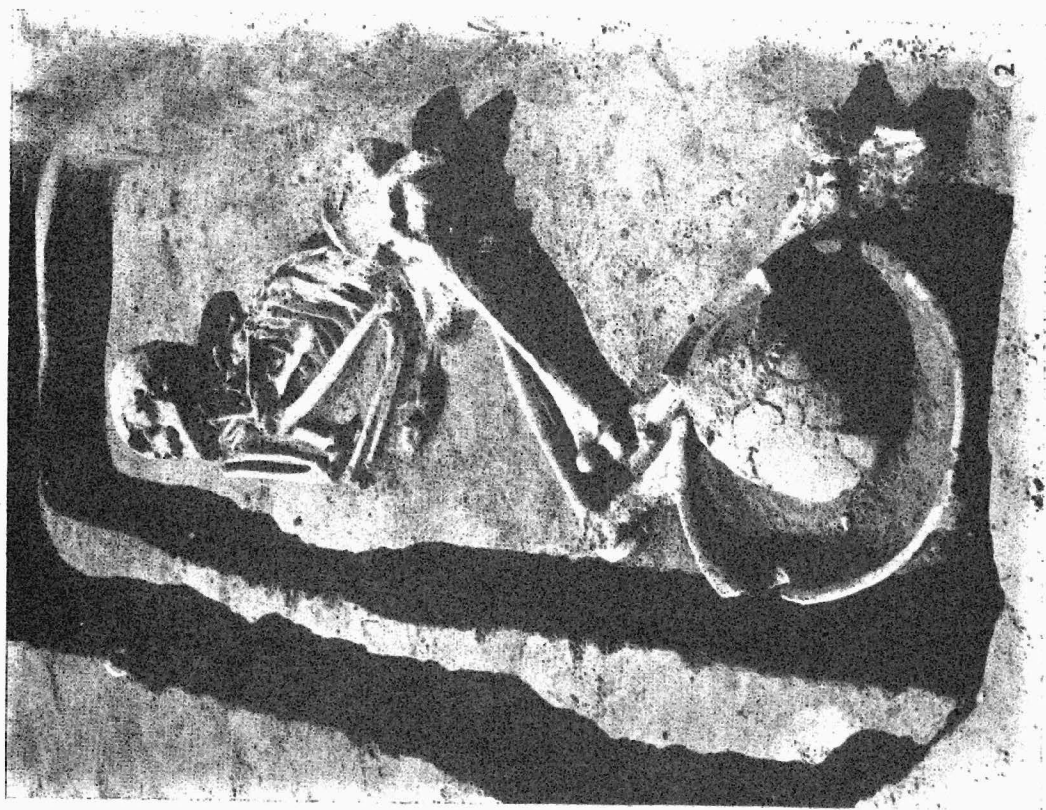

Tab. 7.
1 Pracovníci GgÚ ČSAV v Brně L. Plánka a J. Trnka s mikroletounem, Bulhary /okr. Břeclav/. 2 Le-
tecký snímek sídliště kultury s moravskou malovanou keramikou v poloze "Záhumenkové vinohrady", Bul-
hary /okr. Břeclav/. - 1 Mitglieder des Geographischen Instituts der ČSAV in Brno L. Plánka und J. Trn-
ka mit Mikroflugzeug, Bulhary /Bez. Břeclav/. 2 Flugaufnahme der Siedlung der Kultur mit mährischer
bemalter Keramik in der Lage "Záhumenkové vinohrady", Bulhary /Bez. Břeclav/.

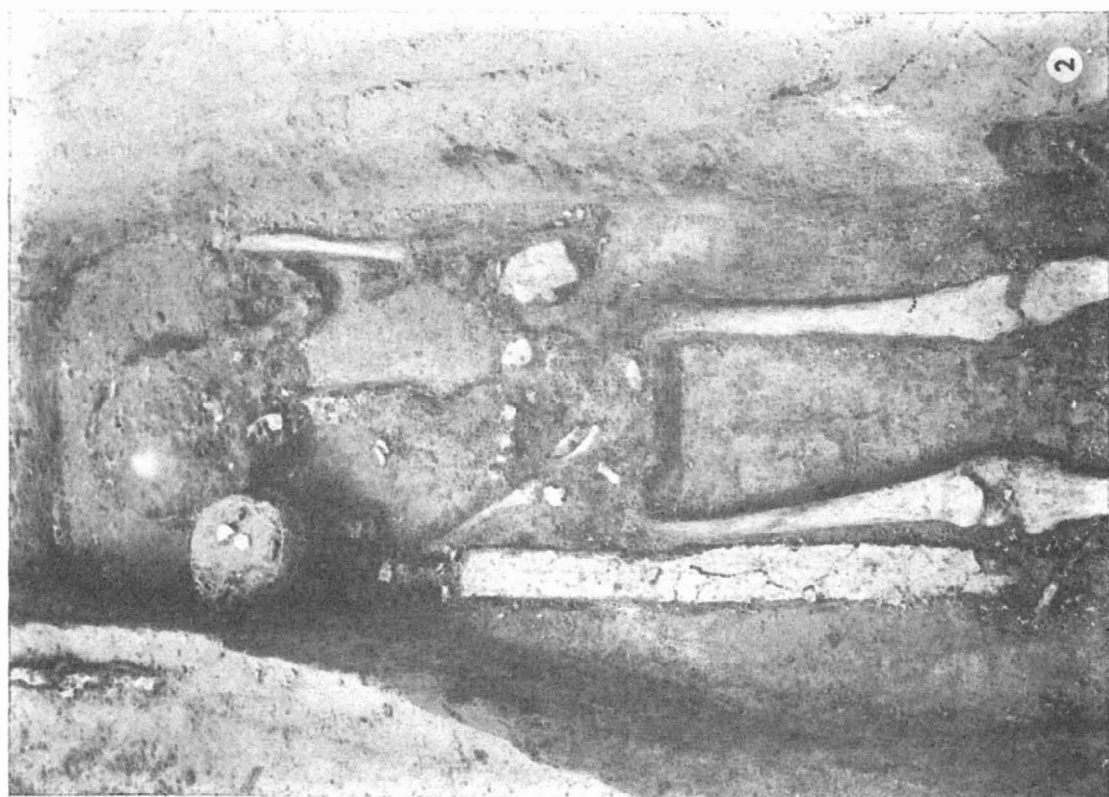

Tab. 8.

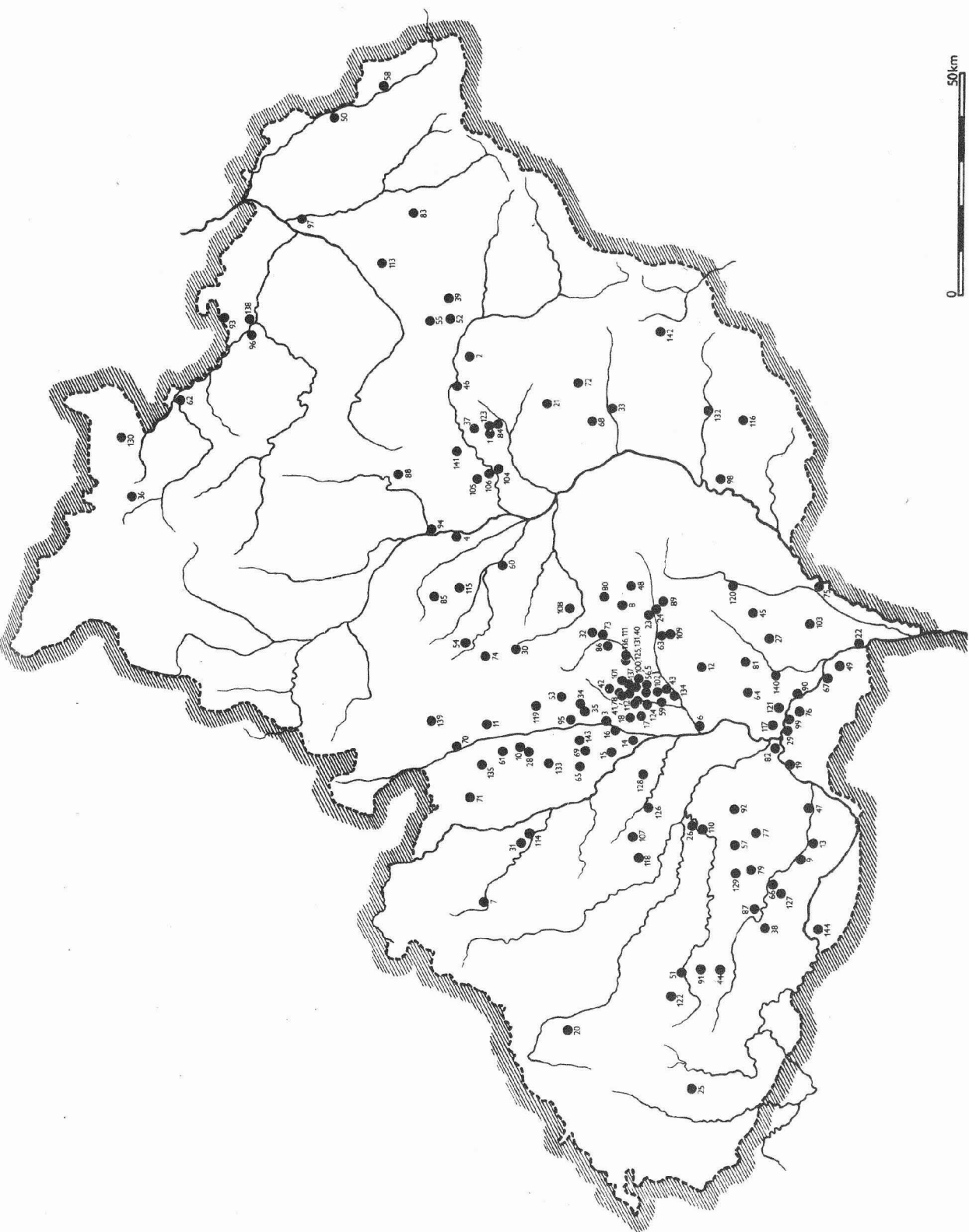
1 Letecký měřický snímek z prostoru obce Rašovice /okr. Vyškov/. 2 Letecký snímek pořízený z mikroletounu. Rašovice /okr. Vyškov/. - 1 Vermessungsflugaufnahme aus dem Raume der Gemeinde Rašovice /Bez. Vyškov/. 2 Flugaufnahme, aufgenommen vom Mikroflugzeug, Rašovice /Bez. Vyškov/.

Tab. 9.
Pavlov /okr. Břeclav/, "Horní pole". Pohřebiště kultury se zvoncovitými poháry. 1 H 566, 2 H 591. -
Gräberfeld der Glockenbecherkultur. 1 H 566, 2 H 591.

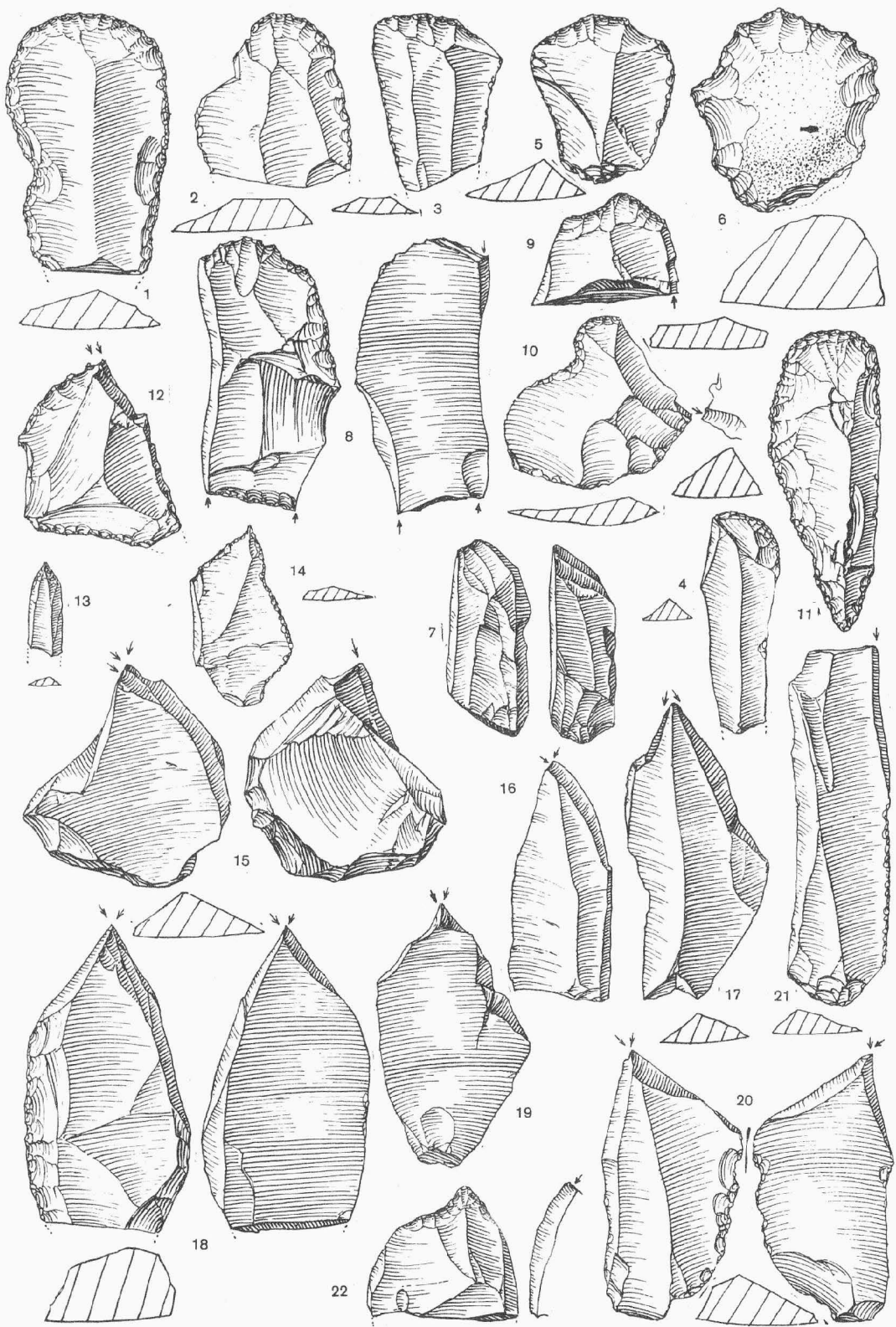

Tab. 10.
 Pavlov /okr. Lřeclav/, "Horní pole". Pohřebiště z doby laténské. 1 H 583, 2 H 571. - Latènzeitliches
 Gräberfeld. 1 H 583, 2 H 571.

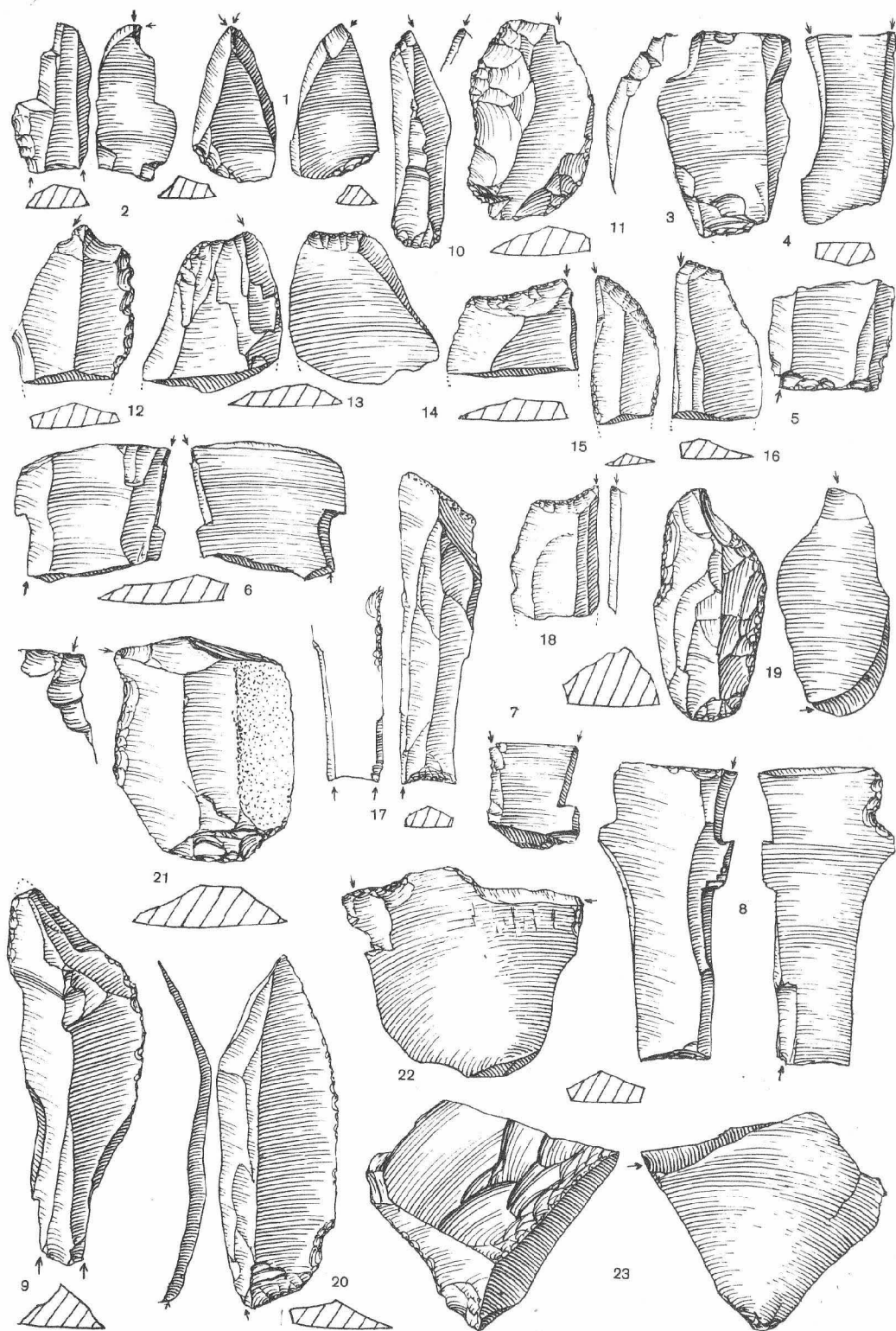

Tab. 11.

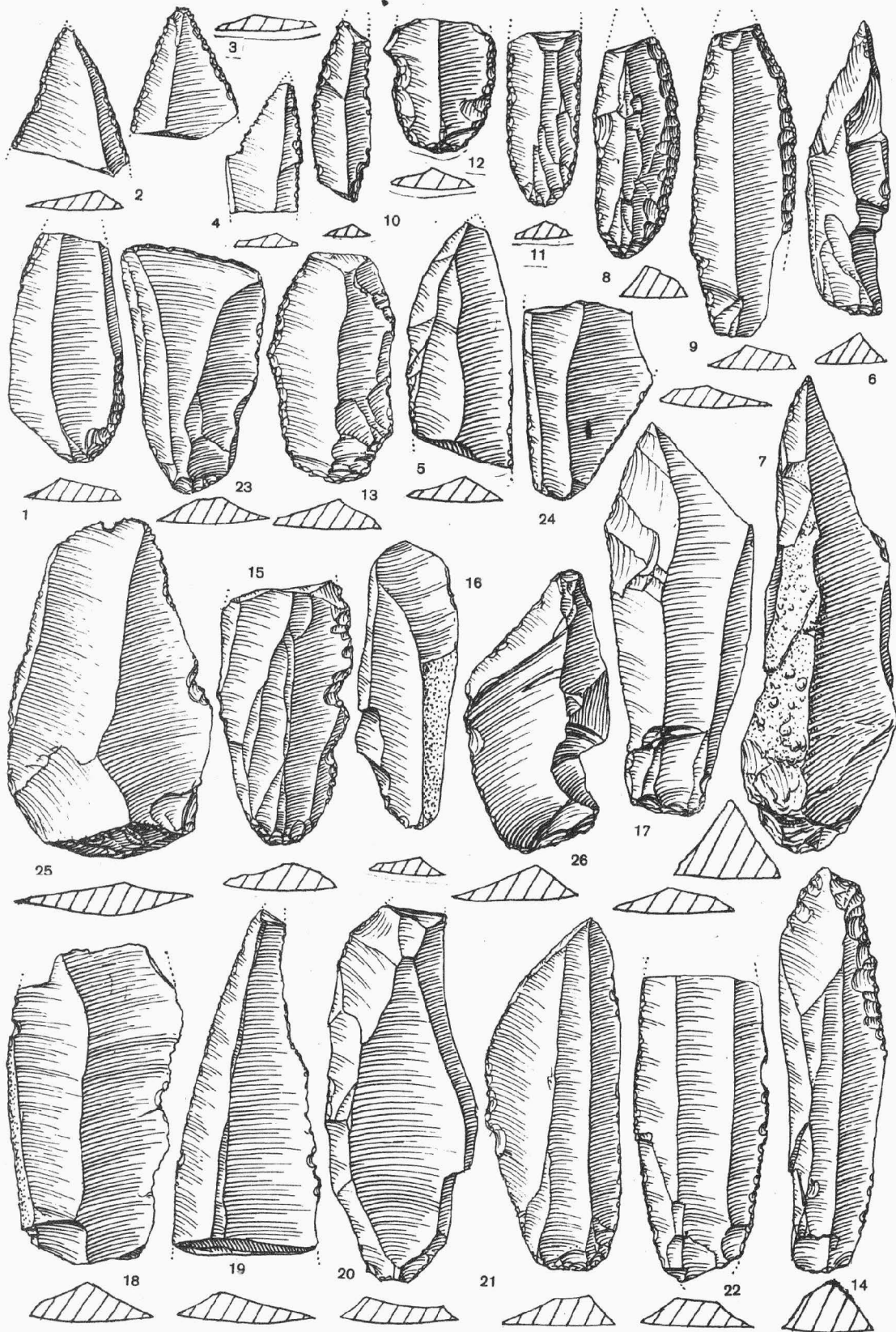
Výzkumy a záchranné akce na Moravě v roce 1984. - Grabungen und Rettungsaktionen in Mähren im Jahre 1984.

Obr. 1.
 Přerov-Předmostí /okr. Přerov/. Výběr paleolitické kamenné industrie ze sbírky Fr. Zapletala. - Auswahl an paläolithischer Steinindustrie aus der Sammlung von Fr. Zapletal. Kresba - Zeichnung: B. Kljma.

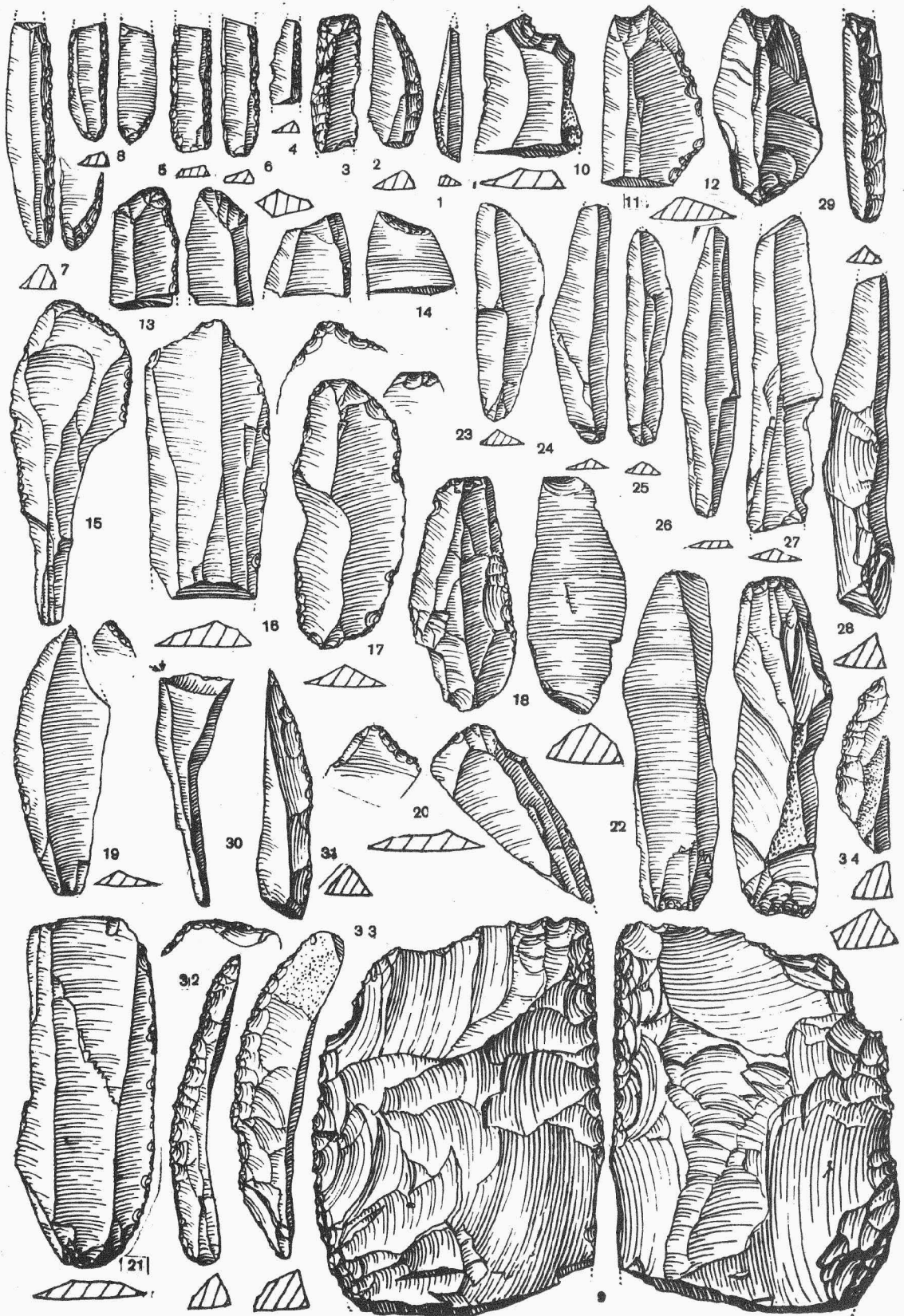

Obr. 2.
 Přerov-Předmostí /okr. Přerov/. Výběr paleolitické kamenné industrie ze sbírky Fr. Zapletala. - Auswahl an paläolithischer Steinindustrie aus der Sammlung von Fr. Zapletal. Kresba - Zeichnung: B. Klíma.

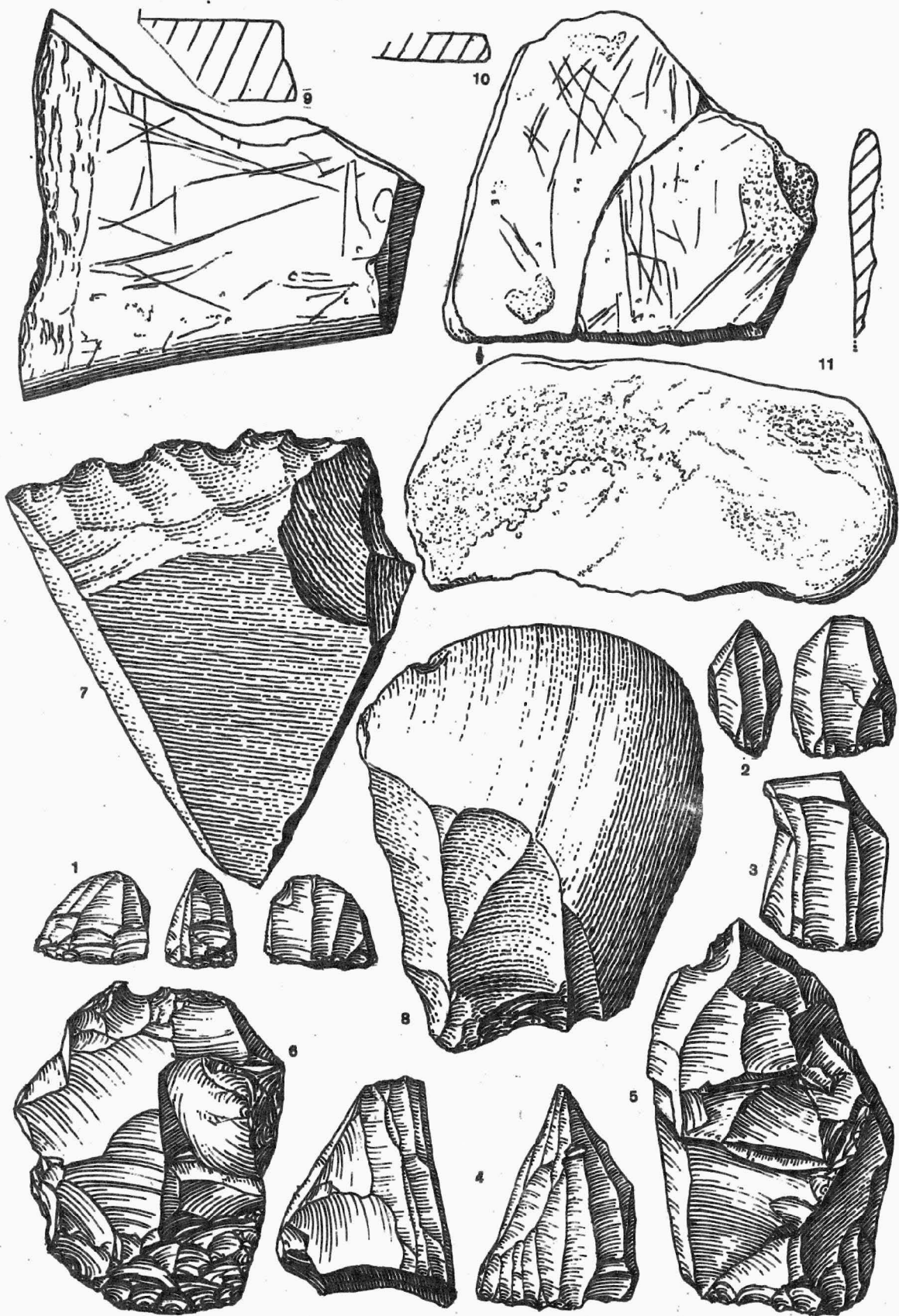

Obr. 3.

Přerov-Předmostí /okr. Přerov/. Výběr paleolitické kamenné industrie ze sbírky Fr. Zapletala. - Auswahl an paläolithischer Steinindustrie aus der Sammlung von Fr. Zapletal. Kresba - Zeichnung: B. Klíma.

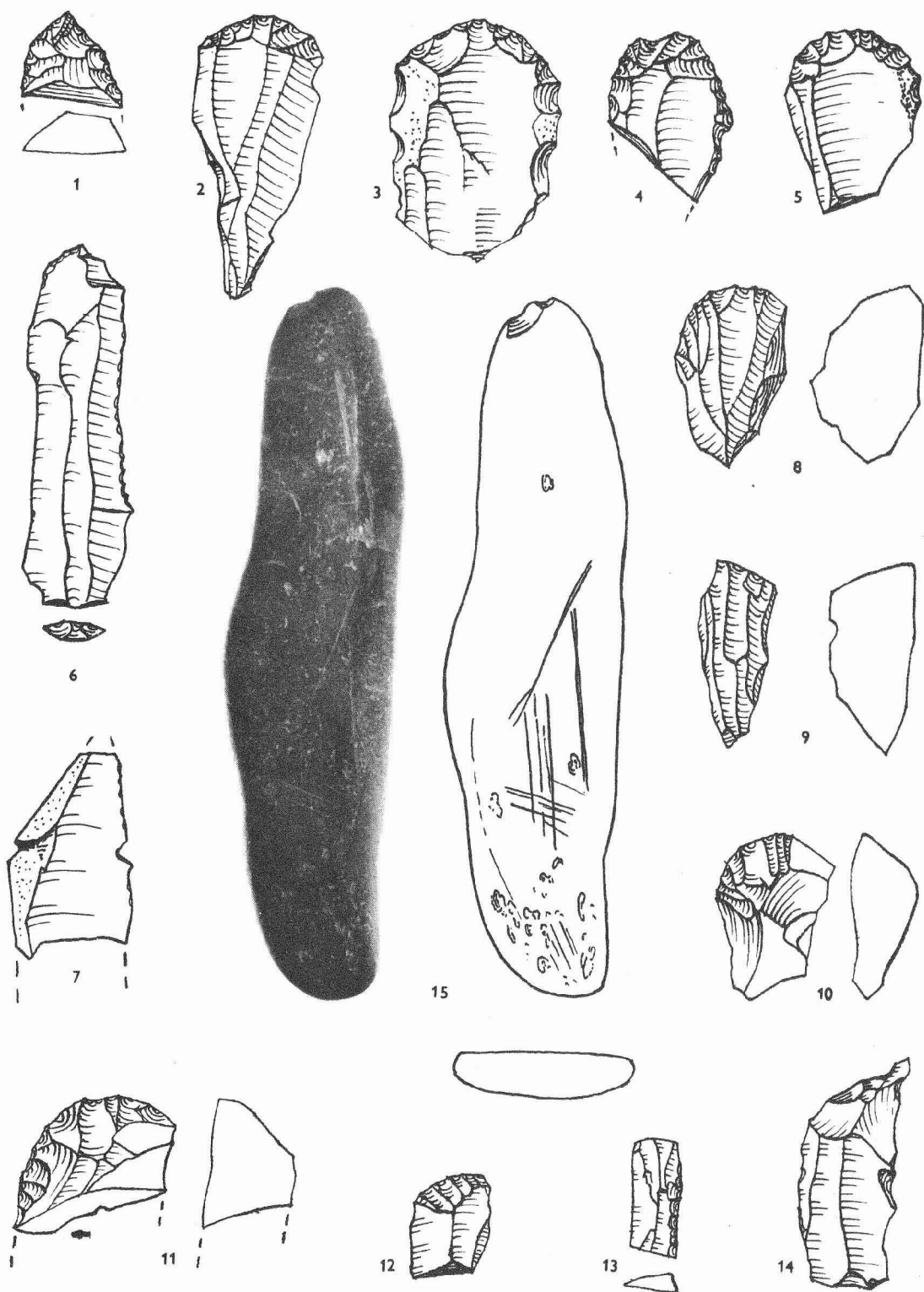

Obr. 4.
 Přerov - Předmostí /okr. Přerov/. Výběr paleolitické kamenné industrie ze sbírky Fr. Zapletala. - Auswahl an paläolithischer Steinindustrie aus der Sammlung von Fr. Zapletal. Kresba - Zeichung; B. Klíma.

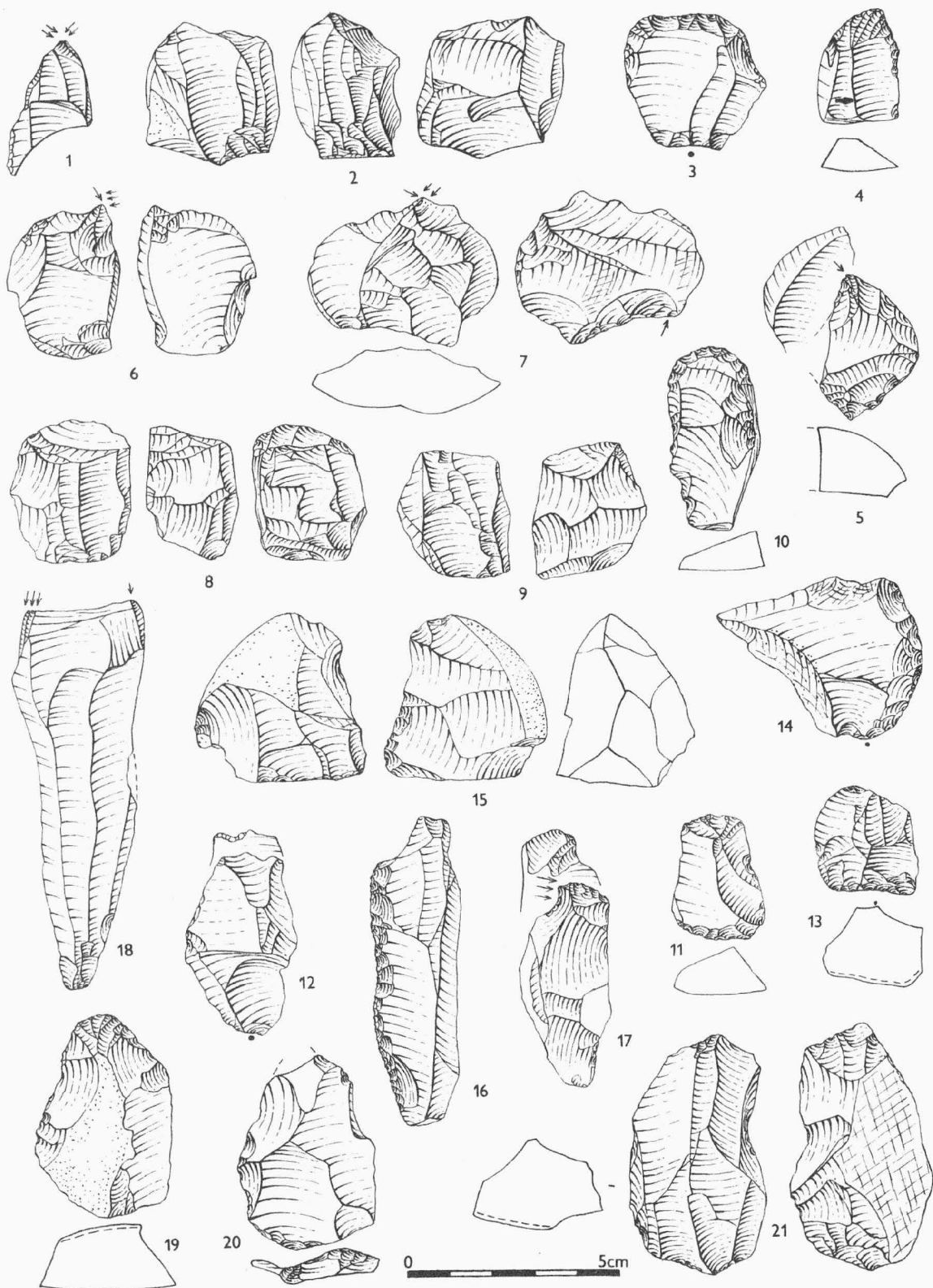

Obr. 5.

Prerov-Předmostí /okr. Prerov/. Výběr paleolitické kamenné industrie ze sbírky Fr. Zapletala. - Auswahl an paläolithischer Steinindustrie aus der Sammlung von Fr. Zapletal. Kresba - Zeichnung; B.Klíma.

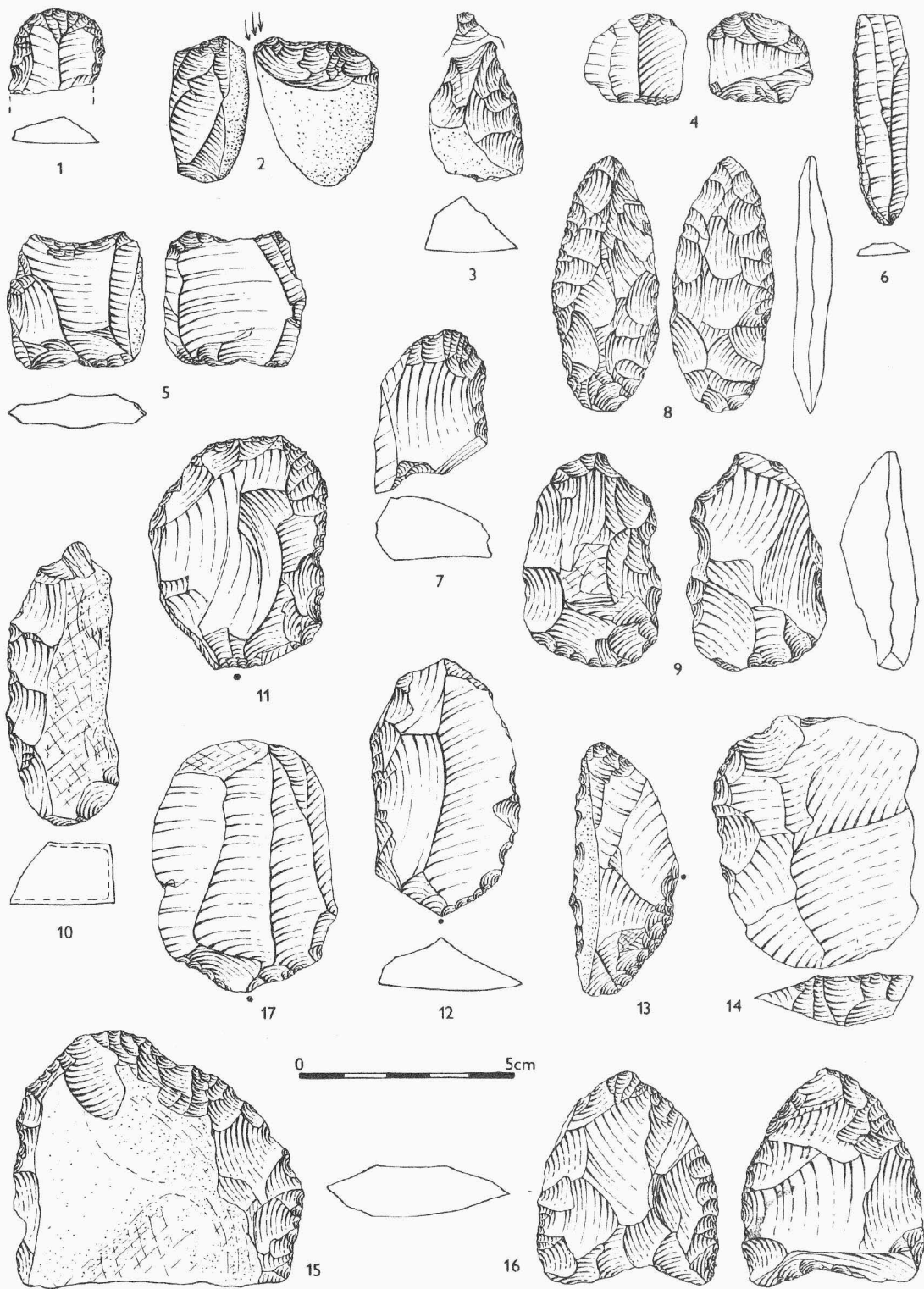

Obr. 6.
 Stránská skála /k.úz. Slatina, okr. Brno-město/, lokalita IV. 1 - 5, 8 - 14 sběry P. Škrdly; 6 - 7 výzkum 1984. Býčí skála /k.úz. Habrůvka, okr. Blansko/. 15 oblázek s rytinou. - 1 - 5, 8 - 14 Lesefunde von P. Škrdla; 6 - 7 Grabung 1984. 15 Geröll mit Gravierung. Kresba - Zeichnung: J. Svoboda.

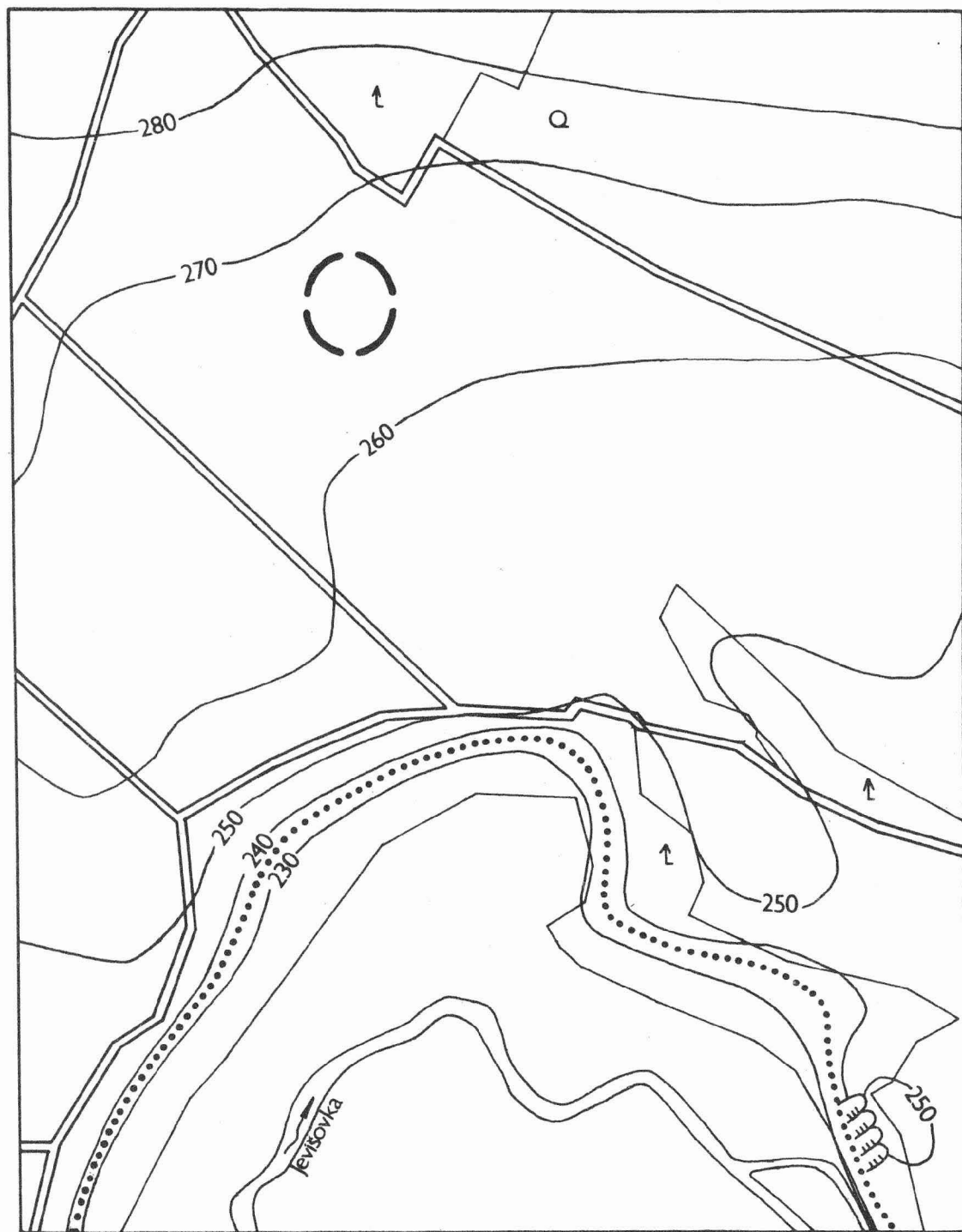

Obr. 7.

1 - 2 Blažovice II /okr. Brno-venkov/; 3 - 9 Blažovice I /okr. Brno-venkov/; 10 - 15 Hostěrádky-Rešov /okr. Vyškov/; 16 - 18 Horákov /okr. Brno-venkov/; 19-20 Pozořice /okr. Brno-venkov/; 21 Pračce /okr. Brno-venkov/. Kresba - Zeichnung: M. Oliva.

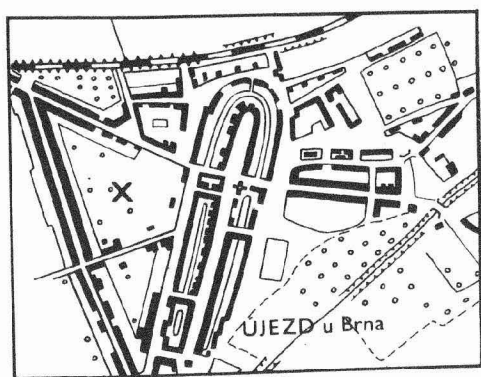
Obr. 8.
 1 - 5 Vážany-Vítovice /okr. Vyškov/; 6 Újezd u Brna /okr. Brno-venkov/; 7 Šlapanice I /okr. Brno-venkov/; 8 Tvarožná /okr. Brno-venkov/; 9 Sívce I /okr. Brno-venkov/; 10 Velatice I /okr. Brno-venkov/; 11 - 16 Tvarožná IV /okr. Brno-venkov/; 17 Kobylnice /okr. Brno-venkov/. Kresba - Zeichnung: M. Oliva.

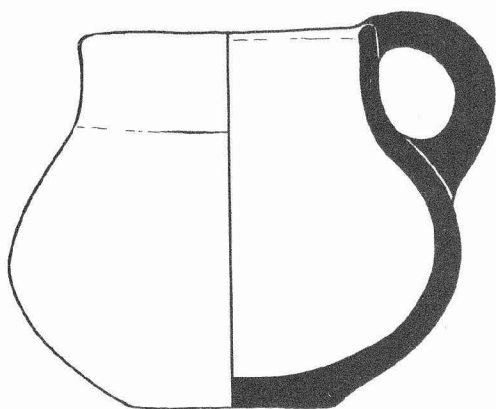
... Vodní nádrž Výrovice

0 200m

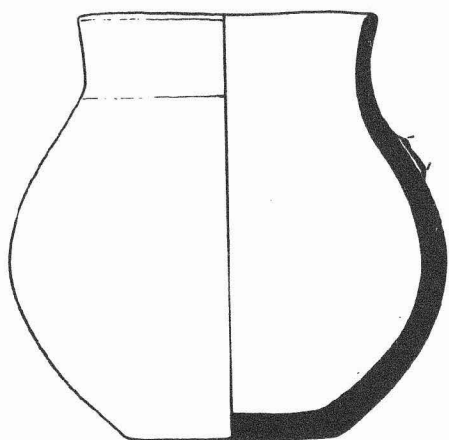
Obr. 9.
 Němčičky /okr. Znojmo/. Kruhový příkop kultury s moravskou malovanou keramikou, - Kreisgraben
 der Kultur mit mährischer bemalter Keramik.

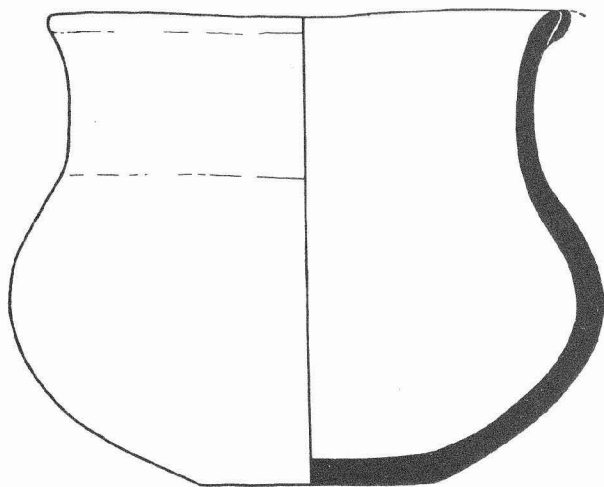
1

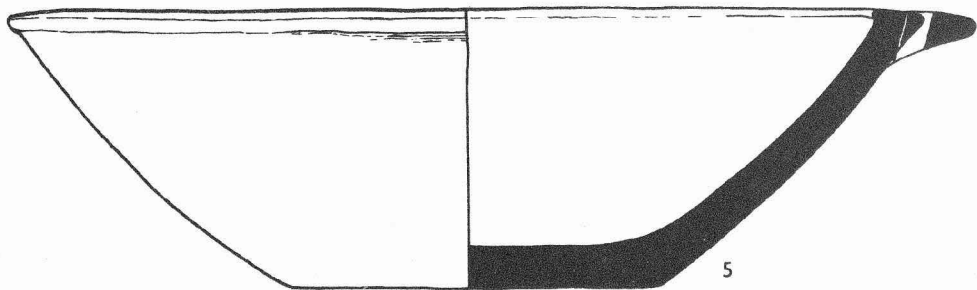
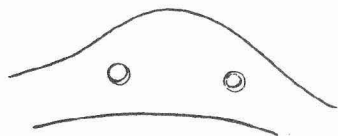
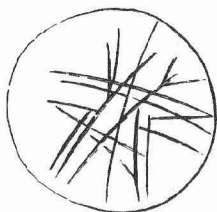
2

3

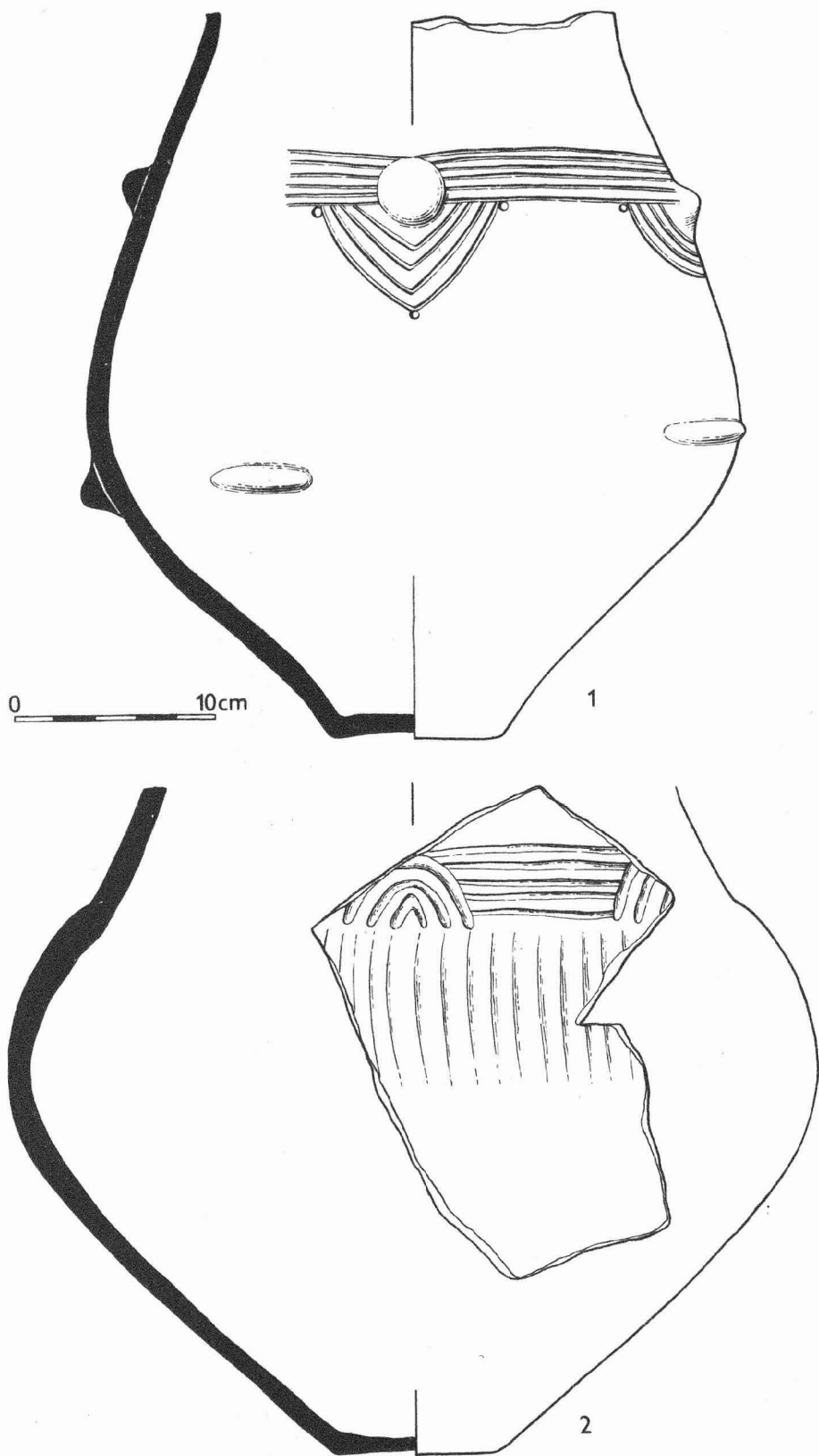

4

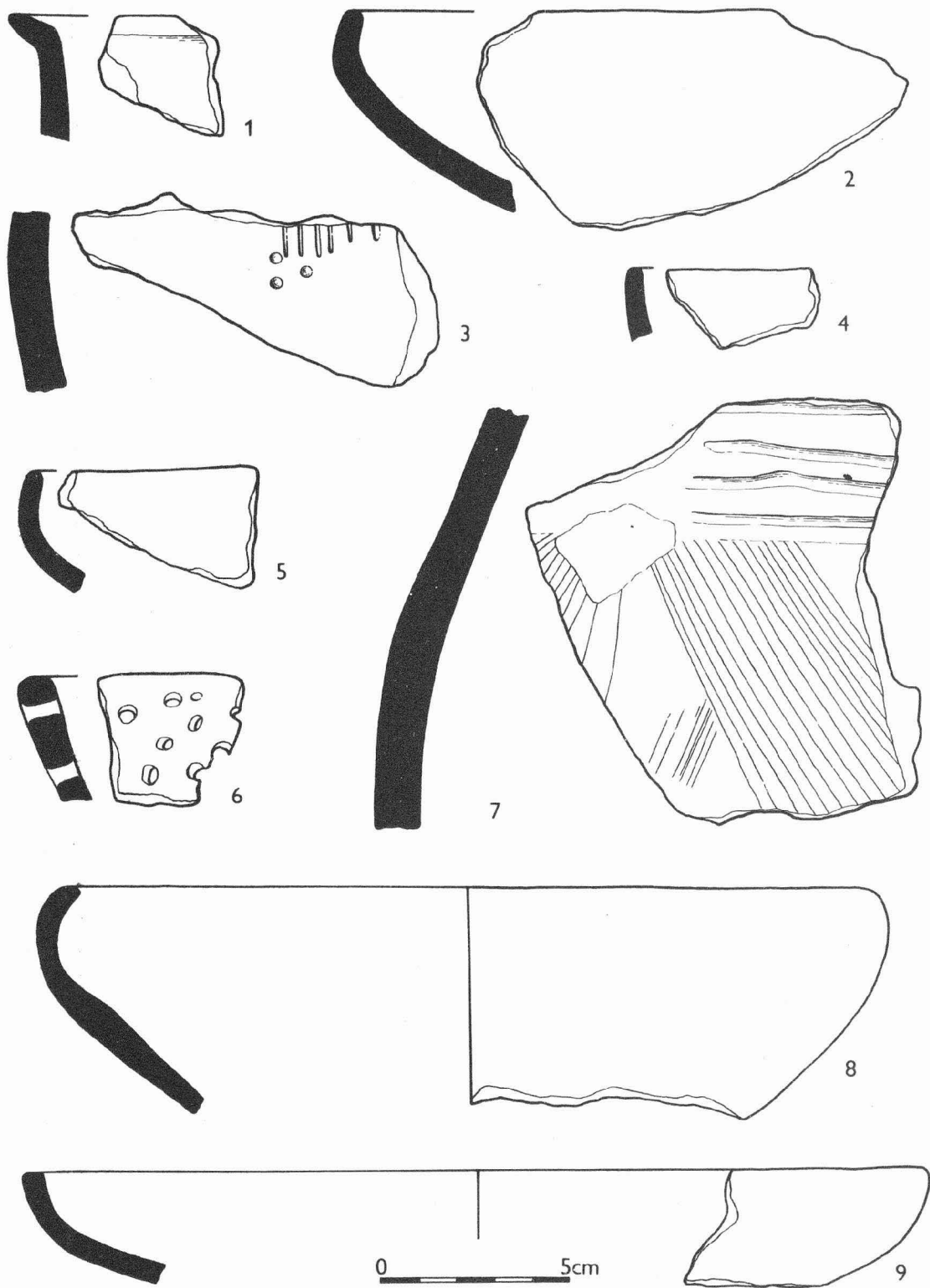
5

Obr. 10.
 Újezd u Brna /okr. Brno-venkov/. Keramika z kostrového hrobu kultury zvoncovitých pohárů. - Keramik aus einem Skelettgrab der Glockenbecherkultur.

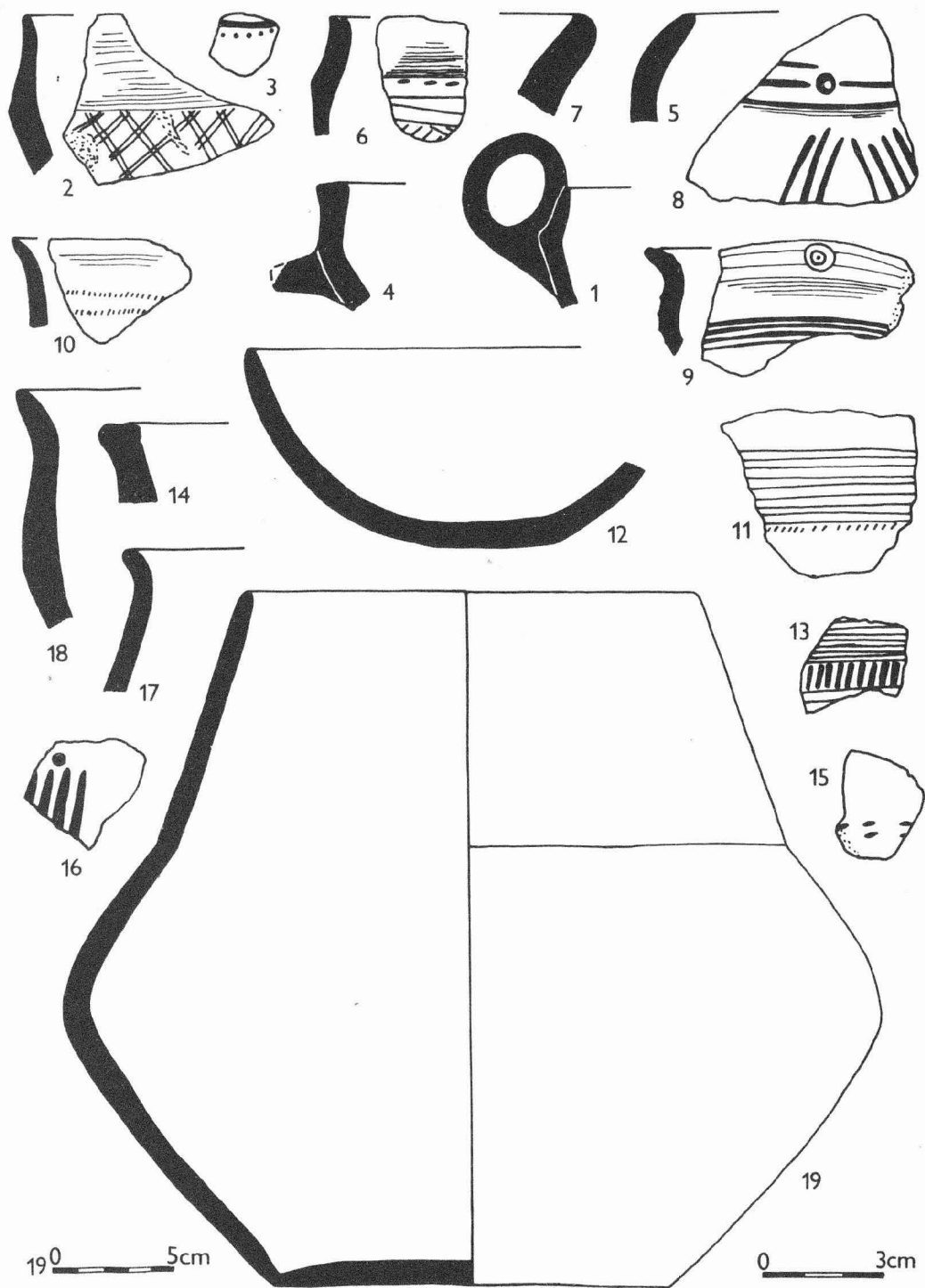
Obr. 11.

Náměšť na Hané /okr. Olomouc/, Keramika z jámy lužické kultury. 1 - inv. č. 24; 2 - inv. č. 23. - Keramik aus der Grube der Lausitzer Kultur.

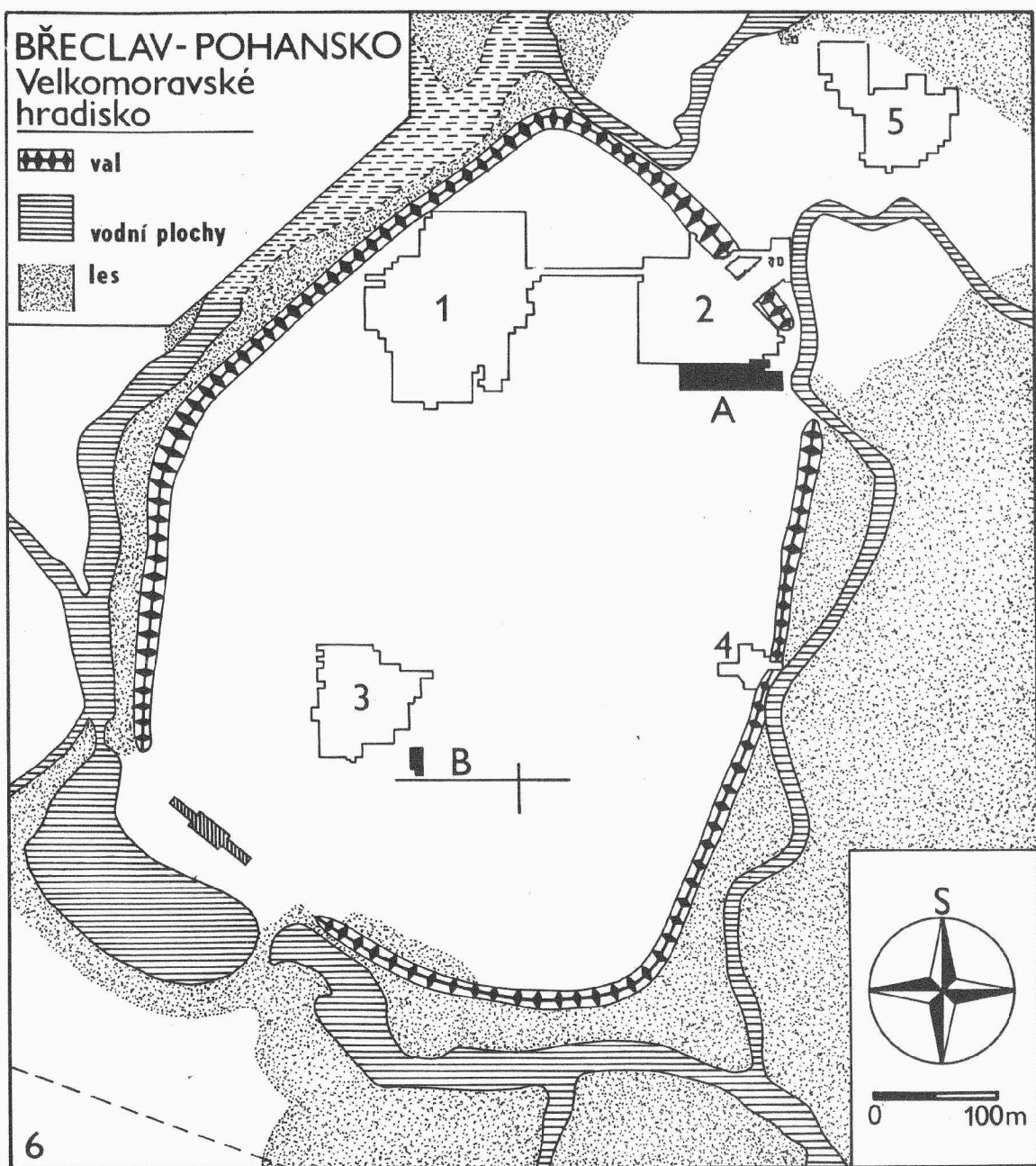
Obr. 12.

Náměšť na Hané /okr. Olomouc/. Keramika z jámy lužické kultury. 1 - inv. č. 22; 2 - inv. č. 18; 3 - inv. č. 26; 4 - inv. č. 14; 5 - inv. č. 15; 6 - inv. č. 34; 7 - inv. č. 25; 8 - inv. č. 19; 9 - inv. č. 16. Keramik aus der Grube der Lausitzer Kultur.

Obr. 13.

1 - 8 Čekyně /okr. Přerov/. Výběr keramiky z hradiska lužických popelnicových polí. - Keramikauswahl aus dem Burgwall der Lausitzer Kultur. 9 - 19 Blatec /okr. Olomouc/. Výběr keramiky ze sídliště lužických popelnicových polí. - Keramikauswahl aus der Siedlung der Lausitzer Kultur.

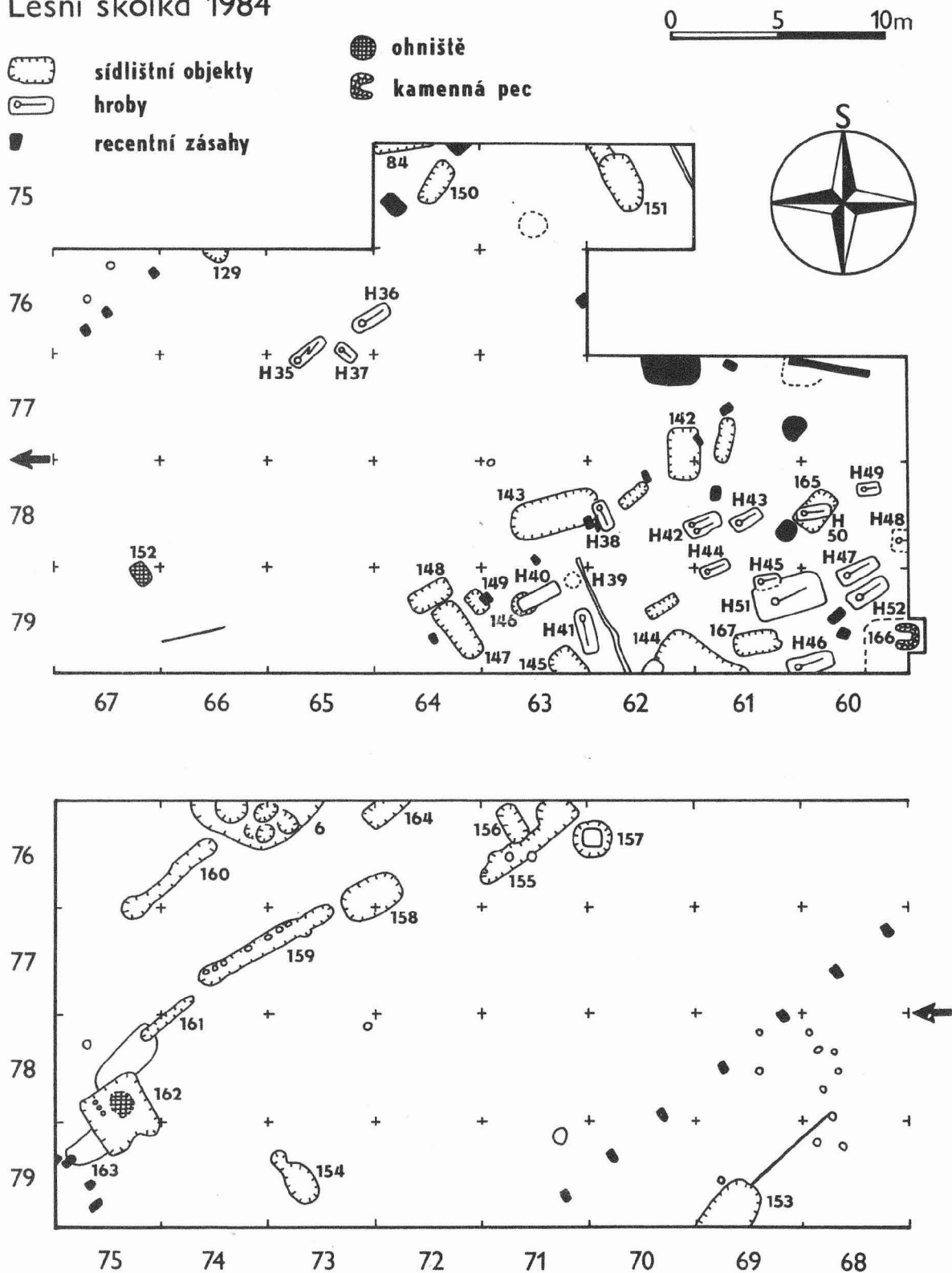
Obr. 14.

Břeclav-Pohansko /okr. Břeclav/. Přehled zkoumaných ploch: velmožský dvorec /1/; lesní školka a jižní část SV předhradí včetně řezů valem č. II, III, XII, XIV, XV /2/; žárová pohřebiště /3/; prostor u východní brány /4/; SV předhradí /5/; okraj zkoumané plochy na jižním předhradí /6/. Černě: úsek prozkoumaný v r. 1984 v lesní školce /A/; křížová sonda a plocha prozkoumaná na lesním hrůdu v r. 1980 a 1984 /B/.

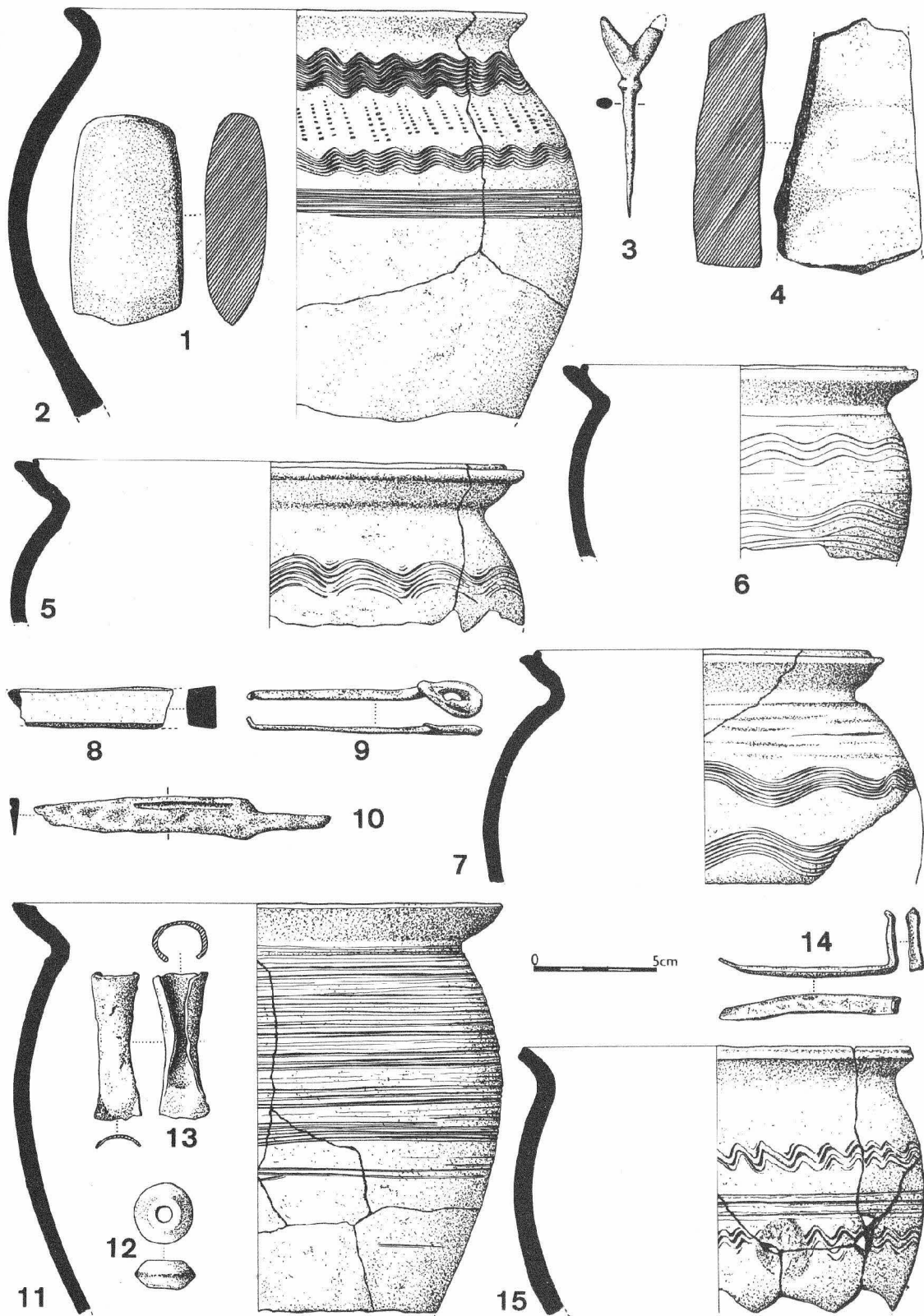
- Übersicht der Grabungsflächen: Herrenhof /1/; Waldbaumschule und Südteil der nordöstlichen Vorburg mit den Wallschnitten Nr. II, III, XII, XV /2/; Brandgräberfelder /3/; Raum beim östlichen Tor /4/; nordöstliche Vorburg /5/; Rand der Grabungsfläche auf der südlichen Vorburg /6/; Schwarz: Grabungsfläche aus dem Jahre 1984 in der Waldbaumschule /A/; Kreuzsonde und Grabungsfläche aus den Jahren 1980 und 1984 auf der Walddüne /B/. Kresba - Zeichnung: P. Šindelář.

BŘECLAV-POHANSKO

Lesní školka 1984

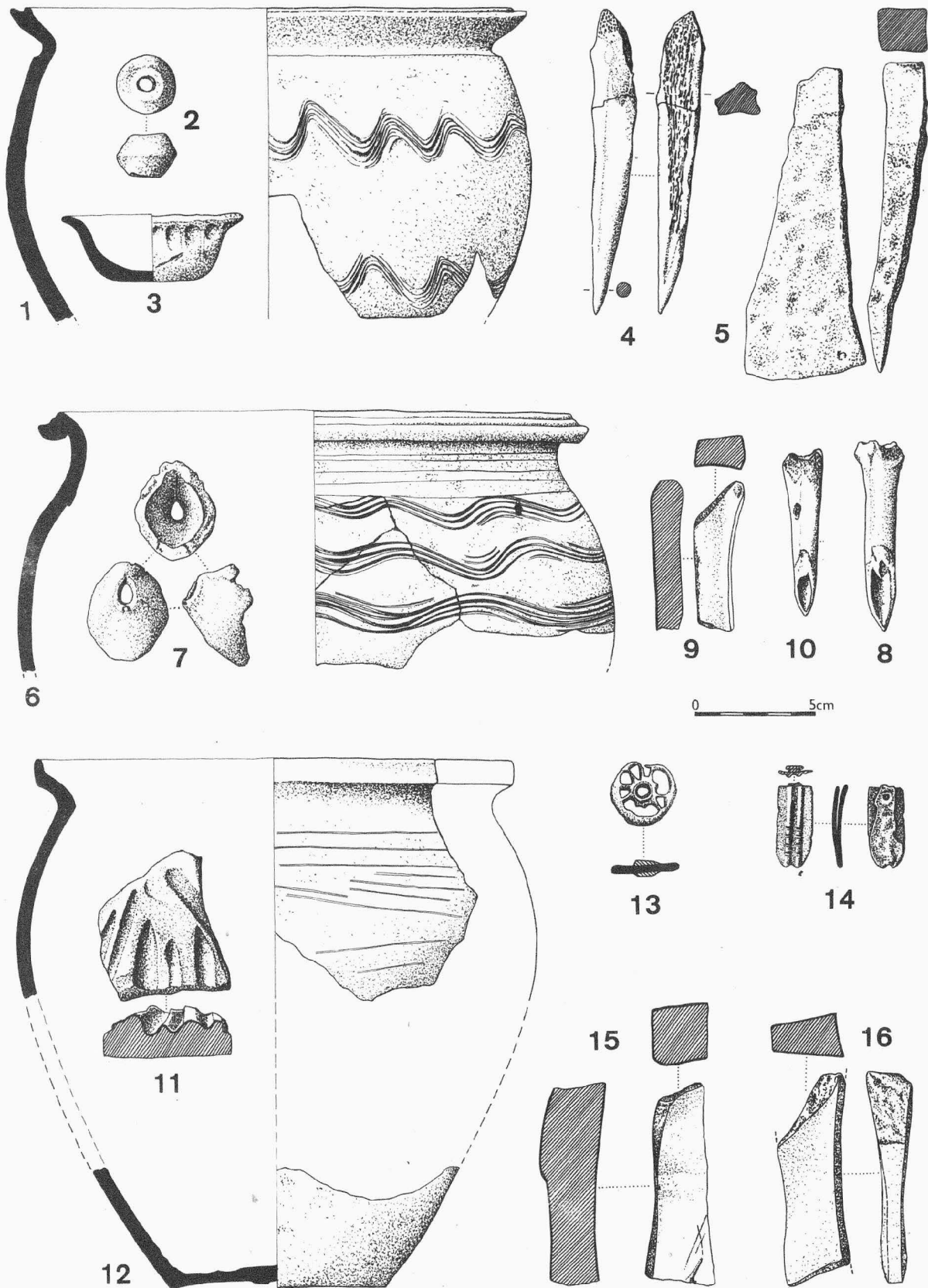

Obr. 15.
 Břeclav - Pohansko /okr. Břeclav/. Lesní školka. Plán plochy prozkoumané v roce 1984. - Waldbaumschule. Grundriss der untersuchten Fläche aus dem Jahre 1984. Kresba - Zeichnung : P. Šindelář.

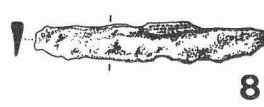
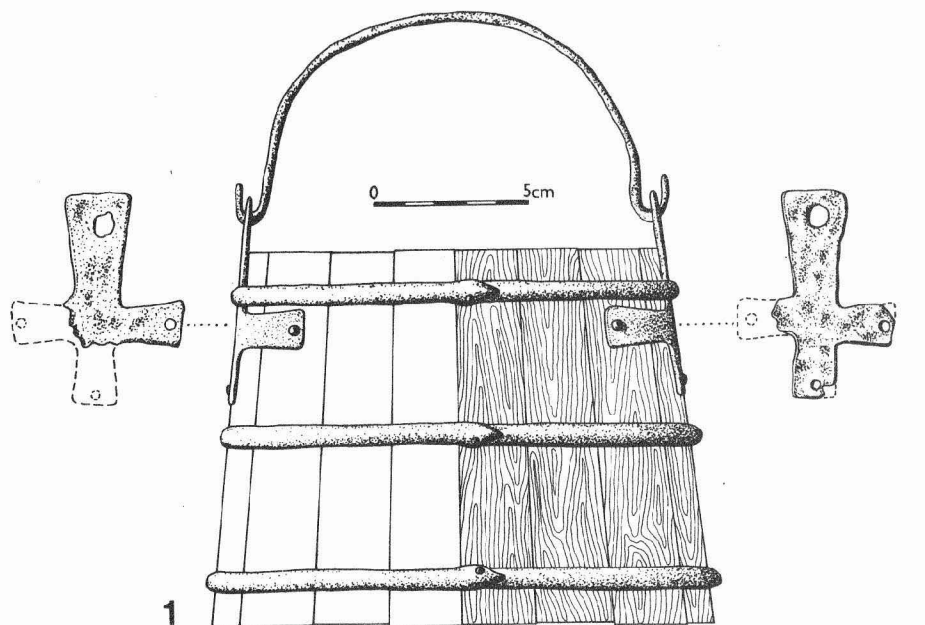
Obr. 16.

Břeclav-Pohansko /okr. Břeclav/. Lesní školka 1984. Ukázky nálezů z kulturní vrstvy /1,2/ a ze sídlištních objektů /3-15/. Neolitická sekerka /1/; starohradištní hrnec /2/; staromadžarská šipka z obj. 151 /3/; ukázky inventáře z obj. 143 /4-10/, 156 /11, 12/, 129 /13/, 145 /14,15/. - Waldbaumschule 1984. Fundauswahl aus der Kulturschicht /1,2/ und den Siedlungsobjekten /3-15/. Neolithische Axt /1/; altburgwallzeitlicher Topf /2/; altmagyarische Pfeilspitze aus Obj. 151 /3/; Inventarauswahl aus Obj. 143 /4-10/, 156 /11, 12/, 129 /13/, 145 /14, 15/.

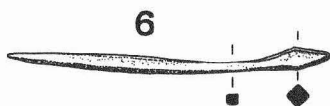
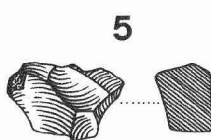
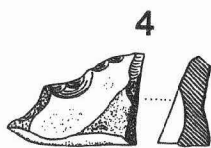

Obr. 17.

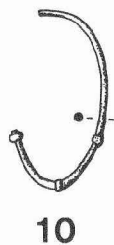
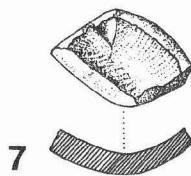
Břeclav-Pohansko /okr. Břeclav/. Lesní školka 1984. Ukázky nálezů z kulturní vrstvy /5, 9, 13, 15, 16/, ze sídlištních objektů č. 6 /2-4/, 144 /1/, 145 /14/, 158 /6-8/, 159 /10, 11/, 167 /12/. - Waldbaumschule 1984. Fundauswahl aus der Kulturschicht /5, 9, 13, 15, 16/ und den Siedlungsobjekten Nr. 6 /2-4/, 144 /1/, 145 /14/, 158 /6-8/, 159 /10, 11/, 167 /12/.

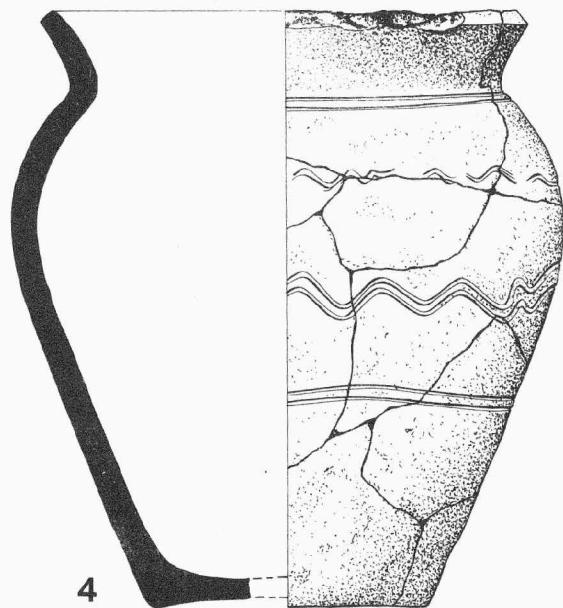
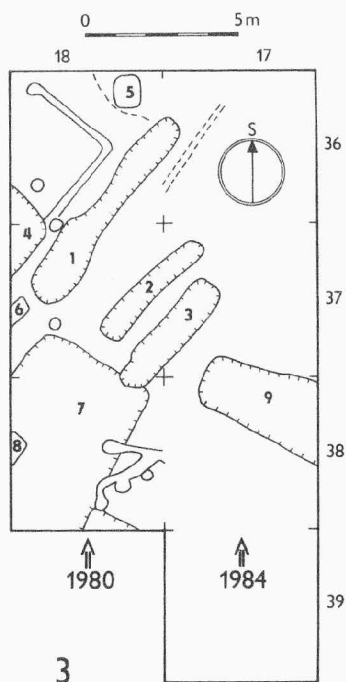
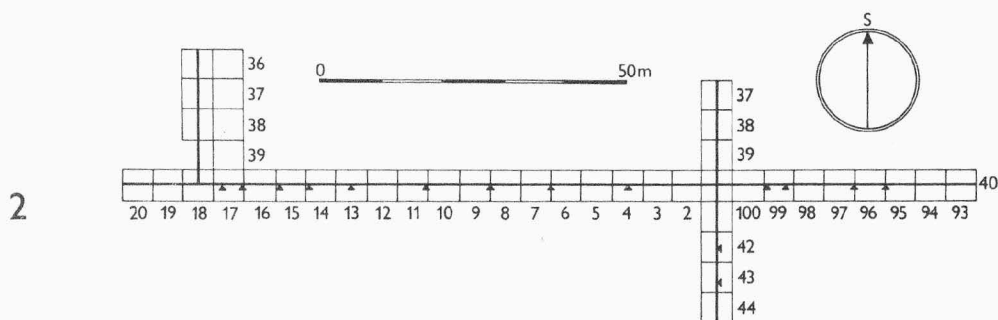
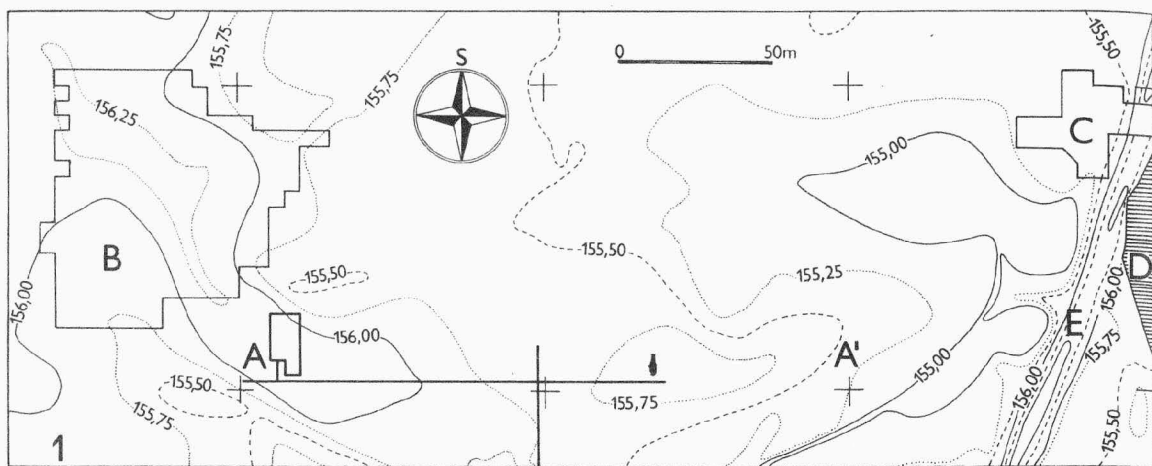
0 5cm

0 1cm

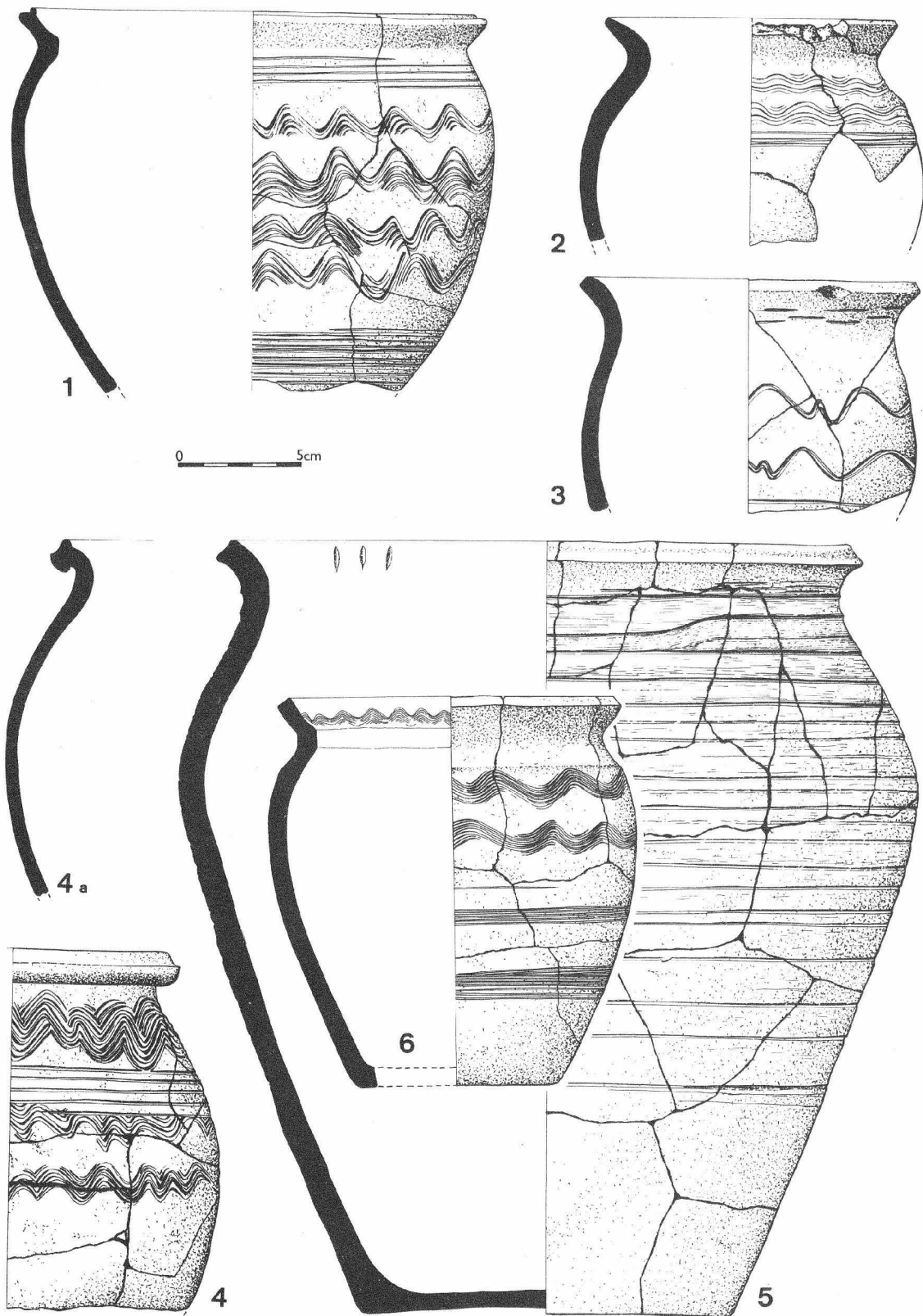

Obr. 18.
 Břeclav-Pohansko /okr. Břeclav/. Lesní školka 1984. Ukázky inventáře z hr. 36 /9/, 40 /2-7/, 42 /1, 8/
 a z obj. 154 /10/. - Waldbaumschule 1984. Fundauswahl aus den Gräbern 36 /9/, 40 /2-7/, 42 /1,8/ und
 aus Obj. 154 /10/.

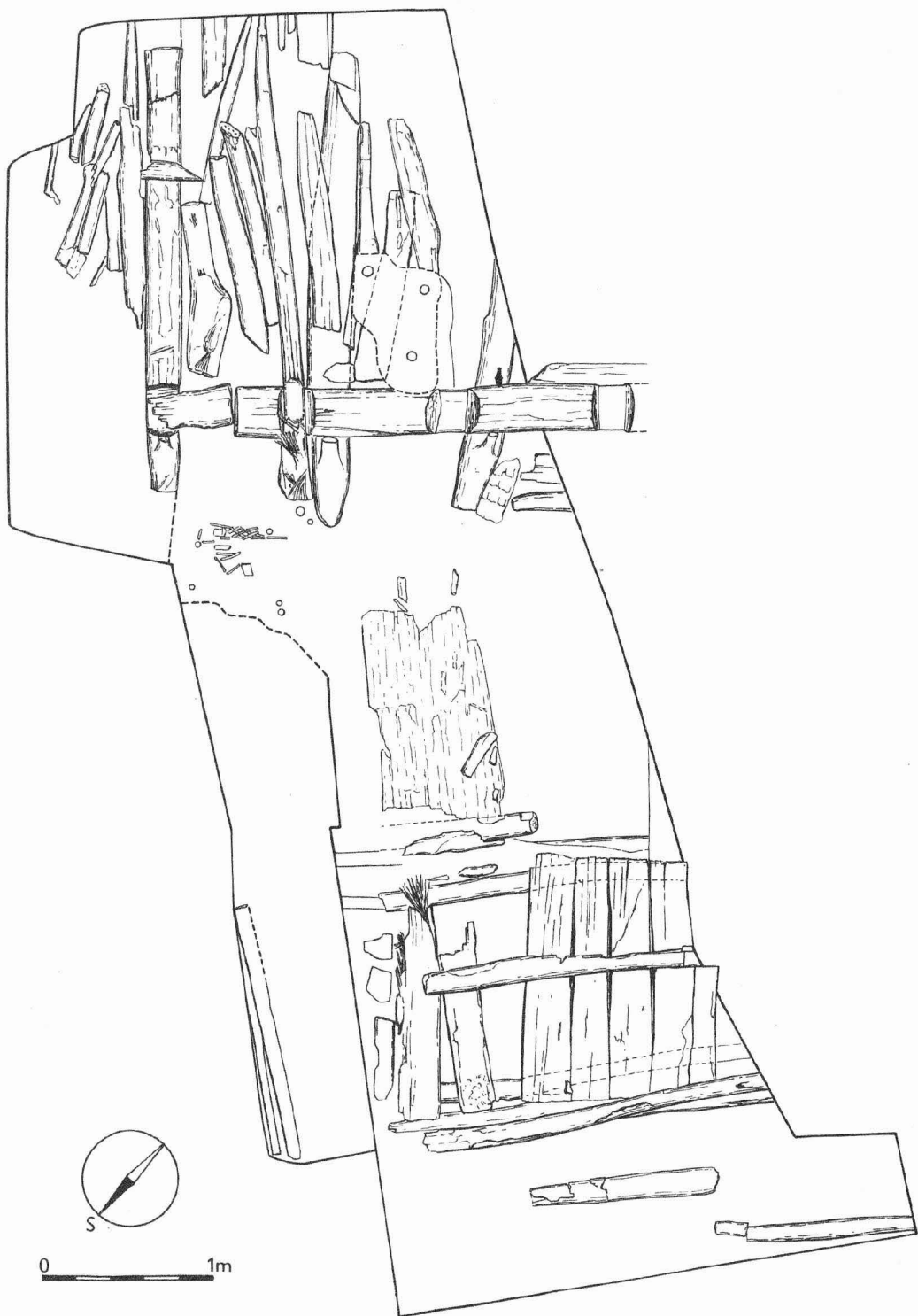
Obr. 19.

Břeclav-Pohansko /okr. Břeclav/. Lesní hrúd 1980, 1984. Vrstevnicový plán lesního hrúdu mezi žárovým pohřebišťem a východní bránou s vyznačenou polohou sond z r. 1980 a 7 prokopených čtverců v r. 1980 a 1984 /1/. Sonda na lesním hrúdu z r. 1980 s označením zachycených objektů /2/. Plán výkopu na lesním hrúdu /3/ a nádoba z obj. 1 /4/. - Walddüne 1980, 1984. Schichtenlinienplan der Walddüne zwischen Brandgräberfeld und Ostor mit Bezeichnung der Lage der Sonden aus dem Jahre 1980 und 7 untersuchte Quadrate aus den Jahren 1980 und 1984 /1/. Sonde auf der Walddüne aus dem Jahre 1980 mit Bezeichnung der abgedeckten Objekte /2/. Grabungsplan der Walddüne /3/ und Gefäß aus Obj. 1 /4/.

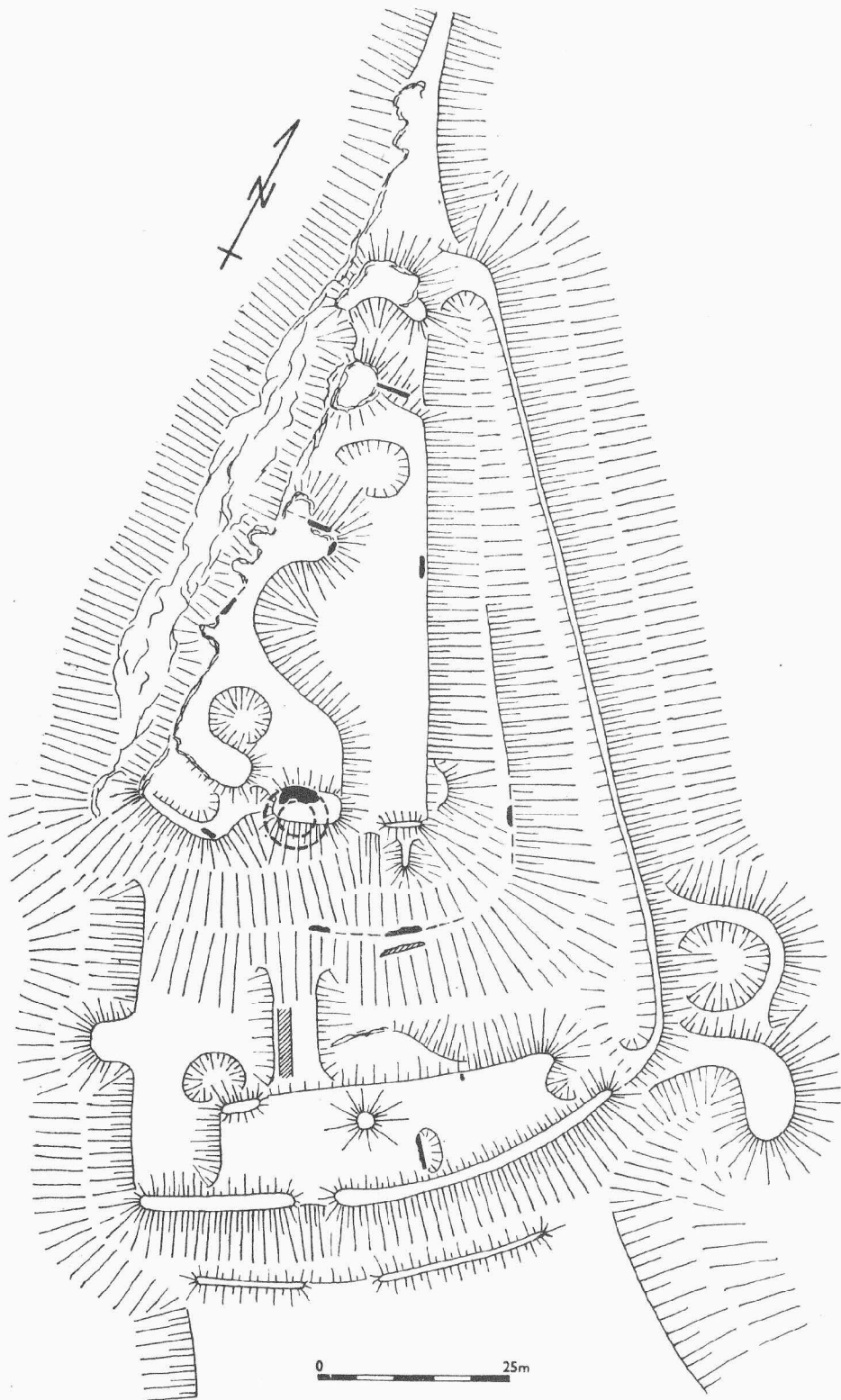
Obr. 20.

Břeclav-Pohansko / okr. Břeclav/. Lesní hrád 1980, 1984. Ukázky keramiky z obj. 1 /1 -4/ a z obj. 3 /5, 6/. - Walddüne 1980, 1984. Keramikauswahl aus Obj. 1 /1 - 4/ und Obj. 3 /5, 6/.

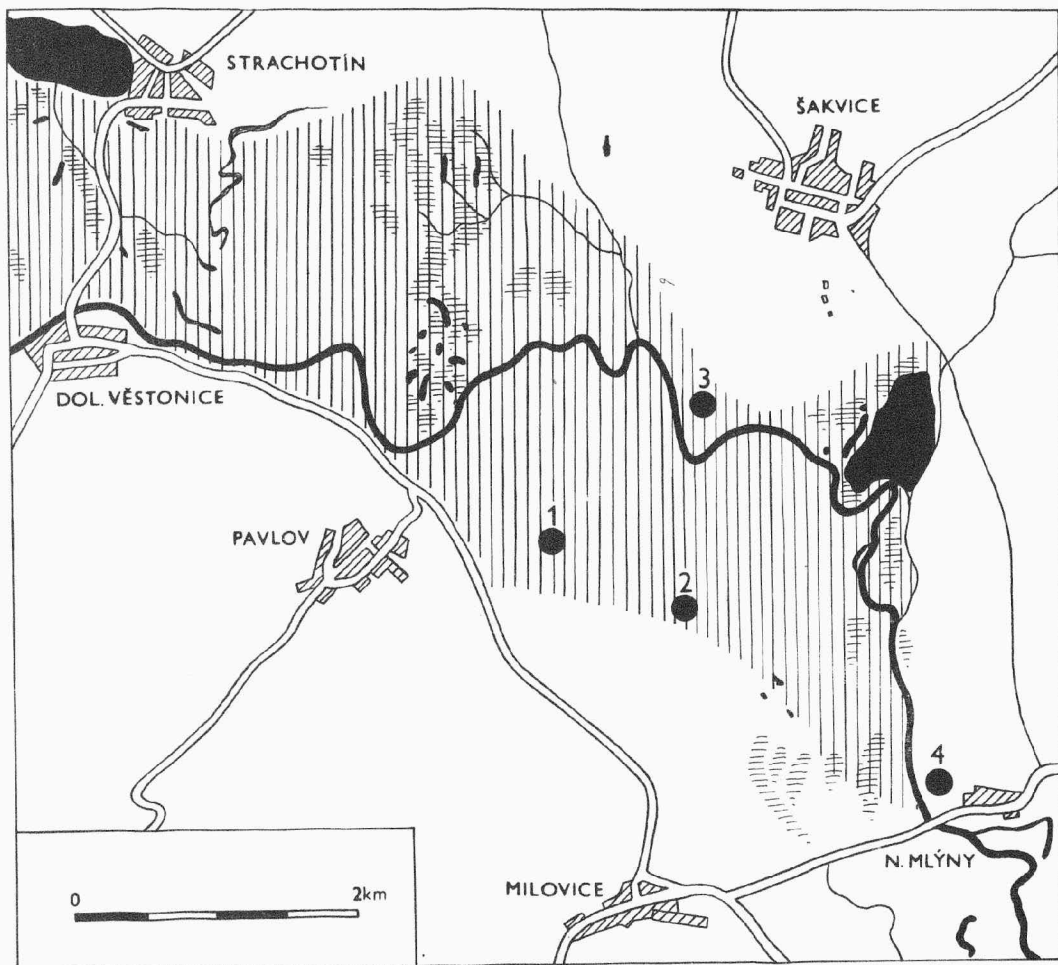

Obr. 21.

Přerov /okr. Přerov/. Plán dřevěných konstrukcí z 11. stol. - Plan der Holzkonstruktionen aus dem 11. Jh.

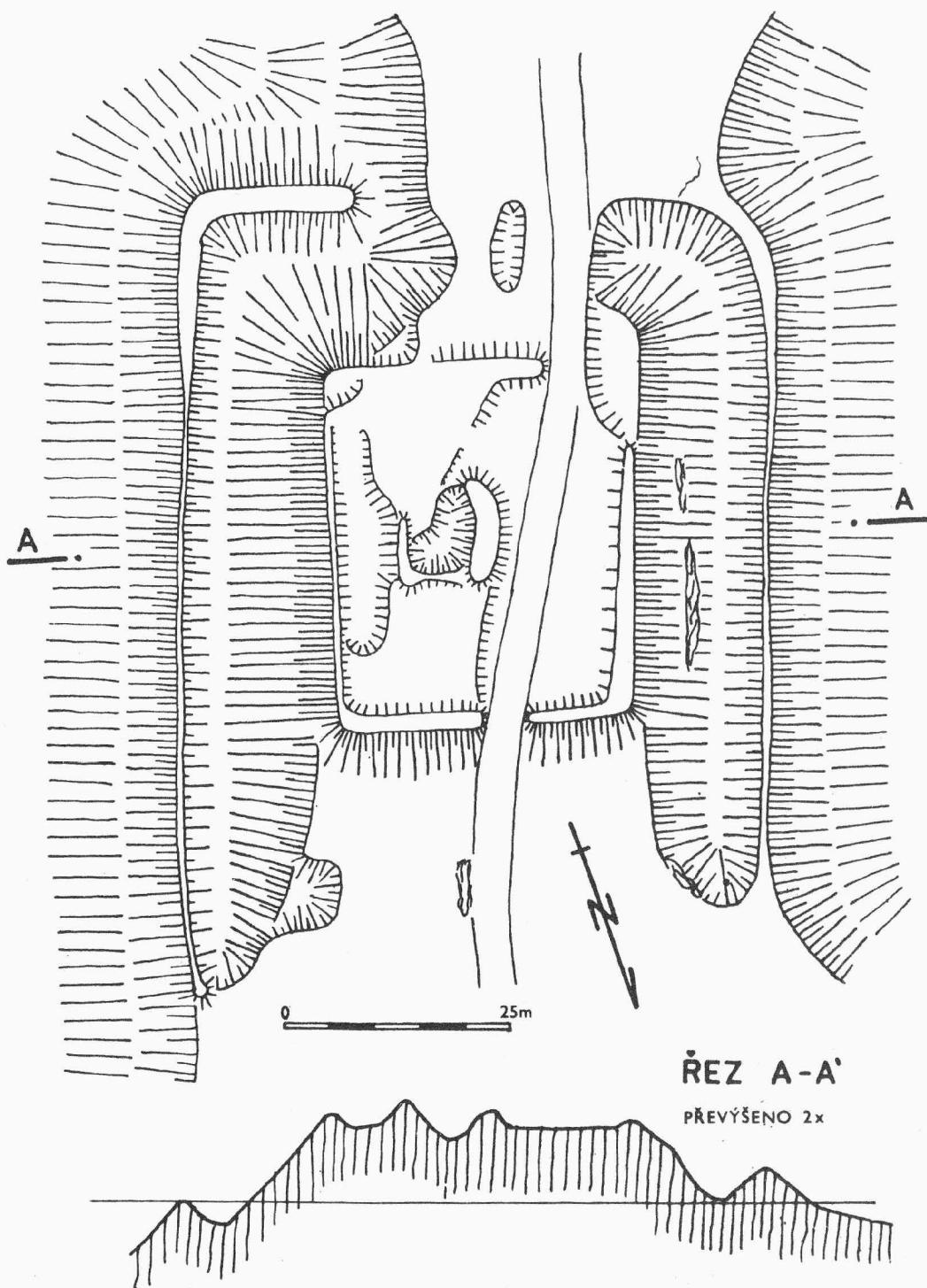

Obr. 22.
Hrad Hluboký /k.úz. Nepřívaz, okr. Olomouc/. Půdorysná dispozice zbytků hradu. - Grundrissdisposition
der Burgüberreste. Kresba - Zeichnung; M. Plaček.

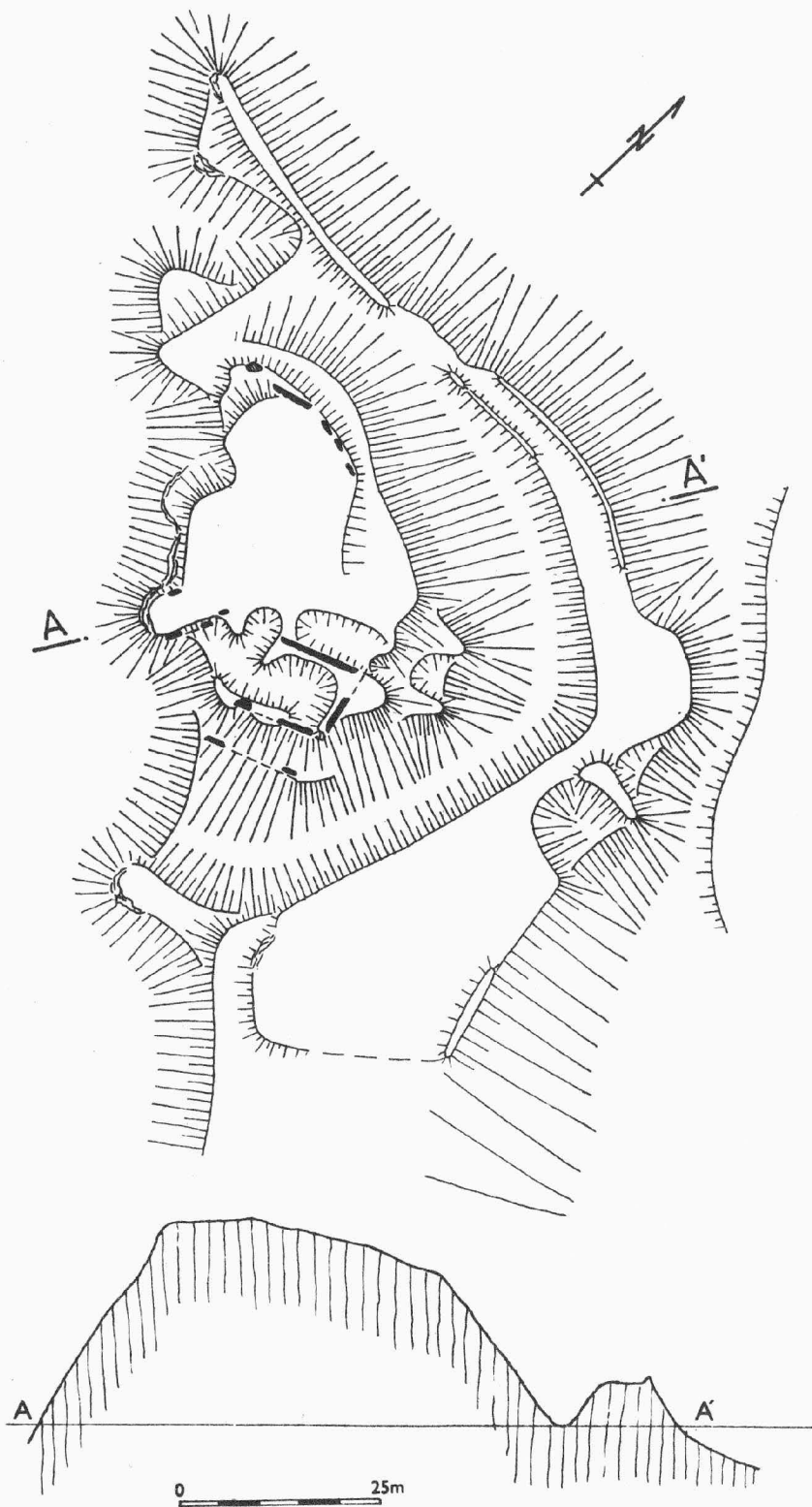
Obr. 23.

Mapa dolní zadržovací nádrže VD Nové Mlýny s nejdůležitějšími lokalitami. 1 Pavlov "Horní pole"; 2 Pavlov "Dolní pole"; 3 Šakvice "Štěpničky"; 4 Nové Mlýny, štěrkovna. - Karte des unteren Stausees des Wasserwerkes Nové Mlýny mit den wichtigsten Lokalitäten.

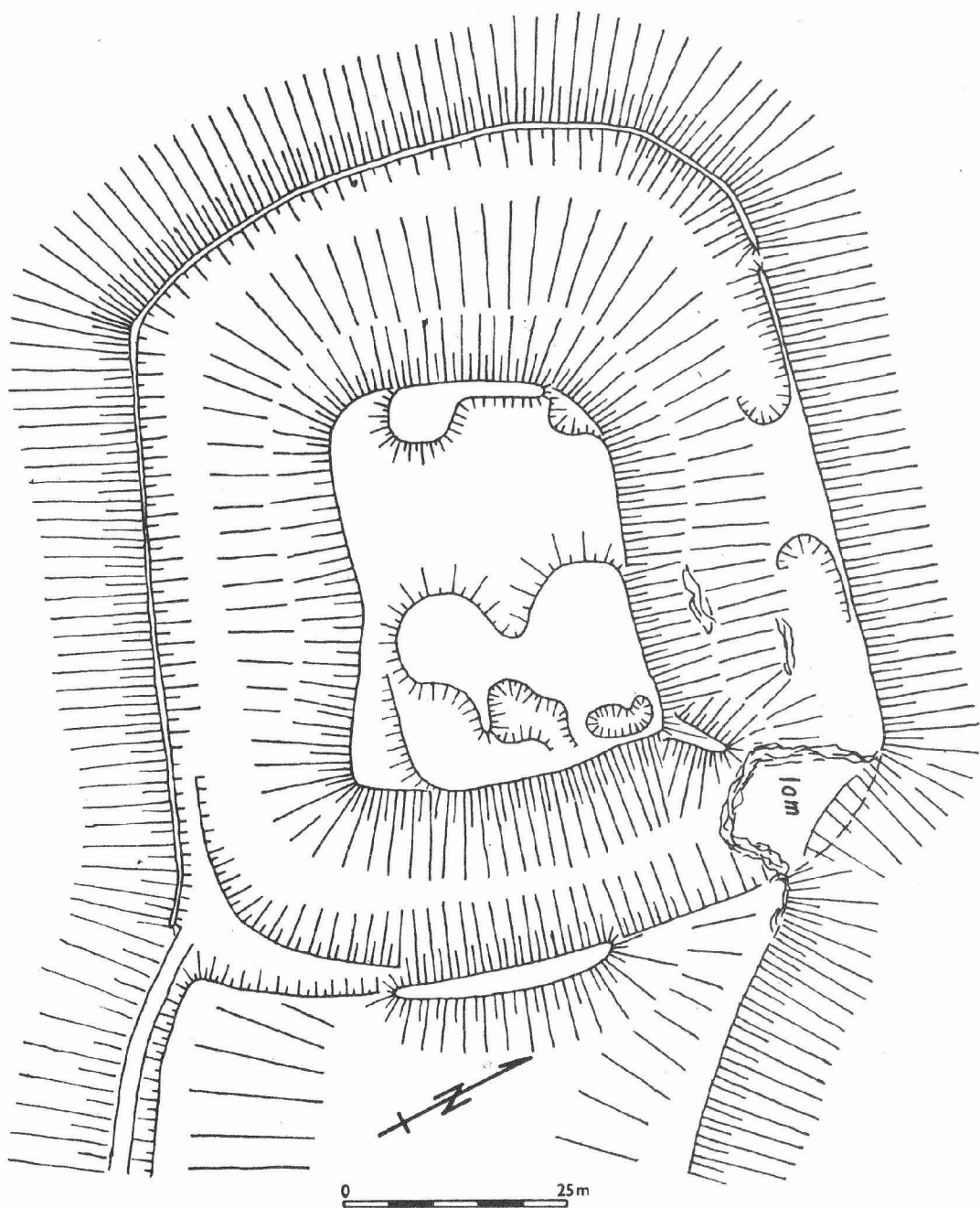
Obr. 24.

Hrad Krumvald /k. úz. Budiškovice, okr. Jindřichův Hradec/. Púdorysná dispozice zbytků hradu a řez.-
 Grundrissdisposition der Burgüberreste und Schnitt. Kresba - Zeichnung: M. Plaček.

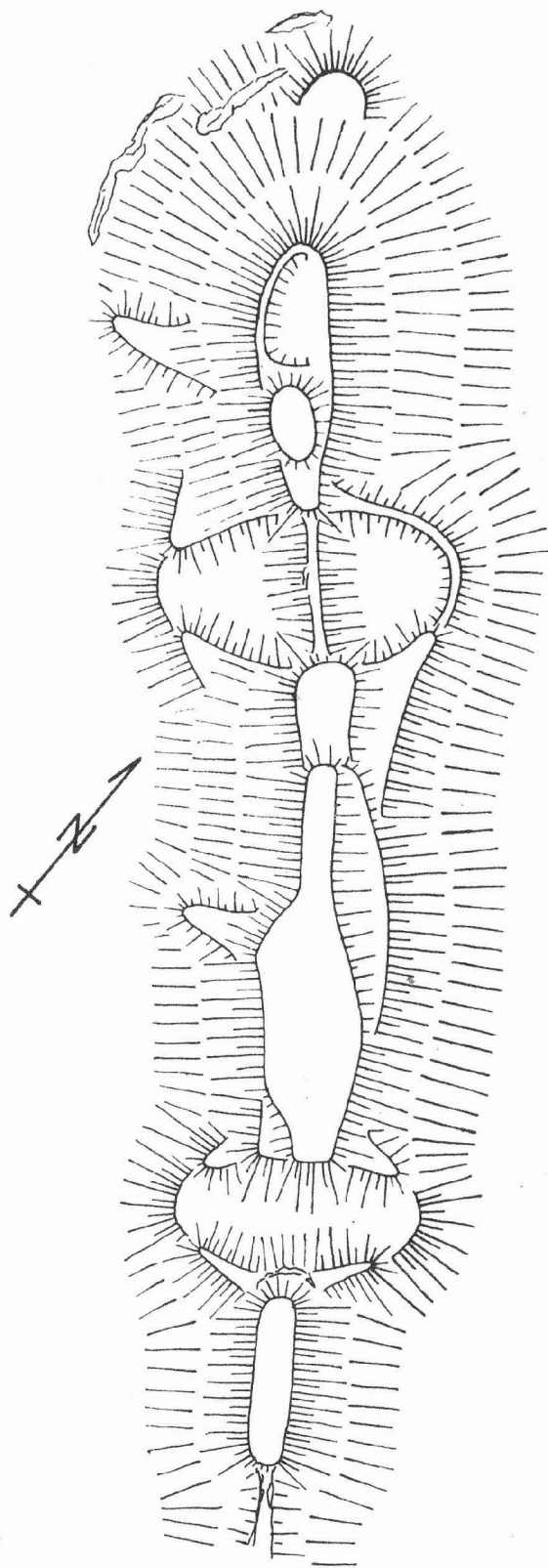
Obr. 25.

Hrad Svřčov /k.ú.z. Hranice, okr. Přerov/. Půdorysná schéma a řez A - A' /převýšen 2 x/. - Grundriss-schema und Schnitt A - A' /überhöht 2 x/. Kresba - Zeichnung : M. Plaček.

Obr. 26.

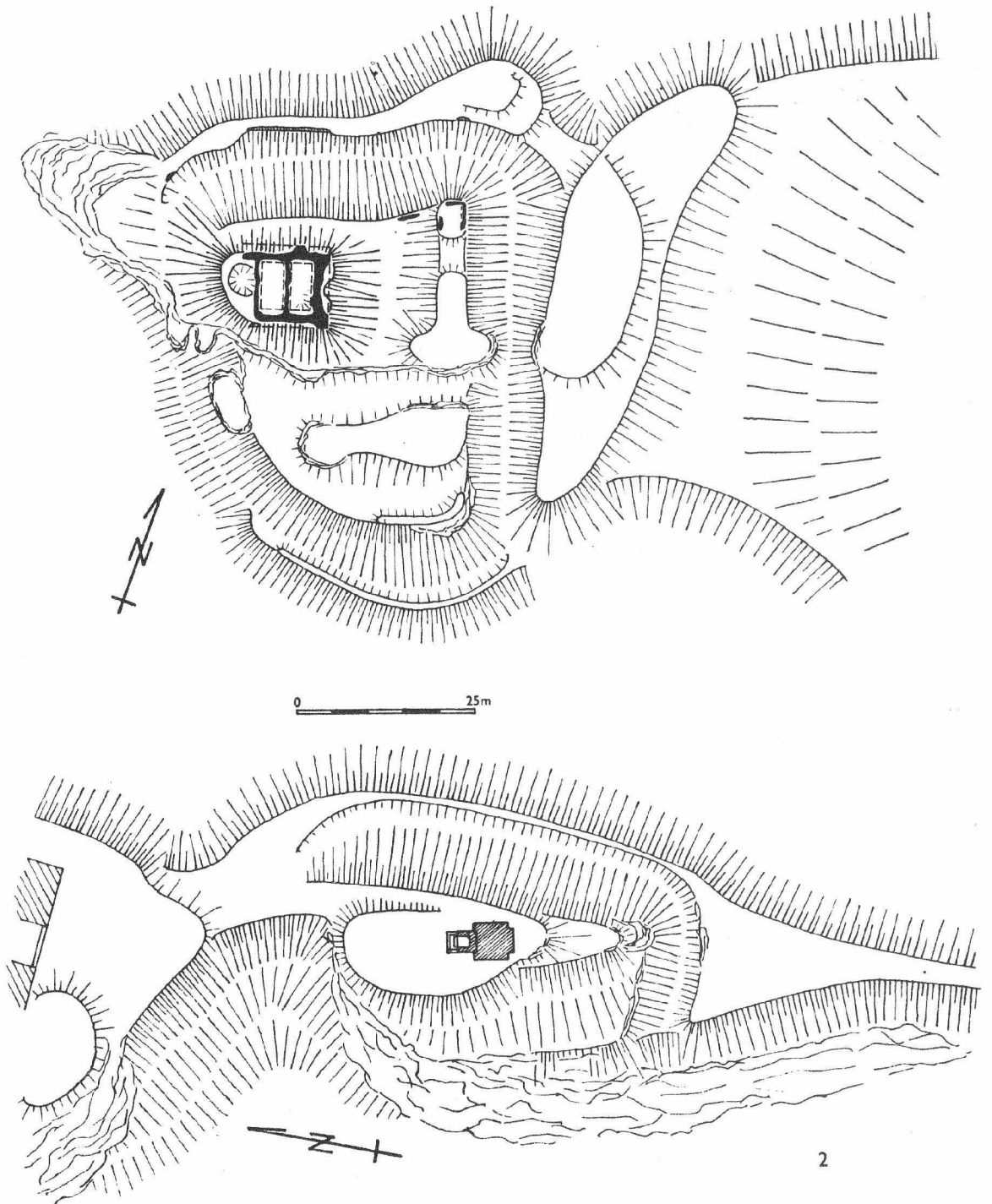
Bobrová /okr. Žďár nad Sázavou/. Půdorysné schéma zbytků hrádku. - Grundrißschema des befestigten Sitzes. Kresba - Zeichnung: M. Plaček.

0 30m

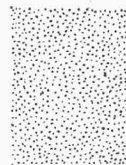
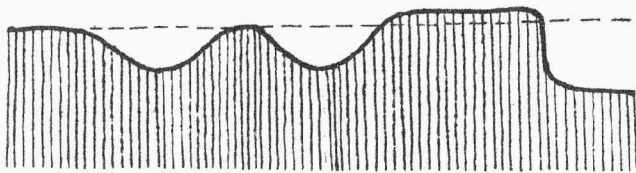
Obr. 27.

Újezd u Černé Hory /okr. Blansko/. Půdorysná dispozice zbytků feudálního sídla. - Grundrissdisposition der Feudalsitzüberreste. Kresba - Zeichnung: M. Plaček.

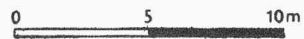
Obr. 28.

1 Hrad Košíkov /k.úz. Drahonín, okr. Žďár n. Sáz./, Púdorysný náčrt pozůstatků hradu, - Grundriss-
 skizze der Burgüberreste. 2 Skryje - Hrádek /okr. Žďár n. Sáz./, Púdorysný náčrt pozůstatků hrádku,
 - Grundrisskizze der Hausbergüberreste. Kresba - Zeichnung : M. Plaček.

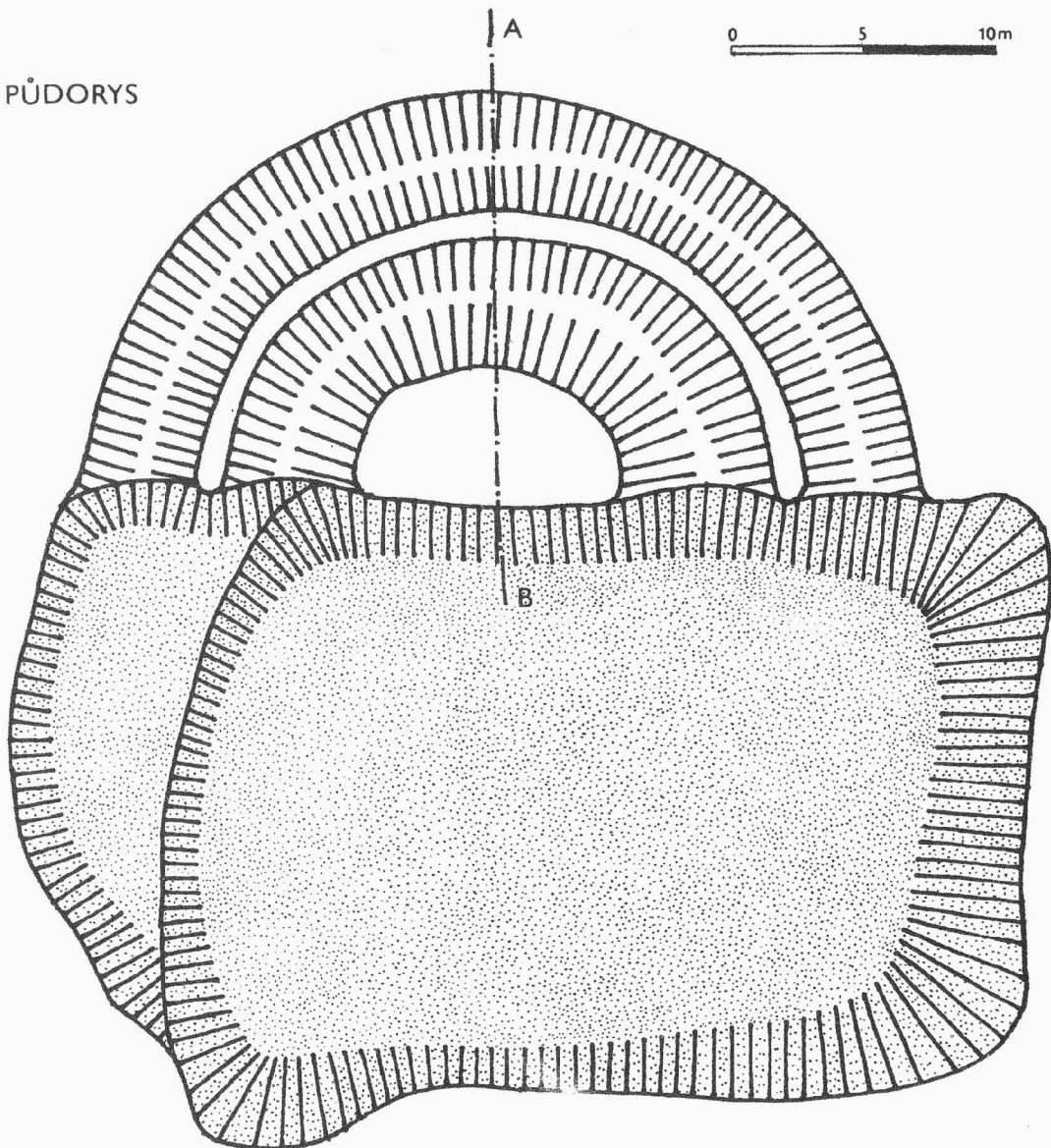

ZNIČENO
LOMEM

PROFIL A - B

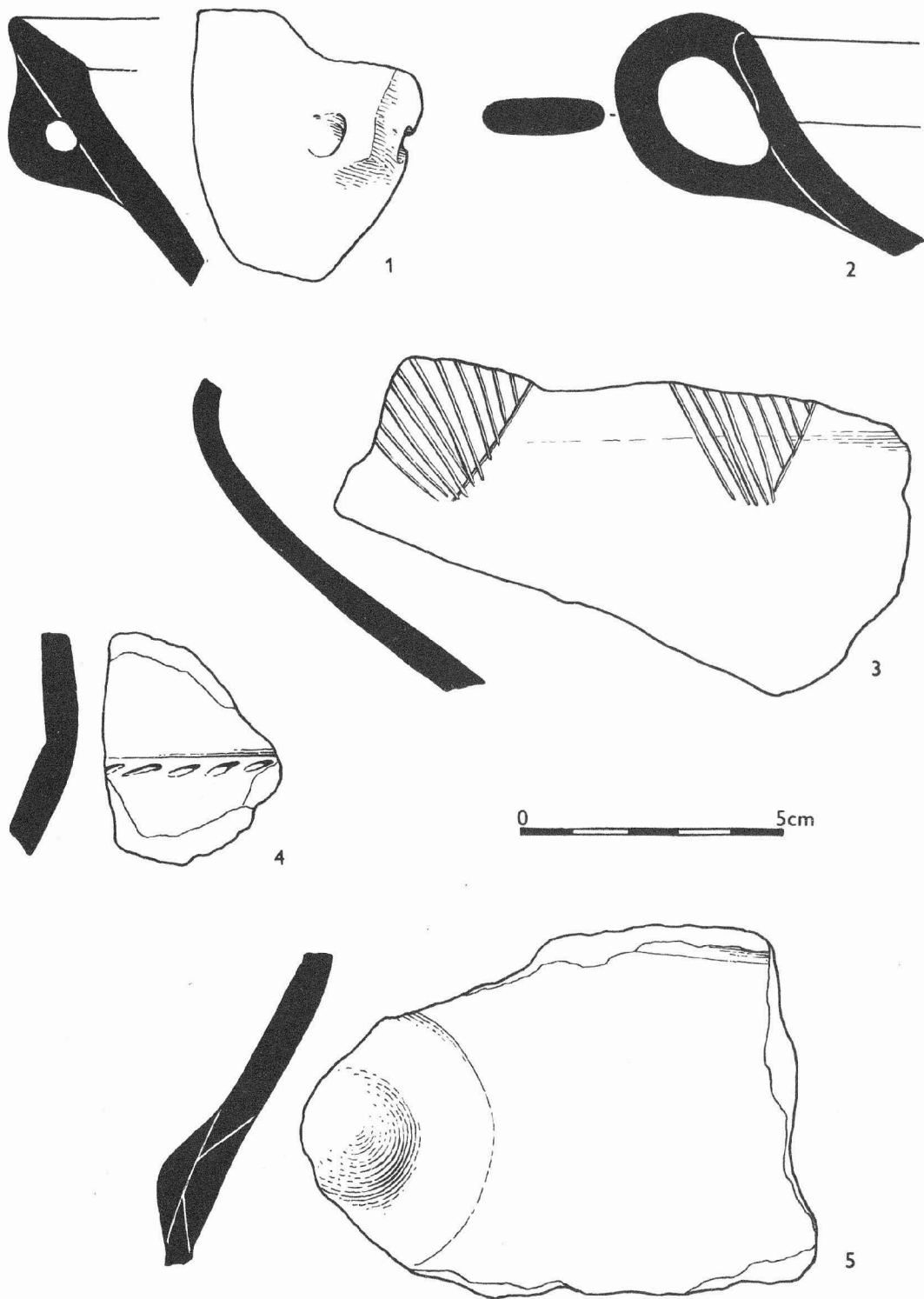

PŮDORYS

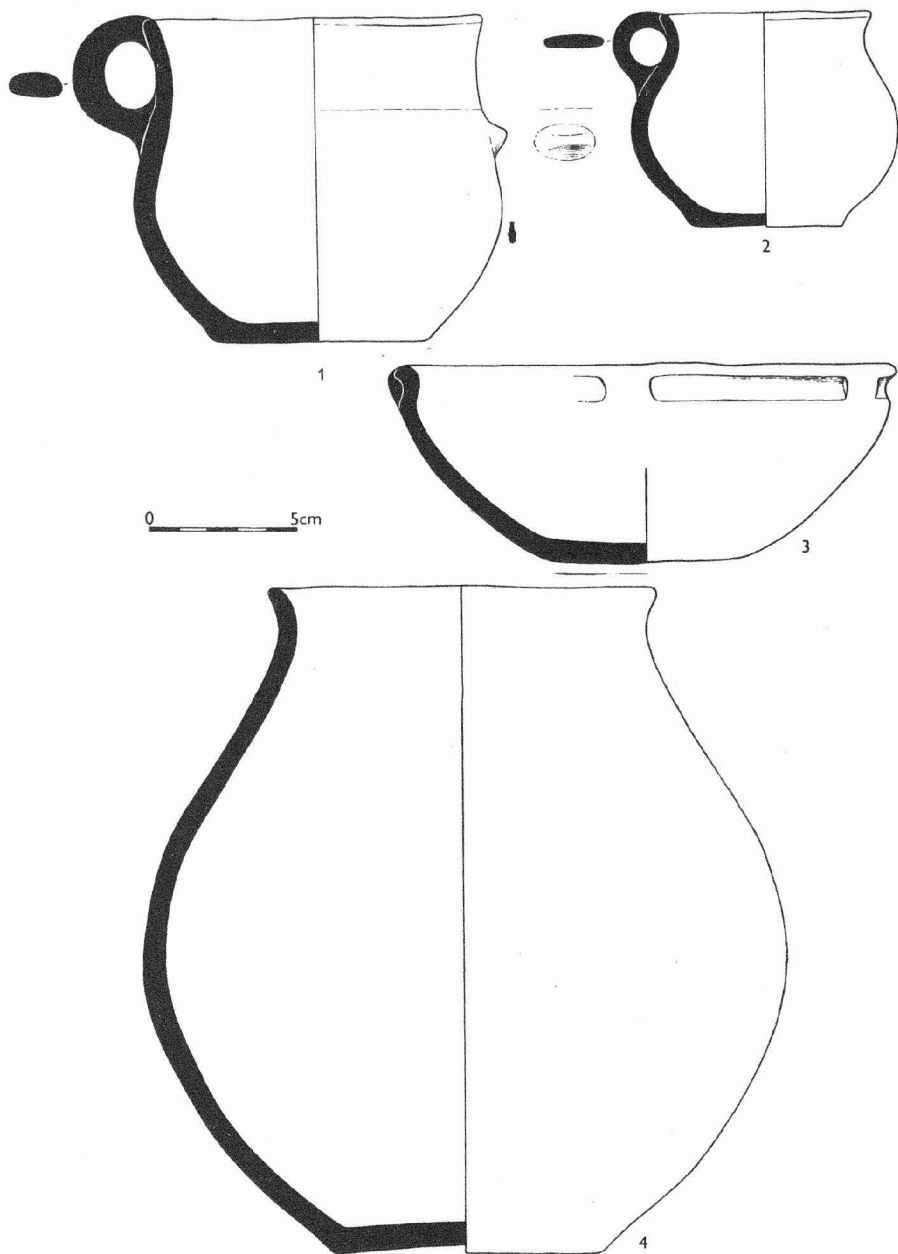
Obr. 29.

Malenovice /okr. Gottwaldov/, Pozůstatky středověké fortifikace. - Mittelalterliche Fortifikationüberreste.

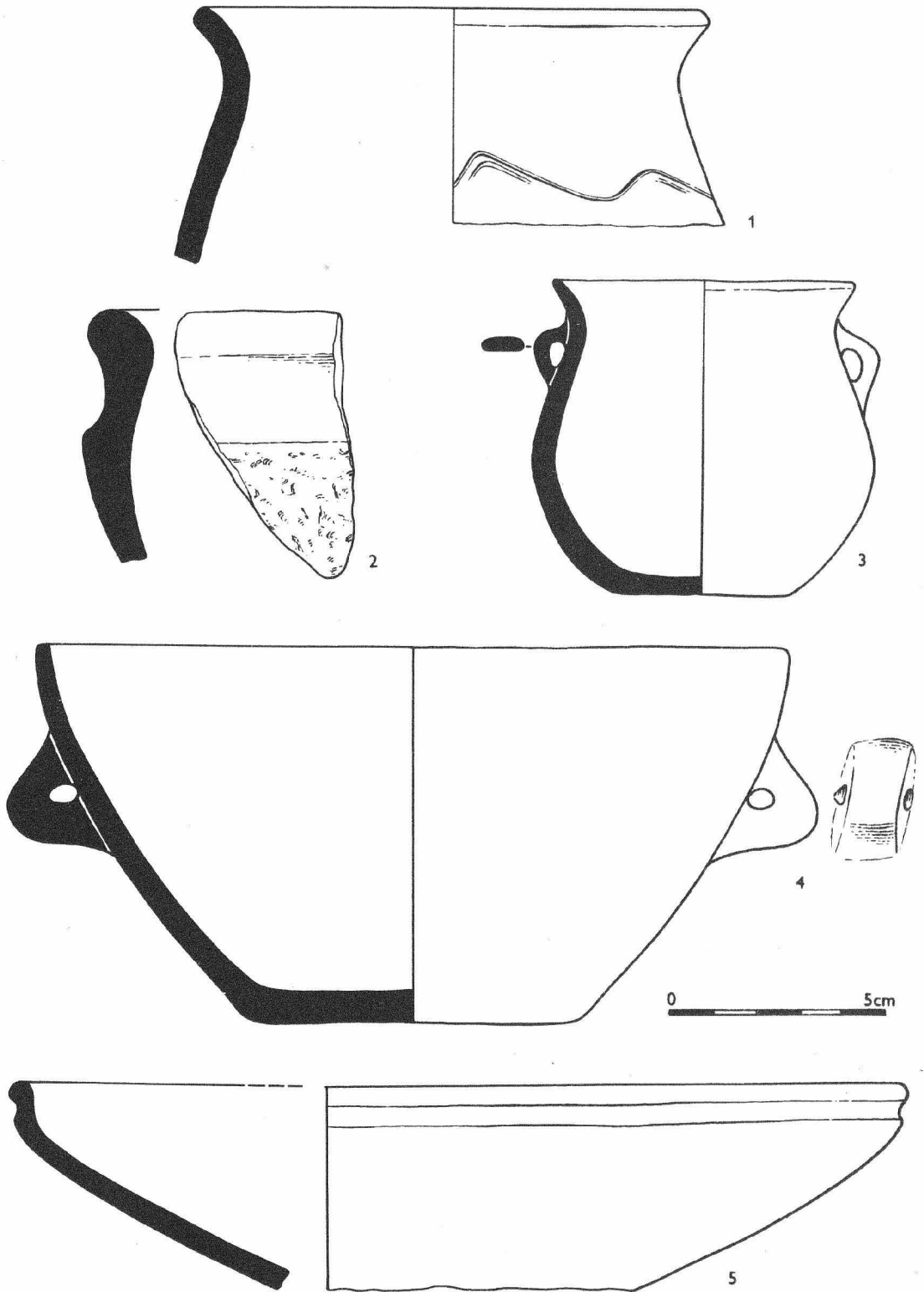
Obr.30.

Lednice /okr. Břeclav/. Lednice I, materiál z obj. H 4 , H 5 /1/. - Material aus Obj. H 4 , H 5 /1/.
 Lednice II, výběr materiál z obj. 2 a 3 /2-5/. - Materialauswahl aus Obj. 2 und 3 /2-5/.

Obr. 31.

Lednice II /okr. Břeclav/. Materiál z obj. H 1. - Material aus Obj. H 1.

Obr. 32.

Lednice II / okr. Břeclav/. Výběr materiálu z obj. 3. - Materialauswahl aus Obj. 3.

PŘEHLED VÝZKUMU 1984

Vydává : Archeologický ústav ČSAV, sady Osvobození 17/19
Odpovědný redaktor: akademik Josef Poulík
Redaktoři: Dr. Z. Himmelová, Dr. J. Stuchlíková, Dr. J. Unger
Překlady: Dr. R. Tichý, E. Tichá
Kresby: A. Krechlerová, P. Šindelář, B. Klíma, M. Plaček, J. Svoboda
Na titulním listě: rekonstrukce věderka ze slovanského hradiska Břeclav-Pohansko
Tisk: VH 103 ZO Svazarmu Brno
Evidenční číslo: ÚVTEI - 73332
Vydáno jako rukopis: 450 kusů - neprodejné

PD 1520
1984. (1987)